This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Decil.

6

3/m

Digitized by Google

Digitized by Google

Chale[illegible]n 18[illegible]
K
[illegible]

Digitized by Google

DIALOGORUM
SACRORUM
LIBRI IV.

Et ad LINGUAM rectè formandam, & ad VITAM ſanctè inſtituendam, Chriſtianæ Juventuti apprimè utiles.

AUTORE

SEBASTIANO CASTALIONE.

EDITIO DECIMA OCTAVA.

Protrepticon.

Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Hiſtorias ſacras dicere ſive velis:
En tibi conductum modicâ mercede Magiſtrum!
Caſtalioni operam des modò, utrumque dabit.

DUBLINII:

Impenſis W. HALLHEAD, in Vico dicto *Dame-ſtreet.* 1781.

Digitized by Google

SEBAST. CASTALIO

Chriſtianis Lectoribus S.

HOS Dialogos, fratres chariſſimi, compoſuimus, ut pueri haberent unde eâdem opera & mores Chriſtianos & orationem Latinam diſcerent. Itaque eorum ruditati in primo libro ſervivimus; ſermone facillimo, eóque minùs elegante, & tamen Latino, utentes, & pueris quaſi præmanſum cibum in os ingerentes. In cæteris iam elegantiùs loqui cœpimus. Quod autem Dei nomen Jehova *Hebræum uſurpavimus, quòd nullum Dei proprium nomen Latinè extat, (niſi forte* Jupiter, *ſed id ut pollutum omittamus) id etſi principio videbitur fortaſſe durius, tamen uſu molleſcet: & quod inſuetum aures radet, idem uſitatum demulcebit.* Valete.

DIA-

Digitized by Google

DIALOGORUM SACRORUM SEBASTIANI CASTALIONIS

Liber Primus.

ADAMUS. Gen. 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porro Adamum, impellit ad veſcendum fructú vetito: Deus vero ipſos tres ad totidem pœnas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehova.

S. CUR vetuit vos Deus veſci ex omnibus arboribus pomarii? *E.* Licet nobis veſci fructibus arborum pomarii: tantùm Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ eſt in medio pomario, ne veſceremur fructu ejus, néve eum attingeremus, niſi vellemus mori. *S.* Nequaquam moriemini propterea: ſed ſcit Deus, ſi comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, ſcientes boni atque mali. *E.* Ita plane videtur, & fructus ipſe eſt pulcher ſanè viſu: Neſcio an ſit ita dulcis guſtatu; veruntamen experiar. Vah, quàm dulcis eſt; Impertiendum eſt etiam marito. Mî vir, ſi ſcires quam ſapidus ſit hic fructus, jamdudum comediſſes. Accipe. *A.* Quando ita vis, faciam. Ah! flagitium fecimus. *E.* Quid eſt? *A.* Nonne vides, miſera, nos eſſe nudos? *E.* Video & me pudet: ſed quid nobis faciendum eſt? *A.* Texamus nobis ſubligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda. *E.* Bene mones: & eſt hic ficus foliis magnis & aptis huic rei. *A.* Sed, O nos infelices! videor mihi audire vocem. *E.* Jehova eſt. Miſeram me! vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in

hoc denſum nemus. *J.* Heus, Heus, Adame, ubi es? *A.* Auditâ voce tuâ in pomario, territus ſum: &, quia nudus eram, abſcondi me. *J.* Unde didiciſti te eſſe nudum? Numnam comediſti de arbore, de qua præceperam tibi ne comederes? *A.* Comedi quidem, ſed præbuit mulier, quam tu adjunxiſti mihi. *J.* Quidnam feciſti, mulier? *E.* Decepta à ſerpente comedi. *J.* Quoniam iſtud feciſti, ſerpens, tu eris deteſtabiliſſima omnium beſtiarum, omniumque animalium terreſtrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem, quamdiu vives. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, intérque ſemen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, fœmina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias; & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ, comediſti de arbore, cujus eſu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex ea quæres victum laboriosè dum vives, cùm interim ipſa procreabit tibi carduos & ſentes. Tu veſcèris herbis è terra naſcentibus, & cum ſudore vultûs tolerabis victum, donec redeas in terram, ex qua ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sent. *Ob unius hominis inobedientiam mors intravit in mundum. Diſce, puer, obedientiam.*

CAINUS Gen. 4.

ARGUMENTUM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus.

CAine, ubi eſt Abel frater tuus? *C.* Neſcio: Numquid ego ſum cuſtos fratris mei? *J.* Quid feciſti? Ipſe ſanguis fratris tui edit ad me clamorem de terra. Quamobrem utêris terrâ infeſtâ, ut quæ aperto ore hauſerit ſanguinem fratris tui, de tua manu, ea non præbeat ampliùs vim ſuam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. *C.* Mea culpa eſt major, quàm ut poſſit remitti. En ego hodie exterminatus

à te,

Digitized by Google

à te, ex ipſo ſolo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conſpectum; ita ut, qui proximus invenerit me, interficiat. *J.* Imo vero quicunque interfecerit Cainum, ſubibit pœnam ſeptuplam. Quare apponam tibi hanc notam, ne, ſi quis inciderit in te perimat te.

Sent. *Injuſti nequeunt ferre juſtos. Quæ clam perpetrantur, palam punientur.*

LOTUS. Gen. 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Abrahamus excipit Genios hoſpitio, & Jehova ei prolem promittit, conſiliumque ſuum de Sodomæ everſione patefacit: idem facit deinde Lotus, & a Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Hagar, Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

VIdeo tres homines adversùm me. Non dubium eſt, quin ſint defeſſi de via, præſertim hoc tanto æſtu; quare curram eis obviàm, ut retineam eos apud me. Domine, ſi vis facere mihi gratiſſimum, noli aliò potiùs divertere, quam ad me. Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibità, deinde requieſcetis ſub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos veſtros, deinde pergatis. Hæc eſt vobis idonea cauſa divertendi ad me. *G.* Sic faciemus. *A.* Jam propero in caſam. Sara, ſume properè tria ſata farinæ ſiligineæ, ex qua depſita facias panes ſubcineritios. Nam adventant nobis hoſpites, quos ego volo accipere lautè. Itaq; jam curro ad bovile: volo enim mactare vitulum, quo eos tractem opiparè. Tu interea cura, ut nihil deſit eis, quod opis ſit hoſpitibus. *S.* Fiet. Propera, Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad depſendum, dum ego promo farinam: Age, jam, dum aqua tepeſit, para mactram, ſubige farinam: expediamus omnia quæ juſſit herus. *A.* Macta eum expeditè, puer. Heus, Sara. *S.* Quid vis, mi vir? *A.* Cura nobis luculentum focum. *S.* Jam accenſus eſt. *A.* Impone

Digitized by Google

ahenum. Volo ego hoſpites meos curari diligentiſſimê atque humaniſſimè. Eſtne adhuc detracta pellis iſti vitulo, puer? *P.* Imò jam diſſectus eſt. *A.* Conjiciamus hæc fruſta in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celeriùs. Deſpuma jus. Hagar, inſtrue menſam; ſed foris in umbraculo, ſub arbore. Nihil libentiùs quàm viatoribus benefacio, & certè eos negligere inhumanum eſt. Hoſpites, omnia ſunt parata; accumbite, & veſcimini læto animo: habetis hîc butyrum, habetis & lac. Boni conſulite quod adeſt, quodque Deus largitur in præſentia. Puer, appone eis vitulinam. *J.* Ubi eſt Sara uxor tua? *A.* Adeſt in tabernaculo. *J.* Cùm reviſam te eâdem tempeſtate anni quæ nunc eſt, habebit Sara uxor tua filium. *Sa.* Ha, ha, he! ridiculum. Ego jam vieta ſum, & indulgebo voluptati, ſcilicet, cùm meus quoque dominus conſenuerit? *J.* Cur tandem ridet Sara, negans ſe poſſe parere, quia conſenuit? Eſtne aliquid quod Jehova non poſſit efficere? Cùm reviſam te, inquam, anno vertente habebit Sara filium. *S.* Ego non riſi. *J.* Imò verò riſiſti. *G.* Sed jam pergamus conficere iter reliquum. *A.* Ego comitabor vos, niſi moleſtum eſt. *J.* Egòne ut celem Abrahamum de eo quod ſum facturus, ex quo profectura ſit gens maxima & potentiſſima, per quem omnes gentes orbis terrarum ſint conſecuturæ felicitatem? Nam certò ſcio eum præcepturum eſſe ſuis liberis, & porrò ſuæ in poſterum ſtirpi, ut vivant ex meo præſcripto, & colant juſtitiam atque jus, ut ego præſtem Abrahamo quæ promiſi ei; profectò non celabo. Abrahame, volo tibi indicare qui ſim, & quò eam. Ego ſum Jehova. Cùm viderem diſſipatos eſſe rumores de tot tantiſque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, ſtatui devenire huc, & explorare, utrùm ſint planè profligati, quemadmodum accepi famâ & auditione, an non ſint. *G.* Nos quidem antecedamus. *A.* Sed quid? Perdeſne etiam bonos unà cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe,

Digitized by Google

urbe, an etiam perdes? Neque ignoſces illi loco propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Abſit ut tu ſic facias, ut interficias bonos cum malis, ſitque eadem conditio proborum & improborum. Abſit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. *J.* Si invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos, ignoſcam toti loco propter eos. *A.* Facio fortaſſe audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipſe pulvis & cinis: ſed tamen ſi fortè defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque exſcindes totam urbem? *J.* Non evertam, ſi invenero ibi quadraginta quinque viros bonos. *A.* Quid ſi quadraginta? *J.* Etiam propter quadraginta abſtinebo. *A.* Quæſo nè ægrè feras, Domine, ſi pergo quærere. Quid ſi triginta? *J.* Etiam ſic abſtinebo. *A.* Poſſum videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid ſi viginti? *J.* Etiam eorum causâ non evertam. *A.* Interrogabo te hoc poſtremùm, ſi tibi gravis non ſum. Quid ſi decem? *J.* Propter decem non evertam. *G.* Jam adveſperaſcit & nos appropinquamus urbi. *L.* Video huc adventare duos hoſpites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præſtantiſſimi. *G.* Salve & tu, vir humaniſſime. *L.* Peto à vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri veſtrum iter. *G.* Imò pernoctabimus in foro. *L.* At ego non patiar: divertimini ad me; accipiam vos, ſi non lautè, at certè hilarè. *G.* Fortaſſe erimus tibi graves. *L.* Jucundi potiùs: ne veremini. Tam mihi erat gratum vos accipere hoſpitio quàm eſſet accipi à vobis, ſi iſtic eſſem. *G.* Poſtquam tantopere vis, nolumus eſſe pertinaces. *L.* Ergo ſequimini me. Hic eſt mea domus: intrate: quod bonum ſit. Uxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hoſpitum, & ſimul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requieſcite, dum paratur cœna. Agè jam, uxor inſtrue menſam: fac ut omnia ſint nitidiſſima, ne quid offendat

offendat animos horum. Hoſpites, accumbite utimini læto animo his quæ ſuppeditantur nobis in præſentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumuſtum audio uxor? Quis eſt iſte clamor? Quæ turbæ excitantur? *U.* Hei mihi! periimus, mî vir. *L.* Quid tandem eſt mali? *U.* Tota civitas, mi vir, obſidet ædes noſtras. Juvenes, ſenes, deniq; univerſi circumſident nos. *L.* Valde vereor, quò hæc evaſura ſint. Sed audio clamantes. *So.* Heus, heus, Lote, ubi ſunt homines iſti qui venerunt ad te ſub noctem? Produc eos nobis, ut eos cognoſcamus. *L.* O flagitium! ſed ne trepidate, hoſpites; exibo ad eos, & obſerabo poſt me januam. Adſum, quid clamatis? *So.* Volumus videre hoſpites qui diverſantur apud te. *L.* Obſecro vos, fratres mei, ne tantum ſcelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris integræ, eas malo dedere veſtræ libidini, quàm ſinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiſerunt ſe ſub præſidium mei tecti. *S.* Recede pauliſper iſtùc, ut conſultemus de iſta re. Quid faciemus, populares? Accipiemúſne puellas eâ conditione ut dimittamus juvenes? *Alii.* Non eſt opus longâ deliberatione. Iſte unus peregrinatur in noſtra civitate; & nos reget, ſi diis placet. *So.* Jam te, Lote, pejus mulctabimus quàm ipſos; ne tu putes nos velle ſubjici peregrinis. Agite, invadamus eum. *G.* Recipe te confeſtim ad nos, Lote. *L.* O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obſeremus fores firmiſſimè. *So.* Effringamus fores: occidamus iſtos advenas, qui, cum nuſquam poſſint habitare, veniunt ad nos. *G.* Ne trepida, hoſpes, nunquam irrumpent nobis invitis. *L.* O inauditam nequitiam! Siccine hîc violari hoſpites & peregrinos, quorum jus debet eſſe ſanctiſſimum? *G.* Seda teipſum. Jam videbis ultionem præſentem. *S.* Quid eſt hoc, ô cives? Súmne ego cæcus, an obortæ ſunt tenebræ denſiſſimæ? *Al.* Neſcio quid accidat aliis; ſed ego non magis diſpicio oculis, quam calcibus. Ubi eſt Janua? *Al.* Cave, cave

cave ne incidas in me, Hei mihi! fregi frontem ad parietem. *Al.* At ego neſcio, ubi terrarum ſim neq; poſſum invenire exitum ex hoc loco, neque ingreſſum in alium. *G.* Lote, ſi quos habes præterea generos, aut filios, aut filias; deniq; quoſcunq; habes in urbe, educ ex hoc loco. Nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipſum miſſi ſumus à Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas horum. *L.* Habeo vobis gratiam, qui habeatis rationem non ſolùm meæ ſalutis, ſed etiam meorum. Jam adeo eos. *Ux.* Valde ſum ſollicita de meo viro qui eſt egreſſus domo: Ità conſceleratus eſt hic totus populus. Metuo ne quid gravius patiatur, etiam à ſuis. Nam hodie nullæ ſancta fides eſt, ne inter fratres quidem. *L.* Jam redeo. *G.* Quid egiſti? *L.* Viſus ſum jocari iis, quorum ſaluti providebam. *G.* Homines ſunt deſperati. Pereant, quoniam nolunt ſervari. Sed jam diluculum eſt, & tempus admonet emigrandum eſſe hinc. Agedum, adjunge tibi uxorem tuam, & duas filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? Nunquam poteſt nimis maturè vitari periculum. *L.* Atqui non videtur emigrandum tam manè. *G.* Atqui nos non ſinemus te perire, quin potiùs manu educemus & te, & tuam conjugem, & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave, ſi tuam vitam amas, ne reſpicias poſt tergum, neve uſquam moreris in planitiæ. Evade in montes, ne pereas. *L.* Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi, poſtquam tu pro tua benignitate devincis me tanto beneficio, ut cuſtodias mihi vitam. Certè, non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed eſt hic propinquum oppidulum ad confugiendum, in quod, quæſo ut liceat mihi evadere, & ità conſulere vitæ meæ: eſt ſanè perparvum. *G.* Etiam in hac re indulgebo tibi, ut non evertam iſtud oppidum. Confer te illò; neq; enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò perveneris.

Sent

Sent. *Deus verſatur cum piis, eiſq; patefacit arcana ſua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus, ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius unà cum illis pereat. Major eſt Dei in unum pium amor, quàm in omnes impios odium: quem quidem ejus amorem debent imitari pii.*

ABRAHAMUS. Gen. 22.

ARGUMENTUM.

Abrahamus, juſſu Dei, filium ſuum Iſaacum, vult immolare. Deinde, probibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Iſaacus, Genius.

JAM tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum deſtinatum ſacrificio. Vos hic opperimini unà cum aſino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, poſtea redituri ad vos. Tu, Iſaace, portabis hæc ligna ad comburendam hoſtiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. *I.* Mi pater. *A.* Quid vis, mi fili? *I.* Hic quidem eſt ignis & ligna, ſed ubi eſt agnus jam immolandus? *A.* Deus providebit ipſe ſibi agnum in ſacrificium, fili; nos interea pergamus. Ecce venimus in locum quem Deus dicebat mihi; conſtruamus hîc aram. Rectè eſt: diſponamus lignum. Nunc, fili mi, oportet ut te colligem, mactémque, quando ita viſum eſt Deo optimo maximo, cujus voluntati reſiſtere nefas eſt. *I.* Mi pater, ſi ità certum eſt Deo, fiat. Nam didici ei tibiq; parere in rebus omnibus. *A.* Pater omnipotens, cujus eſt imperare, obſequor tuis juſſis, tibiq; macto hanc hoſtiam, hoc cultro, meâ ipſius dextrâ. *G.* Abrahame, Abrahame. *A.* Quis me vocat? *G.* Cave, ne afferas manum puero, cave, ne lædas. Jam enim mihi ſatis perſpecta eſt tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, eiq; unico. *A.* Hem quid hoc rei eſt? Sed videóne arietem in dumeto hærentem cornibus? Salva res eſt: vivet Iſaacus; hæc mactabitur gratior Deo victima.

Sent. *Nihil tam difficile aut durum eſt, quin id poſſit, qui credit. Deus ſuorum pietatem remuneratur.*

EPH.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

brabamus mercatur ab Hettæis fundam ad Sepulturam Saræ uxoris ſuæ.

Abrabamus, Hettæi, Ephron.

GO ſum peregrinus & advena inter vos, Hettæi, Quare tribuite mihi poſſeſſionem ſepulturæ in- r veſtras, ubi ſepeliam Saram conjugem meam quæ ortua eſt, ut ſcitis. *H.* Attende nos, Domine. Tu quidam princeps divinus in nobis; tuum eſt eligere noſtris ſepulchretis ubi inhumes tuum mortuum. emo noſtrûm prohibebit te ſuo ſepulchro, quo mi- ìs ſepelias in eo. *A.* Ago vobis gratias pro veſtra nta humanitate ac liberalitate. Sed ſi vobis cordi t, ut ſepeliam meam defunctam, & auferam è con- ectu meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me ım Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi caver- am duplicem, quam habet in extremo ſui agri; et tribuat juſto argento, in veſtra præſentia, in uſum pulchri. *E.* Auſculta mihi potiùs, Domine. Ego tibi ono et agrum, et cavernam agri, & quidem in præ- ntia meorum popularium; ſepeli tuum mortuum. . Imò tu potiùs auſculta mihi. Ego ſolvam tibi pe- uniam pro agro; eam tu accipe à me. *E.* Domine, tende. Hic fundus, de quo agitur inter nos, eſt qua- ingentis ſiclis argenti: ſi vis ſepelire tanti. *A.* Ac- pio tanti. Et jam appendam tibi præſentem pecu- am. Vos, Hettæi, eſtote teſtes, ut Ephron addicat ihi in poſſeſſionem quadringentis his ſiclis argenti, rum ſuum duplici cavernâ; qui ager eſt è regione lamræ, id eſt, Hebronis, unâ cum ipſa caverna, & nnibus arboribus quæ ſunt undique in toto ſpatio us. *E.* Addico. *H.* Teſtes erimus.

Sent. *Juſtitia commendat hominem apud eos qui non nt omnino perditi.*

RE-

Digitized by Google

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTUM.

Diſpenſator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Meſopotamii, in Matrimonium Iſaac herili filio.

Diſpenſator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEUS, heus, puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tua urna. *R.* Imo verò perlibet, vir optime: hem bibe, quinetiam adaquabo tuos camelos, quantum ſat erit. *D.* At ego te pro iſto beneficio, dono hâc inaure, atque his duabus armillis. Sed agè, fac ſciam cujus ſis filia, & an ſit in ædibus tui patris locus ubi poſſimus pernoctare. *E.* Equidem ſum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos effatim eſt, nec non locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi, ità ut habent. *D.* Ago tibi gratias, Jehova, quòd non deſtituiſti, tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum, cultorem tui; qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum domini mei. *L.* Ain' tu? *R.* Ita eſt. *L.* Et dono dedit tibi iſtam inaurem & armillas? *R.* Etiam. *L.* Ubi reliquiſti? *R.* Ad fontem, & ecce eum tibi apud camelos! *L.* Precor tibi Jehovam propitium, homo. *D.* Et ego tibi viciſſim, vir humaniſſime. *L.* Narravit nobis hæc ſoror mea Rebecca, quinam ſis, & unde venias. Quod cùm primùm audivi, ſtatim curavi parari tibi diverſorium & tuis camelis ſtabulum, ne foris maneas. Quamobrem ſequere me. *D.* Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. *L.* Eamus hàc. Hic ſunt ædes noſtræ. Vos curate hos camelos ſtramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hujus, & comitum. Bene eſt, accumbite. *D.* Dabitis mihi veniam. Non capiam cibum, quin priùs dixero cujus causâ huc venerim. *L.* Dic ergò. *D.* Ego ſum ſervus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum, ove, caprâ, bove, argento, auro, ſervis,

ancillis,

cillis, camelis, atque aſinis: cui etiam jam ſeni
ra uxor peperit filium, quem ipſe conſtituit hære-
m ex aſſe: meque etiam jurejurando aſtrinxit, ne
:arem ei nuptam quæ eſſet ex Chananæis, in quo-
m terra habitârat ipſe; ſed irem domum paternam,
q; eligerem uxorem gentilem. Cui cùm ego di-
rem: Quid ſi mulier nollet me ſequi? Deus, in-
it ille, cui ego per omnem vitam parui, tecum
ttet nuncium ſuum, qui tibi ſecundabit hoc iter;
ſumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortamq;
domo paterna: hâc re exſolveris te religione ju-
jurandi, quo te aſtringo, ſi fortè non impetraveris
mulier te ſequatur. Ita perſuaſum eſt mihi, ut
nirem. Cúmque hodie veniſſem ad fontem, ita
gitabam mecum: Jehova, Deus heri mei Abrahami,
tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc
: ſtante ad fontem, veniat puella hauſtura, quæ mihi
ganti det aquam ex urna bibendam, atque etiam
uetur meos camelos, ut intelligam eam eſſe quam
ſtinâſti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogi-
am, cùm ſubitò ecce egreſſa Rebecca, ferens ur-
m in humeris, deſcendit ad fontem, atque haurit.
cùm petiviſſem potum ex ea, confeſtim depoſitâ
nâ offert, et dicit etiam ſeſe ad aquaturam camelos,
od et fecit, adaquavitque et me et camelos. Ego
æſivi ex ea cujus eſſet filia. Reſpondit, Bathuelis,
i Nachoris ex Melcha. Tum ego accommodavi
nti ejus inaurem, et manibus armillas; et ſum-
ſſe adorans Jehovam, Deum heri mei Abrahami,
atias egi, quòd deduxiſſet me in rectam viam ad
nciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam
his argumentis intellexi eam eſſe. Nunc ergò, ſi
rtum eſt vobis facere hoc beneficium domino meo,
:ite ut ſciam: ſin minùs, nihilò ſeciùs ut inſiſtam
am viam. *L.* Hæc res planè ex Deo orta eſt, neque
s omnino poſſumus repugnare tibi. *B.* Ità habet.
oinde habe tibi Rebeccam tuo arbitratu, eámque
cito nupturam filio heri tui, ſicut viſum eſt Jehovæ.

D. Gratiam habeo Deo primùm, qui itâ voluerit; deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu verò Rebecca, & vos, non recuſabitis hæc quantulacunque dona, quæ attuli juſſu mei Domini.

Sent. *Deus dirigit pios in viam, eorúmque actiones ſecundat.*

IDUMEUS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Eſavus vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Eſavus, Jacòbus.

IMperti mihi de rufo iſto; nam redeo rure exanimatus laſſitudine. *J.* Vende mihi in præſentia prerogativam tuæ ætatis. *E.* En ego jam jamque morior: quò mihi iſtam prærogativam? *J.* Ergò confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. *E.* Confirmo: quid vis? Juro, addico, nihili facio jus iſtud ætatis præ edulio.

Sent. *Breviſſima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem uſu venit impiis, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona cæleſtia.*

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTUM.

Jacobus arte maternâ prævertit à patre felicitatem Eſavi, Eſavus ſeriùs veniens fruſtra lachrymatur.

Rebecca, Jacobus, Iſaacus, Eſavus.

PAter tuus miſit venatum fratrem tuum Eſavum, me audiente, ut afferat ferinam, ex qua confectum pulpamentum ipſe edat, eíque benè precetur à Jehova, antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus, et indè afferto mihi duos hœdos opimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maximè delectatur, quod offeres ei, ut tibi benè precetur, priuſquam excedat vitâ. *J.* Sed frater villoſus eſt, ego depilis. Quod ſi fortè pater me attractaverit, putabit ſe mihi eſſe ludibrio. Itaque mihi malè, non bene precabitur. *R.* Iſtam Imprecationem ego præſtabo, nate: tu modo gere mihi

Digitized by Google

mihi morem. *J.* Si ità jubes, certum eſt obſequi: Eo. *R.* Mihi magnopere curandum eſt, ut agam hanc rem callidè, et prudenter, nè meus maritus deprehendat fallaciam. Nam, ut amat ruſticum illum Eſavum, nunquam eum poſtponet Jacobo, niſi fraude inductus. Ego verò Jacobum plùs amo, et ſtudeo eum obrepere in fœlicitatem, quam conciliabunt patris preces ei, cui, bene ominatus fuerit. *J.* Redeo, mater, affero hœdos. *R.* Factum bene, agedum, parem cupediam patri tuo, cujuſmodi ſcio ſuavem eſſe ejus palato. Rectè eſt parata ſunt omnia. Nunc age, induam te veſtimenta pretioſa Eſavi, quæ habeo penes me. Hic ornatus te condecet. *J.* Quid manus et collum, quod pilis carent? *R.* Veſtientur pelle hœdorum. Bene habet: accipe nunc hanc eſcam, atq; hunc panem quem confeci. Abi; vide ut agas prudenter. *J.* Dabo operam, Pater. *Iſ.* Quis tu es, fili? *J.* Eſavus primogenitus tuus: executus ſum mandatum tuum. Surge, agè, veſcere ferinâ, ut mihi bene preceris. *I.* Quid ſibi vult, quòd tam citò nactus es fili? *Ja.* Jehova, Deus ille, quem colis, objecit mihi. *I.* Accede huc, ut te attractem, fili, ſciamque utrùm is ipſe Eſavus necne. Quid hoc? vox quidem Jacoib eſt, ſed manus Eſavi. Túnc ergo es ipſe natus meus Eſavus? *Ja.* Planiſſimè. *Iſ.* Accede ad me, ut veſcar tuâ ferinâ, fili, tibíque bene precer. Suavis eſca sanè: funde vinum. *Ja.* En tibi! *Iſ.* Nunc age, amplectere me. Quam ſuavis odor venit ad nares meas! Fragras, fili mi, non aliter quàm ſolet ager lætus munere Jehovæ. Faxit Deus, ut terra pinguis, irrigata rore cœleſti, effundat tibi magnâ copiâ ſegetes et uvas. Tibi ſerviant Nationes, te colant populi, dominus ſis fratrum tuorum, teq; revereantur ex eadem matre nati. Qui tibi imprecabitur, eſto execrabilis et infelix: qui tibi bene volet et optabit, eſto fortunatus. *Ja.* Bene geſſi meum negotium, mater. Non agnovit me; et ex attractione putavit me eſſe Eſavum: *R.* Bene eſt, ſed Eſavus jam reverſus paret ferinam

Digitized by Google

inam quam offerat patri. Videamus quid agat; nam multùm fallet eum ſpes. *E.* Attolle te, mi pater, et veſcere meâ ferinâ, ut mihi bene preceris. *Iſ.* Nam quis tu es? *E.* Rogas? Primogenitus tuus Eſavus. *Iſ.* Totus obſtupeſco, horreóque. Quis ergo is eſt, qui modò attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorſus comedi ante tuum adventum, eíque fauſta omnia ſum precatus, quæ res rata erit. *E.* Hei mihi! nunquid cauſæ eſt, quin ego perpetuò perirem? Attamen mihi quoq; bene precare, pater. *Iſ.* Frater tuus rem aſtu tractavit, abſtulítq; fauſtitatem tuam. *E.* Nae ille probè reſpondet ſuo nomini, qui me jam bis circumvenerit. Primùm enim fraudavit me prærogativâ ætatis; deinde nunc intercepit bonam precationem mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum feciſti, quo mihi fauſtum aliquid precere? *Iſ.* Profectò feci eum dominum tuum; ſtatuique ut fratres ei ſervirent; eúmque munivi frumento et vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? *E.* Solùmne id habebas? Imperti etiam me aliquâ felicitate. Heu! Quid agam miſer! *Iſ.* Habebis quidem domicilium minus bonum, et à pinguedine ſoli, et à ſupero rore cœli; et vivens gladio ſervies fratri: veruntamen erit tempus illud cùm viciſſim vinces, excutiéſque jugum ejus de collo tuo. *E.* Non procul abeſt luctus à patre meo, nam certum eſt mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum eſt, & arripienda occaſio. Serò plorat Eſavus. Serò venitur ad colligendum* Manna *poſt ortum ſolem, aut die Sabbati. Serò pulſant fores fatuæ virgines. Serò conabuntur intrare pigri per portam jam clauſam.*

JACOBUS PROFUGUS. *Gen.* 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congreſſio cum Rachele ſobrina ſua.

Jacobus, Paſtores, Rachel.

J. FRatres unde eſtis? *P.* Ex Charra. *J.* Ecquid noſtis Labanem filium Nachoris? *P.* Maximè. *J.* Valétne? *P.* Valet; atque ecce tibi Rachelem filiam

Digitized by Google

filiam ejus huc venientem cum pecudibus! *J.* Hem! diei multum adhuc eſt, necdum tempus eſt cogendi pecoris: quin adaquatis pecudes, deinde ituri paſtum? *P.* Non poſſumus, donec convenerint omnes greges, quò avolvamus ſaxum ab ore putei, atque ita adaquemus. *J.* Sed venit Rachel agens pecus: Quid ceſſo avolvere ſaxum, ut hauriam ei aquam, atq; hanc primùm ab ea ineam gratiam? O mea Rachel, amplectere me. *R.* Abſtine tu manum, quis tu es? *J.* Ego ſum Jacobus patruelis tuus, filius Rebeccæ; non contineo lachrymas præ gaudio. *R.* O felicem adventum! Sed ego ceſſo ire in urbem, ut anuntiem hæc meo patri.

Sent. *Gaudent mutuo congreſſu conſanguinei. Sunt autem pii omnes inter ſeſe divinâ conſanguinitate conjuncti.*

LABAN. *Gen.* 31.

ARGUMENTUM.

Laban fugientem Jacobum aſſecutus, cum eo jurgatur; deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Jacobus, Rachel.

QUÆ ratio impulit te, ut, inſcio me, abduceres meas filias tanquam ferro partas? Cur clàm et neſciente me aufugiſti, neque feciſti me [c]ertiorem, ut proſequerer te voluptate carminum, [t]ympanorum, cithararum; neque permiſiſti mihi ut [o]ſcularer meos natos et natas? Stultè ſanè feciſti, et [e]rat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus veſter [p]atrius herì monuit me, ut caverem ne te offenderem [u]lla re. Verum eſto; Profectus ſis ſanè præ deſide[r]io, quod capiebas è domo paterna: deos verò meos [c]ur furatus es? *J.* Illud feci adductus metu, veritus [n]e tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet [a]d tuos deos, ſi quem penes inveneris eos, per me [q]uidem plectatur capite. Noſcita, præſentibus neceſ[ſa]riis noſtris, ſi quid tui apud me eſt. *L.* Rectè dicis. [P]erſcrutabor veſtra tabernacula. *J.* Non recuſo quò [m]inùs veſtiges omnia. *R.* Video me eſſe in magno

Digitized by Google

periculo. Nam Laban pater meus conquirit per omnia tentoria ſuos deos penates, quos ego furata ſum, meo viro neſciente. Quod ſi factum deprehendetur, concitavero magnas turbas. Comminiſcenda aliqua fallacia eſt, et quidem ſubitò; nam meus pater jam aderit hîc. Probè. Inveni viam, obruam eos in hoc ſtercore camelino, deinde ſedebo ſuper; facilè eum fallam. *L.* Rimatus ſum accerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Nuſquam inveni. Reſtat tabernaculum Rachelis, in quo ſi non erunt, mirabor; hæc omnia ſunt mihi perſcrutanda. Hîc quidem non ſunt, neq; hîc. Quid ſub hâc culcitrâ? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non ſunt. *R.* Noli ægrè ferre, Domine, quod non poſſum aſſurgere tibi, nam ſum in menſtruis. *L.* Perquiſivi omnia diligentiſſimè ſed nuſquam comperi meos deos penetrales. *J.* Quodnam concepi tantum ſcelus, aut quod facinus admiſi in te, ut tu me ſic perſequerêre? Scrutatus es omnia mea utenſilia; écquid inveniſti de ulla ſupellectile tuæ domus; Prome huc coram neceſſarius utriuſq; noſtrûm, ut ipſi judicent de utroque noſtrûm. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves et capræ nunquam fuerunt infœcundæ; noncomedi arietes tuæ oviariæ; nihil ad te retuli ereptum à feris; ipſe ſemper præſtiti damnum; tu mihi ſemper imputâſti: Si quid per furtum amiſſum eſt, tâm interdiu quàm noctu, meo periculo amiſſum eſt. Denique, ea fuit mea conditio, ut et de die conficere æſtu, et de nocte gelu! et interea ſomnus abeſſet ab oculis meis: Jam hîc mihi vigeſimus annus agitur, cùm ſum domi tuæ. Servivi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, ſex autem pro ovibus et capris, cùm tu interea mutaſti mihi mercedem deciès. Quòd niſi Deus patrius, videlicet Deus Abrahami, et terror Iſaaci, affuiſſet mihi, tu quidem dimiſiſſes me vacuum. Sed reſpexit ille miſerias et labores, quibus ſum perfunctus: id quod herì ſatis oſtendit. *L.* Meæ ſunt hæ filiæ

mei

Digitized by Google

nei filii, meum pecus; denique, quicquid hîc vides, meum eſt. Et nunc quo pacto optimè conſulam meis his filiabus et filiis, quos pepererunt? Opinor ſi ego et tu feriemus fœdus, quod ſit teſtimonio utrique noſtrûm. J. Optime. Ego hîc erigam cippum ex hoc ſaxo; vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum ſuper hoc tumulo. L. Hic hodie tumulus erit medius teſtis inter me et te. Ja. Perplacet. Atque ex hac revocetur Galaadus. L. Aut etiam Miſpa: ut ſignificet, Deum aſpecturum quid fiet à me et te, cùm diſceſſerimus alter ab altero. Quòd ſi tu eris durus meis filiabus, aut ſi ducis alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde ſunto, atque ſi nulla pacta ſint. Atque hujus quidem rei teſtis eſto Deus utrique. Vides hunc tumulum, vides et hunc cippum, quem extruxi inter me & te. Hic tumulus et hic cippus teſtes ſunto, neque me adversùm te, neque te adversùm me tranſiturum eos, ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utriuſque patris, ſint noſtri vindices. J. Ego conjuro per terrórem mei patris Iſaaci. Atque, ut hæc ſint ratiſſima faciam hodie ſacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. L. Concedimus.

Sent. *Deus ſuos tuetur ab adverſariis.*

JACOBUS REDUX. Gen. 33.

ARGUMENTUM.

Jacobus, ex Meſopotamia rediens, Eſavum fratrem dono pacat.

Eſavus, Jacobus.

D. Salve multùm, mi frater chariſſime. J. Salve et tu plurimum, Germane mihi optatiſſime. E. Ut te libenter amplector poſt longum ſpatium temporis! Ja. Et mihi profectò jam diu nihil fuit jucundius, quàm nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lachrymas. E. Nec ego poſſum non flere, ita totus lætitiâ geſtio. Sed quid ſibi vult iſte grex mulierum et puerorum, quos tecum ducis? J. Uxores ſunt et liberi; quibus me Deus, quæ ſua eſt liberalitas, ditavit. E. Quid autem ſibi vult

vult totus ille grex, quem offendi veniens? *Ja.* Volui te eo dono mihi placare. *E.* Satìs multa habeo, frater; habe tibi tua. *J.* Ne repudia me, quæſo; ſi te mihi propitium habeo, accipies à me munuſculum. Nam qùòd vidi faciem tuam, videor mihi vidiſſe Numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæſo, ut accipias à me munuſculum, quod ad te adductum eſt; poſtquam Deus pro ſua benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nullâ re caream. *E.* Quândo urges tantopere, accipio, etſi nihil opus erat: age, eamus; ego ibo unà tecum. *Ja.* Scis pueros eſſe teneros, oveſque et capras et boves prægnantes: quòd ſi fatigentur vel unum diem, actum eſt de ovibus et capris omnibus; interibunt. Sed, amabò, i præ, ego pergam clementer et placidè, prout poſtulant ea, quæ præ me duco, ipſique pueri, donec veniam ad te in *Seir.* *E.* Saltem relinquam tibi aliquod ex meis comitibus. *Ja.* Quid opus? Gere, obſecro, mihi morem.

Sent. *Potentiorum ira, comitate & ſubmiſſione lenienda eſt.*

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Joſephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Iſmaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Joſephus, Judas, Mercatores.

ECce vobis Somniator ille! Agite, occidamus eum, dejiciamúſque corpus ejus in aliquam ſpecum. *L.* Sed quid renunciabimus patri de eo? *S.* Devoratum eſſe ab aliqua fera. Videbimus quorſum evadant ejus ſomnia. *R.* Impium ſit maculare manus ſanguine pueri, ídque fratris. Deducimini ab iſta mente. Nihil poteſtis gravius conſulere in nos, aut in patrem noſtrum. *S.* Unde tibi inceſſit iſta nova religio? Vis ergo ſinamus eum vivere, qui ſuis inſomniis portendit, nos omnes, ipſóſque adeò parentes, fore ſibi ſupplices? An non dignus eſt, qui eat ſomniatum apud inferos? *R.* Frater, ſi ita futurum eſt, quî caveas?

ſin

in minùs, quid times? uſque adeóne indignum tibi videtur, ſi puer imperitus ſomniavit? quid poteſt eſſe culpæ in ſomniis? Poſtremò, ſi adeò obfirmâſtis animum, neque poteſtis avocari ab iſto conſilio, eſt hîc puteus ſine aqua: ſaltem abſtinete manus, demittite n puteum; culpa erit aliquantò minor. *S.* Reuben, u videris. Nobis certum eſt perdere puerum. *Jo.* Plurimâ ſalute vos impertio, fratres amantiſſimi. *L.* At nos te malo maximo impertimus, qui ſomnias te coli fratribus, quos nunc ſalutas tam blandè. Agite, diſcindamus veſtem hanc verſicolorum, quâ pater eum ornavit, delicatulum puellum. *Jo.* Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? *L.* Necabimus. *Jo.* Ah! ne faite. *S.* Stat ſententia. *Jo.* O fratres chariſſimi, per Deum optimum maximum, per communem noſtrum parentem qui conficietur mœrore, obſecro, obteſtor; quid feci? quod eſt meum ſcelus? quæ mala mens vos agit? *S.* Fruſtrà rogas. *Jo.* Fratrem veſtrum? *S.* Certum eſt. *Jo.* Ah! veſter ſum, veſter um frater. *S.* Surdo canis: demittite. *R.* At ego ſubduco me hinc, non ſuſtineo adeſſe in tam triſti ſpectaculo. *Jo.* Heu me miſerum! quò detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quam triſtem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes vitam! *Juda*, obſecro tuam fidem, miſerere mei, miſerere parentum. *L.* Sedeamus hîc meridiaturi. *Ju.* Video mercatores quoſdam venientes: vultis auſcultare mihi? Quid profuerit nobis cruenta cædes fratris noſtri? Vendamus eum potius *Iſmaelitis*, quos videtis venientes. Ne afferamus hoſtiles manus fratri: abſtineamus à ſanguine. Nam certè frater noſter eſt, procreatus eodem ſemine. Agite, ſinite vos exorari. Rectè ait. *S.* Sed ne forte— *Ju.* Frater ne mete, amittes eum venditione non minùs quàm nece. Ita eſt: accidit etiam quæſtus ex venditione, quem quæſtum amittemus, ſi eum necaverimus. *S.* Sino, t. *Ju.* Heus, mercatores, vultíſne emere puerum vendam elegantem? *M.* Fortaſſe, fac videamus.

Ju. Ex-

Ju. Extrahite eum è puero: empturi ſunt. *Jo.* Nunc quidem mihi pereundum eſt, video; extrahor ad cædem. *Ju.* Ne trepida: non necaberis, ſed vendêris. En vobis puerum lepidâ formâ! *M.* Hercle bellum & ingenuum! Quanti eam indicatis? *Ju.* Triginta argenteis. *M.* Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. *Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem ſuos non deſerit: ſed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.*

JOSEPHUS CAPTIVUS. *Gen.* 40.

ARGUMENTUM.

Joſephus Captivus interpretatur ſomnia prægustatoris & piſtoris Pharaonis.

Joſephus, prægustator Pharaonis, Piſtor.

QUID accidit, ut hodie vultu ſitis adeo mœſto? *Pr.* Somniavimus uterque; & caremus conjectore. *J.* At habet Deus conjectores. Agite, narrate mihi. *Pr.* Videbar mihi in ſomniis videre ob oculos vitem, ex qua tres palmites orirentur: quæ deinde, quaſi germinârit, produxit florem, unde uvæ plene racemis matureſcebant. Erat autem mihi in manu poculum *Pharaonis*; itaque cepi uvas, eáſque in id expreſſi, deinde tradidi ei in manum. *Jo.* Hæc eſt interpretatio: Tres palmites tres dies ſunt. Hinc ad triduum *Pharao* jubebit te produci è carcere, reſtituétque in locum muneris priſtinum; ſtabíſque ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæſo ut memineris mei, præſteſque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud *Pharaonem*, méque extrahas ex hac domo. Nam ſurreptus ſum clàm ex terra Hebræorum, neque hîc quicquam feci, quamobrem compingerer in carcerem. *Pi.* Rectè ſanè interpretatus es. Sed audi meum quoque ſomnium. Tria alba caniſtra erant ſuper capite meo, in quorum ſummo inerant *Pharaonis* omnis generis cibi piſtorii, quos inde aves comedebant. *Jo.* Accipe conjecturam. Tria caniſtra, tres dies ſunt. Ab hinc tres dies juſſu

Pharaonis

Digitized by Google

haraonis ſecuri ferieris, atque in crucem tollèris, ubi lites vorabunt tuum cadaver.

Sent. *Deus piis arcana retegit, idemque viam ad rum ſalutem ſæpe longè antè præparat.*

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTUM.

oſephus interpretatur Pharaoni duo ſomnia, ob eámque cauſam Pharao præficit eum toti Ægypto.

Pharao, Joſephus.

Omniavi quiddam, quod nemo mihi poteſt interpretatione explicare: Te autem audio eſſe conectorem ſomniorum, idcòque te accerſivi. *J.* Equiem is ſum, per quem Deus interpretur ſomnium ium, Pharao. Itaque narra. *P.* Videbar mihi aſtare pæ fluminis: atq; ex eo exierunt ſeptem vaccæ bene abitæ, & pulchræ viſu, quæ paſcebantur in careĉto. cce autem deinde ſeptem aliæ graciles, deformes ıpra modum, & tenui corpore, quales nunquam vi- ı in Egypto; que devoraverunt priores: quas cum emiſiſſent in ſua viſcera, tamen id non apparebat: leo ſemper macie deformes erant, ut priùs. Ego mno ſolutus ſum. Deinde rurſum oppreſſus ſom-), videbar videre ſeptem ſpicas creſcentes in uno ılamo, opimas, & formoſas; ſecundùm quas ſuccreſ- bant totidem aliæ graciles & tenues, & exeſæ ur- ne, quæ devoraverunt ſeptem illas generoſas. Hæc ;o indicavi conjectoribus, ſed nemo eſt, qui poſſit ihi explicare. *Jo.* Somnium tuum unum eſt harao. Deus præmonet te eorum, quæ facturus t. Septem vaccæ generoſæ, ſunt ſeptem anni: ſep- m ſpicæ opimæ idem volunt; unum idemq; ſom- um eſt. Septem verò vaccæ & ſpicæ tenues, ſep- m alii ſunt anni quibus fames vigebit. Hoc idip- m eſt, quod dixi; Deus, quod facturus eſt, tibi in- cat. Sic habeto: Septem annos proximos futuros e fertiliſſimos frugum terræ, præſertim in *Ægypto*; os ſequentur alteri, ita infeſti penuriâ omnis cibi, læta illa ubertas priorum ſit omnino conſumenda fame.

fame. Tantâ inquam, laborabitur penuriâ, ut tantæ rerum abundantiæ ne veſtigium quidem ullum ſuperſit. Nam, quòd bis ſomniâſti, id ideo factum eſt, ut intelligas omnino decretum eſſe Deo ita facere, idque brevi. Quare diſpice, Pharao, virum aliquem ſcientem & peritum, quem præficias *Ægypto.* Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in *Ægypto*, cogantque quàm maximum numerum frumenti, his proximis ſeptem annis uberibus, quod côndant nomine tuo in urbes. Ita fiet, ut proximo ſeptennio duplas conſequaris annonas, quibus *Ægyptus* defendatur à fame & pernicie, altero ſeptennio. *Ph.* O ſalutare conſilium, & dignum homine ſapientiſſimo! An quiſquam hodie eſt, qui æquè ſpiret numen, atque hic! Ergò cùm Deus indicet tibi, *Joſephe*, tantas res: non eſt dubium, qùin tu ſis prudentiſſimus & ſapientiſſimus omnium. Itaque jàm nunc volo, ut ſis gubernator domus meæ, útque omnis meus populus pareat imperio tu. Major ero te ſolio tantùm. En trado tibi curam & gubernationem totius *Egypti:* atque ad confirmationem hujus rei, hunc annulum detractum meis digitis, induo tuis: téque dono hâc veſte byſſinâ, & hoc torque aureo: jubeóque te vehi curru primo ſecundùm meum; & volo proclamari ante te, Congenulate. Ne vivam Pharao, niſi tu unus eris in tota *Ægypto*, cujus injuſſu non audebit quiſquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis *Joſephus*, ſed *Saphnathopaneas*, ut nomine ipſo pollicearis interpretationem obſcurorum. Atque ego tibi deſpondeo *Aſnatam*, filiam *Potiferæ* pontificis *Heliopolitani.* *Jo.* At ego tibi, Rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam, quantam maximam poſſum; dabóque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti muneris, pœniteat.

Sent. *Deus pios poſt dolores & infamiam, mirâ arte evehit ad voluptates & honores. Quod ſi non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ* Joſephi, *quæ calamitoſa fuit umbra*

umbra eſt hujus vitæ piorum; altera verò, futuræ. Atque, idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia venitur per dolores; ad honores, per infamiam; ad dulcedinem, per amaritudinem; ad altitudinem, per humilitatem; per mortem, ad vitam.

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44, & 45.

ARGUMENTUM.

Filii Iſraelis revocati de via juſſu Joſephi, *furti ſimulatè accuſantur: tandem* Joſephus *ſe eis aperit.*

Præfectùs domûs Joſephi, *Filii Iſraelis, Ruben, Judas, Joſeph.*

REſtate, viri. Heus, vos appello; ſiſtite greſſum. Hoccine eſt humanum factum, aut dignum hoſpitibus, penſare bonum malo? An neſciebatis eam eſſe, quâ herus eſt ſolitus potare? An etiam ſperabatis eum ignoraturum qui eſt divinus? Male omnino à vobis factum. *Fi.* Quid tibi vis, homo, cum tua iſta iracundia? Aut quid nos accuſas? *P.* Ità vos Deus amet, ut neſcitis. *Fi.* Nam quî ſciamus? *P.* Suffurati eſtis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt vultum! *Fi.* Pace tuâ dixerimus, vir optime, abſit procul à nobis iſtud facinus. Tute ſcis ut reportaverimus ad te, uſque è finibus Chananæorum, argentum repertum in ore ſaccorum noſtrorum: tantum abeſt ut ſuſtulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ita tecum agemus: ſi quem penes deprehenſa fuerit patera, ipſe moriatur; nos omnes perpetuæ ſervituti addicamur. *P.* Imò agemus mitiùs. Qui fuerit convictus furti, mihi ſervus eſtò, cæteri liberi diſcedunto. *Fi.* Placet deponamus ſarcinas ocyùs. Hem, ſcrutare, ut libet. *P.* Placet conquîrere à maximi ſarcina ad minimi. Hîc quidem non eſt, neque hîc, ſed profectò invenietur. Ibi, ubi eſt, diu celari non poteſt. Euge manifeſtum furtum hîc eſt in ſacco minimi natu. An etiam nunc poteſtis negare? Deprehendíne ego furem manifeſtarium? *F.* Aperta res eſt; periimus funditùs. Heu rem

miſeram & luctuoſam! An ulli unquam mortales fuerúnt æquè infortunati atque nos ſumus? *Ju* Equidem nequeo ſatis mirari. Atat, data nobis ſunt verba: redeamus properè omnes ad Saphnathopaneam, ſi ulla ſupereſt ſpes ſalutis. Ah pater, quam metuo malè, ne tibi accidat, quod metuebas tantopere! *Jo.* Quod facinus feciſtis, hoſpites? An ignoratis me unum eorum eſſe qui divinant? *Ju.* Quid dicemus, domine? Quid loquemur? Quam cauſam afferemus? Deus patefecit peccatum noſtrum; ecce nos tibi ſervos, unà cum eo apud quem inventa eſt patera! *Jo.* Bona verba. Imo ipſe unus mihi ſerviet; vos redite ſalvi ad patrem veſtrum. *Ju.* Quæſo ut liceat mihi pauca loqui apud te cum bona venia: nam tu quidem es alter *Pharao.* Cum primùm huc venimus, ut tute ſcis, frumentandi gratiâ, rogâſti numnam eſſet nobis pater aut frater. Nos reſpondimus, patrem eſſe nobis ſenem, fratremq; natum jam annoſo patre, cujus item germanus alter exceſſiſſet vitâ, illum tum ſolum reſtare domi cum matre, patriq; eſſe chariſſimum: & tu juſſiſti fratrem illum adduci ad te, quòd diceres velle te videre. Nôs reſpondimus, patrem non poſſe carere eo, quin moreretur præ mœrore. Tum tu interdixiſti nobis aditu ad te, niſi minimus natu frater compareret nobiſcum. Nos retulimus omnem rem patri. Cúmque juberet nos redire huc eadem de cauſa, negavimus venturos ſine fratre. Pater dicebat, ex duobus filiis quos ſuſtuliſſet ex uxore, àlterum à feris devoratum eſſe, nec poſtea viſum ſibi; alterum ſupereſſe, qui ſi abduceretur à ſe, & aliquid humanitùs accideret ei, nos fore in cauſa ut ſenex miſerè interiret. Nunc ſi revertar ad eum, neque reducam puerum quem unicè amat, ſimul atq; viderit me, morietur: atque ita fuerimus autores miſerrimæ mortis patris noſtri, ejúſque ſenis. Atqui ego eram vas factus pueri ſiſtendi. Quare obſecro te, ut ego potiùs ſerviam ſervitutem apud te

pro

Digitized by Google

ro puero; ipſe redeat domum cum fratribus. Neque enim ſuſtineo redire ad patrem ſine puero, ne ideam mala quibus affli&abitur. *Jo.* Enimvero jam on contineo me, nec poſſem ampliùs diſſimulare. Vos exite omnes foràs. O fratres mei! Ego ſum oſephus. Obſecro eſtne ſuperſtes pater? quid obupuiſtis? Amplectimini me. O! non contineo lacrymas. Ego ſum Joſephus germanus veſter, quem endidiſtis mercatoribus euntibus in Ægyptum. Proide ne agimini, néve dolete, quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum eſt à providentia Dei, ui voluit ut huc ante venirem. Etenim duo anni me infeſti lapſi ſunt: ſupereſt adhuc quinquennin, quo neq; ſementis fiet, neq; meſſis. Quamoem Deus præmiſit me in hæc loca, quò ſciebat os eſſe venturos, ut eſſet qui ſervaret vos paterimq; donum; itaque non vos, ſed Deus miſit me, ui effecit ut eſſem Pharaoni pater, toti ejus familiæ ominus, univerſis Ægyptiis princeps. Quocirca proiſcimini continuò ad patrem, & narratote ei, me ſe & vivum, & magnum atq; gratioſum: Proinde, cunctetur commigrare ad me unà cum tota domo & pecoribus. Supellectilem ne moretur: plurinam enim hîc eſſe. Nam alam vos in terra quadam raci, non procul hinc: ecce, vos videtis oculis veſs, videt chariſſimus frater Benjamin, ut colloquor biſcum meo ipſius ore, libet agno ſcatis, & omnia nuncietis patri. O mi Benjamin! teneòne ego te? libenter amplector chariſſimum mihi capitulum! gite, amplector vos omnes. Salvete, fratres, redditi hi poſt longum tempus. *F.* Salve, & tu frater tiſſime.

Sent. *Deus eſt mirificus: etiam peccata ſuorum vertit ad ipſorum ſalutem.*

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTUM.

ſes infans à matre expoſitus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Moſis, Maria ſoror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

HUcuſq; evaſimus clanculùm, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus eſt hîc infans puer, ne Pharao reſciſcat eum eſſe ſervatum à nobis contra ſuum mandatum atq; voluntatem. Nam quòd ſervavimus eum jam três menſes, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in diſcrimen etiam de vita, quam ſinere necari tam formoſum puerum. O crudelem Regem, qui juſſerit interfici omnes partus mares! Quàm multi ſunt perempti juſſu ejus, in ipſo ingreſſu vitæ! Quæ eſt unquam audita tanta immanitas! Infantes jugulari in ipſo limine & ingreſſu vitæ? O mi filiole! ego mater miſera cogor exponere te, hîc in papyro? Te, quem tuli utero, quem peperi, quem per tres menſes occultavi, & occultarem adhuc ſi poſſem? O rem acerbam, méne ſeparari à te, ſine ulla ſpe tui unquam vidéndi? Quid me futurum eſt? quid te autem, fili, quem hîc deſero? Verùm cum non poſſimus quod volumus, velimus quod poſſumus. Quod meum fuit, feci, ut te occultem haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divinæ Vale, meæ deliciæ; vale, mi filiole. *M.* Mater, ego hîc manebo in occulto, ſi tu permittes, ut videam, quid futurum ſit. *J.* Permitto, & domum redeo. *T.* Hîc eſt flumen, quò venimus ad lavandum. Vos pediſequæ hîc inambulabitis secùndem flumen. Ego cum ancilla concedam in hunc receſſum amœnum & occultum. Sed quid video in papyro? Ancilla, viſe quid ſit? Videtur mihi eſſe ciſta. *A.* Et rectè videtur, hera. Et quidem eſt oblita bitumine & pice. *T.* Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miſelle! Puer eſt vagiens, miſeret me ejus. Ex pueris Hebræorum eſt. *M.* Venio in ſummam ſpem conſervandi pueri. Accedam. Salve, domina. *T.* Quid tu ais? *M.* Viſne ut accerſam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? *T.* Bene dicis, accerſe. *M.*

Jam

Digitized by Google

am hîc aderit. *T.* Bonis auſpiciis huc deſcendi. Iabeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Jihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor ffendere meum patrem, in re tam pia & humana. h! ſcelus eſt jugulare partus recentes. At quàm legans eſt, quàm bene natus? Nonne flagitium eſt ecare tales pueros? *M.* Hîc tibi adduco nutricem, Domina. *S.* Mulier, tu educabis mihi & enutries unc puerum. Ego tibi ſolvam mercedem. *J.* aciam.

Sent. *Quos Deus ſervare vult, eos quidem in ſumma pericula venire patitur, ut non perire.*

DUMUS. Exod. 3.

ARGUMENTUM.

ebova de dumo ardente alloquitur Moſen, eúmque mittit in Ægyptum, ad liberandos Iſraelitas ex ſervitute.

Moſes, Jebova.

DEum immortalem! Quid monſtri video? Dumum, ita ardentem, ut tamen non conſumar? Libet videre, quid hoc ſit rei. *J. Moſes, Moſ.* *M.* Quis eſt? *Je.* Locus hic ſacer eſt; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego m Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus aaci, Deus Jacobi. Vidi anguſtias populi mei, qui t in Ægypto, gemitúmque audivi, quem exprimit olentia exactorum operis. Novi labores meorum. aque deſcendi ut eripiam eos è manibus Ægyptiom, abducámque ex illa terra, in terram bonam & nplam, abundantem lacte & melle: quam incolunt hananæi, Hettæi, Amorhæi, Pherezæi, Hevæi, Jebuſæi. Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, ui educas populum meum, poſteros Iſraelis, ex *Ægypto?* *M.* Nam quis ego ſum, ut adeam Pharaoem, educámque Iſraelitas ex *Ægypto?* *J.* Adero go tibi, atque hoc ſigno intelliges te eſſe à me miſm. Cum eduxeris eos ex *Ægypto*, coletis Deum hoc monte. *M.* Age ſanè, adivero Iſraelitas, dixero

me miſſum à Deo patrum ipſorum: quod eſt, iniquient, nomen ejus? Hîc quid reſpondeam? *J. Sum qui Sum*, Dices Iſraelitis, SUM miſit me ad vos: dices, inquam, miſſum te à Jehova Deo patrum ipſorum, Abrahami, Iſaaci & Jacobi; atque hoc eſſe nomen meum immortale, quo nomine volo notus eſſe in ſempiternum. I modò, convocatiſque ſenioribus Iſraeliticis, dicito, te à me eſſe miſſum, qui tibi apparuerim, quíque ſtatuerim eos reſpicere, liberaréque calamitate, quâ opprimuntur per *Ægyptios*; atque avehere in regionem longè omnium feraciſſimam. Ubi te audierint (audient enim) adibis tu unà cum ſenioribus regem *Ægypti*, quem admonebitis nomine Dei Hebræorum, ut ſinat vos procedere iter tridui per deſerta, veſtròque Deo ſacrificare. Nec verò me latet, non permiſſurum niſi vi coactum. Quare afflictabo *Ægyptum* miris modis, ut tandem emittat vos libens. Quinetiam ne abeatis vos vacui, ponam populum in gratiam cum *Ægyptiis*, perficiámq; ut mulieres egreſſuræ exorant vicinas & hoſpites vaſa aurea & argentea, & veſtem: quæ deinde impoſita veſtris liberis exportabitis, atque ita compilabitis *Ægyptum*. *M.* At enim non habebunt fidem dictîs meis, negabúntque viſum mihi Jehovam. *J.* Quid iſtud eſt, quod tenes in manu? *M.* Virga eſt. *J.* Abjice humi: quid nunc? quid eſt? *M.* Perii: ſerpens eſt! *J.* Ne fuge, ſed prehende manu caudam ejus. Vides rurſum virgam factam, ut credant tibi viſum eſſe Jehovam. Age, rurſum immitte manum in ſinum tuum. Educ. Vides tam albam leprâ, quam eſt nix. Nunc refer in ſinum. Educ. Vides ſanam eſſe iterum, ut eſt cæterum corpus. Quòd ſi primo ſigno non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin ne duobus quidem prodigiis perſuaſum eis fuerit, ſumes de aqua fluvii; quam ubi fuderis in terram, fiet ſanguis. *M.* Quæſo te, Domine: neque antea eram diſertus, neque nunc ſum poſt tuum colloquium; nam laboro titubantiâ oris, & tardidate

linguæ.

Digitized by Google

linguæ. *J.* Quis dedit os homini? Aut quis facit mutum aut ſurdum? Quis videntem, aut cæcum? Annon ego is ſum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ; tibìque ſuggeram quid ſis dicturus. *M.* Obſecro, mitte idoneum aliquem. *J.* Enimvero odioſus es. Eſt tibi frater Aaron Levita: is bene diſertus eſt, ſcio. Quin procedet tibi obviàm, téque viſo, lætabitur animo. Ei tù præibis verbis, quod voles. Ego vero moderabor tuo ori, & ejus; præmonſtrabóque quid ſit vobis faciendum. Ipſe alloquetur populum pro te, erítque tibi pro ore; tu illi pro Deo. Feres etiam manu iſtam virgam, qua edes portenta. Abi ſane.

Sent. *Deus voce balborum dejicit hoſtes ſuos. Debet eloquentia ſerviri pietati.*

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moſes pacat Jehovam iratum Iſraelitis, ob aureum vitulum, ipſe pœnas illis irrogat.

Jehova, Moſes, Joſua, Aaron, Levitæ.

ABi, deſcende. Jam enim depravati ſunt populares tui, quos eduxiſti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxerúntq; ſibi ex auro vitulum, quem adorant, cui ſacrificant, dicuntq; Deum eſſe à quo ſint educti ex Ægypto. Video ſanè populum eſſe intractabilem & refractarium. Quamnobrem ſine me ut iraſcar, conficiámque eos dedúámque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irâ in tuos, quos eduxiſti ex Ægypto, magnâ vi, manúq; validâ? An ut jactent Ægyptii eductos a te malitiosè, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorſuſq; tolleres è medio? Quin omitte iſtam tuam iracundiam, atque ita ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Iſaaci, & Iſraelis, cultorum tuorum, quorum poſteritatem juraſti te multiplicaturum ad numerum ſtellarum, daturúmq; ei illam terram, quam poſſideat in æternum. *J.* Jus oras: hem remitto. *M.* Facis verò ut te dignum

num eſt. Ego verò deſcendo de monte, cum his duabus tabulis. *Jo.* Quem clamorem audio? Pugnatur in caſtris. *M.* Non eſt iſte clamor urgentium vi, aut terga vertentium: ſonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Toſus totus iracundiâ ardeo; valeant tabulæ. Ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto ſcelere? *A.* Ne iraſcere, Domine. Tute nôſti hunc populum, quàm ſit perverſus. Cùm flagitarent à me, ut facerem ſibi deos, qui præirent eis, (ſeſe enim neſcire, quid accidiſſet, iſti Moſi, à quo eſſent educti ex Ægypto) juſſi, ut quod quiſque haberet ornamenti aurei, detraheret ſibi, et afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego miſi in ignem; unde effectus eſt hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod ideo feci, ut eos notarem ignominiâ apud hoſtes. *M.* Vide, Nunc, ſi quis à Jehova ſtat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agite nunc, viri fortes, accommodate ſuum quiſque enſem lateri, ite per tota caſtra: perimite ſuum quiſque fratrem, amicum, proximum; nemini, parcite: nam ita jubet Jehova, Deus Iſraelitarum. *L.* Ita fiet.

Sent. *Populus, ſi abſint boni Magiſtri, facillimè labitur in graviſſimos errores. Deus piorum precibus placari ſe ſinit.*

CONQUERENTES. *Num.* 11.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias deſiderat, faſtidiens cæleſtem cibum. Et Jehova conquerenti Moſi pollicetur, ſeſe illis ſuppeditaturum carnem, ſed ad pœnam.

Populus, Moſes, Jehova.

UTinam nunquam emigraſâſſemus, ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vaſta ſolitudine? Quis dabit hîc nobis carnem, quâ veſcamur? Nam cum venit in mentem piſcium, quibus immunes veſcebamur in Ægypto, tum autem cucumerum, peponum,

num, porrorum, ceparum, alliorum; conſeneſcimus: nihil ante oculos habentes præter neſcio quod Manna. *M.* Hei mihi! quas querimonias audio? O Jehova! cur mihi ita adverſus, ita à me voluntate alienus es, ut mihi impoſueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc concepi? Nunquid peperi, ut me jubeas eum ferre in ſinu meo, quo modo fert nutrix alumnum, in terram, quam juràſti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non poſſum ego ſolus eum ſuſtinere: eſt enim gravior quàm pro me. Quòd ſi iſto modo agis mecum, interfice me potiùs, (ſi quid apud te autoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. *J.* Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſraelitis, quos ſcis eſſe ſenatores et primarios populi: eóſque adducito ad oraculare tabernaculum, ibi adſuturos tecum. Ego deſcendam, et ibi colloquar tecum, demámque de ſpiritu, quo præditus es, illo eos afflabo, ut ipſi tecum ferant partem oneris populi, ne tu ſolus ſuſtineas. Populo autem ſic dicito: Luſtramini in craſtinum, et veſcimini carne. Fletus enim veſter pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, et deſideratis Ægyptum. Dabit vobis Jehova, carnem quam comedatis; et comedetis non uno die, non duobus, non quinque, non decem, non viginti; ſed ad menſtruam diem, dum vobis exeat per nares, et faciat nauſeam; quoniam contempto Jehovâ, qui verſatur inter vos, plorantes apud eum, conqueri imini vos exiiſſe ex *Ægypto.* *M.* Sexcenta ſunt millia peditum hujus populi, qui adeſt mecum: et tu dicis, te daturum eis carnes, quibus veſcantur per menſem. Nunquid eis mactabuntur oves, et capræ, et boves, quæ ſatis ſint? Nunquid univerſi piſces maris congerentur, qui iis ſuppetant? *J.* Nunquid debilitata eſt Jehovæ manus? Jam videbis, eventuráne ſint quæ promiſerim, néene.

Sent.

Sent. *Cupiditas rerum carnalium parit faſtidium ſpiritualium. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: ſed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maximè explebuntur carnales voluptatibus, aderit pœna.*

CALEBUS. Num. 13 & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, deſperat de expugnanda promiſſa terra. Quare iratus Jehova jurat non perventuros, exceptis duobus, qui confiderent, videlicet Joſua & Calebo.

Exploratores, Calebus, Populus, Joſua, Moſes, Jehova.

VEnimus in eam terram, *Moſes* et *Aaron* et Iſraelitæ, ad cujus explorationem miſſi ſumus à vobis: et quidem abundat lacte et melle: atque ecce vobis fructus illius terræ. Videtis quanta ſit hæc Uva, quæ in palo portetur à duobus. Videtis et hæc malogranata et ficus. Sed incolas habet fortes, et urbes maximas, eáſque munitiſſimas. Enaci quoque prognatos illic vidimus. Amalechitæ ad auſtrum incolunt. Hettæi, Jebuſæi, et Amorrhæi in montanis Chananæi autem accolunt mari et Jordani. *C.* Nè dubitemus eò proficiſci, et invadere illos fines. Nam ſumus futuri victores. *E.* Minimè verò: eſt enim populus ille fortior quàm nos, terra infauſta, ſuorum habitatorum conſumptrix, in qua non niſi immani ſtaturâ homines vidimus: Quid, quòd vidimus Enacinos de genere gigantum, cum quibus comparati videbamur nobis eſſe locuſtæ. *P.* Utinam aut in *Ægypto* mortui eſſemus, aut in hac ſolitudine moriamur. Cur enim adduxit nos Jehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus noſtris et parvulis prædæ futuris? Nónne ſatius nobis eſt repetere *Ægyptum?* Creemus nobis Imperatorem, quo duce revertamur. *Joſ.* Cavete, Iſraelitæ, ne quid faciatis, cujus vos poſthac pœniteat. Terra quam explorantes luſtravimus, terra eſt bona imprimis: ſi nobis faverit Jehova, in-

tromittet

tromittet nos in eam, eámque nobis dabit, terram ſcatentem lacte et melle. Cæterùm ne rebellate contra Jehovam, et ne illius terræ incolas timete, quos nos præſidiis deſtitutos, adjuvante Jehovâ, conficiemus. Deponite metum. *P.* Lapidentur, lapidentur. *Je.* Quouſque tandem irritabit me iſte populus, Moſes? Quouſque mihi fidem non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? quin eum peſte illatâ exſcindo, ducturus ex te gentem majorem potentiorémque quàm iſta eſt. *M.* Ergo cum audient *Ægyptii*, (quibus de medio, vi tuâ, eripueris hunc populum) cúmque audient incolæ iſtius terræ, te, Jehova, qui in hoc populo verſatus, ab eo conſpectus ſis præſens ipſius oculis; te, cujus nubes ſupra eum ſteterit; qui præiveris ei interdiu in columna nubis, noctu in columna ignis; cum, inquam, audiverint hunc populum à te funditùs eſſe deletum; dicent te, quia nequiveris intromittere eos in terram quam eis juraveras, trucidâſſe eos in deſertis. Quare utere excellenti iſtâ virtute, Domine, de qua loquens ita dicebas; *Jehova, ad iram tardus, ad clementiam propenſus, culpam & peccata condonans, in pœna autem irroganda, parentum culpam in natos & nepotes ad tertium et quartam ſtirpem perſequens:* remitte, quæſo, culpam huic populo, ut tua benignitas poſtulat utque ab *Ægypto* hucuſq; remiſiſti. *Je.* Remitto, ut poſtulas. Veruntamen, nè vivam, niſi Jehovæ gloria replebit totum orbem terrarum. Nam eorum qui viderunt meam gloriam, et miracula quæ feci, tum in *Ægypto*, tum in ſolitudine, et me tamen tentaverunt jamdecies, neq; mihi obtemperaverunt: eorum inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram quam juravi majoribus eorum. Sed Calebum (quoniam, alio animo præditus quam cæteri, mihi obſecutus eſt) introducam in terram, quam adivit: eámque poſſidebit ejus progenies. Cras revertimini in ſolitudinem versùs mare rubrum. Etenim quem ad finem tandem audiam iſtius in me ſceleratæ multitudinis

Digitized by Google

tudinis Iſraelitarum maledicta? Renuncia hæc eis: Ne vivam, (inquit Jehova,) niſi, quemadmodum locuti eſtis, audiente me, ſic faciam vobis. In iſto deſerto cadent cadavera veſtra, & omnis veſtrûm numerus, quotquot recenſiti ſupra vigeſimum annum murmuráſtis in me. Non intrabitis, inquam in terram in qua promiſi me collocaturum vos. Excipio Calebum Jephunis, & Joſuam Nunis filium. Parvulos quoque veſtros, quos dixiſtis prædæ futuros, introducam in terram quam vos renuiſtis, eâque potientur. Atque interea, dum veſtra cadavera per deſerta labuntur & conſumuntur, liberi veſtri ibidem pœnas dabunt veſtri meretricii per quadraginta annos, quibus vos ſupplicio afficiemini pro numero dierum per quos dies exploraviſtis terram, totidem annis ductis pro totidem diebus; ſentietiſque quid ſit, in me eſſe contumacem. Ego Jehova & dico, & ſine dubio efficiam, ut hujus perverſæ multitudinis homines, qui contra me coïërunt, conſumantur, & intereant in hac ſolitudine.

Sent. *Nihil eſt pernicioſius illis qui docent, minora ſperare quam ferunt promiſſa Dei; quibus tamen maxima pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes averſatur atque deſerit, confidentes verò juvat. Tantum quiſque poteſt quantum ſe divinâ ope poſſe credit, ſi modo ejus fides fundata ſit in Dei promiſſis.*

BALAAMUS. Num. 22.

ARGUMENTUM.

Aſina Balaami ab ipſo, quia reſtiterat, verberata, loquitur; & Genius, qui ei in via obſtabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Aſina, Genius.

UT te Deus malè perdat, aſina, quæ me invitum de via avehis in agrum! At ego te pro iſthoc maleficio onerabo ictibus, improba. Ary, ary! quin ergo redis in viam? Nunc ſumus inter duas macerias, non licebit tibi ampliùs declinare. Hei mihi! Attrivit mihi pedem ad maceriam. Ad diſperеam, niſi

niſi te malè mulcto plagis! Ary, ary! quid hoc monſtri eſt? Succumbit; at jam faxo te attollas: Alioqui hîc te contundam uſque fuſte. Hem? *A.* Quid in te commiſi, ut me jam tertiùm cæderes? *B.* Rogitas improba, quæ me hîc ludificaris indignè? Atque utinam mihi eſſet gladius præ manu! Nam te hîc jam confoderem. *A.* Nonne ego ſum aſina tua, cui tu ſemper hactenus inequitâſti? Nunquid tale ſolita ſum facere tibi? *B.* Nihil. *G.* Balaame, cur cæcidiſti aſinam tuam jam tertiò? Ecce ego ipſe veni tibi adverſatum, quia hoc iter ſuſceptum eſt contra meam ſententiam. Aſina verò, ubi me vidit, declinavit me jam ter: Quod niſi feciſſet, profectò jam te interfeciſſem, eam verò, ſiviſſem vivere. *B.* Peccavi, fateor: Sed non videram te mihi obvium in via. Itaque ſi hoc iter tibi diſplicet, revertar. *G.* Imò eas licet cum iſtis: veruntamen vide, ut ea demum dicas, quæ tibi ſuggeſſero.

Sent. *Falſi vates minus interdum vident quàm jumenta.*

TRANS-JORDANINI. Num. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenſes & Gadini impetrant à Moſe ſedem trans Jordanem.

Reubenenſes & Gadini, Moſes.

HÆC regio quam Iſraelitæ ceperunt, cæſis, Jehovâ duce, incolis, regio eſt apta pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quod, niſi tibi moleſtum eſt, Moſes, liceat nobis poſſidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem? *M.* Scilicet fratres veſtri ibunt in bellum, vos hîc manebitis otioſi? Cur deterretis animos Iſraelitarum, ne perveniant in regionem, quam ipſis Jehova dedit? Ita nimirum fecere patres veſtri, quando eos ego miſi à Cadebarne ſpeculatum regionem. Cum enim perveniſſent ad fluvium Eſcolem, vidiſſentque terram, fregerent deinde animos Iſraelitarum, ne irent in terram, ſibi à Deo datam. Quare iratus Deus, eodem die juravit nul-

lum eorum qui egreſſi eſſent Ægyptum, qui modò exceſſiſſet vigeſimum annum, viſurum terram quam ipſe promiſerat Abrahamo, Iſaaco & Jacobo, eò quòd non paruiſſent ſibi; exceptis Calebo & Joſuâ, qui paruerunt. Ergo iratus eos duxavit ultrò citróque errantes per deſerta quadraginta annos, donec tandem deſiit totum illud genus hominum, qui offenderent Jehovam. Ecce autem, vos extitiſtis pro patribus veſtris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehovæ in Iſraelitas incremento augeatur. Nam, ſi deſeretis eos, ducabit eos adhuc per deſerta, atque ita perdideritis hunc populum. *R.* Ædificabimus hic caulas pecudibus noſtris, & urbes parvulis & imbellibus: nos verò in armis erimus parati ante Iſraelitas, donec collocaverimus eos ſuo loco. Noſtri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut ſint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum, quin priùs Iſraelitæ venerint ſuæ quiſque in hæræditatis poſſeſſionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit cis Jordanem, orientem verſus. *M.* Si quidem re præſtabitis, quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotquot poteſtis ferre arma, Jehovâ ſpectante, Jordanem tranſmittetis, non redituri niſi deturbatis à Jehova hoſtibus, terrâque ſubditâ Jehovæ imperio, ſi, inquam, ita agetis, revenietis poſtea, purgati & Jehovæ & Iſraelitis; atque hac quidem lege poſſidetote terram, Jehovâ volente. Sin hæc non feceritis, ſic habetote, vos peccare in Jehovam, veſtrúmq; peccatum in vos recaſurum.

Sent. *Quibus jam proſpectum eſt, ii debent cæteros quibus nondum proſpectum eſt, adjuvare.*

RACHAB. Joſuæ 2.

ARGUMENTUM.

Racbaba meretrix abditos apud ſe exploratores Iſraelitarum clam demittit per feneſtram, pacta cum eis de ſalute, ſua & ſuorum.

Miniſtri

Miniſtri regis Hierichuntis, Rachaba. Exploratores Hebræi.

RAchaba, nos ſumus huc miſſi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt enim gratiâ explorandæ totius regionis: Proinde vide ut eos producas nobis. *R.* Ad me quidem venerunt homines quidam, qui cujates ſint, me latet. Hi, cùm veſpere clauderetur porta, exierunt: nec ſcio quò ſe receperint. Si voletis conſequi velociter, aſſequimini. Salva res eſt; abierunt. Nunc adeo hoſpites, quos occului in tecto ſub faſcibus lini, ut eos ſervem beneficio meo. Heus, heus, hoſpites: dormitis? *Ex.* Nondum. *R.* Attendite quæ dicam. Non ignoro Jehovam dediſſe vobis hanc terram, nóſque omnes incolas hujus terræ; perculſos veſtrî terrore, abjeciſſe animos: nimirum audivimus, ut exſiccaverit Jehova mare rubrum, quò vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto; útque tractaveritis duos reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant; Sehonem dico & Ogum, quos deleviſtis funditùs. Quæ res ubi audita eſt, concidimus animis, nec jam quiſquam eſt qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Jehova Deus veſter, Deus eſt tam ſuprà in cœlo, quàm infrà in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovam ſi ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relaturos domui meæ paternæ; & mihi date certum ſignum, quòd conſuletis ſaluti mei patris, & matris, & fratrum, et ſororum, et omnium quæ habent, aſſeretiſque vitam noſtram à morte. *Ex.* Fidem damus, nec recuſamus mortem (modò ne indicetis nos) cum Jehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos bonâ fide conſervaverimus. *R.* Ergo hâc lege demittam vos per funem per hanc feneſtram, quæ proſpicit rus. Rectè eſt, evaſiſtis. Nunc contendite in montes, ne incidatis in eos qui vos perſequuntur; et ibi, dum redeunt, latitate triduum, pòſt ituri. *Ex.* Attende diligenter quæ dicemus. Cùm ingreſſi fuerimus

Digitized by Google

hos fines, tu appendes funiculum iſtum rubrum de hac feneſtra, per quam nos demiſiſti: convocabíſque, ad te totam veſtram familiam. Quòd ſi quis è domo tua foras exierit, ſuo id periculo fecerit, nos aberimus à culpa. Quæ verò erunt apud te, ea ſi quis attigerit, nos præſtabimus damnum. Quòd ſi hanc rem palam feceris, erimus liberi à jurejurando quo tu nos obſtrinxiſti. *R.* Placet conditio. Valete. *Ex.* Et tu.

Sent. *Pios adverſus impiorum injuriam abſcondere, pium eſt: & Deus hujuſmodi officia remuneratur.*

GABAONITÆ. Joſuæ 9.

ARGUMENTUM.

Joſua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciſcitur cum eis.

Gabaonitarum Legati, Joſua.

ADſumus huc è finibus remotis, Joſua et Iſraelitæ miſſi ad faciendum fœdus vobiſcum, ſi vobis ita videtur. *J.* Fortaſſis habitatis in finibus his; quod ſi eſt, non eſt nobis fas inire fœdus vobiſcum. *L.* Nos quidem parati ſumus dedere nos in túam poteſtatem. *J.* Cujates eſtis? et unde adeſtis? *L.* Adſumus ex terra admodùm remota hinc, moti nomine Jehovæ Dei veſtri. Audivimus enim famam ejus, et quanta facinora ediderit in Ægypto, útque acceperit duos Amorrhæos reges trans-Jordaninos, Sehonem Heſeboniorum, et Ogum Baſanæ apud Aſtorata. Hac de cauſa mandaverunt nobis noſtri ſenatores, et univerſi noſtrates, ut, ſumpto viatico, veniemus obviàm vobis, oblaturi vobis ſervitium noſtrum, et pacturi fœdus vobiſcum. Atque ecce panes, quos domi ſumpſimus in commeatum, cùm ſumus profecti ad vos; qui jam marcuerunt, mucuerúntque, ut videtis. Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas, videtis ut ſint laceræ. Veſtimenta etiam, et calcei noſtri, jam detrita ſunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ullum: bonâ fide agimus, et, ut res eſt, ſic loquimur. *J.* Ergo componemus

pacem

Digitized by Google

pacem vobiſcum, voſque conſervabimus, et id jurejurando confirmabimus.

Sent: *Et pii interdum falluntur. Nam quò minùs ſunt ipſi malitioſi, eo faciliùs credunt aliis, eos exiſtimantes ex ſuo ingenio. Itaque cavenda piis eſt credulitas, & cum columbina ſimplicitate conjungenda eſt ſerpentina aſtutia.*

JOSUA. Joſuæ 24.

ARGUMENTUM.

Joſuæ concio ad populum, in qua commemorat Jehovæ ergo ipſos beneficia: & populus ſeſe Jehovæ ſerviturum promittit.

Joſua, Populus.

AUdite, univerſi Iſraelitæ, quamobrem juſſerim vos huc convocari, et quid Jehova Deus Iſraelitarum juſſerit me vobis effari. Majores veſtri olim incoluerunt trans flumen, videlicet, Thara pater Abrahami et Nachoris, colueruntque Deos peregrinos. Jehova autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis veſtri, eúmque perduxit per omnes fines Chananæorum, et auxit progeniem ejus, deditque ei Iſaacum; Iſaaco autem Jacobum et Eſavum. Eſavo aſſignavit Seir montem poſſidendum. Jacobus ejúſque liberi deſcenderunt in Ægyptum. Ibi cùm excreviſſent in gentem magnam, numeroſamque et potentem, divexabantur ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mirè infeſtavit, tandémque eductos ex Ægypto Iſraelitas deduxit ad mare rubrum: quo Ægyptiis, et quadrigariis, et equitibus perſequentibus eos, invocaverunt Jehovam, qui illos arcuit à nobis densâ quadâm caligine: immiſſóque mari, eos demerſit, ſpectantibus oculis veſtris tam inaudita facinora. Cùm autem diu manſiſſetis in ſolitudine, introduxit vos in fines Amorrhæorum trans-Jordaninorum: eóſque bellum vobis inferentes, ſubegit vobis: eíſque conciſis, dedit vobis poſſeſſionem eorum agri. Extitit deinde Balacus, Sephoris filius, Moabitarum Rex, qui vos bello laceſſeret: accerſivitque Balaa-

Digitized by Google

mum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convèrtitque imprecationem ejus in fauſtam precationem, et vos tutatus eſt à manu illius. Ita, trajecto Jordane, perveniſtis ad Hierichuntem: et bello reſiſtentes Hierichuntios, et reliquos populos ſuperaviſtis auxilio Dei: qui, quaſi miſſis ante vos veſpis, egit vobis in fugam duos Reges Amorrhæorum, nullo veſtro vel enſe vel arcu: vobiſque dedit et agrum non veſtro labore cultum, et urbes ab aliis quàm à vobis ædificatas, quas incolitis: vineíſque et olivetis, quæ non ſeviſtis, vivitis. Quibus de cauſis veremini Jehovam, Eùmque ver et ſinceré colite: et auferte Deos, quos majores veſtri coluerunt trans fluvium, et in Ægypto. Quòd ſi non placet vobis ſervire Jehovæ, diſpicite hodie, utrùm ſervituri ſitis diis, quibus ſervierunt conditores veſtri trans flumen; an diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem et domus mea ſerviemus Jehovæ. *P.* Abſit, ut omiſſo Jehovâ, ſerviamus aliis diis. Nam Jehova Deus noſter eſt. Hic eduxit nos, majoréſque noſtros ex Ægyptiaca ſervitute: idem fecit in oculis noſtris mira illa miracula, et nos cuſtodivit in omni itinere quod confecimus, et inter omnes nationes per quas iter fécimus: fugavitque nobis omnes, gentes, et Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum: eſt enim Deus noſter. *J.* Non poteritis colere Jehovam; eſt enim Deus ſacroſanctus, Deus rivalis impatiens; non feret veſtra delicta et peccata. Quòd ſi, eo relicto, coletis deos peregrinos, avertetur; et vos non minùs multis malis conficiet, quam antè bonis affecit. *P.* At eum colemus. *J.* Ergo teſtamini, vos deligere vobis Jehovam ad colendum. *P.* Teſtamur. *J.* Itaque tollite Deos iſtos Peregrinos, expiate animos veſtros Jehovæ Deo Iſraelitarum. *P.* Jehovam Deum noſtrum colemus, et ejus dicto audientes erimus. *J.* Igitur conſignabo hæc literis, et erigam hoc ingens ſaxum ſub hac quercu, quod teſtis

Digitized by Google

teſtis erit, (utpote quod audiverit omnia Jehovæ ad vos dicta) ſi fortè fregeritis fidem Deo veſtro.

Sent. *Deo ſervatori, bonorumque datori, ſerviri debet.*

JAEL. Judicum 4.

ARGUMENTUM.

Jael Siſeram Chananæorum ducem dolo occidit.

Jael, Siſera, Baracus.

DIverte ad me, Siſera: quò fugis? Diverte ad me tutò. *S.* Bene mones. Sed ubi abdes me. *J.* Bono animo eſto: ſub hoc centone, hîc latebis tutiſſimè. *S.* Amabò, da mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde ſitio. *J.* Imo lac dabo ex hoc ſino, quod melius eſt aquâ. Hem bibe. Nunc quieſcito, ubi texero te hâc ſtragulâ veſte. *S.* Sed ſta ad januam caſæ, ut, ſi quis me quæret, neges me hic eſſe. *J.* Fiet. Nunc demum facinus edam majus fœmineâ manu. Quid hoc? Geſtit animus, jubétque audere ulciſci hoſtem Dei et bonorum. Periiſti, Siſera; fœmineâ vi, & fœmineâ manu interimeris. *B.* Quis mihi nunc, quis demonſtret quò fugerit hoſtis? Quem ego ſi aſſecutus fuero, diſpeream, niſi ei animam eripio malis modis? Sed quò ſe ſurripuit? quò fugit? *J.* O Deum immortalem! Quantum facinus feci? quantam laudem invenit Jael? Sed videóne Baracum? Ipſe eſt, ſectatur hoſtem jam jacentem. Barace, huc ſis ad me, ut tibi commonſtrem hominem quem quæris. *B.* Obſecro, éſtne apud te? *J.* Videbis. *B.* Proh ſuperi! Quid video? Siſeram jacentem humi exanimem! Quis hoc fecit? *J.* Mulieris factum vides. *B.* At non muliebre tamen. Sed quæſo, túne hoc feciſti? *J.* Ipſa res indicat. *B.* Video, ſed narra, obſecro, quo pacto egeris. *J.* Vidi fugientem, juſſi ut ad me veniret, eúmque operui centone; deinde, cùm jam quieſceret, cepi clavum, quem malleo adegi in tempus ejus. Ille provolutus ad pedes meos, efflavit animam. *B.* Utinam ſic pereant, quotquot adverſantur Deo.

Sent.

Digitized by Google

Sent. *Turpi morte digni ſunt, qui Deo aut ejus populo adverſantur. Debilium manu vincit Deus fortes.*

GEDEON TRITURANS. Judicum 6.

ARGUMENTUM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandas Madianitas.

Genius, Gedeon.

ADſit tibi Jehova, vir fortiſſime. *G.* Quæſo te, Domine, ſi adeſt nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam ſunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narravêre majores noſtri, nos ab eo eſſe eductos ex Ægyptiis; cùm nos nunc deſeruit & addixit Madianitis? *Gen.* Vade cum tua iſta virtute, & defende Iſraelitas à Madianitis. Ego ſum tibi autor vadendi. *G.* Amabò te, Domine, quâ tandem re defendam Iſraelitas, qui ſim tenuiſſimus omnium Manaſſenſium & minimus totius paternæ familiæ. *Gen.* Adjuvante me, concîdes Madianitas ad unum. *G.* Quæſo te, niſi moleſtum eſt, ut ſigno aliquo mihi confirmes, te eum eſſe qui mecum loquare. Noli diſcedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. *Gen.* Præſtolabor tibi. *G.* Paravi omnia. *Gen.* Pone carnem & panes non fermentatos ſuper hoc ſaxo, & effunde jus. *G.* Hei mihi! ignis conſumpſit omnia. Jehovæ Genius eſt. Me miſerum, qui viderim Genium Jehovæ! *Gen.* Salvus es, pone metum; non ideo morière.

Sent. *Dei ope quivis quidvis poteſt.*

GEDEON. Judicum 7.

ARGUMENTUM.

Gedeon, delectu habito, dimiſſiſque domum imbellibus, caſtra Madianitarum noctu explorat, deinde cum trecentis militibus aggreſſus, profligat.

Jehova, Gedeon, Præco, Phara, Madianita, alter Madianita, Milites.

GEdeon, tù nimis multos habes milites. Quòd ſi cum iſtis copiis vinceretis hoſtes, Iſraelitæ jactarent ſeſe victoriam adeptos ſuo Marte: atque ita non

ego laudarer, ſed ipſi, id quod detraheret meæ glo-riæ. Proinde cura ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domum, & diſcedant ex monte Galaado. *G.* Præco, indice timidis & cæteris diſceſſum ſecundùm legem, ut noſti. *Pr.* Audite, audite, milites. Si quis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito; ne ſi in prælio occubuerit, alius eam dedicet. Item, ſi quis vineam conſevit, neque profanavit, domum repetito; ne ſi occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item ſi quis uxorem deſponſavit, neque duxit, domum repetito; ne ſi in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item ſi quis timidus, eſt & molli animo, domum repetitò; ne animi ſui mollitie effœminet animos aliorum. *G.* Rectè eſt, reſtant decem millia: diſceſſerunt viginti millia. *J.* Sed ne ſic quidem ſatis pauci ſunt: nam quò pauciores erunt, eo mihi glorioſior erit victoria. Deduc iſta decem millia ad aquas: ego eos, illic tibi probabo, & oſtendam, quóſnam velim ire tecum, quos item nolim. *G.* Agitè, milites, deſcendite ad aquas. *J.* Da operam, ut quicunque lambent aquam linguâ, more canùm, hos ſecernas ab eis, qui ad bibendum procubuerint in genua. *G.* Itâ factum eſt. Superſunt trecenti, qui ductâ ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. *J.* Per iſtos trecentos dabo tibi victoriam, Gedeon; & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. *G.* Ite domum, Iſraelitæ, exceptis his trecentis: & nobis relinquite commeatum & tubas. *J.* Gedeon, deſcende, dum nox eſt, ad caſtra Madianitarum, ut intelligas, me ea tibi tradere. Quòd ſi ſolus deſcendere vereris, deſcenda unà cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita confirmeris ad invadenda caſtra. *G.* Phara, deſcendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hoſtes. *P.* Placet. *G.* Cave, ne ſtrepitum edas; hîc eſt via. *P.* Tace, tace, here. *G* Quid eſt? *P.* Jam non procul abſumus à caſtris. *G.* Sic habet,
audio

Digitized by Google

audio ſtertentes: hîc ſunt extremi armatorum; ſed tace, neſcio, quis loquitur. *M.* Scin' tu quid ego ſomniaverim? *Al.* Sciam, ſi dixeris. *M.* Panis hordeaceus videbatur mihi volvere ſe cum ſtrepitu per caſtra Madianitarum, qui tandem delatus eſt ad tabernaculum? quod validâ vi impulſum, et labefactatum, à culmine dejecit. *Al.* Vis tibi certò interpreter? Enſis eſt proculdubio Gedeonis, filii Joæ Iſraelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas unà cum univerſis caſtris. *G.* Audiſti? *P.* Atque equidem libenter. *G.* Satìs habeo: noſtra eſt victoria: redeamus ad noſtros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc conſilium. *P.* Non eſt dubium quin perierint Madianitæ. O felicem noctem, et quovis etiam die clariorem! *G.* Adeſte, viri, expergiſcimini; vicimus: Deus dat nobis caſtra hoſtium. Sed audite diligenter, quæ dicam. Diſtribuam vos in tres claſſes; feretis ſinguli ſingulas tubas manu, teſtâſque vacuas, et in teſtis tædas: ſed videte ut imitemini me. Cùm venero ad extrema caſtra, facitote, ut videritis me facientem; cùmque audieritis meam tubam, et eorum, qui erunt mecum, vos quoque repentè colliditote teſtas; ſumptíſque manu lævâ tædis, dextrâ tubis, clangitote, et magnum ſtrepitum circùm caſtra editote: ſimúlque proclamatote, *Gladius Jehovæ & Gedeonis.* Auditíſne? *M.* Audimus et meminerimus. Vadamus. Jam fere media nox eſt, ventum eſt ad ultimam partem caſtrorum: vos ambite caſtra; ſed excitantur cuſtodes, clangamus properè. *M.* Gladius Jehovæ & Gedeonis. *J.* Pæan. *G.* O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipſorum enſes in ipſos: confodiunt ſeſe mutuis vulneribus. *M.* Ut cadunt crebri? Jam bona pars interiit, cæteri mandant ſe fugæ. *G.* Fugiunt, inſtate, viri, urgete, conſequimini, ſectamini; ut è tanto numero nullus evadat.

Sent.

Sent. *Chriſtianum bellum (quod in Gideonico adumbratur) a voluntariis, non coactis, gerendum eſt: præſtat eſſe paucos alacres, quam multos ignavos. Stulti duces milites numerant, ſapientes ponderant.*

J E P H T H A. Judicum 11.

ARGUMENTUM.

Jephthæ perſuadent ſenatores Iſraelitarum, ut ſe militiæ ducem præbeat adverſus Madianitas.

Senatores Iſraelitarum, Jephtha.

MIſſi ſumus ad te, Jephtha, ab Iſraelitis, ut à te poſtulemus, ut præbeas te nobis ducem ad gerendum bellum contra Ammonitas. Scimus enim te eſſe eo corporis et animi robore præditum, eâque peritia belli, ut nemo hodie poſſit id præſtare meliùs. *J.* Enimvero, vos exegiſtis me domo paternâ præ odio: cur nunc venitis ad me, rebus adverſis? Cur non potius retinuiſtis me, cum non egeritis; ut eſſet vobis copia mei, cùm egeritis? *S.* Noli quæſo, Jephtha, meminiſſe injuriæ. Si nos non rectè fecimus, qui te expulerimus: tu rectè facies, ſi maleficium penſabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quod ſi nobiſcum profectus fueris, & debellaveris Ammonitas, conſtituemus te principem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longè plus ſit boni, quàm quanta fuit injuria. *J.* Ergo ſi revocaveritis me ad debellandos Ammonitas, & Jehova ſubegerit eos mihi; obtinebo principatum in vos? *S.* Conteſtamur Jehovam, nos eſſe facturos illo modo. *J.* Perſuaſiſtis. Eamus.

Sent. *Præſtantes viri, licet eis in præſentia non egeas, retineri debent in caſus futuros.*

R U T H A. Ruth 1.

ARGUMENTUM.

Noemim ex Moabitica diſcedentem in Iſraeliticam terram, quamvis diſſuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha ejus quondam nurus.

Noemis,

Digitized by Google

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus.

POſtquam Deus cepit miſericordiam ſui populi (ut accepimus) eumque levavit fame, quæ coegerat me, et meum virum et liberos, confugere huc ad Moabitas; jam nihil eſt, quod velim diutiùs agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus chariſſimæ, cenſeo redeundum, ſuam cuique in domum patriam, poſtquam eſtis privatæ viris. Jam ſatìs me comitatæ eſtis. Ite ſane, ſecundo Deo, quem precor, ut vobis rependat pietatem, quâ uſæ eſtis in mortuos, et in me. Det, inquam, vobis Jehova, ut nanciſcamini quietem, ſuum utraque apud maritum. Amplectimini me, chariſſimæ conjuges meorum olim filiorum. *R* Heu nos miſeras! ſiccine disjungemur à te? Ah non fiet, ſuaviſſima ſocrus; quin bimus tecum ad tuos populares. *N.* Nihil opus eſt, meæ filiæ: an putatis me adhuc utero mediturâm filios, qui futuri ſint vobis viri? Revertimini potiùs, meæ filiolæ; Abite. Nàm ego quidem grandior ſum, quàm ùt ſim apta viro. Sed fingite non abeſſe ſpem, meque tradi viro vel in proximam noctem, filióſque gignere: an eſtis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritiſne tam diu durare ſine viris? Non ita, filiolæ: parendum eſt neceſſitati. Equidem valde angor veſtro diſceſſu, ſed nolo repugnare urgenti Deo. *O.* Vera prædicas: melius eſt reverti. *N.* Sapis, amplectere me. Vale, mea quondam nurus. *O.* Vale et tu, mea quondam ſocrus. *N.* Vides, Rutha, ut tua fratria repetat patriam, et Deos penates; Quid apud me hæres? Revertere unà cum. *R.* Ne me urge de te relinquenda. Nam quo tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ego commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus, tecum unà moriar, tecum unà humabor; ita omnino ſtatui. Atque ita mihi habeam Jehovam propitium, ut una mors eſt me à te ſeparatura. *N.* Poſtquàm ita animum obfirmâſti, nolo improbiùs obſiſtere

Digitized by Google

obſiſtere tuo ſtudio. Eamus ſanè, Deo bene fortunante.

Sent. *Beati qui Deum Deique populum anteponunt & parentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.*

BOOZUS. Ruth. 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alliquitur Rutham ſpicas legèntem, ejúſque pietatem collaudat.

Boozus, Meſſores, Curator meſſis, Rutha.

ADſit vobis Deus, meſſores. *M.* Et tibi bene omnia ſecundet. *B.* Quæ eſt iſta puella, Curator, quam hic video ſpicas legere? *C.* Moabitis eſt, quæ huc ſecuta eſt Noemin remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret ſibi legere ſpicas poſt meſſores: id quod adhuc fecit à mane; tam paulùm manet domi. *B.* Audi, filia, ne iveris in agrum alium ad colligendas ſpicas, neve hinc abieris: ſed hæreto apud meas ancillas, et videto, ut ſequaris eas, in quemcunque agrum ibunt meſſum. Ego vetabo, ne famuli ſint tibi moleſti. Quòd ſi ſities, petes potum ex iiſdem vaſis, quibus ipſi hauriunt. *R.* Quidnam eſt in me, quamobrem digneris ita reſpicere me, cum ſim peregrina? *B.* Perlatum eſt ad me, qualem tu te præſtiteris erga tuam ſocrum poſt obitum viri tui; útque relicto utroque parente, terrâque patriâ, contuleris te ad populum tibi antè ignotum. Quod factum Jehova Deus Iſraelitarum rependet tibi cumulatiſſimo præmio, ſub cujus quaſi alarum præſidium tu te receperis. *R.* Agnoſco tuam gratuitam benignitatem et miſericordiam, qui tam comiter confirmes animum meum conſolando, cùm tamen indigna ſim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

Sent. *Pii favent piis; eiſque benefaciunt.*

DISCALCEATUS. Ruthæ 4.

ARGUMENTUM.

Boozus, recuſante altero propinquo, emit bona Noemis, Ruthámque ducit uxorem.

Boozus, Propinquus Ruthæ, Senatores.

HEUS tu qui hâc tranſis, adeſdum, paucis te volo. *P.* Quidnam id eſt? *B.* Conſiſte hic pauliſper, dum evoco aliquot de ſenatoribus civitatis, qui tranſeunt per hanc portam, ut adſint nobis in hoc negotio-nam ſeria res eſt, egétque teſtibus. Heus, vos ſenatores, quæſo vos ut accommodetis hæc nobis aliquantiſper veſtram operam. Non faciemus longiùs. *S.* Adſumus, dic quid velis? *B.* Partem fundi, qui fuit cognati noſtri Elimelechi, venundat Noemis, reverſa ex agro Moabitarum. Hanc rem, viſum eſt mihi, ut tibi ſignificarem; ut, ſi empturus es, emas in præſentia ſenatûs noſtri: ſin minus, indices mihi. Nemo eſt enim cognatus propinquior te, ſecundùm quem ego ſum. *P.* Ego vero emam. *B.* Sed cùm fundum emes à Noemi et à Rutha Moabitide uxore demortui, emes eâ conditione, ut ipſam Rutham ducas in matrimonium, ut ſuſcites nomen illius in ejus hæreditate. *P.* Non licet mihi hâc lege emere, ne corrumpam patrimonium meum. Eme tu, ſi vis, meo loco: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei teſtimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego quemadmodum exui me hoc calceo, ita teſtor, me cedere tibi meum jus in hac re. *B.* Vos, ſenes & populares hodie mihi teſtes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelichi, et Chilionis, et Mahalonis, à Noemi; útque mihi vindicem in matrimonium Rutham Moabitidem, conjugem Mahalonis, ut conſulam nomini demortui in ejus hæreditate, ne ejus nomen tollatur ex ejus conſanguinitate et patria. Vos hodie teſtes nuncupo. *S.* Teſtabimur. Faxit Jehova, ut mulier iſta, quæ intratura eſt tuam domum, tam ſit fœcunda quam fuerunt Rachel et Lia quæ duæ prole inſtruxerunt domum Iſraeliticam: útque

útque egregium quid facias in Ephrata, et tibi nominis ſamam compares Bethlehemæ; fiatque domus tua ſimilis domui Pharis, quem Judas ſuſtulit ex Thamare, progenie tibi à Jehova datâ ex puella.

Sent. *Qui vult defuncti poſſeſſionem, habeat & viduam. Qui vult quod placet, habeat & quod diſplicet.*

SAMPSON. Judicum 15.

ARGUMENTUM.

Sampſon vinctus ad Palæſtinos deductus, abruptis vinculis, occidit maxillâ Aſini mille viros.

Judæi, Sampſon, Palæſtini.

AN neſcis, Palæſtinos habere imperium in nos? *S.* Scio. *J.* Cur ergo incendiſti ſegetes eorum, magno noſtro malo. *S.* Par pari retuli. *J.* Atqui huc venimus, ut te vinctum dedamus eis. *S.* Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis licet. *J.* Fidem damus. *S.* Agite, colligate, ducite, abducite quantum poteſtis. *P.* Euge, adducitur ille hoſtis noſter capitalis, qui immiſit ſceleratas faces in ſegetes noſtras; nunc nunc ulciſcemur. Nunquam hodie effugies, Sampſon; hic tibi finis adeſt vitæ. *S.* Agite verò, ſiquid animi habetis: aggredimini vinctum: experiar tamen ſi quid habeo ſolitarum virium. Euge.. *P.* Periimus, abrupit vincula; ſed invadamus undique; non evadet. Præſtemus nos viros. *S.* Sed unde mihi telum? Ecce autem commodùm ſeſe offert hæc maxilla aſini; hæc præbebit vicem clavæ. Pugnate, viri, pro virili. Sentietis, qui vir ſim. Hem tibi, qui primus me laceſſis primus perito. Et vos qui hîc tam denſe conglobati eſtis, ſentite quæ ſint vires Sampſonis, qui vincit inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Quo fugitis? Hic adeſt hoſtis, ne perdite victoriam. Tu quidem hic jacebis, tu quoq; adjungéris ei comes; dormite. Euge, Sampſon, quantam cædem feciſti! Maxillâ aſini quantam

ſtragem edidi! Maxillâ aſini proſtravi mille viros.

Sent. *Qui Dei ſpiritu præditus eſt, invictus eſt, fruſtráque conſtringitur. Deus ſæpe viliſſimis telis ulciſcitur hoſtes ſuos.*

DIALAGORUM SACRORUM

LIBER SECUNDUS.

ELIS. 1 *Reg.* 3.

ARGUMENTUM.

Jebova Samueli prædicit, ſeſe animadverſurum in domum Elis ſacerdotis, qui in filios ſuos animadverterit.

Jebova, Samuel, Elis.

SAmuel. *S.* Quid me vis? Accurram; adſum vocatus à te. *E.* non vocavi; redi cubitum. *S.* Fiet. *J.* Samuel. *S.* Adſum, Eli; nam vocâſti me. *E.* Non te vocavi, fili: redi cubitum. *S.* Faciam. *J.* Samuel. *S.* Adſum: nam vocâſti me. *E.* At at, nunc demum intelligo quid ſit. Diſcede cubitum: quòd ſi te vocaverit, reſpondeto, *Loquere, Jebova, audio.* *S.* Faciam. *J.* Samuel, Samuel. *S.* Loquere, Domine, audio. *J.* Ego ſum quiddam facturus in Iſraelitis, quod quiſquis audiverit, prorſus obſtupeſcet. Sum enim aliquando importaturus in domum Elis omnia quæ decrevi, et rem ad exitum perducturus; eique oſtenſurus, me perſecuturum culpam ejus, in ejus domum in perpetuum: qui, cum ſciret filios ſuos malè audire, non animadverterit in eos. Quam ob cauſam

Digitized by Google

cauſam juro, hanc noxam nullo unquam vel ſacrificio, vel libamine, Elis poſteritati remiſſum iri.

Sent. *Qui divinæ voci non eſt aſſuetus, eam, interdum eſſe putat hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatum eſt. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui verè & ſapienter amat, caſtigat; ſed ne quid injuſtè immodicève fiat.*

SAULUS. 1 *Regum* 9.

ARGUMENTUM.

Saulus quærens aſinas patris, it conſultum Samuelem vatem, & ab eo diſcit ſe futurum Regem.

Saulus, Puer, Puellæ, Samuel.

ENimverò ſatis jam diu conquiſivimus aſinas neque invenimus. Revertamur domum, puer; ne pater meus, omiſſis aſellis, ſit ſolicitus de nobis. *Puer.* Non cenſeo redeundum eſſe, re infectâ. Aiunt eſſe divinum quendam et gravem virum in proximo oppido, qui, quicquid dicit futurum, evenit. Conveniamus eum, ſi fortè indicet nobis id cujus causâ venimus. *Saul.* Sed quid offeremus homini? Nam etiam pane exhauſtæ ſunt peræ noſtræ nec habemus quod dono demus ei, ire vacuos religio eſt. *Puer.* Tace: Eſt mihi in præſentia quadrans ſicli argentei, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam inſiſtamus. *(Saul. Quem Videntem dicis? P. Quaſi neſcias, id quæris; nempe, quod vir quidam ſapiens docuit,)* olim inter Iſraelitas qui ibant conſultum Deum, dicebant ſe ire ad Videntem: nam qui hodie dicitur Vates, olim vocabatur Videns. *Saul.* Rectè mones, eamus. Ingrediendum eſt hoc aſcenſu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquatum; adeamus eas. Heus, puellæ! An non hîc eſt vates quidam? *Puel.* Eſt, et quidem incidetis in eum, ſi pergetis: properate modò: nam hodie veniet in oppidum, quia populus facturus eſt rem divinam in ſacello. Simulac introieritis in oppidum, offendetis eum, antequàm aſcendat in ſacellum epulaturus: popu-

Digitized by Google

populus enim non inibit epulas ante adventum ejus, quoniam ejus eſt conſecrare ſacrificium, poſtea epulabuntur invitati. Itaque aſcendite; non eſt dubium quin inventuri ſitis eum. *S.* Habemus gratiam: aſcendamus in oppidum. *Sam.* Video adoleſcentem huc venientem unà cum puero. Nimirum hic eſt, quam herì prædixit mihi Deus venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unctione creem imperatorum Hebræorum, ut eos vindicet ab injuria Palæſtinorem. *Saul.* Amabò te, indica nobis domum vatis. *Sam.* Ego ſum ille: conſcendite ante me hunc collem: hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos manè, et indicabo vobis, quicquid cogitatis in animis veſtris. Quòd attinet ad aſinas perditas tertio abhinc die, tu ne eſto anxius de eis; repertæ ſunt. Sed quorſum de aſellis? Ad te veniamus. Debes æſtimare te eſſe columnam totius noſtræ nationis, omniúmque ſalutem poſitam eſſe in te, tuâque domo paternâ. *S.* Quid ais? In méne, qui genus refero ad Jeminem, ortus ex obſcuriſſimâ familia Benjamitarum, quæ tribus eſt minima Iſraelitarum? *Sam.* Concedamus modò in hoſpitium. Deus providebit cætera.

Sent. *Deus opera ſua inopinabilibus occaſionibus ad exitum perducit.*

SAMUEL. 1 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Samuel jam ſenex innocentiam ſuam, & Dei in Iſraelitas beneficia commemorat: eorùmque peccatum reprehendit, qui regem ſibi depopoſcerunt, & impetrato divinitùs tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Iſraelitæ.

EN ego vobis omnibus obſecutus, regem creavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam ſenem eſſe, indicio eſt canities. Mei liberi inter vos degunt, et ego vobis jam ab ineunte ætate præfui. Hic adſum, reſpondete mihi coram Jehova, et coram ejus uncto: ſi cujus bovem aut aſinum ſuſtuli;

ſuſtuli; ſi cui injurius, aut violentus fui; ſi à quoquam præmium accepi, ut in ejus culpa conniverem, paratus ſum vobis reddere. *I.* Neque injurius in nos, aut importunus fuiſti, neque quicquam ab ullo accepiſti. *S.* Teſtis eſt hodie apud vos, & Jehova, & Jehovæ unctus, nihil habere vos quod me accuſetis. *I.* Planè. *S.* Adeſte igitur; placet vobiſcum diſputare, quanta Jehova, & Moſis & Aaronis creator, & majorum veſtrorum ex Ægypto reditûs autor, tum in vos, tum in majores veſtros beneficia contulerit. Cùm migrâſſet Jacobus in Ægyptum, invocatus à majoribus veſtris Jehova, Moſem miſit & Aaronem, qui illos ex Ægypto eductos, in hoc loco collocârunt. Poſtea ipſius oblitos emancipavit Siſeræ duci exercitûs Haſoris, tum Palæſtinis, & Moabitarum regis à quibus bello vexati ſunt. Deinde invocantibus eis Jehovam, peccatúmque confitentibus, quòd eo relicto, Baalim & Aſtarotum coluiſſent; & auxilium contra hoſtes orantibus, ſéque ei ſervituros pollicentibus miſit Jerobaalem, et Bedanem, et Jephtham, et Samuelem; per quos ita vos ab hoſtibus veſtris undique vindicavit, ut in tuto eſſetis. Vos verò, cùm videretis vos a Nahaſſo Ammonitarum rege invadi, poſtulâſtis à me, ut, mutato rerum ſtatu, à rege vobis rege liceret, cum Jehovam Deum veſtrum regem haberetis. Igitur ecce vobis regem, quem delegiſtis et efflagitâſtis: regem vobis præficit Jehova. Si Jehovam Deum veſtrum reverebimini, eíque ſervietis et dicto audientes ſine contumacia unà cum rege veſtro parebitis, bene vobiſcum agetur; ſin minus, & vos, & regem veſtrum Jehovæ manus impetet. Jam verò agitè, videte quantam rem Jehova jam nunc in oculis veſtris faciat. Tritici meſſis nunc eſt, quo tempore tonare aut pluere in his finibus non ſolet. Atqui ego jam Jehovam exorabo, ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in Jehovam gravem culpam commiſiſſe, qui regem vobis popoſceritis. Jehova, cœli terrarúmque Deus, emitte

nunc

Digitized by Google

nunc tonitrua et nimbum, ut hic populus ſuum peccatum agnoſcat. *J.* Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miſeros! Supplica pro nobis Jehovæ Deo tuo, ne pereamus; qui ad tot ſuperiora noſtra ſcelera hoc inſuper adjecimus, ut regem nobis peteremus. *S.* Bono animo eſte. Vos quidam iſtâ re graviter peccâſtis; veruntamen nolite à Jehova deficere, ſed eum toto pectore colite: néve deſciſcete ad vana iſta, quæ neque juvare poſſunt, neque defendere; ſunt enim vaniſſima. Neque enim deſtituet Jehova populum ſuum, propter ſui nominis celebritatem, poſtquam ſemel cœpit vos ſibi populum habere. Ego quoque, abſit, ut Jehovam offendam, aut pro vobis ſupplicare, vóſque decente et rectà viâ deducere, intermittam. Tantum Jehovam metuite, eúmq; verè, et totâ mente colite; videte enim quantam rem apud vos fecerit. Quòd ſi peccatis indulgebitis, et vos, & rex veſter peribitis.

Sent. *Juſti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna eſt hominum ergo Deum ingratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defenſi, tot beneficiis cumulati, tamen hominem regem ſibi depoſcant: digni ſanè qui inclementi regi ſerviant, quando clementem repudiant. Immenſa eſt Dei clementia, qui ſic ingratos tamen non deſerat. Multùm valent apud Deum preces juſtorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam poſſint impetrare.*

SORTILEGIUM. 1 *Reg.* 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium ſuum vult occidi, propter guſtatum mel, contra votum populi. Sed populus enim prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUC adeſte, omnes populi primates, diſpicite & conquirite, cujus hodie culpa fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jehovam ego Opt. Max. Iſraelitarum conſervatorem juro, ſi etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum eſſe ca ite

pœnas.

Digitized by Google

pœnas daturum. Vos totus populus conſiſtite iſthinc, ego & Jonathan conſiſtemus altrinſecus. *P.* Ut libet, facito. *S.* Jehova, Deus Iſraelitarum, age ſeverè. Ducantur fortes. Atat, nos petit ſors: alter noſtrûm ſit oportet. Sortiamur. Oho, Jonathan, ſors indicat te. Indica mihi, quidnam feceris. *J.* Guſtavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam; quod tu, inſciente me, fieri vetueras. Hoccine mihi capitale eſſe æquum eſt? *S.* Deum ego juro, te moriturum, Jonathan. *P.* Ergo morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Iſraelitis? Nequaquam, per Jehovam immortalem, ne pilum quidem amittet, qui hodie Deum ſui facti adjutorem habuerit.

Sent. *In hac vita unius peccatum luunt interdum multi, quia ſunt unum quaſi corpus, cujus Membrorum omnium eſt tauta conjunctio atque cognatio, ut ſit eorum conſenſus tum dolorum, tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punientur animæ, ſui quiſque, non alieni peccati pœnas dabit.*

OBEDIENTIA. 1 *Reg.* 15.

ARGUMENTUM.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementiùs, quàm Jehova præceperat, ultus fuerat.

Saulus, Samuel.

JEhovam tibi propitium precor. Feci juſſum Jehovæ. *Sam.* Quem ergo balatum & mugitum audio? *Saul.* Oves ſunt, & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibuſque necandis abſtinuere milites, ut Jehovæ Deo tuo ſacrificium fieret. Reliqua funditùs excidimus. *Sam.* Licétne mihi, quod bonâ tuâ veniâ fiat, tibi ſignificare, quid mihi Jehova hâc nocte dixerit? *Saul.* Licet. *Sam.* Nonne, cùm, vel te judice, parvus fueris, nunc Princeps es tribuum Iſraelitarum, unctus à Jehova Rex eorum? A quo cùm in hanc expeditionem miſſus ſis, juſſúſque ſceleratos Amalechitas exſcindere, et bello ad internecionem perſequi;

Digitized by Google

perſequi; cur ei dicto audiens non fuiſti? téque ad prædam, vetante Jehovâ, convertiſti? *Saul.* Imò Jehovæ parui, expeditionémque, ad quam ab eo ſum miſſus, confeci; & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantùm, milites de manubiis pecora, bovéſque, devotorum primitias, deſumpſerunt, quæ Jehovæ Deo tuo immolarentur apud Gilgala. *Sam.* Quaſi verò Jehovæ tam placeant hoſtiæ & ſacrificia, qnâm ejus dicto audientem eſſe. Scito, obedientiam præſtantiorem eſſe, ſacrificio, & obtemperationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum, perinde eſt ac magia: & contumacem eſſe, eadem in culpa ponitur, ac ſimulacri colam eſſe: & quia Jehovæ mandatum repudiaſti, ipſe te viciſſim regno exiget. *Saul.* Peccavi, qui contra Jehovæ juſſum, contraq; tua dicta fecerim, milites veritus, eiſque obſecutus. Sed, da mihi, quæſo, hanc veniam, ut mecum revertare! ut Jehovam adorem. *Sam.* Non revertar tecum, qui Jehovæ mandatum aſpernatus ſis, et idcirco ab eo abdicatus regno Iſraelitarum. Vale. *Saul.* At non patiar te abire, ut non me comiteris. *Sam.* Quid me retines? Ah! rupiſti meum pallium: & Jehova hodie Iſraelitarum regnum à te abrumpit, idque alteri te meliori tradit. Neque verò fallet Iſraelitarum triumphator, neqne factum mutabit: non enim homo eſt, ut factum mutet. *Saul.* Fateor peccatum à me eſſe. Sed concede mihi hunc honorem apud ſenatores meorum popularium, apúdque Iſraelitas, ut mecum redeas, Jehovam Deum tuum adoraturo. *Sam.* Age, agè, præi, ſequar.

Sent. *Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium eſt, etiamſi bono alioquin animo fiat: debet enim homo Deo (ſicut ſervus hero, aut filius patri) ſervire, non ſuo, ſed illius, arbitrio.*

GOLIA-

Digitized by Google

GOLIATHUS 1 *Reg.* 17.

ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, et illum cum funda et pedo aggreſſus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Iſraelita quidam, alius Iſraelita, Nuntius, Saulus.

SAlvete, mei fratres optimi. *E.* Deus det quæ velis, germane lepidiſſime. Ut valet pater? *D.* Optimè, gratia Deo; meque miſit ut viſerem, quid ageretis, vobiſque afferrem placentam et decem, panes, et teſſeram veſtram acciperem. Dedit etiam mihi decem caſeos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio? *G.* Quid opus eſt, vos exire ad prælio dimicandum nobiſcum? Ego ſum Palæſtinus, vos eſtis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem, qui conſerat manus mecum: qui ſi ſuperaverit me prælio, et interemerit, nos ſerviemus vobis: ſin ego vicero, vos nobis ſervietis. Quartâ ego hodie ignominiâ afficio inſtructos in aciem Iſraelitas! Date mihi virum, quicum contendam ſingulari certamine. *D.* Quis eſt importunus iſte, et turgidus Gigas, qui tantopere deſpicit nos præ ſe? Cujus vocem et aſpectum contremiſcunt omnes, et refugiunt? *Iſ.* Neſcio quis eſt natus in noſtram perniciem et dedecus; cum quo nemo audet conferere manus: adeo ingens eſt, et terribilis. *D.* Quid ergo præmii feret, qui ſuſtulerit eum de medio, et aboleverit hoc tantum probrum Iſraelitarum? Nam quis eſt impurus iſte Palæſtinus, qui inurit tantam notam ignominiæ caſtris Dei immortalis? *Iſ.* Si quis eum dejecerit, Rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum filiam ſuam; donabitque immunitate perpetuâ domum ejus paternam. *E.* Cur veniſti huc, improbe puer? Aut cur deſeruiſti pauculas illas oviculas in ſaltu? Ego novi temeritatem, audaciámque tuam. Mirum, ni veniſti ſpectatum prælium. *D.* Quid ego commiſi? An non erat cauſa, cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo præmio afficiet rex eum, qui ceciderit in marem

illum

illum Palæſtinem? *Iſ.* Maximo. *D.* Quonam? *Iſ.* Ornabit eum maximis divitiis et opibus, committétque ei natam ſuam uxorem, et liberabit domum ejus paternam in perpetuum. *D.* Condignum ſanè præmium et regale. Equidem auſim aggredi hominem: neſcio quomodo geſtit animus, indignatúrque tantum licere cuiquam in populum Dei. Hæccine ut patiar? Impunè ergò nefanda illa probra evomuerit in ſacram gentem? Mori me malim. *N.* Adoleſcentule, jubet rex ut venias ad ſe. *D.* Nihil eſt quod faciam libentiùs. Eamus. O ſi mihi fiat poteſtas pugnandi cum eo, quantum bellum confecero! vel potiùs quautum bellum confecerit DEUS, uno occiſo. *N.* Adduco tibi hìc adoleſcentulum, Rex, quem juſſiſti accerſi. *Saul.* Quid audio, David? Túne dixiſti te audere in Palæſtinum illum portentoſum, qui perterrefacit totas noſtras acies? *D.* Bono animo es, O Rex: ne deſpondeat quìſquam animum: vos ſpectabitis; ego ipſe ſubibo hoc certamen, et congrediar cum Palæſtino. *S.* Vide quid dicas, David: Non poſſis pugnare cum eo, adoleſcentulus, et rudis belli, cum viro robuſtiſſimo, et in armis exercitatiſſimo, jam à puero. *D.* Nihili facio, neque vires, neque uſum armorum ejus: habeo longè aliam rationem certandi. Audi quid dicam. Cùm aliquando paſcerem oves patris mei, leo unà cum urſo invaſit gregem, ovémque corripuit. Eum ego cònſecutus cæcîdi, eripuique ovem è faucibus ejus. Tum urſus in me irruere; ego verò prehenſum roſtro ad terram affligere, et cudere. Atque ita occidi et leonem et urſum. Non dubito, quin idem exitus maneat nefarium hunc et deterrimum hoſtem, qui audet proſcindere convitiis exercitum Dei immortalis. Jehova, qui defendit me à leone et urſo, idem defendet etiam à Palæſtino iſto. *Saul.* Quando tantâ fiduciâ es, per me licet deſcendas in certamen. Adſit tibi Deus. Veruntamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipſius arma. *D.* Nunquam

equidem

Digitized by Google

equidem arma tuli. Sed faciam periculum, ſi poſſum uti. Hæc lorica valde me gravat, caſſis quoque premit caput, etiam caligæ ſunt duplò majores quam pro meis pedibus: nec enſis admodum decet meum latus: videórque magis alligatus enſi, quàm enſis mihi. Vah! non poſſum aggredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non ſum aſſuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum, dico, & funditum, unâ cum his quinque levibus ſilicibus, quos geram in ſacculo. Bene ſpera, rex: cernes me hodie victorem redeuntem, cum exuviis hominis ferociſſimi. *S.* Ita faxit Deus. *G.* Videóne ego hominem venire ad me? Tandem habeo, quícum certem. Sed quæ, malùm, intemperiæ agitant Iſraelitas? Quis miſit nobis hunc pulchellum puſionem, rubicundum? Heus puer, méne putas canem, qui cogites pugnare pedo; ut te dii deæque omnes quantum eſt, perdant. Accede ad me ſodes, ut jam propinem te dilaniandum et comedendum volucribus et beſtiis. *D.* Tu quidem adoriris me, fretus gladio, et haſtili, et ſcuto, ego verò aggredior te, armatus ſolo nomine Jehovæ armipotentis, Dei copiarum Iſraelitarum, in quas tu hodie contuliſti omnia maledicta. Hodie Deus concluſit te in manum meam, ut te dejiciam abſcindámque tuum caput, et paſcam volucres et feras, non tantùm tuo cadavere, ſed etiam omnium, qui militant in veſtro exercitu, ut ſciant omnes mortales, eum demum eſſe Deum, quem Iſraelitæ agnoſcunt & reverentur: diſcátque omnis hæc manus ſpectatrix, Jehovam non adhibere enſem, aut haſtam in vincendo, cujus ſit unius gerere bella, quique tradiderit vos nobis in manus. *G.* Proh Jupiter! egòne ut hodie hæc audiverim, ídque à puero? At me Deus perdat, niſi te jam diſcerpo his unguibus. *D.* Quin age, ſi quid potes; interim accipe hunc lapidem rectà in frontem. Ohe Goliathe, corruis qui modò ſtabas tam firmè? At ego te contundam uſque hoc pedo. Hem tibi. Nunc iſthic jace proſtratus

manu pueri, qui modò ſolo aſpectu viros et cœlum armis territabis. Hic te puer jugulat tuo ipſius gladio, capútque tuum horrendum præfigit tuæ haſtæ, quod oſtentet exercitui.

Sent. *Nemo vel tam vir eſt, quin facilè vincatur abs quovis, adverſo Deo; vel tam puer eſt, quin facilè vincat quemvis, propitio Deo. Dei eſt victoria: et credenti nihil arduum.*

JONATHAN. 1 *Reg.* 20.

ARGUMENTUM.

David & Jonathan inter ſeſe rationem ineunt, quâ reſciſcere David queat, quis ſit Sauli erga ipſum animus: & fœdus inter ſe in perpetuum paciſcuntur.

David, Jonathan.

QUodnam eſſe poteſt meum tantum in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? *J.* Ad necem vero? Non eſt credibile, nam tanta me res non lateret; quippe, cùm meus pater nullam rem tantam, tantulámve faciat; quam non mecum communicet, nedum ut hoc me celet. Non eſt ita. *D.* At ſcit, ut me habeas intimum! ideo hoc te fortaſſe celat, ne ægre feras. Crede mihi, nil tam certum eſt, quàm me in ſummo vitæ diſcrimine verſari. *J.* Ecquid ergò me tibi hac in re commodare poſſes arbitraris? *D.* Cras, ut tute ſcis, agitur primus dies menſis, quo ego die ſoleo cum rege accumbere. Rure latebo, te ſciente, uſque ad veſperum tertii ab hinc diei. Quòd ſi me requiret, dices, tuo permiſſu, excurriſſe Bethlehemam in meam patriam, ad ſacrificium gentilitium, quod univerſi anniverſarium factitamus. Si laudabit, ſalvus ſum! ſin ſuccenſebit, ſcito eum nunquam ad ſaniorem mentem reverſurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religioſiſſimo fœdere in familiaritatem recepiſti, ut, ſi commerui, tu me interficias potiùs quam tuo patri dedas. *J.* Deus meliora. Imò, ſi ſenſero eum obſtinato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te.

D. Sed

Digitized by Google

D. Sed quis mihi referet, utrùm tibi aſperiùs reſponderit? J. Exeamus ſub dium. Ita mihi benefaciat Jehova Deus Iſraelitarum, hujus cœli, quod vides, conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie ſcrutabor, quid animi habeat meus pater: quem ſi intellexero bene eſſe in te animatum, mittam qui faciat te certiorem: ſin autem tibi malum cogitare, id quoque tibi indicabo, ut, me autore, abeas ſalvus, adſitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, teſtor Deum. Quòd ſi fallam, tum Jonathani numen iratum ſit. Quod ſi tum, cùm tui hoſtes omnes, Dei nutu fuerint è medio ſublati, ego jam non ero in vivis, ut tuâ miſerecordiâ ſalutem meam invicem cuſtodire poſſis; at certè meæ in poſterum familiæ & generi eam non denegabis. Itaque nunc iterum ineo fœdus, non ſolum tecum meo nomine, ſed etiam cum tua domo, nomine poſterorum, tibique juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me, ut dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod novilunium celebratur, tu deſideraberis: nam tua ſeſſio vacabit. Deſcendes autem ad ſummum iter, tribus diebus, in locum ubi commodè lateas, quocunque die negotium hoc fiet; eríſque poſt ſaxum Eſelem. Ego, re factâ, veniam eò, & ad lapidis latus tres ſagittas jaculabor, collineans ad ſcopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui ſi dixero, eas eſſe citra ipſum, venias licebit, tua res erit in tuto, teſtor Deum immortalem: ſin autem ultra: abito ſanè, Deo volente. Ac quos inter nos ſermones contulimus Jehova eſto eorum teſtis certiſſimus.

Sent. *Bonorum indivulſa eſt amicitia: éſtque arctior virtutis quàm ſanguinis conjunctio.*

NOVILUNIUM. 1 *Reg.* 20.

ARGUMENTUM.

Saulus filium ſum Jonathanem, propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

Digitized by Google

Saulus, Jonathan.

CUR non venit Iſæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? *Jo.* Petiit à me veniam concedendi Bethlehemam: futurum enim ſacrificium Gentilitium in eo oppido, ad quod adeſſe juſſus eſſet à fratre ſuo: Itaque magnopere oravit, ut, ſi ſibi vellem gratiſſimum facere, facerem, eò ſe conferendi, fratréſque viſendi, poteſtatem. Hæc cauſa eſt, quamobrem ad regiam menſam non venerit. *S.* O improbæ et contumacis fœminæ progenies! quaſi ego neſciam te Iſæi nati percupidum eſſe, ad tuum quidem et tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vivet in terris Iſæi filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me ſiſtatur: nam morte dignus eſt. *J.* Cur ita tandem? Quid commiſit? *S.* Docebo te hoc jaculo quid commiſerit. *J.* At ego hinc effugiam. O rem indignam! actum eſt de Davide, niſi aufugerit.

Sent. *Impii piorum amicitiam ferre non poſſunt. Injuſtis nihil eſt intolerabilius juſtitiâ.*

ACHIMELECHUS. 1 *Reg.* 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelecho ſacerdote panem enſemque impetrat, ſeſe ad regium quoddam negotium ex ipſius regis mandato proficiſci ſimulans.

Achimelechus ſacerdos, David.

QUid eſt, quòd ſolus ſis, nullo comitatu? *D.* Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium, ne quis omnino mortalium reſciſceret, néve quò mitterer, præcepit. Eam ob rem famulis certum quendam locum aſſignavi. Quare, ſi habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. *A.* Panem profanum non habeo, ſed ſacrum habeo, ſi modò tui famuli à mulieribus abſtinuerint. *D.* Cum mulieribus nihil nobis rei fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus ſum, ſúntque corpora meorum famelorum caſta. Quòd ſi fortè tum, cum profecti ſunt, fuerant cum uxoribus, atque ita corpora pura

non

non habebant: at hodie quidem, antequam ſacris panibus veſcantur, puri erunt; quoniam hic dies tertius eſt, quod ſpatium luſtrationi tribuitur in noſtra lege. *A.* Accipe igitur panem ſacrum. Nam nullum habeo præter hos appoſititios panes, è conſpectu Jehovæ ſublatos, ſummiſſis ſtatim in eorum locum recentibus. *D.* Habéſne hîc præterea ullam haſtam aut enſem? nam neq; haſtam, neque enſem cepi, adeò me regis mandatum urgebat. *A.* Hic eſt enſis Goliathi Palæſtini, à te in valle quercûs occiſi, involutus panno poſt Ephodum. Eum, tu ſi vis, capias licet: nam alius nullus eſt. *D.* Nullus eſt iſto melior: trade eum mihi.

Sent. *In periculis interdum ſimulârunt ſancti homines. Lex eſt facta propter hominem, non homo propter legem. David, urgente neceſſitate, panes ſacros inſons comedit, quamvis non eſſet ſacerdos, & ſolis ſacerdotibus veſci per legem liceret.*

DOEGUS. 1 *Regum* 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injuſtè curat occidendos Jehovæ ſacerdotes, quia ii Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

AUdi, Achitobi nate. *A.* Adſum, domine. *S.* Cur in me conjurâſti, cum Iſæi nato: cui et cibaria et enſem dediſti, et pro quo Deum conſuluiſti? Quæ inſidiæ mihi manifeſtò parantur? *A.* Ecquis autem eſt ex tuis omnibus æquè fidus, atque David? Regis gener, tuo juſſu profectus, et apud te maximâ dignitate habitus? An nunc primùm Dei oraculum ejus nomine ſum percontatus? Abſit à me omne ſcelus: cave ne mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hac re crimen imponas: nam iſtius totius negotii ſum planè ignarus. *S.* Morieris, Achimeleche, unà cum tota tua paterna familia. Agitè, mei curſores, circundate, et occidite hos Jehovæ ſacerdotes: nam Davidis partes tuentur, ſciebántque profugum eſſe, neque me certiorem fecerunt. Quid dubi-

Digitized by Google

tatis? Quæ vos religio impedit? Cur et vos mihi non paretis? Agè, Doege, circumveni eos tu, et interfice. *D.* Fiet.

Sent. *Impius princeps ſanguinarius eſt, et ſuſpicioni iræque ſuæ magis credit & obſequitur, qu. m veritati. Miſerum eſt cum judice negotium habere, qui veram cauſæ dictionem non admittit.*

DAVID LATITANS. 1 *Regum* 24.

ARGUMENTUM.

David Saulum ſolum nactus in antro, ejus penulæ oram abſcindit: deinde digreſſus, altâ voce apud eum innocentiam ſuam teſtatur, & Saulus ſuam injuſtitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

ATAT deflectit Saulus in hoc antrum, ad parendum neceſſitati. Dies advenit, David, quo die tibi Jehova promiſit, ſe tibi traditurum tuum hoſtem in poteſtatem, ut eo utaris ad tuum arbitrium. *D.* Tacete, tacete, obrepam ad eum pedetentim à tergo, dum ventrem exonerat. *C.* Quid facit? non eum interficit? O hominem inſanum, qui tantam, tam ſubitò oblatam occaſionem ulciſcendi hoſtis non arripiat? *D.* Ah, toto animo commoveor, poſtquàm oram ejus penulæ abſcidi. Avertat Jehova, ut hoc ejus uncto, Domino meo, faciam, et ei manus afferam, vel hoc ſolo nomine, quòd Jehovæ unctus eſt. *C.* Tu nimium religioſus es. Nos ipſi faciemus non ita cunctanter. *D.* Nolite Dei munus uſurpare: regem non feciſtis, regem ne delete. Ejuſdem eſt abolere, qui creavit. Sinite eum. Jam exit, ego eum ſubſequar. Heus, domine rex. *S.* Ecquis me revocat? *D.* Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides profectò oculis tuis, ut hodie Jehova, in ſpelunca, tui mihi fecerit poteſtatem: nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: ſed peperci tibi, m que negavi manus allaturum Domino meo, qui eſſet unctus Jehovæ. Sed vide, pater, vide tuæ penulæ extremum in manu mea: quod cùm abſciderim, neque te interfecerim, cognoſce et intellige nullum

Digitized by Google

nullum me ſcelus commiſiſſe, nullum contra te facinus admiſiſſe, dignum, quamobrem meæ vitæ inſidias tenderes. Suſcipiat hanc Jehovam cauſam, téque mihi fine mea opera ulciſcatur. Vetus eſt Proverbium: *A ſcelerato prodibit ſcelus.* Te quidem meâ manu non ulciſcar. Cui tandem inſtat rex Iſraelitarum? Quem tu perſequeris? Canem mortuum, pulicem. Jehovam precor, ut hujus ſibi cauſæ judicium ſuſcipiat, meaſq; partes defendens, tuas in me injurias perſequatur. *S.* Tuámne ego vocem audio, David fili? Hei mihi! tu æquum et bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod ſatis hodie oſtendiſti, cùm mihi (quem in tuum manum Jehova concluſerat) mortem non intuleris. Nam quotuſquiſque eſt, qui hoſtem ſuum nactus, indemnem dimittat? Sed te pro iſto tuo hodierno in me facto, Jehova condigno præmio remuneretur. Ego quidem ſcio te regem futurum, et regnum Iſraelitas obtenturum. Quare jura mihi per Jehovam, te meam ſtirpem poſt meum interitum non eſſe exciſurum, meſque nominis memoriam de mea familia deleturum. *D.* Juro.

Sent. *Injuſti calumniatoribus facillime credunt. Injuſti malum pro bono; juſti contrà, bonum pro malo reddunt: & Deus utroſque tandem pro meritis remuneratur.*

ABIGAIL. 1 *Regum* 26.

ARGUMENTUM.

Miſſi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiantur ab eo. Quo audito, Nabalis uxor Abigail munera Davidi obviàm ferre properat, & ei obviàm facta, ejus in Nabalém iram placat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

DAvid Iſaei filius te, Nabal, tuámque domum, tuáque omnia, plurimâ ſalute impertit. Is quia audivit ut tonſuram ovium facias, miſit nos ad te rogatum, ut (ſi cum tuis paſtoribus non ſolùm ſine ullo maleficio aut injuria, verùm etiam cum magno beneficio ſumus verſati, ita ut eos ab omni jactura

tutos

tutos præſtiterimus, quamdiu fuerunt in Carmelo: Cujus nobis rei tui famuli teſtes eſſe poſſunt) benignè nobis facias, hoc præſertim tam fauſto die: et, quà commodè poteris, des cibaria ad ipſius Davidis, (tui propè diximus filii) ejúſque comitum famem propellendam. *N.* Quis eſt iſte David? Quis eſt iſte Iſæi filius? Iſne eſt ad quem hodie ſervi paſſim à dominis transfugiunt? Scilicet, ego cibum potionémque meam, & quæ mactavi ad alendos meos tonſores, dem hominibus mihi prorſus ignotis? *F.* Aliunde nobis proſpiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut eum affectum video. Redeamus ad Davidem. *P.* Meus dominus conſulit ſibi peſſimè. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hera, nunc, ſi quando, tuâ eſt opus prudentiâ. *A.* Nunquid malum recens ortum eſt? *P.* Et quidem maximum. Miſſi à Davide nuntii è deſerto ad herum noſtrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, repudiati ab eo ſunt; & tamen illos experti ſumus viros planè probos, nullâ unquam contumeliâ aut damno affecti, quamdiu ſumus inter eos ruſticati. Quin pro muro nobis noctes diéſque fuerunt, donec verſati cum eis ſumus paſcendo pecudes. Proinde deſpice tu diligenter quid actura ſis; alioquin actum eſt de domino noſtro, & tota ejus familia. Nam ipſum quidem convenire, hominum profligatiſſimum ac perditiſſimum, ſtultitiæ ſit. *A.* Famuli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam: quæ impoſita aſinis feretis antè. Ego jam ſubſequar. Huc mihi propera aſinum. Quàm malè metuo, ne mei viri ſtultitiam luamus! O hominem inſanum, qui pro nihilo habuerit, eum hominem in ſe irritare, à quo maximè poteſt & juvari amico, & lædi infenſo! Sed video ipſum Davidem adverſo colle deſcendentem. Neſcio quid iratus loquitur cum ſuis. *D.* Næ ego fruſtra conſervavi omnia quæ habet iſte in deſertis, ita ut nihil omnino de ſuo deperdiderit, & redidit mihi malum pro bono. At ita perdat Deus hoſtes Davidis, ut ei ante craſtinum mane nihil prorſum reliqui faciam. *A.* Obſecro te,

Domine,

Domine, tibi ad pedes ſuppliciter jacens, ut bonâ me veniâ audias. Vide, mi David, ne hominem deſpicatiſſimum Nabalem dignum judices, in quem iram vertas: qui ſicut nomine, ita re ipſâ ſtultus eſt. Nam ego quidem, cujus eſt culpam præſtare, miſſos à te juvenes non videram, neque enim ſiviſſem abire vacuos; ſed vides profectò, Vir clariſſime, (neque enim dubitari poteſt) te à Deo immortali abſterreri a ſanguine faciendo in tuis inimicis per temet ipſum perſequendis: cùm ipſius Nabalis inſania ejuſmodi ſit ipſa per ſe ſupplicium, ut non aliud tuis hoſtibus et invidis imprecandum eſſe videatur. Quare æquo animo patere hoc munuſculum, quod tibi hîc affero, juvenibus tibi merentibus dari auferendum, et mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas, bella divina gerenti, in tuto conſtituat Deus: et te in omni vita omni malo prohibeat. Ac ſi quis tibi infeſtus et tuæ necis cupidus, exiſtat, precor Deum, ut, te ſemper incolumi, et fortiſſimè conſiſtente, tuus hoſtis variis jactatus procellis diſpereat. Jam verò cùm præclara Dei promiſſa conſecutus, Iſraelitarum dux fueris conſtitutus, tanta tua felicitas nullâ quaſi labefactabitur labe conſcientiæ, quâ neceſſe eſſe tuam lætitiam contaminari, recordatione effuſi ſanguinis, et ſupplicii ob privatam injuriam ſumpti. Deus faciet tibi meliora; memineriſque aliquando mei. *D.* Gratias ago Jehovæ, Deo Iſraelitarum, qui te mihi hodie miſerit obviam: nec non tibi, quæ me tuâ oratione à cæde et vindicta injuriæ in me commiſſæ avocâris. Nam Deum immortalem teſtor, qui me tibi maleſacere prohibet, niſi tu mihi occurrere properaviſſes, Nabalem ante diluculum fortunis omnibus funditus evertiſſem. Verùm ejus culpam tibi condono, tuáque munera grato animo accipio. Abi ſanè domum ſalva.

Sent *Irritare potentiorem, veſania eſt: bonum malo penſare, ſcelus. Iratum potentiorem muneribus verbiſq; pacare, ſapientia eſt.*

ABISÆUS.

ABISÆUS. 1 *Reg.* 26.

ARGUMENTUM.

David noctu clam in Sauli caſtra digreſſus, ejus dormientis haſtam, matellámque ſurripit. Deinde digreſſus, illinc procul clamore eum excitat, ſuámque innocentiam iterum teſtatur, in calumniatores invehens: & ille iniquitatem ſuam iterum confitetur.

David, Abiſæus, Abner, Saulus.

UTer veſtrûm deſcendet mecum in caſtra ad Saulum? *A.* Ego. *D.* Eamus ſenſim et pedetentim per noctem, dum dormiunt hoſtes. St, En omnes ſunt oppreſſi altiſſimo ſomno. *Abi.* David, David. *D.* Quid eſt? *A.* Hîc ſtertit Saulus in tentorio, haſtâ humi ad caput ejus defixâ. Abner et reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deus facit tui hoſtis poteſtatem. Vis ergò ut eum ego haſtâ configam ad terram uno ictu non repetendo? *D.* Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei, quem Deus unctione creavit regem, quin obliget ſe nefario ſcelere? Aut Deus eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in prælio cadat. Certè meam manum à rege creato divinitùs avertat Deus. Sed cape haſtam ejus et matellam: abeamus. *Abiſ.* Deus bone, ut altè ſopiti ſunt! Nullus omninò expergiſcitur. *D.* Non ſine numine hæc fiunt. Conſcendamus montem. Volo ego de ſummo cacumine clamare Saulum et ei oſtendere me non minùs fidum quàm quemvis eorum, quibus ſtipatoribus utitur. Satìs jam procul abſumus ab eis, ne repentino eorum adventu poſſimus opprimi. Heus, Saule, heus, ſtipatores Sauli, heus, Abner; non mihi reſpondes? Heus, te appello, Abner. *Abn.* Quis tu es, qui clamas regem? *D.* Næ tu es vir eximius et dignus, qui inter Iſraelitas principatum teneas. Itâne verò regem dominum cuſtodis, ut ad eum necandum miles quidam modò introierit tentorium? Haud egregium ſanè iſtud feciſti? Per Deum immortalem, vos eſtis digni ſupplicio capitali, qui tam malè cuſtodiatis dominum veſtrum, regem à

Digitized by Google

Deo conſtitutum. Quæſo, vide ubi ſit haſta, et matella regis, quæ erat prope caput ejus. *S*. Eſtne iſta tua vox, fili David? *D*. Mea, O mi Rex, et Domine. Sed cur tandem perſequeris ſervum tuum? aut quid feci, aut commiſi? Veruntamen, ne gravare pauliſper audire me loquentem. Si Deus te mihi infeſtum reddit, precor eum tibi propitium: ſin homines ſunt, execrabiles ſunt in conſpectu Jehovæ, de cujus me hodie patrimonio deturbant, quantum eſt ipſis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed non ſinet Jehova terram meo ſanguine funeſtari, quamvis Iſraelitarum Rex occupatus ſit in perſequendo pulice, (ut ita dicam) ut ſi perdicem per montes perſequatur. *S*. Peccavi, revertere, David fili. Jam enim tibi non malè faciam, qui ita abſtinueris te meâ nece. Erravi nimis quàm imprudenter, fateor. *D*. Hic depono haſtam tuam, eam petito aliquis juvenum: cæterùm Deus remuneretur quemque ut dignus meritúſque eſt. Te quidem hodie tradidit mihi in manum, ſed continui me à nece regis. Ergo quemadmodum tuam ego ſalutem charam habui; ſic ille habiturus eſt meam, méque hoſtili manu liberaturus. *S*. Macte virtute, David fili, haud dubiè conata perficies.

Sent. *Et juſti juſtè & injuſti injuſtè, facere perſeverant. Calumniatores, tametſi utriſque nocent, tamen revera pernicioſiores ſunt iis qui eorum calumniis credunt, quàm iis quos calumniantur.*

PHOEBAS. 1 *Regum* 28.

ARGUMENTUM.

Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab ea Saulus futurum exitium ſuum cognoſcit.

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

PHœbas, redde mihi oraculum Phœbi, et accie quem dicam tibi. *P*. At tu ſcis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis periculum adducere vis? *Saul.* Jehovam Deum immortalem jurò, hanc tibi rem fraudi non futuram. *P*. Ecquem vis tibi excitem?

Saul.

Saul. Samuelem. *P.* Fiet: heu me miſeram! diſperii; tu Saulus es, et me indignè decepiſti. *Saul.* Ne formida. Sed quid vides? *P.* Video auguſtam quandam et plane divinam perſonam è terra aſcendentem. *Saul.* Quâ eſt ſpecie? *P.* Vir eſt ſenex, indutus pallium. *Saul.* Samuel eſt, præbebo ei honorem. *Sam.* Quamobrem me eliciendo inquietas, Saule? *Saul.* Magnis premor anguſtiis: Palæſtini me bello petunt; Deus adverſatur, nec jam reſpondet, neque per vates, neque per ſomnia: hanc ob cauſam accivi te, ut me doceas quid mihi ſit faciendum? *Sam.* Cur ergo me conſulis, ſi ipſe Jehova tibi non modò non favet, ſed etiam adverſatur? Faciet ille quidem, quod elocutus eſt voce meâ; tibíque extorquebit regnum de manu, quod tradet alteri, videlicet Davidi; quia non obtemperâſti ei in ulciſcendis Amalechitis, quibus infenſus erat: eam ob rem ita ſine dubio te accipiet. Quinetiam addicet tecum Iſraelitas Palæſtinas: et cras tu tuíque liberi eritis unà mecum: caſtra etiam Iſraelitarum tradet Palæſtinis. *Saul.* Eheu! *P.* Perii miſera, corruit. Saule, Saule, quæſo te, obſequere mihi, cape cibum. Tu ſcis ut ſim tibi morigerata, et caput meum ſummo periculo objecerim, ut exſequerer tua juſſa. Agedum, præbe te mihi facilem viciſſim, et veſcere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus, aggrediaris iter. *Saul.* Non edam. *F.* Quare? Imò verò edes. *P.* Jus oramus. *Saul.* Quando tantopere urgetis, fiat. *P.* Agedum, ſurge, et recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis macto vitulum altilem quem habeo domi, ſubigóque farinam ex qua conficiam panes ſubcineritios.

Sent. *Qui Deum deſeruerunt, tandem, deſeruntur à Deo. Deſerti à Deo confugiunt ad eum, a quo antè abhorruerunt, diabolum; à quo nihil nec cognoſcunt, nec conſequuntur, niſi ſuum exitium. Et ſanè æquum eſt, ut, qui bonum fugit, incidat in malum.*

ACHIS.

Digitized by Google

ACHIS. 1 *Reg.* 29.

ARGUMENTUM.

Achis, Gethæ Rex, admonitu procerum ſuorum, Davidem (qui ad ipſum confugerat) ab exercitu ſuo dimittit.

Proceres Palæſtini, Achis Rex, David.

QUinam ſunt Hebræi iſti, quos habes in noſtro exercitu? *A.* David eſt, Sauli Iſraelitarum regis ſervus, qui mecum egit per hoſce dies, vel potius annos: in quo nihil adhuc reprehenſione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. *P.* Remitte hominem in eam provinciam, cui tu eum præfeciſti; ne ſi nobiſcum deſcenderit in certamen, in nos ſe convertat. Nam quâ tandem re meliùs poſſit cum ſuo domino reconciliari, quàm horum hominum capitibus? Nonne hic eſt ille David, carmine illo in choreis celebratus!

Saulus mille, decem concidit millia David.

A. David, Jehovam ego immortalem teſtor, te mihi tuâmque caſtrenſem conſuetudinem probari: neque enim ullum adhuc in te vitium, poſteaquam ad me primùm te contuliſti, deprehendi. Sed optimatibus non places. Quamobrem diſcede cum bona pace, ne Palæſtinos proceres offendas. *D.* Nam quid ego commiſi? Aut quid in me adhuc deprehendiſti, ex quo primùm in tuum conſpectum veni, ut in bellum contra hoſtes tuos non proficiſcar? *A.* Scio equidem, te mihi tam placere, quàm ſi divinus eſſes Genius. Sed vetant ſatrapæ Palæſtini, te prælium ſecum inire. Quamobrem, manè ubi diluxerit, proficiſcere ſanè unà cum tui domini ſervis, qui tecum venerunt. *D.* Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. *Non abs re ſuſpectum eſt perfugarum contra ſuos auxilium.*

AMALECHITA. 2 *Reg.* 1.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nunciat, cujus

Digitized by Google

necis autorem ipſe ſe eſſe dicit, eàmque ob rem David eum jubet interfici.

David, Amalechita.

VIdeo quendam huc venientem ſciſsâ veſte, et capite inſperſo pulvere. Haud temere eſt, nimirum aliquem ſiniſtrum nuntium adfert. Undenam ades tu? *A.* Ex exercitu Iſraelitarum evaſi. *D.* Quid actum eſt? Eloquere. *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque et Jonathan ejus filius occubuerunt. *D.* Qui ſcis Saulum et Jonathanem occubuiſſe? *A.* Cùm fortè veniſſem in Gelboam montem, video Saulum innixum haſtæ, cui currus et equitatus jam jámque imminebant: reſpexit ille, &, me viſo, Huc ades, inquit. Acceſſi. Tum ille; Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, et interfice. Nam magno dolore diſcrucior, nec adhuc poſſum emori. Hîc ego quid agerem? Videbam non victurum poſt tam gravem caſum; itaque interemi, abſtulique coronam de capite ejus, et armillam de brachio: quæ tibi affero, ut vides. *D.* Heu calamitoſa clades! heu lugubre prælium! ô facinus audax! cujas es? *A.* Filius ſum advenæ cujuſdam Amalechitæ. *D.* Téne ergo non eſſe veritum illâ impurâ manu perdere unctum Jehovæ? Tu, juvenis, invade hominem, neca. Meritò moreris, et tuo indicio peris, qui te de rege interfecto jactaveris.

Sent. *Si potentes ſic tractarent eos, qui ipſis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem latam, nuntiant, ut Amalechitam hunc tractavit David; aut ſi ſaltem hujuſmodi nuntios averſarentur, minùs auderent aſſentatores.*

NATHAN 2 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, juſſu Jehovæ, fictâ ad rem narratione ſimili, ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipſe David contra ſemetipſum ferat ſententiam.

Nathan,

Digitized by Google

Nathan, David.

DAvid, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bobúſque abundabat: pauper unam omnino habebat oviculam, à ſe emptam & alitam, quæ adoleverat unà cum ipſo et liberis ejus; veſcebatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quieſcebat in ſinu ejus; breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hoſpes, quem accepturus, prætermiſſis pecoribus ſuis, oviculam illam pauperis mactavit. *D.* Per Jehovam immortalem, dignus eſt morte, qui fecit iſtud: ovémque certè quadruplò penſabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. *N.* Tu ille es, David. Deus creavit te regem Iſraelitarum, teque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Iſraelitarum, tibi Judæorum familiam dedit; alia atque alia inſuper daturus, ſi ea non ſatis eſſent. Et tu, contempto ejus præcepto, Uriam Hettæum, Ammonitarum telis objectum indigniſſimè trucidâſti; ejúſque uxorem, nullâ Jehovæ habitâ ratione, in matrimonium duxiſti. Ob quæ flagitia, nunquam à tua domo aberit clades. Nam Deus conflabit tibi malum domeſticum; tuáſque uxores, te vidente, alteri tradet, qui cum eis luce palàm congredietur. Tu quidem occultè feciſti, ſed ipſe id faciet in luce, atque in oculis omnium Iſraelitarum. *D.* Peccavi in Deum. *N.* Deus quoque remittit illud quidem tibi peccatum, neque ob id morieris. Sed quia iſtâ re inimicis Jehovæ occaſionem maledicendi dediſti, filius, qui tibi natus eſt, morietur. Hæc me tibi nuntiare juſſit Deus.

Sent. *Callidè reprehendendi ſunt potentes. Qui alterum damnat, ſeipſum damnat, ſi ſimilia committit. Nihil eſt tam tectum, quin detegatur. Si peccatum tuum reſciſci non vis, peccare noli.*

THECUANA. 2 *Reg.* 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana fœmina à Joabo ſubornata, oratione tectâ atque figuratâ impetrat à Davide revocationem Abſalomi ejus filii, ob fratricidium profugi,

Mulier Thecuana, David, Joabus.

FIdem tuam, O Rex. *D.* Quid mali habes? *M.* Mulier ſum deſerta, & viduata viro, cui ſuperſtites fuerant duo filii: hi cùm ruri forte inter ſe contenderent, nec eſſet qui litem derimeret, cæcîdit alter alterum, cúmque morte mulctavit. Nunc univerſa me familia urget, póſcens ad necem eum qui ſupereſt, ob interemptum fratrem, cupiénſque perdere unicum hæredem parentum: &, quod mihi miſeræ lucis ſupereſt (quod certè eſt perexiguum) extinguere, meque viri nomen memoriámque prorſus è rerum natura tollere. *D.* Recipe te domum tuam: iſta mihi curæ res erit. *M.* Verum interim periculum eſt, ne, te tuiſque neſcientibus pœna mihi & meis irrogetur. *D.* Si quis in te mutiat, deferto ad me: næ ille, faxo, ut nunquam poſtea te tanget. *M.* Sed memineris, per Deum immortalem, multos eſſe occiſi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuendum ſit. *D.* Eundem tibi ego Deum juro, me proviſurum, ne tuus filius ullum pilum amittat. *M.* Dabis mihi veniam, ſi te liberiùs jam alloquar? *D.* Sanè. *M.* Quæ te (malum) ratio inducit, ut cùm te mihi mulieri viliſſimæ tam facilem præbeas, populo toti, eique præſtantiſſimo, ita ſis durus & inexorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non minùs eſt cupidus, quàm ego ſum mei nati? præſertim, cùm in eo non minùs fortaſſe tui generis propagandi ſpes poſita ſit, quàm mei in meo? Neque enim potes habere exploratum, te alium regni ſucceſſorem eſſe procreaturum. Nam moriendum certè eſt, ſdque incertum an hac ipſâ horâ: & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat; non magis quàm aqua ſemel effuſa recolligi non poteſt: quò magis

nobis

nobis habenda ratio eſt, ut in noſtri generis propagatione, quodammodo immortales reddamur. Quòd ſi ſupplicii æquitatem, prætendis, Vide, ne non æquitatem, legi parendo, ſed iniquitatem, Deum legis autorem non imitando, ſequi videare. Neque enim ille continuò ſontes perdit, id quod tu minimè omnium ignoras; ſed etiam atque etiam cogitat de reconciliandis eis, qui ob ſuum aliquod factum ab eo ſunt alienati. Atque ut jam meam rationem intelligas, equidem non ſine dubitatione feci, ut te hac de re adirem. Nam quòd videbam populum ipſum tam parùm apud te valere, ne ipſa nihil poſſem, valde metuebam. Et eam ob rem, quò callidius te inducerem, ſic meeum ipſa cogitavi; Hem, regem adibo, et cum eo, quaſi meum ſit negotium, ſic agam. Quòd ſi obtinuerò, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me unà cum filio meo, fortunis omnibus vitâ; ipsâ evertere properent: tum ab eo contendam, ut, ſibi conſtare velit, ſuam clementiam, quam uni expoſitam habeat, tam multis clauſam eſſe non patiatur. Quam me rem impetraturam eſſe, O Rex, non diffidebam. Cum enim preclarè ſcirem, te in jure dicendo, et equitatem ab iniquitate dijudicando, ſingulari quadam & planè divina ſemper fuiſſe prudentiâ præditum; non dubitabam, quin, qui tibi nunquam abſuiſſet Deus, idem nunc eſſet in hac juſtiſſima cauſa adfuturus. *D.* Ne me cela, quod te rogabo. *M.* Roga ſane. *D.* Nonne iſtud totum feciſti, impulſore Joabo? *M.* Ita tibi ſecunda omnia opto, O Rex, ut nullius harum rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo, præter Joabum: ipſe juſſit, ipſe præmonſtravit quecunque dixi; ejus inſtinctu rem omnem involucris figurarum texi: quam tu pro tua divina ſapientia, quâ omnia, quæ in mundo conſtant, tenes, facilè intellexiſti. D. Impetràſti, Joabe. Iſanè reductum adoleſcentem Abſalomum. *Jo.* Ago tibi gratias immortales,

Digitized by Google

O Rex: nunc demum intelligo, me apud te valere gratiâ, poſtquam hoc ſum à te conſecutus.

Sent. *In aliena cauſa facilius judicant homines, quàm in ſua. Itaque hominem ab aliena ad ſuam per Similitudinem deducere prudentia eſt.*

SEMEIS. 2 *Reg.* 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem conviciis proſcindit: quæ David fert patienter.

Semeis, Abiſæus, David.

PRodi, prodi, homo ſanguinarie & ſceleroſe. Expetit à te Jehova omnem ſanguinem domûs Sauli, cujus tu regnum occupâſti, quod Jehova Abſalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te ſcelera petunt, homicida crudeliſſime, quem ego hîc jam lapidibus obruam. *A.* Nonne indignum eſt, canem iſtum mortuum regi convitiari? Viſne ut eum adoriar, eíque caput decutiam? *D.* Quid tum poſtea, fili Serujæ, ſi convitiatur; et ſi ei Jehova mandavit, ut Davidi maledicerit, quis ab eo facto rationem repoſcat? En meus ipſe filius, qui ex meis viſceribus ortus eſt, mortem mihi machinatur; quid faciet Jemine natus? Sinite eum maledicere, nam Jehovæ juſſu facit. Fortaſſe reſpiciet Jehova meam miſeriam, mihíque bonum rependet pro hodiernis hujus conviciis. *S.* Sceleratiſſime & flagitioſiſſime mortalium omnium; non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedum nequiſſime, qui per nefarias cædas ad regnum perveniſti, qui Sauli domum funditus extirpâſti, qui hominem optimum, ejus uxore conſtupratâ, crudeliſſimè occidiſti, & ejus neci plurimos te meliores addidiſti, adulteriúmque homicidio cumulâſti; homo perfidioſe & impure, quid poteſt in te ſatìs graviter dici? Quem ego hîc ſaxis jam mactabo, et unius juſtiſſimâ cæde tot nefarias cædes expiabo.

Sent. *Maledicta conſtantèr ferre, magni eſt animi; non ferre, effœminati*

ACHI-

ACHITOPHEL. 2 *Regum* 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Abſalomo, prudens, ſed impium conſilium dat, de opprimendo Abſalomi patre Davide. Verum Chuſæus Davidi bene volens, altero conſilio illud reddit irritum.

Achitophel, Abſalomus, Chuſæus.

ABſalome, cenſeo, ut ego nunc lectis duodecim hominum millibus, Davidem hâc nocte perſequar, eúmque perterritum & ſatigatum, defeſſúmque, omnibus qui cum eo ſunt fugâ dilapſis, ſolum interficiam: deinde cæteros omnes ad te ſic reducam, ut ſponſa deduci ſolet ad ſponſum. Ita fiet, ut cùm tu unius mortem expetas, cæterorum omnium ſaluti conſultum ſit. *Ab.* Perplacet quidem tuum conſilium: ſed vocetur huc etiam Chuſæus Archita, ut audiamus, quid ipſe quoque dicat. Chuſæe, ſuadet Achitophel, ut regem hâc nocte invadamus, territúmque & à ſuis deſtitutum, ſalvis reliquis, opprimamus. Tu quid cenſes? Sequemùrne ejus conſilium, an non ſequemur? *C.* Achitophelis conſilium, homines alioqui prudentis, hac quidem in re non probo. Tu ſcis, ut pater unus, & qui eum comitantur, homines ſint ſtrenui, & urſâ agreſti pullis orbatâ ferociores. Præterea, pater tuus vir rei militaris ſcientiſſimus, non eſt cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quòd ſi quis principio de tuis ceciderit, & rumor ſparſus fuerit, factam eſſe cædem Abſalomanorum, illi ipſi qui nunc ſunt leonibus animoſiores, exanimabuntur. Sciunt enim univerſi Iſraëlitæ patrum tuum, virum eſſe fortiſſimum, nec non ejus milites. Verùm meum conſilium eſt, ut conveniant ad te omnes Iſraëlitæ à Dane ad Berſabam, qui futuri ſunt arenâ numeroſiores; útq; tu ipſe inter eos præſens incedas. Tum eum adorti ubi ubi erit, rore denſiùs invademus; ut neque ipſe, neque ejus comitum vel unus evadat. Quòd ſi ſe in aliquod oppidum receperit, id oppidum univerſi

Digitized by Google

univerſi vel funibus cinctum in flumen ita everriculabimus, ut ne calculus quidem relictus ſit. *Ab.* Melius eſt iſtud conſilium quàm Achitophelis: obtemperabitur tibi.

Sent. *Impiorum prudentia bonis pernicioſa eſt piorum ſalutaris. Impiis favere, & conſulere contra pios, impium eſt. Rurſus, impios ad piorum ſalutem decipere, pium eſt, & ipſis etiam impiis utile. Minùs enim graves pœnas Deo dabunt, ſi pios non occiderint.*

ABSALOMUS. 2 *Regnum* 18, & 19.

Arg. *Abſalomus ex prælio elapſus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus auditâ nece, David ſeſe affligit, & à Joabo propterea objurgatur.*

Miles, Joabus, Achimaas, Chuſis, Speculator, David, Quidam.

CUM perſequerer fugientes & diſſipatos hoſtes, Abſalomum vidi cæſarie pendentem de quercu. *Jo.* Vidiſti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidiſti! Nam meæ partes fuiſſent, decem te argenteis nummis & balteo remunerari. *M.* Ego verò, ſi mihi mille nummi in manum annumerentur, non ſim manum filio regis injecturus. Nam audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abiſæóque, & Ettæo, ut adoleſcenti Abſalomo caveretis: nedum ut ego tam perfidioſé, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota eſſe poſſit. Verùm jam ad eum ventum eſt: tu ipſe vide, quid tibi agendum putes. *Jo.* Videbis me non ita cunctantem. Morere boni parentis perverſa progenies. Accipe hæc tria tela de manu mea, rectà in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfuſi eum occidite. Tu, præco, confectum bellum eſt, cane receptui, ut à perſequendo revocentur milites. *A.* Víſne igitur ut ad regem curram, eíque renuntiem, Jehovam de ejus hoſtibus ſumpſiſſe ſupplicium? *Jo.* Tu verò, ne feceris hodie, aliàs facies. Hodie quidem non es jucundum allaturus nuntium, quòd regis filius eſt mortuus. Tu, Chuſi, I ad renunciendum regi quod vides.

Digitized by Google

vides. *C.* Libenter, & quidem curſim. *A.* Quid ſi ego quoque Chuſim curſu conſequar? *J.* Cur conſequaris, fili? Non es obventurus evangelium. *A.* Sed quid ſi conſequar? *J.* Per me licet. *A.* Curro: facilè Chuſim antevertam. *J.* Nos verò hoc Deo hominibúſque inviſum cadaver in hanc vaſtam voraginem in hac ſylva detrudamus, & lapides inſuper cumulatè exaggeremus, ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci notetur. Nam talibus ſunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam ſunt adepti. *S.* Heus rex, video hominem huc accurrentem ſolum. *D.* Si quidem ſolus eſt, boni aliquid portat. *S.* Video item quendam alium, currentem etiam ſolum. *D.* Is quoque lætum nuntium affert. *S.* Ex curſu priorem conjicere videor Achimaam eſſe Sadoci filium. *D.* Virum bonum nominas; de nuntio læto venit. *A.* Salve, rex: & ſimul agendas Jehovæ gratias exiſtima, cujus auſpicio ſubacti ſunt qui in te arma ſumpſerant. *D.* Salvúſne eſt adoleſcens Abſalomus? *A.* Magnam hominum turbam vidi, cùm me huc mitteret Joabus: cæterùm, quid ſcit neſcio. *D.* Recede, conſiſte iſthinc. *C.* Regem plurimâ ſalute & lætitiâ impertio, cujus Deus hoſtes omnes hodie ultus eſt. *D.* Salvúſne eſt adoleſcens Abſalomus? *C.* Utinam ſic ſint omnes tui hoſtes, O Rex, & quotquot tibi malum machinantur. *D.* Fili mi Abſalome, fili mi, utinam ego pro te ſim mortuus, Abſalome fili, fili! heu me miſerum! *C.* Luctum attuli, non lætitiam; nec ſolum regi, qui, audito interitu filii, ſe conjecit in cœnaculum portæ, ubi in luctu ſit, & ſe afflictet; ſed etiam populo univerſo, cujus lætitiam audita regis triſtitia in mœrorem convertet: ſed video Joabum huc advenientem; ſtomachatur. *J.* O lepidum regem, & dignum, cujus adhuc vivat filius! ubinam eſt? *Q.* Surſum eſt. *J.* Quem ego niſi, ſed me comprimam. O turpe ſpectaculum! Itáne verò David? Siccine tuos omnes hodie dedecoras? Et eorum honeſtiſſimam

neſtiſſimam victoriam in fœdiſſimum luctum convertis; qui te, tuóque liberos, & uxorès, tum juſtas, tum concubinas, à crudeliſſima morte vindicaverunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facilè oſtendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Abſalomi ſalutem noſtrâ omnium morte velle redemptam. Verùm age, prodi, & tuos affare leniter; nam per Deum immortalem, niſi tu prodeas, efficiam, ut ante noctem omnes ad unum á te deficiant: quo gravius malum nullum unquam in vita tibi evenit.

Sent. *Honora parentes tuos, ſi vis vivere diu. Indignus eſt vita, qui in autorem vitæ ſuæ ingratus eſt. Dignus eſt infami morte, qui bonum malo penſat. Ardentem amorem ne ſumma quidem injuria extinguit.*

BERZELÆUS. 2 *Regum* 19.

ARGUMENTUM.

Berzelæum pro ejus in ſe meritis vult David in aulam ducere. Sed illo propter ſenectam recuſante, abducit ejus loco Chamaamum.

Berzelæus, David.

SAlve, nobis tandem reddite Iſraelitarum Rex. *D.* O ſalve multùm, Berzelæe, homo de me multùm bene merite. Trajicies tu mecum Jordanem: ego te apud me alam Hieroſolymis. *B.* At quot annos natus, ut cum rege Hieroſolymam aſcendam? Ago nunc octogeſimum annum: Poteróne bonum à malo diſcernere? Poteróne cibo & potione delectari? Aut fidicinum, fidicinarúmve cantus audire! Quid opus eſt ut tibi ampliùs ſim oneri? Liceat mihi tecum paululum trans Jordanem progreſſo (cur enim tanto me cumules beneficio?) liceat, inquam, reverti, & in mea patria finire vitam, inque meorum parentum ſepulchro humari. Cæterùm hic Chamaamus tecum perget: hoc tu utêris ut tibi viſum erit. *D.* Ergo trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum eſſe judicaveris:

Digitized by Google

veris: tibíque omnia præſtabo, quæ à me expetiveris.

Sent. *In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.*

BETHSABA. 3 *Regum* 1.

ARGUMENTUM.

Bethſaba, de Nathanis conſilio, à vetulo Davide impetrat ut rex creetur Solomon.

Nathan, Bethſaba, David.

AN non audiviſti, Bethſaba, Adoniam Hagithæ filium regem creatum eſſe, inſcio domino noſtro Davide? Agè, dabo tibi conſilium, quò tuæ tuque filii Solomonis vitæ conſulas. Conveni regem Davidem, et ex eo quære quî fiat, ut cùm Solomoni filio tuo regnum poſt ſe, ſoliúmque ſuum ſit pollicitus, nunc regnet Adonias? Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingrediar poſt te, & tuam orationem complebo. *B.* Bene conſulis, adeo eum. Salve, Rex. *D.* Quid vis? *B.* Domine, tu mihi per Jehovam Deum tuum jurâſti, Solomonem filium meum poſt te regem fore, & in ſolio tuo ſeſſurum. Atqui Adonias, te neſciente, regnum invaſit; bovéſq; & altilia, ovéſque & capras, magnâ copiâ immolavit; ad quas epulas, cùm regios omnes, Abiatharémque pontificem, & exercitûs ducem Joabum invitaverit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Iſraelitarum oculi ſunt intenti, ut eis ſignifices, ecquis ſit in ſolio tuo poſt te ſeſſurus. Te quidem vitâ defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone peſſimè agetur. *N.* Salve, Rex Iſraelitarum: juſſiſtine Adoniam tibi in regnum ſuccedere? Nam is quidem hodie rus deſcendit, pecoráque multa mactavit, & eò regios omnes natos, exercitúſque duces, & Abiatharem pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniámque regem ſalutant: me verò & Sadocum pontificem, & Benaiam Joiadæ filium, et Solomonem tuum, non invitavit. Velim ex te ſcire, an hæc res te autore fiat, neque tu mihi ſignifi-

ſignificaveris, ecquis ſit in tuo ſolio poſt te ſeſſùrus. *E.* Evocetur huc mihi Bethſaba. Audi, Bethſaba. Per Jehovam immortalem, qui meam vitam ex tot anguſtiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovam Deum Iſraelitarum juravi, Solomonem filium tuum poſt me eſſe regnaturum, et in ſolio meo pro me ſeſſurum; ſic hodie faciam. *B.* Vitam regi Davidi precor ſempiternam. *D.* Convocentur huc Sadocus pontifex, et Nathan vates, et Benaias Joiadæ filius. *N.* Adſumus. *D.* Adhibete veſtros conſervos; et Solomonem filium meum, mulæ quam habeo impoſitum, deducite Gehonem; eúmque ibi, tu Sadoce, et tu Nathan, regem Iſraelitarum ungitote: tum tubâ clangitote, et Solomonem regem ſalutatote. Deinde, vobis ſequentibus, ipſe venito ſeſſum in ſolio meo, pro me regnaturus. Hunc enim tum Iſraelitarum, tum Judæorum Imperatorem eſſe jubeo. *N.* Faxit Jehova Deus tuus, Domine rex, ut quemadmodum tibi adfuit, ſic adſit Solomoni, ejúſque ſolium etiam ſupra Davidicum extollat.

Sent. *Sapientioris conſilium ſequi ſapientia eſt.*

SOLOMON. 3 *Regum* 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum litem, de oppreſſo per ſomnum alterius infante contendentium, dirimit Solomon divinâ ſapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera Meretrix.

TUam fidem implòro, O Rex: audi me pauliſper. *S.* Quid novæ rei eſt? loquere. *M.* Ego et hæc mulier in eadem domo agimus, et utraque peperimus; ſed ea triduò poſt me: cúmque domi eſſemus, neque quiſquam præterea adeſſet, mortuus eſt ejus filius noctu, ut fortè incubuit ei. Itaque mediâ nocte ſurrexit, et ſurreptum meum filium, qui meo lateri accubabat, ſuppoſuit ſibi; ſuum autem mortuum mihi, me dormiente. Manè, ubi me erexi, mammam infanti datura, vide mortuùm. Hîc ego, cùm jam diluxiſſet, dùm eum diligenter con-

Digitized by Google

contemplor, animadverti, non eſſe eum quem pepereram. *A.* Non ita eſt: quin meus eſt, qui vivit; tuus, qui interiit. *M.* Imò verò tuus mortuus eſt, meus vivit. *A.* Mentiris. *M.* Non enimverò mentior, ſed dico quod res eſt. *S.* Utraque ſuum eſſe affirmat eum, qui vivit, demortuúmque repudiat. Cedò huc mihi tu cultrum: partimini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. *M.* Obſecro te, rex, detur ei potiùs totus, quam intereat. *A.* Nec meus eſto nec tuus, placet dividi medium. *S.* Hunc adjudico priori, quæ perimi vetat: nam ea mater eſt.

Sent. *Ad pleraſque lites dijudicandas opus eſt divinâ ſapientiâ. Judici multa ſimulanda ſunt, ut ſapienter judicet. Et verum & fictum amorem res ipſa detegit.*

ROBOAMUS. 3 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Roboamus, repudiato ſenum ſano conſilio, juvenum inſanum conſilium ſequitur, de opprimendo majori inſuper ſervitute populo, quàm quâ ipſius pater Solomon oppreſſerat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

PEtiit à me univerſum Iſraelitarum vulgus, ut, quoniam meus pater jugo eos preſſiſſet, ego illius ſervitutis gravitatem levarem; ſe enim ita demum mihi obedituros. Nunc, ex vobis, ſenes, ſcire velim, quid mihi ſuadeatis, ut eis reſpondeam ſuper hac re. *S.* Si hodie populo obſecutus fueris, eique obtemperans humanè reſponderis, habebis eum ſemper obtemperantem. *R.* Audio. Nunc exite paulìſper foràs. Introducantur juvenes, æquales mei, mecúmque educati. Quid mihi autores eſtis, juvenes, ut populo reſpondeam, petenti ut ſibi à gravitate ſervitutis quâ ſunt à patre meo oppreſſi, relaxam aliquid? *J.* Tu verò reſpondeas, tuorum membrorum minimum craſſius eſſe, quàm tui parentis medium corporis truncum: Quòd ſi ille eos gravi jugo preſſit, te pre-

preſſurum graviore; ſi eos ſcuticis cæcîdit, te eos ſcorpionibus conciſurum. *R.* Probè. Veſtrum mihi conſilium magis probatur, quàm ſenum: itaque id ſequar.

Sent. *Senum propria eſt prudentia, juvenum temeritas. Stulti ſtultorum conſiliis libenter obſequuntur.*

SAREPHTHANA. 3 *Regum* 17.

ARGUMENTUM.

Elias miſſus à Jèhova, Sarephthanam mulierculam, perpetuatâ ejus farinâ & oleo, à fame tuetur.

Elias, Sarephthana mulier.

HEus mulier, quæſo te, ut petas paululum aquæ in aliquo vaſculo, quod mihi bibendum des. *S.* Ego verò & perlibenter. *E.* Sed heus, afferto tecum & fruſtum panis. *S.* Ego verò (Jehovam Deum tuum immortalem teſtor) coctum non habeo; ſed tantùm farinæ puſillum in cado, & olei puſillum quid in ampulla. Nunc colligo paululum ligni ad id, quod habeo, mihi meíſque liberis parandum: quo conſumpto ſupereſt ut fame pereamus. *E.* Bono es animo. I Factum ut dixiſti. Sed mihi prius depſititium inde confectum afferto, deinde tibi tuíſque liberis factura. Nam hoc tibi à Jehova Iſraelitarum Deo confirmo, non priùs farinæ cadum, & olei ampullam exhauſtum iri, quàm Jehova terram pluviâ irrigaverit. *S.* Faciam, ut jubes.

Sent. *Tenues & famelicos reſpicit Deus. Tenues & famelici multò faciliùs credunt Deo quàm potentes & ſaturi. Primitiæ debentur Deo et ſuis. Deus eorum laborem fœlicitat, qui ſibi primitias tribuunt. Fœliciter habet, qui Deo habet, quantulumcunque habet.*

ELIAS. 3 *Regum* 18.

ARGUMENTUM.

Elias cùm latuiſſet tres annos, & ſex menſes, quo toto ſpatio non pluerat, inventus ab Abdi, venit ad Regem Achabum: et convocatis Baalis Lucaniſque vatibus,

Digitized by Google

tibus, conſtituto inter ipſos et Eliam certamine de litatione; cùm illi litare Baali non potuiſſent, ipſe Jehovæ litat. Deinde vates illos necandos curat. Poſtremò, conſcenſo monte Carmelo, pluviam impetrat à Jehova.

Abdias, Elias, Acbabus, Populus, Vates Baalis, Puer Eliæ.

MIſit me Rex ad quærendam totâ regione aquam, ſi fortè gramen invenire poſſimus, quo toleremus equos & mulos, ne jumentis privemur. Ipſe rex aliâ viâ, ejuſdem rei gratiâ, profectus eſt. Jam enim tres annos et amplius nulla fuit pluvia: itaque omnia peraruerunt, nec uſquam viriditas ulla poteſt inveneri. O Elía, tuæ preces nobis invexerunt hanc ſiccitatem, quæ non niſi tuis ejuſdem precibus finiri poteſt, ſicut ipſe minatus es. Quòd niſi pateris inveniri te, actum eſt, periimus. Sed video venientem huc hominem hirſutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo. Fallórne? An is eſt ipſe Elias? Certè videtur. Heus, túne es dominus Elias? *E.* Sum. I nunciatum domino tuo, adeſſe Eliam. *A.* Nunciatum verò? Quid peccavi, ut tu me Achabo necandum objicias? Jehovam ego immortalem juro, Deum tuum, nullam gentem, nullum regnum eſſe, quò dominus meus non dimiſerit, qui te conquirerent. Cúmque negarent adeſſe te, ille regna et gentes obteſtabátur, ut dicerent, an tu illic eſſes, quòd te nuſquam inveniret. Et tu mihi nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adeſſe Eliam? Qui poſtquam à te digreſſus fuero, auferet te Jehovæ ſpiritus neſcio quò. Ego interea, qui hoc Achabo nuntiatum ivero, cùm ille te non invenerit, interficiar ab eo. Et tamen Jehovæ reverens fui à pueritia: niſi fortè tibi relatum non eſt, quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim: ut eorum centum abdiderim in duabus cavernis, videlicet in utraque quinquaginta, et eos pane et aquâ aluerim. Et tu mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo adeſſe Eliam,

Digitized by Google

quò me interficiat? *E.* Sic vivat armipotens Jehova, cui ego apparere ac miniſtrare ſoleo, ut ego me Achabo oſtendam hodie. *Ab.* Poſtquam iſtud mihi ita confirmas, ibo. Salve, rex; incidi in Eliam. *Ac.* In Eliam autem? *Ab.* Ita. *Ac.* Eliam tu inveniſti? *Ab.* Eum ipſum. *Ac.* Quæſo te, adeſt Elias vates? *Ab.* Adeſt Elias vates. *Ac.* Duc me ad eum continuò. *Ab.* Eamus hàc, inveniemus. Atque eccum tibi obviam. *Ac.* Túne is es qui perturbas Iſraelitas? *E.* Non ego Iſraelitas perturbo, ſed tu, tuáque paterna familia; qui omiſſis Jehovæ præceptis, Baalis ſequimini: quæ cauſa fuit, ut Jehova vobis iſtos ardores immiſerit. Verùm cura mihi convocandos omnes Iſraelitas in montem Carmelum, Baalíſque vates quadringentos quinquaginta, et Lucanos vates quadringentos, Jezabelis convictores. *Ac.* Fiet ita. Adſunt quos juſſiſti, Elia. *E.* Audite verò, Iſraelitæ: Quouſque in utrumque crus claudicatis? Si Jehova Deus eſt, hunc ſequimini: ſin Baal Deus eſt, Baalem ſequimini. Nihíl̃ne reſpondetis? Ego unus Jehovæ vates ſuperſum, cùm Baalenſis vates ſint quadringenti quinquaginta, Lucorúmque vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri, quorum unum illi ſibi deligant, diſſecéntque, et lignis imponant, neque ignem ſubjiciant; alterum ego immolabo, ſuperéque lignis collocabo, nec ignem ſupponam. Tum vos dei veſtri nomen appellate. Ego Jehovæ nomen appellabo. Ac, qui Deus igne de cœlo demiſſo annuerit, ſéque exoratum oſtenderit, is Deus habeatur. *P.* Placet verò, atque ita fiat. *E.* Vos igitur, Baalis vates deligite vobis taurum alterum, et priores facite, quoniam plures eſtis; deínque veſtri nomen invocate, nullo igne ſubjecto lignis ſacrificialibus. *V.* Accipimus conditionem. Mactemus taurum, imponamus fruſta lignis. O Baal, exaudi nos; O Baal, demitte ignem de cœlo, quo te Deum eſſe oſtendas; Baal, Baal; O Baal, O Baal! præpotens deus; Baal, O Baal! deus noſter: noli committere, ut unus Jehovæ

vates

Digitized by Google

vates plus poſſit apud Deum ſuum, quam nos octingenti quinquaginta apud te. Effice, Baal, ut quoniam te plures colunt quàm Jehovam, majores etiam vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal! O Baal, non audis nos? Non te rite coluimus hactenus? Quid in te commiſimus? Non vis tuas vires oſtendere? Quò plures habes cultores, nonne æquum eſt, eò te magis exorari? Baal, O Baal, niſi nos exaudis, actum eſt de te, déque tuo populo! Unus hic Jehovæ vates tuum cultum abolebit. Quis te colet, O Baal? Quis te deinceps adorare volet, O Baal? Baal, O Baal, quis te non contemnet, et pro nihilo ducet, ſi nos in tanto diſcrimine non exaudiveris? In quem verò magis neceſſarium uſum reſervabis tuam potentiam? Nos te invocamus, nos aram tuam prætergredimur, et jam meridies eſt, neque tu reſpondes, aut exoraris. O Baal, Baal; Baal! O Baal, noli perdere nos. *E.* Clamate majore voce. Certè enim Deus eſt: ſed forſitan aliquid altiùs contemplatur, et animo agitat, quàm ut poſſit iſtas tam exiles voces audire, aut occupatus eſt, aut iter habet, niſi fortè dormit, ut ſit expergeſaciendus. *V.* Heus Baal, deus noſter, quid amplius tibi faciemus? O Baal, O Baal, O Baal! *E.* Euge, rectè: ſecate vos iſto modo gladiis et cultellis, ut à vobis ipſis cruentati, miſericordiam Baalis excitetis. Sed nihil reſpondet, nec attendit veſtros clamores. Surdo canitis. Agite jam, omnis populus accedite ad me. Inſtauremus aram Jehovæ quæ diruta eſt, et ſaxa duodecim capiamus, pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his ſaxis aram Jehovæ nomine conſtruamus, et circum eam ducamus profundam ſcrobem. Agite, componatur ſtrues lignorum, mactetur taurus, et ſuperimponatur. Rectè eſt. Replete quatuor amphoras aquâ, et eam in hoſtiam, ínque ſtruem effundite. Iterate idem; tertiate. Bene eſt: Redundat aqua circum aram, ipſâmque ſcrobem replevit; ne quid fraudis ſubeſſe putetis. Nunc, O Jehova, Deus Abrahami,

Iſaaci, et Iſraelis, effice, ut hodie intelligatur apud Iſraelitas, et te Deum, et me ſervum tuum eſſe, tuóque juſſu hæc omnia feciſſe. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut ſciat hic populus, te Jehovam eſſe Deum, qui eorum animos retrò flexeris. *Po.* O rem miram! Ignis delapſus à Jehova, et hoſtiam, et ligna, et ſaxa, et humum abſumpſit, et ſcrobis aquam lambit. Jehova Deus eſt, Jehova Deus eſt! *E.* Si igitur Jehovam eſſe Deum agnoſcitis, et ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenſes vates omnes, qui vos à Jehovæ cultu, magno veſtro malo, avocârunt. Cavete ne quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Ciſonem fluvium, jugulentur hîc vates omnes Baalis, ne quem deinceps à veri Dei cultu poſſint avertere. Perite, populi deceptores, corruptores, atque peſtes, et dignas præſtigiis veſtris pœnas date: ut deinceps adoretur, et in honore habeatur is unus, cui debentur omnia. Nunc, Achabe, aſcende, et I ad capiendum cibum. Sentio enim jam adeſſe murmur pluviæ. Ego aſcendam in verticem Carmeli. Sequere me, puer. *Pu.* Faciam, here. *E.* Agè jam, puer, dum ego hîc in ſummo Carmeli jugo maneo, i ſpectatum mare verſus: et mihi quod videris, renunciatum venito. *Pu.* Libenter, here. Feci, here: neque quicquam vidi. *E.* Revertere eodem ſepties. *P.* Parebitur. Jam iterum venio, jam tertiò, jam quartò, jam quintò, jam ſextò Supereſt ut ſeptimò ſpeculatum eam. Here, vidi nubeculam inſtar palmæ hominis ex mari afferri. *E.* Inſtat pluvia. I Nuntiatum Achabo, ut, junctis jugalibus, in urbem deſcendat, ne à pluvia opprimatur. *P* Eo. *E.* Ego ſuccinctis lateribus ei Jezraël præcurram. *Pu.* Salve, Rex. Jubet Elias ut properè jungas equos, et te in urbem recipias, ne te pluvia opprimat. *Ac.* Agite mei, feſtinemus; ingruit pluvia, nigreſcit cœlum nubibus atque vento; properemus; vix evademus, quin madefiamus.

Sent.

Sent. *Juſtorum preces, incredibile dictu, quantum polleant apud Deum. Injuſti juſtos accuſant eorum malorum quorum ſunt ipſimet autores. Præſente Eliâ, nihil poſſunt Baalenſes. Præſente Jehovâ, torpet Baal. Ut nox diei, ſic veritati cedit mendacium. Impiorum plena ſunt omnia; piorum exiguus eſt numerus. Sæpe magis uni credendum quàm mille: nam paucorum eſt ſapientia. O cæcum genus hominum! quando tandem hæc videbitis? aut quæ tandem lux penetrabit iſtos oculos? Nunquámne, niſi ſerò, ſapietis? Utinam adſit aliquis igneo ſpiritu, igneáque oratione Elias, qui charitatis ignem de cælo devocet, quo noſtrarum precum ſacrificia exardeſcant, ut deinceps ſolus Jehova extollatur.*

MICHÆAS. 3 *Regum* 22.

ARGUMENTUM.

Achabo Iſraelitarum regi conſulunt falſi vates, ut Ramotha Galaaditicam urbem bello adoriatur: fore enim, ut eâ potiatur. At Michæas vates contrarium prædicit, eámque ob cauſam conjicitur in vincula.

Achabus Iſraelitarum rex, Joſophatus Judæorum rex, Vates, Nuntius, Sedecias, Michæas.

ADſunt hîc vates, Joſophate, plùs minùs quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem cenſuiſti acceſendos. *J.* Video: ſupereſt, ut eos interroges. *A.* Quid mihi autores eſtis, vates? Cenſetíſne, ut bello Ramotha adoriar, an ab incepto deſiſtam? *V.* Nos verò cenſemus ut adoriaris, nam victoriam tibi annuit Dominus. *J.* Nunquis præterea hîc eſt Jehovæ vates, ex quo ſciſcitemur? *A.* Eſt item unus, ſed quem malè odi: quoniam nihil unquam mihi, niſi ſiniſtrum, vaticinatur. Is eſt Michæas, filius Imlæ. *J.* Non decet regem ita loqui: ſed jube eum acciri *A.* Tu ſiſte huc nobis properè Michæam. *M.* Ita faciam. *S.* Vidéſne hæc, Achabe, cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quaſi cornu petes, et fundes Syros ad internecionem: ita tibi per me futurum pollicetur Deus. *V.* Ita prorſus fiet

Digitized by Google

fiet. Aggredere ſanè Ramotha; feliciter pugnabis, eámque Dei beneficio capies. *N.* Cæteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem ſucceſſum promittunt. Itaque cenſeo, ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipſi. *M.* At ego Deum immortalem juro, me ea ſolum dicturum, quæ mihi divinitùs inſpirata fuerint. *A.* Michæa, quæ eſt tua ſententia? Armáne in Ramotha inferemus, an non? *M.* Quidni inferas? Jam tibi victoriam annuit Jehova. *A.* Quouſque tandem mihi illudes? Te etiam atque etiam obteſtor per nomen Jehovæ, ne mihi quicquam niſi verum dicas. *M.* Nunc verum audies. Vidi omnes Iſraelitas palantes in montibus, ſicut oves ſine paſtore ſolent. Atque Jehova, Non habent iſti dominos, inquit: redeant ſuam quiſque domum, cum bona pace. *A.* Dixíne ego tibi, eum nihil niſi infauſtum mihi prædicturum? *M.* Igitur audi certiſſimum oraculum. Vidi Jehovam in ſolio ſuo ſedentem, omni cœleſti exercitu dextrâ lævâque ſtipatum, atque ita dicentem; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quò Ramotha, ibi caſurus, invadat? Cúmque alius aliud diceret, proceſſit quidam ſpiritus, qui ſtans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Jehova; Quonam modo? Tum ille; Aſpirabo falſa omnibus ejus vatibus, qui dicant, Probè, inquit Jehova, ſuccedet: aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes iſtos tuos vates eſſe falſo ſpiritu afflatos; et Deum tibi malè cogitare. *S.* Accipe colaphum pro iſto tuo mendacio. Nam quâ ratione divinum numen, cujus tu inſtinctu te loqui ſimulas, à me emigravit, ut te docuerit? *M.* Tum ſcies cùm trepidus te in intima penetralia penitus abdes. *A.* Corripe Michæam, et eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, et Joam regium filium, et jube, meo juſſu, in carcerem concludi, atq; ibi pane atro et aquâ parcè ac duriter paſci, donec ſalvus redeam. *M.* Siquidem ſalvus redibis, nihil cauſæ eſt quò minùs dicar mentitus oraculum:

Digitized by Google

lum: atque equidem hoc clariſſimâ voce omnibus inculcatum volo.

Sent. *Falſi vates (quorum ingens eſt numerus) dicere ſolent quæ placeant hominibus, & imprimis aſſentari principibus. Veri vates (qui pauci eſſe ſolent) aſſentari neſciunt & improbis ſemper dura dicunt. Et, quoniam improbi in hac vita dominari ſolent, fit plerumque ut veritatis præmium vincula ſint & neces. Nam* Obſequium amicos, veritas odium parit. O *mundi potentes, utinam hæc in animos veſtros demittatis!*

SUNAMITIS. 4 *Regum* 4.

ARGUMENTUM.

Eliſæus, ab hoſpita ſua Sunamitide oratus, ejus filium revocat in vitam.

Eliſæus, Gehezis, Sunamitis.

ECCE Sunamitidem illam, hoſpitam noſtram, Gehezi; curre ei obviàm, rogaturus utrum valeat ipſa, & vir, & puer ejus. *G.* Faciam. Salve mulier, ſatíſne ſalva es? & tuus maritus, & puer valéntne? *S.* Valent, ſed ſine me pervenire, quò volo. *G.* Quònam properas? *S.* Ad tuum herum. *G.* Neſcio quid novi videtur accidiſſe huic mulieri. Sed quid iſtud rei eſt? Heus mulier, túne audes pedes vatis complecti? Apage. *E.* Sine eam: animo ejus malè eſt, quod me Jehova celavit. *S.* Petierámne à te filium? An non admonueram, ne mihi imponeres? *E.* Accinge te, Gehezi, & cape meum baculum, atque abi: ſi quem offenderis, ne ſalutato; ſalutatus, ne reſalutato. Ubi eò perveneris, bacillum faciei pueri imponito. *G.* Eo. *S.* At ego profectò nunquam te omittam, quin unà mecum venias. *E.* Age, ſanè tuæ voluntati obſequar: præi, jam te ſequar. *G.* Here, feci ut juſſeras: ſed puer neque vocem edit, neque audit, neque potuit omnino expergefieri. *E.* Ne trepida, mulier, introeamus cubiculum. Hic quidem plane mortuus jacet in meo lectulo. Exite foràs, et me hîc relinquite ſolum cum ſolo,

Digitized by Google

ſolo, clausâ januâ. *G*. Neſcio quid magnum expecto: non abs re ſeſe concluſit intùs. *S*. Faxit Deus ut natum recipiam. *G*. Hoſpita! *S*. Quid novæ rei eſt? *G*. Salva es: viſus ſum audire ſternu tantem puerum. *S*. Revixit, ſi verum prædicas. *E*. Heus Gehezi. *G*. Me vocat: quid eſt, here? *E*. Accerſe huc mihi iſtam fœminam. *G* Te vocat. *S*. Adeo. *E*. Recipe jam tuum filium incolumem. *S*. O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? *E* Deo hoc totum acceptum ferendum eſt, mulier; non mihi, qui per me poſſum nihil.

Sent. *Fides eſt omnipotens. Suorum preces, quamvis maxima petentium, exaudit Deus.*

NAAMAN. 4 Regum 5.

ARGUMENTUM.

Naama Syrus ab Eliſæo à lepra ſanatus, ei gratias agit, & dona offert: ſed quæ Eliſæus non accipit. Deinde digreſſum Naamanem conſecutus Gehezis, Eliſæi famulus, ab eo pecuniam & veſtes aufert per mendacium: eámque ob cauſam ab Eliſæo reprehenſus, fit leproſus.

Naaman, Eliſæus, Gehezis, Miniſtri Naamanis.

REvertor ad te, Eliſæe: et meum tum in Deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. *E*. Quidnam peccaſti? *N*. Cùm tu me per miniſtrum tuum juſſiſſes corpus in Jordane ſepties immergere, ſi à lepra (cujus depellendæ causâ veneram) ſanus eſſe vellem, primùm indignatus ſanè ſum, et me tibi deſpicatui eſſe ratus, quod tantùm miniſtrum ad me miſiſſes. Nam ſperaveram teipſum exiturum, et, invocato Dei nomine, manum loco admoturum, et ita morbum ſanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui veſtris aquis, ut, cùm Abanâ, aut Pharphar, fluvii Damaſci, veſtris nihilo deteriores, eſſent ad me ſanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam ira plenus. Quòd niſi mei famuli fuiſſent me ſapientiores, equidem medicinam repudiâſſem. Sed cùm illi dicerent

rent abſurdum eſſe, me, qui rem quamlibet magnam ſalutis cauſâ facturus eſſem, à tam parva refugere; tentavi quid poſſent aquæ Iſraelitarum, et me ſepties in Jordanem immerſi: quo facto ita ſum (ut vides) ſanatus, ut non ſit pueri corpus nitidius aut integrius. Quapropter intelligo jam, et confiteor, nullum in toto mundo eſſe Deum, niſi eum quem vos Iſraelitæ colitis. Itaque pro tam ſingulari beneficio, quæſo te, ut à me munuſculum hoc accipias. *E.* Apageſis: ego ut munus accipiam! *N.* At ne me repudiato: non equidem id facio, quo tibi tantum meritum remetiar, quod neque fieri poteſt, ſed ut hoc mei in Deum, et in te grati animi pignus apud te relinquam. *E.* Iſtum gratum animum apud te habeto, dona ne addito. *N.* Atqui. *E.* Ne urge tantopere. Nam (ut tu ſemel ſcias) Deum immortalem juro, cui ego appareo, atque adminiſtro, me nihil à te accepturum. *N.* Si ita decreviſti, nolo improbiùs inſtare. Cæterùm oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus aſportare liceat. Nam ſtatui deinceps nullis diis, præterquam uni Jehovæ, adolere, aut ſacrificare. *E.* Laudo, aſportato ſanè. *N.* Præterea eſt aliud, ſuper quo te velim conſulere. Solet meus Dominus, quandocunque in ædem Remonis adorationis gratiâ commeat, meis humeris inniti; ubi, eo inclinante ſe non poſſum, quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehova ignoſcet, opinor. *E.* Ita. Abi cum bona pace. *G.* Hem, parcit dominus meus accipere oblata ſibi ab iſto Syro munera; At mihi ita ſit Jehova propitius, niſi eum curſu conſequar, aliquid accepturus. Immunis ut abeat tam dives homo, tanto affectus beneficio! Non convenit. *N.* Religioni habeo, nihil ei dediſſe. Sed videóne ejus famulum huc curſu contendentem? ipſe eſt, quantùm exceſſu conjicio. *G.* E curru deſilit, et mihi procedit obviàm. *N.* Salváne omnia, puer? *G.* Pax: te tribus verbis volo. Modò ad herum meum venerunt duo de vatum genere juvenes, è monte Ephraimitarum. Ea de cau-

ſa

ſa rogabat herus ut mihi ad eos argenti talentum des, & duas veſtes de ſplendidioribus. *N.* Imò verò duo talenta auferas: atque utinam plura voluiſſes: libenter dediſſem. *G.* Non eſt opus. *N.* Ne dubita accipere; erit aliquis eorum uſus. Vos colligate hoc argentum in duobus fiſcis: addite has duas veſtes. Vos duo præferte ei haſce ſarcinas. Jubeto herum tuum meo nomine ſalvere plurimùm. *G.* Faciam. Vale. *N.* Et tu. *G.* O me felicem, cui res tam bene ſuccedunt! Ite hàc, juvenes: ſequimini me per hoc obſcurum oſtium: deponite hîc ſarcinas: jam mihi nihil opus eſt veſtrâ operâ. Quod reliquum eſt, ipſe facilè per me perficiam. Abite. *M.* Vale ergo. *G.* Valete vos quoque. Nunc res mihi bene geſta eſt, abſcondam hîc hunc theſaurum, ubi eum nemo præter me ſciat. Sed jam, ne meus herus aliquid ſuſpicetur, ſi nimis diu abſim, offeram me ei. *E.* Unde noſter Geheziz? *G.* Nuſquam equidem ivi. *E.* At etiam audes velle mihi verba dare? Quaſi ego non unà animo adfuerim, cum homo de curru revertit tibi obviàm. Hoccine tempus eſt accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro iſto tuo peccato, lepra, quâ liberatus eſt Naaman, in te et in tua progenie in poſterum hærebit.

Sent. *Bona ſpiritualia plerumque aſpernatur mundus, quia ſplendore carent, & apparatu mundano. Ne famulorum quidem conſilium contemnendum eſt.* Sæpe etiam eſt olitor valde opportuna locutus. *Dona ſpiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, et homines in miſeriam præcipitat. Dei ſpiritum latere fruſtra coneris.*

HAZAEL. 4 *Regum* 8.

ARGUMENTUM.

Hazaeli percontanti, prædicit Eliſæus mortem Benadadi regis Syriæ & inſuper ipſius Hazaelis regnum, & ſævitiam in Iſraelitas.

Hazael,

Digitized by Google

Hazael, Eliſæus.

BEnadadus Syriæ Rex, qui nunc æger eſt, miſit me ad te, *Eliſæe*, ad percontandum de ſalute ſua. *E.* Renuntiatio ei, eo morbo levatum iri: et tamen Jehova mihi interiturum ſignificavit. Heu! *H.* Quid ſibi volunt iſta ſuſpiria, quæ fixo vultu ita altè trahis? *E.* O Hazael, Hazael, video quantam tu vaſtitatem ſis Iſraelitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros illides, tu gravidas mulieres diſcerpes. *H.* Egóne viliſſimus homuncio, tanta facinora potero? *E.* Oſtendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

Sent. *Piis dolet populi Dei calamitas, quamvis meritò, & divinitùs illata.*

JEHUS. 4 Regum 9.

ARGUMENTUM.

Jehus ab Eliſæi puero unctus rex Iſraelitarum, Joramum Iſraelitarum, & Ocboziam Judæorum regem, & Jezabelem Jorami matrem occidit.

Puer Eliſæi, Jehus, Duces, Speculator, Joramus Iſraelitarum rex, Nuntius, alter Nuntius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. *Je.* Quem noſtrum appellas? *P.* Teipſum, dux: ſecedamus intrò. Jehova te, Jehu Deus Iſraelitarum, hoc oleo per me ungit regem ſuorum Iſraelitarum; jubetque ut Achabi domini tui ſtirpem trucides. Statuit enim ſuorum omnium tum vatum, tum reliquorum ſanguinem à Jezabele expetere, univerſámque Achabi domum perdere, et ejus memoriam genúſque ſtirpitùs ex Iſraelitis tollere; eàmque eò redigere, quò redacta domus eſt Jeroboami Nabati filii, et Baaſæ Ahiæ filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jeſraelenſi inſepultam. Sed ego hinc fugâ me proripio. *D.* Quomodo ſe res habet, Jehu? Quorſum venit ad te lymphatus iſte? *Je.* Hominem nôſtis, ejúſque orationem. *D.* Minimè verò. Doce nos quidnam dixerit. *Je.* Unxit me regem Iſraelitarum de Jehovæ mandato, cui certum eſt Achabum, Acha-

Digitized by Google

bíque domum per me ulciſci. *D*. Supponamus properè regi veſtes noſtras, ſocii, eúmque collocemus in editiſſimo graduum. Tu, præco, proclama tubâ, regem eſſe Jehum. *Je*. Nunc, duces, ſi vobis ita videtur, cavete ne quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuncium Jeſraelem perferat. Nos conſcendamus equos, et eò feſtinemus ire. Nam illic decumbit Joramus, ſanandorum vulnerum gratiâ, quæ in prælio contra regem Hazaelem à Syris accepit: eodemque venit Ochozias Judææ rex, ad eum viſendum. *S*. Video quendam hominum globum. *A*. Tu conſcende equum, et ei curſu profectus obviàm, quære ut valeat. *N*. Fiet. *A*. Accurrit huc eques quidam. *N*. Rogat Rex ut valeas, Jehu. *Je*. Quid, ut valeam? recede ponè me. *S*. Pervenit nuntius ad eos, neque revertitur. *Jo*. Heus tu, conſcende equum, et eòdem curre. *N*. Fiet. *Je*. Accurrit huc alter. *N*. Rogat Rex, Jehu, an valeas? *Je*. Quid, an valeam? Recede ponè me. *S* Pervenit ad eos nuntius, ſed non revertitur. Inceſsûs autem ferocitas declarat, eſſe Jehum Namſis filium. *Jo*. Junge currum equis, auriga: exeamus homini obviàm, Ochozia. *Je*. Tandem veniunt ipſi reges opportunè. *Jo*. Valéſne, Jehu? *Je*. Quid, valeſne! Durantibus tot matris tuæ Jezabelis ſtupris, & maleficiis? *Je*. Fugiamus, Ochozia: circumvenimur. *Je*. Siquidem poteſtis effugere. Experiar tamen, an meus arcus poſſit de Regis corpore ſanguinem elicere. Hem tibi, hîc moriturus eras. Tu, Badacar triumvir, abjice eum in fundum Nabothi Jezraelenſis. Nam memini, cum aliquando ego et tu Achabum hujus patrem in eodem curru ſequeremur, ei oraculo dictum eſſe, Jehovam ſanguinem Nabothi, ejúſque natorum pridie ejus diei reſpexiſſe: eùmque in agro ejuſdem Nabothi, quem ille judicio per calumniam oppreſſiſſet, in illum vindicaturum eſſe. Quare ſume hoc cadaver, ídque in fundum abjice, ſicuti ferunt Jehovæ dicta. Sed fugit Ochozias: perſequimini eum,

eum, occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum peracta ultio eſt. Supereſt totius mali fons Jezabel quam jam videre videor de feneſtra proſpicientem: At etiam fucata eſt: nimirum ut morti placeat. *Jez.* Nunquid bene accidit Zambri, qui dominum ſuum interfecit? *Je.* Ecquis iſtic à me eſt? Recte: vos ejus eunuchi præcipitate eam. Peri fœminarum impuriſſima, & a meis equis conculcare.

Sent. *Etiam ſubditos armat & excitat Deus in principes impios. Æquum eſt enim, ut, qui adverſus Deum Dominum ſuum conſurgit, (id quod faciunt omnes impii) adverſus eum (haud tamen injuſſu Dei) conſurgant ipſius ſervi.*

JOAS. 4 Regum 13.

ARGUMENTUM.

Joæ Iſraelitarum regi ſe ægrotum viſenti, prædicit Eliſæus victorias, quas ſit de Syris reportaturus.

Joas Rex Iſraelitarum, Eliſæus.

HEU pater patriæ, heu columen Iſraelitarum! Tu quidem nunc æger jaces. *E.* Non eſt ejulandi tempus. Cape arcum & ſagittas. *J.* En cepi: quorſum? *E.* Impone manum arcui. *J.* Feci. *E.* Aperi feneſtram obverſam Orienti. *J.* Aperui. *E.* Jaculare. Hem; ſic volo. Collimâſti. Iſta eſt ſalutaris nobis, mortifera Syris ſagitta, quos tu in Apheco, Dei præſidio, occiſione occides. Sed perge porrò, cape ſagittas. *J.* Cepi: quid tum? *E.* Teri terram. O factum malè! ſi quinquies percuſſiſſes, aut ſexies, tum poteras Syros delere funditùs. Nunc eos ter tantùm ſuperabis, quoties videlicet terram pulſaviſti

Sent. *In vate plus eſt præſidii, quàm in exercitu. Vatis mors eſt et regi deploranda. Fata abſtruſa ſunt.*

JONAS. Jonæ 1.

ARGUMENTUM.

Vexati tempeſtate nautæ, invocatis fruſtra diis, factâque

que jacturâ, Jonam vatem excitant, qui in navi dormiebat. Deinde, ſorte jactâ, ut eum ſontem et tempeſtatis cauſam eſſe deprehenderunt, jáciunt in mare, ipſiuſmet admonitu: ita pacatur tempeſtas.

Nauclerus, Nauta, Jonas.

PRoh Jupiter quanta ſævit tempeſtas! quanti undarum fluctus noſtram navem undique verberant! Dicas Neptunum et Æolum, omnéſque adeò Deos in noſtram conjuraviſſe perniciem. Ne ſævi tantopere, aquarum præpotens Neptune; ne eos perde, qui ſe tuæ fidei mandarunt. Tùque, ô Æole, cui poteſtatem in ventos dedit Jupiter, cohibe tam effrænatum eorum impetum. *N.* Dii immortales! quid habetis in animo? Huccine veniſſe nos, ut tam miserè periremus? Parcite, quæſumus parcite: nos vobis ſacra faciemus; tibi, Neptune, taurum; vobis agnam, tempeſtates, mactabimus: tantùm liceat hinc ſalvis evadere. *Al.* Ledæ proles, Caſtor & Pollux, amica nautis ſidera, obſecro veſtram fidem, reddite nobis mare tranquillum, reddite amicam cœli ſerenitatem. *Nauc.* Nihil agimus, video, tam ſurdi ſunt dii, quàm eſt ipſum mare. *Naut.* Quid ſupereſt? *Nauc.* Ut jacturam faciamus. *Naut.* Durum. *Nauc.* Sed neceſſarium, extremo autem malo extremum adhibendum eſt remedium: atque utinam vel ſic evadere liceat. Feſtinate, ejiciamus has merces. Præſtat rem perdere, ſpem aliquam retinentes, quàm cum re certum exitium expectare. Vos, O cœli maríſque potentes dii, eſte ſaltem contenti hâc noſtrâ miſeriâ: quid mortem inſuper minamini? Hei mihi, magis magíſque furunt venti, ingraveſcit tempeſtas. Irritantur ſuperi, non placantur noſtris votis et precibus. Quò jam? Quò me vertam? Erat hic neſcio quis peregrinus, ubi nunc eſt? *Naut.* Dormit ad infimum navis latus. *Nauc.* O ſupinam ſecuritatem! Heus, heus, peregrinè, quem tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo indulgere ſomno? Quin tu ſurgis, et tuum in hoc

temporis

temporis articulo Deum invocas? ſi quis fortè ſuperûm exiſtat, qui hoc à nobis malum avertat, et præſens auxilium ferat. *Naut.* Fruſtra laboramus: cauſa tanti mali perſcrutanda eſt. Oportet aliquem hîc adeſſe, qui ſe nefario aliquo ſcelere obſtrinxerit, propter quem tantopere iraſcantur dii. Sortiendum eſt, quis ſit in cauſa. *N.* Placet; ducantur ſortes. Euge, ſors hunc peregrinum deſignat. Vides te, peregrine, accuſari. Dic quæſo, unde tantum in nos malum ortum ſit, quod vitæ genus ſequaris, unde et quò eas, cujas ſis, et quâ gente natus. *J.* Jam jam nullum ſupereſt effugium; teneor manifeſtò. O inevitabilem Dei potentiam! Ego ſum Hebræus, Jehovæ cœleſtis Dei cultor, qui et mare & terram fabricatus eſt. Is me Niniven ire juſſerat, ut eum populum, otio & luxu diffluentem, & perditum, mea admonitione ad meliorem frugem & ſaniorem vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneris triſtitiam defugiens, ſtatueram Tarſum in Ciliciam me conferre, et ejus conſpectum evitare, cujus oculis omnia ſunt ſubjecta. *N.* Periimus funditùs. Inſcitè prorſus homo, et male abs te factum. Sed poſtquam factum quod eſt, infectum fieri non poteſt; quid tibi nunc cenſes faciamus, ut placatiore mari utamur, quod vehementiùs ſemper agitari vides? *J.* Vos verò me in mare deturbetis, ſi id ſedatum vultis: nam certò ſcio ego, meâ unius cauſâ vos hâc tam vehementi tempeſtate afflictari. *N.* Avertant ſuperi, ut tuâ morte ſaluti noſtræ conſulamus. Non facimus. Agite, viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terram appellere. Eia, adhibete ſummas vires; eia rumpamus hos fluctus. O rem miſeram! creſcit aſſiduè malum, nullâ ratione terram poſſumus attingere. *J.* Fruſtra ſudatis, invito Deo. *N.* Quid ergo eſt? téne nos in mare? *J.* Niſi mavultis mecum unâ perire. *N.* O deſperatiſſimum perfugium! ſed tamen ſatius eſt, te ſolum quàm nobiſcum interire. Faciendum eſt, ſocii, nulla alia ad evadendum via eſt

Digitized by Google

video. Efferatur mare, rumpitur navis, mors nobis verſatur ob oculos. Demergamus eum. Obſecramus te, Jehova, ne pereamus ob hujus viri mortem, néve à nobis pœnas ſanguinis ejus expetas. Vides nos neceſſitate impulſos facere, et tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatur. O rem admirabilem! Videtis ut ſubitò ſedata ſit tempeſtas, eo dejécto! Videtis mare ſic tranquillum, ut nunquam tranquillius? Agnoſco, agnoſco ego Jehovæ poteſtatem immenſam; is nimirum Deus eſt, cæteri nequicquam precibus interpellantur. Uni, uni debetur gratia: uni itaque ſacra votáque faciamus.

Sent. *Fruſtra implorantur falſa numina ſæviente vero Numine. Deum effugere nec terrâ, nec mari poſſis. Cum ſontibus navigare, hoc eſt, verſari, noxium eſt. Manente causâ pœnæ, manet pœna.*

RABSACES. 4 *Reg.* 18.

ARGUMENTUM.

Rabſaces, ab Aſſyrio rege Senacheribo miſſus, Hieroſolymitanos qui erant in muris, ipſe extra muros jubet deditionem facere; et in Jehovam ejúſque populum petulantiſſimé invehitur, nemine quicquam reſpondente.

Rabſaces, Eliacimus.

VOS hæc nomine regis magni, id eſt, regis Aſſyriorum, Ezechiæ nuntiate. Quâ tandem fiduciâ nitatur? Verbíſne, an conſilio, an viribus dimicare cogitet? Quâ tandem ſpe fretus ab eo defecerit? an videlicet confidit confracto iſti culmeo baculo, id eſt, Ægyptiis; cui ſi quis innitatur, ei manum perforabit? Talis eſt Ægyptorum rex Pharao in omnes qui ei confidunt. Quòd ſi mihi dicetis, Vos Jehovæ Deo veſtro confidere: annon is eſt, cujus Ezechias ſacella aráſque ſuſtulit, juſſitque Judæis & Hieroſolymitanis, ut Hieroſolymæ ad certam quandam aram Deo ſupplicarent? Age, Ezechia, vis cum domino meo rege Aſſyrio ſponſionem facere, ſi tibi dedero duo equorum millia, ni tu non poſſis ad

eos totidem equites ſuppeditare? Túne auſis vultum ſubire vel unius prætoris, minimi ſervorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Ægyptiorum curribus et equitibus? An porrò ſine Jehova ad hunc locum vaſtandum aſcendi? Jehova ipſe me juſſit in hanc regionem proficiſci, eamque depopulari. *E.* Quæſumus te, ut nos Syriacè (ſcimus enim) alloquaris, non Judaicè, in auribus hominum qui ſunt in mœnibus. *R.* Quaſi ad dominum tuum, aut ad te miſerit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui ſunt in muris, ut vobiſcum et merdam, ſuam comedant, et urinam bibant. Audite, Judæi, regis magni, regis Aſſyriorum dicta. Ne vobis imponat Ezechias; neque enim poterit vos ab ejus manibus defendere: néve adeo perſuaderi vobis ſinite, ut Jehovæ fidatis quaſi vos defenſuro, neque urbem iſtam in manum Aſſyriorum regis permiſſuro. Nolite Ezechiæ credere, ſed potiùs Aſſyriæ regi obtemperate, qui vobis mandat ut ſecum benevolè agatis, & vos ei dedatis, & ſuis quiſque vineis et ficubus et puteis trantiſper utamini, donec veniat ad vos in veſtræ ſimilem terram transferendos; in terram frumenti, et vini, et panis, et vinearum, et olivarum, et olei, et mellis feracem, ut hâc ratione veſtræ ſaluti proſpiciatur: néve Ezechiæ fidem habeatis; fallit enim vos inani fiduciâ defenſionis Jehovæ. An reliquarum gentium dii ſuam quiſque terram ab Aſſyriæ rege defenderunt? Ubi ſunt dii Hemathæ et Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi Henæ? Ubi Arvæ? Nunquid Samariam ab ejus manu tutati ſunt? Quis tandem eſt ex omnibus omnium terrarum diis, qui ſuam terram ab ejus manu defenderit, ut Jehova Hieroſolymam defenſurus eſſe videatur? *E.* Obmuteſcamus, neve ei quicquam reſpondeamus. Ita enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiatum.

Sent. *Res ſecundæ inſolentes ſæpe reddunt homines, et in ipſum etiam Deum petulantes. Proſperos ſucceſſus ſibi adſcribunt ſuperbi, cùm debeant Deo.*

Cum

Digitized by Google

Cum maledicis et verboſis rixanaum non eſt, ſed Deo committenda cauſa.

EZECHIAS. Eſaiæ 38.

ARGUMENTUM.

Ægrotus Rex Judæorum Ezechias, cùm eſſet ei ab Eſaia vate denuntiata mors, precibus à Jehova impetrat vitæ prorogationem.

Eſaias, Ezechias.

IMpera domui, Ezechia: nam iſto tibi morbo moriendum eſt. Hæc eſt Dei voluntas. *Ez.* O durum nuntium? O ſancte Deus, memineris quàm fideliter et integro animo te ſemper coluerim, et ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? Sic religionem remuneraris? Méne nunc in medio ætatis curſu in eas anguſtias eſſe redactum, ut ſubeundum ſit ſepulchri oſtium, et reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! jam non ego fruar communi hoc cœlo! cœlo ego non fruar, cujus amœnâ luce illuſtrántur qui in terra degunt vitam; jam ego avellor à charo conſpectu et conſuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita diſcedo et emigro, tanquam à paſtorali tuguriolo, fatali ævi ſtamine et filo ante diem amputato. Paulatim atteror, et conſumor in horas: neque quicquam propiùs expecto, quám ut jam jámque adſumptus, animam agam. Ad mane ſi ventum eſt, membra omnia diro cruciatu dilaniari ſentiens, mortem in veſperum exſpecto. Hirundinis aut gruis ritu ſtridulas voces emitto, et columbarum more querulos edo gemitus; cœlúmque ſuſpiciens, conſumptis lacrymis, ipſâ oculorum tabe intolerabiles animi teſtor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri injuriam, cujus te vindicem eſſe par eſt. Miſerum me! quid jam, quid mihi venire in mentem poſſit, quo poſſim tuum animum ad id quod volo flectere? Meæne vitæ brevitatem miſerabiliter commemorem? O rerum autor et moderator, longius eſt profectò naturale vivendi ſpatium, quàm quantulum à te mihi conceditur.

tur. Haccine mihi ætate tam immaturâ ſpiritus reddendus eſt? An tu me videlicet ſempiterno ſomno conſopire paras, ut poſtea in vitam revoces? Aut cujus altiſſimam tranquillitatem acerbiſſimo caſu contaminari paſſus ſis, eum ſcilicet, jam letho abſumptum, è putido buſto vindicabis? Et cujus vitam ægrotanis tueri neglexeris, eundem morte deletum amico lucis uſu rurſum donabis; peccatis (quorum de fonte mors ſcatet) quaſi poſt tergum rejectis, & æternâ oblivione obliteratis? Deinde à quibus gratitudinem, et ex ea manantem laudationem expectas? A mortuis? Anne ſepulti te celebrabunt, et tuum paratum miſeris præſidium prædicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego hodie; & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expoſitam tutelam. Intende meæ ſaluti, Jehova; et nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, in æde tua modulabimur. *Eſ.* Ades animo, Rex: jubeor tibi læta nuntiare. Jehova, Deus Davidis autoris generis tui, tuam precationem audivit, tuáſque lachrymas reſpexit. Itaque ſic habeto, te per eum ſanari, et tertio abhinc die aſcenſurum in fanum. Quinimo addet tuæ vitæ quindecim annos, t que eripiet è manibus regis Aſſyriorum, unà cum hac urbe, cujus ſe defenſorem præbebit, propter ſemetipſum, tum etiam propter Davidem ſui cultorem. Sed vos famuli ſumite palatham, quam ulceri ejus imponetis, ut convaleſcat. *Eze.* Sed quo ſigno intelligam me in ſanitatem reſtitui, et tertio die venturum in ædem? Vides hoc Achazi ſolarium? *Ez.* Video. *Eſ.* Optio tibi datur, utrum velis umbram decem gradibus procedere, an reverti. *Ez.* Facile eſt umbram progredi, potiùs retrocedat. O rem miraculoſam! Nunc, nunc video, volente Deo, nihil eſſe arduum.

Sent. *Piis precibus uſque adeò flectitur Deus, ut interdum etiam decretum ſuum reſcindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabiles ſanet Deus,*

Deus, tamen naturalia remedia non ſemper repudiat. Non Medicinæ, ſed Deo tribuenda eſt ſanatio: & tamen utendum eſt medicinâ.

JEREMIAS, Jer. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob cauſam comprehenditur à ſacerdotibus & vatibus ad necandum. Sed facto ad tumultum concurſu, proceres & ſenatores & Abicbamus id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, Proceres, Senatores, Abicbamus.

AUdite, omnes omnium Judææ urbium homines, quotquot hoc Templum, in cujus ego ſto veſtibulo, intratis, adorandi numinis gratiâ; audite, quæ Deus meâ voce vobis effatur: Niſi eum audietis, et ex lege, quam vobis præſcripſit, vivetis; tum autem dicta vatum, ejus cultorum, quos ipſe ad vos mittit, per quos vos maturè admonere nunquam intermittit: ea, inquam, niſi audietis, hanc ipſam ædem ſacram in eum ſtatum rediget, in quem Silonem redegit, et hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. *S.* Quid ſibi vult clamoſus iſte? *V.* Omnibus minatur exitium. *S.* At ſibi non minatur, ſed conflat maximum malum. Quin invadimus hominem? *V.* Atque ita opus eſt. *S.* Comprehendite eum, viri; cavete ne effugiat: faxo jam ſcias, Jeremia, quæ mala nobis obnuntias, ea te in temetipſum excitaviſſe. Itáne verò, ut huic templo Silonis ruinam, et urbi vaſtam everſionem et ſolitudinem denuntiaveris, et hæc tam dira impunè protuleris! Morte pœnas lues. *V.* Meruit certè. P. Unde tantus iſte tumultus, ſacerdotes? Aut quid vult tantus hominum concurſus? Quid novæ rei accidit? *S.* Hic homo dignus eſt, qui capite det ſupplicium, qui quidem tam horrendas clades huic urbi ſit vaticinatus, quemadmodum vos ipſi audiviſtis. *J.* Audite me, ſi placeat, et vos omnes populares, audite me. Jehovæ ego optimi maximi inſtinctu huc

veni,

veni, ea in fanum et urbem prædicturus, quæ vos audiviſtis. Quare corrigite veſtram vitam et mores, Deique veſtri admonitioni obtemperate, ut mutet conſilium, malùmque, quod in vos incogitet, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in veſtra manu eſſe: vos mihi, quod videbitur, faciatis licet. Veruntamen ſic habetote; ſi me interfeceritis, vos, urbemq; et hanc rempublicam, innocentis ſanguinem ſupplicio luituros. Certò enim Jehova miſit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. *P.* Nos quidem non videmus juſtam cauſam, cur hic capite plectatur: ſiquidem nos nomine Jehovæ Dei noſtri, effatus eſt. *Se.* Audite nos viciſſim, niſi moleſtum eſt. Michæas Moraſtita vates fuit tempore Ezechiæ regis Judæorum, qui Jehovæ optimi maximi nomine, omni Judæo populo audiente, auſus eſt dicere, Sionem in arvum redactam aratum iri, Hieroſolymámq; in rudera collapſuram, et montem ſacrum in ſolitudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentiâ et precatione ſibi placaverunt, malúmq; quod ab illo jam jámque imminebat, depulerunt? et nos tam immani ſcelere animas noſtras obligabimus? Quid Urias, nihilne nos movebit? Is fuit filius Semeiæ, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem hanc ab Jehova eſt vaticinatus, quæ modò Jeremias. Quod cùm Joachimus rex audiviſſet, necnon ejus milites et proceres, eum quæſivit ad necem; id ubi reſcivit ipſe, territus aufugit in Egyptum. Sed eò miſit rex Elnathanem, et quoſdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eúmque ferro crudeliter necavit, et ejus corpus in plebeiorum ſepulcretum projiciendum curavit. Itaque quis fuerit exitus videtis. Nunc diſpicite, utrùm nefarium hujus facinus, an conſideratam illus prudentiam malitis imitari. *Ah.* Profectò nunquam ſinam vos manus Jeremiæ ſanguine commaculare.

Sent.

Digitized by Google

Sent. Veritas odium *periculúmque* parit. *Malo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus ſapiunt, & plus æquitatis habent ineruditi, quàm doctores. Pœnam ſi vis effugere, fuge culpam. Mitiora imitanda ſunt exempla, immitiora declinanda.*

ANANIAS. Jer. 28.
ARGUMENTUM.

Ananias Judæis liberationem ad biennium falsò vaticinatur. Jeremias contra graviorem inſuper captivitatem prædicit, & ipſi Ananiæ mortem à Jehova denunciat.

Ananias, Jeremias.

AUdi tu, Jeremia, unà cum univerſo hoc populo, quæ juſſu Dei vobis denuncio. Ego (inquit Jehova Optimus Maximus, Iſraelitorum Deus) jam rumpam jugum regis Babyloniorum, et poſt duos annos referam in hunc locum omnia vaſa templi, quæ Nebuchodonoſor hinc ablata Babylonem deportavit: Jeconiámque, filium Joacimi Judææ regis, omnéſque captivos Judæos, qui ſunt abducti Babylonem, huc reducam, fracto Babyloniæ imperio. *J.* Utinam ita faciat Jehova, et tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vaſa ſacra reportet, captivóſque omnes è Babylone revocet! Verùm audi, et quæ apud te et omnem populum eloquar, trade memoriæ: Claruerunt ante me et te jam olim vates, qui multis nationibus, magniſque regni bellum, aut famem, aut peſtem, preſignificaverunt. Quòd ſi quis aliquando ſecundâ pronunciabat, ejus prædictum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabat, aut fruſtratio refellebat. Hoc quia in hac vaticinatione futurum certò ſcio, malo te rei exitu confutari, quàm meâ oratione irritari. *A.* Cedò mihi iſtum torquem: audite verò omnes, qui hîc eſtis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, ita Jehovam ſcitote perfracturum dominationem Nebuchodonoſoris poſt biennium.

Digitized by Google

nium. *J.* Nolo tecum amplius rixari. *A.* Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: ne trepidate, Judæi, adventat jam certiſſimum vobis præſidium et ſalus. Bono animo eſte. *J.* Adſum tibi à Deo, Anania, qui tibi me ita renunciare jubet. Vincula lignea, inquit, rupiſti, Anania: ſed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam omnium iſtarum gentium, quò ſerviant Nebuchodonoſori Babyloniorum regi, ſub cujus ego ditionem etiam agreſtes beſtias ſubjunxi. Hæc ſunt, de quibus te, Anania, Deus meo miniſterio præmonitum voluit. Sed non eſt, crede mihi, Anania, non eſt, quòd incitationem & permotionem divinam oſtentes, et hunc populum ſpe inani erigas. Neq; enim à Deo miſſus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuncio, teque hoc anno vitâ defunctúrum confirmo; quoniam tuis verbis deficiendi ab eo cauſa es.

Sent. *Mali doctores ſolent improbis fauſta dicere, et quæ placeant; Boni contrà. Hinc ſit ut boni inviſi ſint, mali amentur, et autoritate polleant. Veris vatibus rarò creditur ante eventum; præſertim ſi adſunt falſi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis leniunt, re ipsâ exaſperant. Cum pervicacibus rixandum non eſt. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.*

SEDECHIAS. *Jer.* 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias conſulentem ſe Sedechiam, Judææi regem monet, ut ſe dedat Chaldæis; alioquin venturum et ipſum, et urbem, in miſeram calamitatem.

Sedechias, Jeremias.

VOlo ego te conſulere ſuper rebus meis, Jeremia: ſed noli me quicquam celare. *J.* Rem omnem tibi aperiam, ſed eâ conditione, ne me interimas, néve conſilium meum repudies. *S.* Per Deum immortalem, qui noſtras animas creavit, non perimam te, neq; tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. *J.* Satis habeo: accipe jam quod ſit Dei con-

Digitized by Google

ſilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuæ tuorúmq; vitæ conſules, & incendium ab urbe depelles. Sin minùs; et urbs Chaldæis dedita igne cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. *S.* At enim valde metuo, ne me Chaldæi Judæis, qui ad ipſos tranfugerunt, tradant omni irriſione ludendum. *J.* Non tradent, crede mihi: optempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpres tibi ſum datus; ſi teipſum amas, tuæque ſaluti provides. Quòd ſi te dedere renuis, hoc tibi divinitùs denuncio: Omnes mulieres quæ ſuperſunt in regia, eductæ ad principes Chaldæos, te in os indigniſſimè irridebunt, ut circumventum et proditum à tuis neceſſariis, et in ipſo cœno perfidè deſtitutum. Tuæ autem uxores omnes, et liberi tradentur Chaldæis, neq; tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum venies, qui hanc quoque urbem incendet. *S.* Vide ne quis hæc reſciſcat, ne tu pereas. Quòd ſi proceres audierint noſtram congreſſionem, téque convenerint, rogantes qua de re inter nos actum ſit, & mortem minantes, niſi indicaveris, eices, te à me precibus petiviſſe ne committam ut domum Jonathanis reducaris ad miſerabilem mortem.

Sent. *Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum levius aliquod malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius, quod fuerat evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recuſat, eum incitat ad graviores.*

DIALO-

DIALOGORUM SACRORUM

LIBER TERTIUS.

TOBIAS. Tob. 4. & 5.

ARGUMENTUM.

Tobæus Tobiam filium ſuum pietatem docet. Deinde jubet, ut ducem quærat ad potendam ex Media pecuniam, ibi à ſe depoſitam. Tobias Genium, qui ſe hominem ſimulabat, nactus, cum, eo proficiſcitur.

Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna Mater.

CUM ex hac vita diſceſſero, nate, ſepelito me honorocè. Tum autem matrem tuam honorato, néve eam donec vivet deſerito, néve ei parùm morigerando vitam reddas acerbam. Recordare, fili, quot dolores perpeſſa ſit propter te, cùm eſſes in ejus utero. Cùm igitur vitam finiverit, eam meçum honeſtè ſepelito in eodem ſepulchro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, néve eum offende, ejúſve præcepta omitte. Quantumcunq; tibi Jehova largitus erit, de ea ne parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos ne te aggregaveris. Areſpiciendis egentibus Iſraelitis ne abhorrueris, ne Jehova viciſſim, tuis temporibus adverſis, à te reſpiciendo abhorreat. Quòd ſi tuæ facultates non ferent, ut largè id facias; at pro eo, quantum id erit, quod ſuppeditabit, ne parce in benignitatem conferre; ut divitias tibi, et argenti aurſq; theſauros in beneficentia reepoſitos habeas. Nam theſauri nihil

Digitized by Google

impios juvant. At hæc virtus â morte vindicat: ac quiſquis beneficentiam exercet, Dei conſpectum videbit; quemadmodum habet ſcriptum illud, Ego per beneficentiam conſpectum tuum videbo; quam qui exercent, cœleſtes habendi ſunt. Tu ergo, nate, corpus tuum ab omnis libidinis obſcœnitate tuere, uxoremque de tua cognatione ducito nequaquam alienigenam, aut alius ſanguinis, quàm tuorum majorum. Nos enim vatum progenies ſumus. Memoriâ repete Abrahamum, Iſaacum, Jacobum, qui uxores de ſua ſibi gente aſciverunt, extraneorum affinitate repudiatâ; eóq, liberis fortunati fuerunt, Animum intende, fili, ad ea quæ agis. Quod tibi nolis fieri, aliis ne facito. Operarii mercedem ne retineto noctem unam poſt eum diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abſtineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire eſurientibus. De tuo veſtitu indue nudos. Quod tibi ſupererit, id omne in beneficentiam confer, neq; id gravatè; hoc eſt verè pane et vino ſepulchra juſtorum perfundere. Audi et attende cuilibet, qui modò verum tibi conſilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, conſiliáque dirigat: neq; enim homini in manu poſitum eſt conſilium, ſed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens. Hæc mea dicta et præcepta omnia conſervato, et nunquam non ante oculos habeto, fortiq; et infracto animo eſto. Nam Jehova tibi auxilio præſidióq; erit, ſi ei toto animo totóq; pectore ſtudueris. Nunc, fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabelem, mihi cognatione propinquum (ea eſt decem argenti talenta) Rage in Media: nam incertum eſt quando ſim moriturus. Tu, fili, ſi Jehovom metues, téq; ab omni ſcelere conſervabis, magnas ab eo opes conſequeris. *Tob.* Omnia, ut præcepiſti mihi, pater, ſic faciam: ſed velim mihi conſilium des, quâ ratione queam iſtam à

Gabele

Digitized by Google

Gabele pecuniam recuperare. Nam neq; ille me, neq; illum ego agnoſcam, neq; quo ſigno repetam pecuniam ſcio, neq; quâ viâ eatur in Mediam teneo. *Tobæ.* Quod ad ſignum pertinet, hoc dices: Me, cum ille mihi marſupium ſuum tradidiſſet, dixiſſe, Accipe de manu mea; atque ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc eſſe vigeſimum. De via autem; quære tibi jam hominem aliquem fidelem, qui tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiſcere, fili, adhuc vivente me, et argentum pete. Jehova te Deus Iſraelitarum in itinere conſervet; tibiq; benevolentiam, ſtedium, miſericordiam, & illius, et omnium, qui te videbunt, conciliet; téq; nobis ſoſpitem et incolumem et ducat, et reducat, ante meum interitum. *Tobi.* Eo igitur ad conquirendum ducem: et fortaſſe præſtò adeſt qui faciat. Nam video juvenem quendam in via ſtantem accinctum, et ad iter (ut videtur) paratum. *Raph.* Adoleſcens, cujas es? *Tobi.* Domine, potéſne mecum in Mediam proficiſci? *Raph.* Equidem novi vias omnes, ſúmque aliquando uſus hoſpitio Gabelis gentilis noſtri, agentis Rage, in finibus Mediæ, quæ Rages diſtat ab Ecbatanis itinere duorum dierum, eſtque montana: Ecbatana autem in campeſtri loco poſita ſunt. *Tobi.* Præſtolare pauliſper, ſi placet, dum hanc rem patri renunciatum eo: nam magnopere cupio te comitem habere, tibíque dabo mercedem pro itinere. *Raph.* Propera. Ego hìc manebo donec redeas: nolì diutius morari. *Tobi.* Nactus ſum virum bonum, pater, noſtri generis, qui mecum proficiſcatur. *Tobæ.* Evoca eum ad me, ut ſciſciter unde terrarum ſit, & an ſatis fidus ſit tibi futurus comes. *Tobi.* Faciam. Heus accerſeris à patre meo. *Raph.* Eo. Salve, vir divine. *Tobæ.* Si ſalveo, cur mihi hæc uſu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus ſedeam? *Raph.* Qui tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te, quia vir bónus es, ſanabit. *Tobæ.* Ita faxit Jehova. Sed ad rem.

Digitized by Google

Meus ic filiu s Tobias vult ire ad Mediam, frater poteríſne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo *Raph.* Potero, quippe qui vias omnes noverim omnémque illam regionem peragraverim, & montes teneam. *Tobæ.* Cujas es? Cujus generis & qua ex civitate? *Raph.* Quid ampliùs quæris? cum mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur ex tui animi ſententia. *Tobæ.* Frater, nomen tuum ſcire velim, et cujus nationis ſis. *Raph.* Ego ſum Azarias Hananeelis Filius, de familia Solomithi majoris, tuus gentilis. *Tobæ.* Quod ſalutare fauſtúmque ſit. Sed noli ægrè ferre, frater, quòd voluerim tuæ familiæ genus cognoſcere: meus gentilis es, egregiâ & nobili ortus familiâ. Nimirum nôſti Hananeelem et Nathanem, duos Solomithi filios; qui mecum itabant Hieroſolymam, cùm Iſraeliticam terram incoleremus, mecúmque ibi adorabant, neque unquam ad deos peregrinos, qui in ea regione habebantur, deſciverunt: quod cæteri gentiles noſtri fecerunt. Quare vade, frater fœliciter cùm filio meo, & redito fœliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in ſingulos dies drachmam ſolvam, et victum, ut filio. Quòd ſi vos Deus opt. max. ſalvos reduxerit, iſtud tibi præmium augebo. *R.* Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, ſalvus cum ſalvo, et ibo, redibo. *Tobæ.* Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectionem ſunt neceſſaria, et proficiſcere cum iſto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat et reducat, et vobis hoc iter ductu Genii ſui proſperet. *Tobi.* Valete, mei parentes obſervandi. *Tobæ.* Vale, et ambulo proſperè. *A.* Oh, oh, oh, oh! *Tobæ.* Quid fles? *A.* Rogas? nihilne vereris puerum abs te amittere, qui in oculis noſtris obſervando, noſtram ſenectutem redderet leviorem? Quaſi verò non nos ſine illo argento alituros eſſet Deus noſter. *Tobæ.* Ne time, ſoror. Nam et proſperè ibit, et incolumem ad nos reverſum tu ipſa tuis oculis aſpicies. Deus ei noſter

Genium

Digitized by Google

Genium attribuet, qui ei iter bene ſortunet, eúmque ſalvum reducat, *A.* Eheu!

Sent. *Parentum eſt, filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus geniis ſuis.*

ASMODÆUS. Tob. 6 & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum Tobia, de ducenda in matrimonium Sara Raguelis filia. Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

JAM tandem pervenimus Ecbatana, Tobia frater. Hâc nocte divertemur ad Raguelem. Is ſenex quidam eſt, qui filiam habet unicam, formâ præſtantem, nomine Saram. Ego cum eo agam, ut eam tibi det in matrimonium. Eſt bonâ indole prædita, et patri dilectiſſima. Auſculta mihi, & de ea agito. Ubi Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non ſit ille tuis poſtulatis contradicturus, neq; eam contra legem Moſis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. *T.* At audio, frater, eam jam ſeptem viris eſſe traditam, qui antequam in ejus complexum venerint, mortui ſint, ab Aſmodæo (ut dicitur) dæmonum rege necati. Quapropter, ne me ille interficiat, non mediocriter pertimeſco. Quod ſi fieret, parentibus triſtiſſimi cauſam exitûs præberem, qui alium nullum neque filium neq; filiam habent, à quo eis vitâ defunctis parentetur. *Ralph.* Verere modò Jehovam, ejúſque memor eſto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo juſſus es uxorem ejuſdem tecum familiæ ducere. Tum, me autore, nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hâc nocte in matrimonium eſſe habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris, ſumito cor piſcis quem tu in Tigre flumine dilacerâſti: & ex eo ſub ejus pallam ſuffitum facio. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus poſtea. Cum autem tibi cum ea congredi libebit, ſurgitote de lecto

geni-

Digitized by Google

geniali, Jehovámque oratote, et obſecratote, ut vobis pro ſua clementia opem ferre, puellæq; mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi deſtinata eſt ante orbem conditum, per téque eam Jehova à dæmone vindicaturus eſt. *T.* Quid futurum ſit, viderit Deus. Sed certe facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. *Raph.* Jam appropinquamus domo Raguelis: & acce eum ante ſuas ædes. Salve. *Ra.* Salvete et vos. Aſpice hunc, Edna, quàm hic adoleſcens formâ referat Tobæum fratrem meum. *E.* Unde eſtis, fratres? *Raph.* Ex captivis, qui ſunt Ninevæ, ex Nephthalina tribu. *E.* Noſtíſne Tobæum fratrem noſtrum? *Raph.* Novimus. *E.* Valétne? *Raph.* Valet. *T.* Iſte Tobæus frater (ut dicitis) veſter, pater meus eſt. *Rag.* O fauſtum diem! Libet te complecti. Jehovam tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probiſſimo natus es. Age, uxor, ſi quid eſt lautius, apparetur cœna; placet arietem mactari. Volo ego hos hoſpites accipi liberaliter. Succedite, noſtro tecto: præſtemus nos hilares *T.* Jam tempus admonet Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. *Raph.* Memini. Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic eſt adoleſcens, & æqualis illi, & tribulis, petebat, ut eam ſibi nuptum locares. *Rag.* Non me præterit, ſatius eſſe eam tibi, quàm alteri tradi. Sed verum tibi dicam: Eam jam ſeptem viris locavi (ne neſcias) qui omnes ante ejus congreſſum mortui ſunt. Verùm ede & bibe, & iſtam rem omitte. *T.* Nihil agis: neque cibum ego neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium conceſſeris. *Rag.* Poſtquam ita infixum in animo habes obtineto ſanè. Et quia conſanguinei eſtis, ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex inſtituto Moſaico, & Iſraelitico. Huc ades, Sara: accipe hanc, Tobia. Jehova Deus Cœleſtiſtis vos hâc nocte cuſtodiat incolumes, itâque in vos clementiâ utatur.

Sent.

Digitized by Google

Sent. *Piorum opera fiunt, autore et duce Deo: Pii voluptatibus etiam licitis imperant, non ſerviunt. Pii fugant dæmonia. In pios poteſtatem non habet dæmon.*

RAGUEL. Tob. 10.

ARGUMENTUM.

Tobias Ragueli ſocero ſuo valedicit, ſecum abducens illius filiam Saram, uxorem ſuam.

Tobias, Raguel, Sara.

MI ſocer Raguel, tu à me poſtulâſti, ut manerem apud te dies quatuordecim, et cum filia tua, uxore mea Sara ſuaviter viverem; id quod tibi conceſſi. Nunc finita eſt dies; itaque peto abs te ut me dimittas. Mei enim parentes ambo, dies numerant, neq; putant hoc loco rem eſſe. *R.* Doleo me tam parvum ſpatium à te petiiſſe. Sed nihil obſtat, quò minùs id fiat longius. Mane apud me diutiùs: ego mittam ad tuum patrem nuncium, qui ei totum negotium renuntiet, ne ſit de te ſollicitus. *T.* Quæſo te, noli me remorari: cupio omnino ad parentes reverti. *R.* Quando urges, non remorabor invitum. En trado tibi meam filiam Saram, necnon dimidium facultatum mearum. Ite fœliciter. Deus Jehova, Deus majorum noſtrorum, vos fœcundet, mihíque ex vobis liberos mares oſtendat, qui divinæ legi dent operam. Agitè, deoſculari vos volo. Vide, mea filia, ut tuum ſocerum & ſocrum (qui nunc tui parentes ſunt) habeas in magnio honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & teipſam præſtes inculpatam; &, cum bona pace profecta, efficias, ut bonam de te famam viventes adhuc læti hilarèſq; accipiamus. Et tu, Tobia fili, vale. Jehovà te Deus cœleſtis ſalvum perducat, mihíque ex te, & filia mea Sara, liberos Jehovæ ſtudioſos eíque probatos oſtendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in poteſtate tua, noli eam unquam malè tractere. Ite ſanè incolumes. *S.* Valete, parentes

rentes chariſſimi: Valete, cognati, & amici omnes. *T*. Vale, Socer: Vale, Socrus; valete omnes. Ego Jehovæ gratias ago, qui me lætum reddiderit, et tot beneficiis tam mirificè affecerit.

Sent. *Uxoris eſt ſequi virum, et propter eum parentes patriámque relinquere. Eſt enim matrimonii conjunctio arctior quàm naturæ.*

TOBÆUS. Tob. 11.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Medio reverſus venit ad parentes, et felle piſcis oculos patris ſanat a cæcitate. Qua de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu ſcis, quàm ſollicitum reliqueris utrumq; parentem; quapropter antecedamus ego et tu, uxore tuâ cum famulis, reliquóque noſtro comitatu ſubſequente. *Tobi.* Bene mones. *R.* Præpara fel piſcis. *A.* At, at, ô mi vir, adventat meus Tobias cum comite. Curro ei obviàm. *R.* Tui patris, quem video eſſe cæcum, oculi felle iſto aperientur atque ſanabuntur. Itaq; cùm ad eum acceſſeris, íllinito ejus oculos iſto felle; tum ille, fellis mordacitatem ſentiens, ſibi oculos fricabit; atq; ita, dejectâ albugine, & cœlum, & te lætus videbit. *A* O nate, jam mortem non deprecor, poſtquam tuum conſpectum cernere licuit. *Tobi.* Salve, mea mater. Sed accedit huc pater. Hei mihi! collapſus eſt. Accurram. O mi pater, ſalve. *Tobæ.* Salve, fili optatiſſime: ut vales? *Tobi.* Optimè, eſto Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam ſpero hoc tibi fore ſalutare. *Tobæ.* Libenter patiar. *T* Expectemus pauliſper. *Tobæ.* Sentio fellis mordacitatem. *Tobi.* Frica tuos oculos. *Tobæ.* O ſupra modum mirandum miraculum; Nunc te liquidò video, fili amplectere me: gratias ago Jehovæ Deo Iſraelitarum, qui cæcos illuminat, qui mihi oculos aperuerit: cujus nomen nullis unquam ſæculis ſatis dignè laudari poterit, qui in me hoc tantum manus contulerit. Hic vulnerat, et ſanat; hic occidit,

cidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, ſœliciter expedito itinere, ſalvum lætúmque reſtituerit.

Sent. *Deus ſuos à miſeria tandem liberat. Medicina mordax. Deo gratiæ ſunt agendæ de omni bono.*

RAPHAEL. Tob. 12.

ARGUMENTUM.

Raphael, Tobæo et Tobiæ, ſibi mercedem ſolvere volentibus, ſe indicat, eiſque officium præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

TObîa fili, ſolvamus iſti homini, qui te comitatus eſt, mercedem; & eam cum corollario. *T.* Pater, deamus ei dimidiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me incolumem duxit, et reduxit, meámq; uxorem ſanavit, et argentum à Gabele abſtulit, et tibi oculos ſanavit: pro quibus omnibus, quænam ei referri per gratia poteſt; Huc ades, Azaria. Accipe, frater, mercedem tuam, id eſt, dimidiam pecuniam, quam illinc aſportâſti: et vale. *R.* Canite Jehovæ carmen novum, eíque gratias agite, et ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis; crebríſqe precibus, ſupplicationibus, et beneficentiâ erga egentes, eum affectate, quoad vivetis: Nam plus apud eum valet aſſiduum beneficentiæ officium, quàm argenti auríq; copioſa congeries, utpote cúm beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu, tuâque nurus Sara, ſancti opem Numinis precibus ſuppliciter magno cum animi angore implorabatis, veſtras ego preces (ut vos ſciatis) ad majeſtatis ſolium ſubvehebam: cúmque tu mortuos ſepeliebas, aderam tibi, tuíſque difficillimis rebus, ab Jehova, qui te oculorum cæcitate tentaverat, (ſolet enim hoc pacto periculum facere bonorum,) miſſus ſum ad te ſanandum, et Saram tuam nurum. Sum cutem Raphael genius, unus de principibus qui ad gloriæ ſolium famulantur. Nolite timere. Bene vobis ſe res habet. Agite Jehovæ gratias pro tantis mira-

Digitized by Google

miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quòd me, quamdiu vobiſcum verſatus ſum, edere et bibere vidiſtis: ſpecies illa fuit quæ veſtris oculis abverſabatur, cûm re ipsâ neque ederem, neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos veſtri erga Deum officii per nem vitam admoneant, atque hanc rem omnem in omnium ætatum æternitatem teſtentur: et Jehovæ gratias agite, ejúſque ſacram memoriam pié retinete; méque jam abſolvite, ut ad Deum me recipiam à quo ſum miſſus ad vos.

Sent. *Deus piis ſæpe, ne cogitantibus quidem proſpicit. Per cruces ducit Deus ſuos ad fælicitatem. Piorum primordia triſtia, exitus læti.*

ACHIOR. Judithæ 5, et 6.

ARGUMENTUM.

Quærenti Oloferni de Judæorum ſtatu, narrat Achior: et quoniam eos invictos eſſe dicit, (niſi fortè Deum ſuum offenderint) iratus Olofernes, eum jubet ad Betulienſes Judæos deduci, ut unà cum illis pereat.

Olofernes, Achior, Proceres.

NArrate mihi, vos Chananæi, de iſtius nationis hominibus qui in montanis habitant; quas incolant urbes, quantam habeant copiarum multitudinem, quâ re plurimum valeant et poſſint, quo rege et exercitûs duce utantur, et cur ſoli ex occidentalibus mihi obviâm venire neglexerint. *A.* Audi, domine, orationem ſervi tui. Enunciabo tibi rem omnem, ut ſeſe habet, de genta iſta montana, quæ finitimos tibi fines incolit: neq; ullum ex ore meo mendacium excidet. Homines ſunt prognati â Chaldæis, qui princpio Meſopotamiam incoluerunt. Cum enim deos patrios Chaldæorum detrectarent, patriiſque moribus relictis, unum ſibi Deum cœleſtem ad adorandum delegiſſent, abillis exagitati, in Moſopotamiam aufugerunt. Ibi cùm aliquamdiu commorati eſſent, juſſi à Deo ſuo in Chananæam commigrare,

Digitized by Google

grare, paruerunt; atque in Chananæa commorati, magnum auri argentíque & pecoris numerum comparaverunt: Poſtea, dominante fame, in Egyptum devenerunt; ubi tamdiu incoluerunt, donec in innumerabilem hominum multitudinem excreverunt. Deinde cùm à rege Ægypti crudeliùs tractarentur, & lateres conficere indignè & labore ſervili cogerentur, Deum ſuum implorârunt, qui totam Ægyptum ineluctabilibus calamitatum ictibus perculit. Quibus malis coacti Ægyptii, eos tandem ab ſeſe emiſerunt. Sed poſtea, remiſſo malo, cùm eos fugientes revocare, rurſúmq; in ſervitutem redigere conarentur; Deus illis mare rubrum diſcluſit, ita ut ab utroq; latere aqua in muri firmitatem concreta ſtaret, quâ illi viâ in ſicco per medium maris ſolum pertranſiverunt. Eòdem Egyptius exercitus conſecutus, aquâ ſubmerſus ita eſt, ut ex innumerabili multitudine ne nuncius quidem evaſerit. Trajecti mare rubrum, in ſolitudinem montis Sinæ venerunt ubi mortalium nemo conſiſtere unquam, aut habitare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. Ac quócunq; unquam venerunt, Deus eorum hoſtes pro eis, nullo arcu, nullâ ſagittâ, nullo ſcuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huic genti reſiſti potuit, niſi ſi quando à ſui Dei cult deflexit. Nam quoties alium Deum quàm ſuum coluerunt, direpti ſunt, & omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei ſui cultum repetiverunt, Deus eis cœleſtis reſiſtendi vires dedit. Ad extremum, Chananæos, Jebuſæos, Pherezæos, Hettæos, Hevæos, Amorrhæos, & fortiſſimos quoſq; Heſebonios deleverunt, eorúmque agros & oppida accupârunt. Ac quamdiu ſeſe à Deo ſuo offendendo continuerunt, multis bonis fruiti, Deóq; ſuo (qui improbitatem odit) proſpero uſi ſunt. Et ante hæc tempora, cum ab ea vivendi ratione quam eis Deus tradiderat declinaviſſent, diverſis diverſarum gentium

Digitized by Google

bellis profligati, & tandem frequentes extraneas regiones captivi abducti ſunt, eorúmque et fanum ſolo æquatum, & oppida capta, & ab hoſtibus compilata ſunt. Sed nunc ad Deum ſuum converſi, ex diſperſione ac diſſipatione congregati ſunt, deſertóſque montes occupârunt, & Hieroſolymam (in qua eorum ſacrarium eſt) obtinuerunt. Quare diſquirendum eſt, domine, ſi qua in offenſa ſunt apud Deum: Nam ſi ſunt, facilè eos, ipſo concedente, ſuperabimus. Quòd ſi nihil ab eis eſt commiſſum, bello ſuperſedendum cenſeo: ne, Deo pro eis propugnante, infamiam apud omnes motales ſubeamus. *P.* Quis eſt iſte qui tantum tribuit Iſraelitis, ut eos putet Nebuchodonoſori poſſe reſiſtere? homines imbelles, & rei militaris ignoras, qui, meherele, unum tui, Oloſernes exercitûs impetum ſuſtinere non potuerunt. Invadamus modò, & Achiori oſtendamus, eos poſſe ſuperari. *O.* Quoniam tu nobis iſtud oraculum, præclare vates, edidiſti, Iſraelites à Deo ſuo defenſum iri; ut intelligas, unum eſſe deum Nebuchodonoſorem, contra cujus invictam poteſtatem ne illorum quidem Deus ſtare poſſit; nos qui ab eo miſſi ſumus, illos ad unum funditus ad internecionem ita delebimus, & equitatu proculcabimus, ut eorum montes ſanguine redundent, & campi corporibus compleantur; citiúſque illos ad fugam, qúam nos ad perdendum, vires deficient. Hæc eſt totius orbis domini Nebuchodonoſoris indeclinabilis ſententia. At tu, Ammonitarum mercenarie, Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus es, eſto ſanè tantæ particeps potentiæ, & quos nobis anteponis, ad eos defice, ut cum eis potius, ut dignus es, pereas, & inter eos, à noſtra acie contrucidatus des pœnas. Quòd ſi tantum tuæ ſuperſtitioni confidis, ut me, quæ ſuſcipio, præſtare non poſſe credas; quid metu exalbeſcis? Hic tibi tuta ſunt omnia: non peribis, niſi cum illis, quos perire non poſſe vaticinaris. Vos, mei ſatellites, abripite hunc Betulium ad ſuos Iſraelitas;

tas; ut illorum potiùs exitii, quàm noſtræ ſit ſocius victoriæ.

Sent. *Veritas inviſa mundo. Etiam de veritate rogantes, veritatem audire nolunt. Aſſentatorum plenæ ſunt domus, aulæque potentum. Aſſentatorem qui amat, ruinam amat. Caſum antecedit ſuperbia.*

JUDITHA. Judithæ 8.

ARGUMENTUM.

Juditha Betulienſium primates objurgat, quòd de urbis deditione pacti ſint; & eos conſolata, ſeſe ad eis ſuccurrendum parat.

Juditha, Ozias, & cæteri Senatores.

ATtendite, primates populi Betulienſis. Promiſiſtis populo, & quidem interpoſito jurejurando, vos urbem hoſtibus poſt quinque dies eſſe dedituros, niſi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itane vero tempus divinæ ſtatuitis miſericordiæ? Et ei diem veſtro arbitrio dicitis? Hoccine tandem eſt Deum ad clementiam pellicere an ad iracundiam inſtigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, poteſtiſne, non dicam Dei, ſed hominum animus qui ſit, & conſilium, perveſtigare? Quid Dei horum omnium autoris? mentémne ejus tenetis? Nihil minùs, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui ſi nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at poteſt intra quot volet; poteſt nos quolibet die vel tutari, vel hoſtium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quaſi vadari conſilium. Neque enim is eſt, qui aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cujuſquam ſit coercendus. Quare, expectemus ad eo ſalutem, ejúſque auxilium petamus. Spero eum, pro ſua facilitate, noſtras preces auditurum, præſertim, cùm nulla hodie in noſtro genere neque tribus extent, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ deos colat fabriles: quæ res ſuperioribus temporibus in cauſa fuit, ut patres noſtri bello & direptionibus vaſtati, & ab hoſtibus magnâ clade conciſi ſint. At nos alium Deum

Digitized by Google

non agnoſcimus; unde ſperare debemus, eum non eſſe nos noſtrûmque genus deſpecturum. Quòd ſi in hoſtium poteſtatem venimus non tantùm nobis nocuerimus, ſed etiam reliquæ Judææ; noſtráque ſacraria depeculanda reliquerimus: quorum pollutionem, & conſanguineorum noſtrorum metum, & nationis captivitatem, & noſtrarum poſſeſſionum vaſtitatem, Deus temeritati noſtræ accepta feret, & à nobis pœnas repoſcet, ubicunque gentium ſumus ſerviturí, ut à noſtris dominis indignitates omnes & contumeliæ nobis ſint perferendæ. Neque enim talis ſervitus nobis Dei gratiam, ſed hominum afferet infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendent, vobis ſacrarium, vobis fanum, vobis ara nititur) demonſtrate conſanguineis noſtris, non eſſe deſperandum, contráque, quicquid acciderit, fortiter eſſe & conſtanter ferendum: Deoque in his omnibus gratias agendas, qui nos tentat, ſicut olim patres noſtros tentavit. Recordamini Abrahamum, Iſaacum, Jacobum, Moſem, denique omnes veros Dei cultores & amicos, quot, quantos, quàm varios perpeſſi ſint dolores. Conſtituite nunc altera ex parte eos, qui Dei periclitationis impatientes, contemptiùs de eo, & graviùs, & ſenſerunt, & locuti ſunt; ut fœdè perditi, & à ſerpentibus exanimati ſint. Quare ne horum deſperationem ſequamur, ſed illorum ſuperiorum fiduciam imitemur, cogitemùſque nos non ut hoſtes extremo ſupplicio affici, ſed ut ſervos ſontes ſalutari verberationis medicinâ corrigi. O. Rectè tu quidem omnia, et quæ nemo neget. Neque nunc primùm tua prudentia, intelligentia, conſilium innoteſcit; quin jam ab ineunte ætate vulgò compertum eſt, iſta eſſe in te ſingularia. Sed & plebem ſitis ad efflagitandum, & nos plebs ad jurandum adegit; quod jusjurandum violare nobis nefas eſt. Quocirca precare tu pro nobis Deum, quæ pia & religioſa mulier es, ut pluvia noſtros lacus impleat, ne ſiti deficiamus. *J.* Quemadmo-

dum

Digitized by Google

dum igitur id, quod dixi, à Deo eſſe ſentitis; ita etiam id, quod facere decrevi, an ab eodem proficiſcatur, periculum facite: Deúmque orate, ut meum conſilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis poſteritatis memoria concelebret: Vos hâc nocte ad portam eritis, ego cum ancilla mea exibo: ac ſpero fore, ut Deus, intra dies, poſt quos urbis deditionem conceſſiſtis, per me Iſraelitis ſubveniat. Sed nolo vos in meum propoſitum inquirere, (neq; enim vobis, niſi re perfectâ, enunciabo,) neq; quicquam aliud, niſi Deum pro me uſq; ad meum reditum orare. *O.* Bene vale, Deo tibi ad hoſtium ultionem viam præeunte.

Sent. *Deo præſcribendum non eſt. Inſontibus etiam in ſumma deſperatione, de Deo bene ſperandum eſt. Magnum innocentia præſidium.*

OLOFERNES. Juditbæ 10, 11, *&* 12.

ARGUMENTUM.

Juditba ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Judæis victoriam.

Excubitores, Juditba, Milites, Olofernes.

CUjas es, mulier? Unde, & quò? *J.* Ex Hebræis ſum quos quia exploratum habeo venturos in veſtram poteſtatem, ab eis transfugio, méque ad Olofernem Imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viámque demonſtrem, quâ omnibus montanis, ſine ſuorum cujuſpiam cæde, potiatur. *E.* Bene tuæ vitæ proſpexiſti, quæ ad dominum noſtrum venire, & citò venire decreveris. Nos te ante eum ſiſtemus. Quò cùm perveneris, nolíto animo formidare, quò minùs rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare poſſumus, te eo beneficio eſſe uſuram. Deducamus eam ad Imperatoris tabernaculum. Vos reliqui intereà excubias nihilominus habete. Nos centum eam ducemus. *M.* Heus tu, quò tam manè tanto ſtudio & frequentiâ feſtinatur? *Al.* Dicitur transfugam quan-

Digitized by Google

dam Hæbream ad Imperatorem duci, quæ ſit mirabili pulchritudine. *M.* Accurramus. O venuſtatem incredibilem! Quis militiam detrectet adverſus Hebræos, qui tales habeant mulieres; Pro quibus pugnando, occumbere quis dubitet? *J.* Salve, Imperator maxime. *O.* Allevate eam, mei ſatellites. Bono animo es, mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nebuchodonoſori ſervire voluerit. Quòd niſi tui me, montium fiduciâ, contempſiſſent, nunquam ego meam in eos haſtam vibraviſſem. Sed ipſi ſibi malum hoc conflaverunt. Verùm dic mihi, quam ob cauſam ab eis ad nos perfuga tranſieris. Nam ad ſalutem veniſti. Sume animum: vives & in hanc noctem & in poſterum, neque tibi quiſquam officiet; contràque, tecum bene agetur, quomodo ſolet cum ſervis domini mei regis Nebuchodonoſoris. *J.* Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriæ manda. Dicam autem nihil vanum, (abſit;) ſed ea dicam, quæ ſi ſequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus; neque tuus te conatus fruſtrabitur. Ita vivat omnium terrarum rex Nebuchodonoſor, & ejuſdem tibi concredita poteſtas, à quo ad omnes mortales corrigendos miſſus es, ut per te non ſolum homines illi ſervient, verùm etiam feræ, pecora, volucres ſub ejus imperium tuâ virtute ſubjicientur. Nam non ſolùm de tua ſapientia tuíque ingenii acumine fama apud nos percrebuit; ſed etiam per omnes jam oras ſermones diſſipati ſunt, te unum eſſe toto in regno optimum, potentiſſimum, & in rei militaris prudentia admirabiliſſimum. Jam verò, Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei reſpondiſti, audita nobis ſunt. Nam comprehenſus à Betulienſibus, rem omnem eis expoſuit. Cujus tu cave ne orationem negligas; ſed memoriæ trades; eſt enim vera: neq; enim ſuperari, neq; armis debellari natio noſtra poteſt, niſi Deum ſuum ſcelere aliquo ſibi infeſtum reddiderit. Quare, ne tuus labor irritus &

inanis

Digitized by Google

inanis fiat, expectandum eſt dum ſcelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiſerint, quo ſcelere cùm Deum irritaverint, facilem & ſibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cùm enim commeatu & aqua deficiantur, ſtatuerunt pecora invadare: & quæ guſtare Deus in lege vetuit, omnia decreverunt inſumere; frumentique primitias, & vini oleíque decimas, (quæ ſervabant dicata ſacerdotibus, qui Hieroſolymis apud Deum noſtrum miniſtrant) conſumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas eſt. Idque ut ſibi facere liceat, miſerunt Hieroſolymam, (nam & Hireſolymitani eadem fecerunt) qui ſibi poteſtatem à ſenatu afferant: quâ poteſtate ad eos relatâ facturi ſunt quod dixi; & tum demum in tuam poteſtatem venturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis aufugi, ejuſmodi erga te facinus ex Dei mandato editura, ut ad ejus auditum omnes ſint mortales admiraturi. Sum enim religioſa, cœlíque præpotentem Deum noctes dieſque colo. Interea apud te commorans, domine, noctu itabo in vallem; Deùmque precabor: qui ubi me certiorem de eorum perfecto ſcelere fecerit, veniam id tibi indicatum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis repugnante, proficiſceris. Te ego per mediam Judæam ad ipſam perducam Hieroſolymam, tuúmque currum in media urbe ſiſtam, ut eos tanquam paſtore deſtitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præſignificata & prænunciata, ut tibi enunciarem, miſſa ſum. *O.* Bene fecit Deus, quòd te populo præmiſit, quæ res & nobis victoriam, & domini mei contemporibus perniciem afferat.

Quod ſi tu, quàm es & formâ eleganti, & oratione eloquenti, tum præſtabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi Deus erit, & tu Nebuchodonoſoris domeſtica per totum orbem celebraberis. Agitè, mei ſervi, ducite hanc in meam, cellam; eíq; de meo penu alimenta præbete. *J.* Dabis veniam; non licet mihi

mihi guſtare tua, niſi velim mihi malum conflare. Sed veſcar eis, quæ mecum attuli. *O.* Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi alia ſubminiſtrabimus, cum veſtratia cibaria non habeamus? *J.* Sic tu bene vivas, domine, ut ego non antè conſumpſero, quæ habeo, quàm Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

Sent. *Qui verum audire non vult, dignus eſt qui mendaciis decipiatur. Qui veritat non credit, is mendacio facilè capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum conſilium qui repudiat, is in malum conſilium cadit.*

VIRAGO. Judithæ 13 & 14.

ARGUMENTUM.

Juditha noctu, caput Olofernis ferens Betuliam portis apertis intrat, & caput illud oſtendens eis, quæ facta ſint opus, præſcribit. Deinde quonam pacto Olofernem interfecerit, Achiori narrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Ozias, Achior.

HEus, heus, vigiles! aperite, aperite portam. Deus, Deus noſter nobis adeſt, qui hodie inſignem & præclarum victoriæ honorem tradidit Iſraelitis. *E.* Judithæ vox auditur, ſocii; deſcèndamus properè ad portam. Convocentur huc ſenatores, vos incendite faces. *J.* Vide, Abra, ut iſtud caput habeas in promptu, ut id, poſcente me, continuò de pera, unà cum velo, depromas. Jam hîc aderit omnis civitas. *C.* Prælucete funalibus vos; aperite portam, janitores: intromitte eam, ut videamus quid novi ferat. *J.* Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Iſraelis ſtirpe miſericordiam ſuam non averterit, ſed hoſtes noſtros hâc nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hoſtis noſtri Olofernis, ſummi Aſſyriorum imperatoris! en velamen, in quo ille jacebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri manu occidit; méque euntem, manentem, redeuntem, inviolatam, intemeratámque conſervavit, neque ab illo violari permiſit! Et nunc & illum vi-

ciſſe,

Digitized by Google

ciſſe, & me evaſiſſe, & vos liberatos eſſe lætor; vóſque ut Dei bonitatem infinitámque miſericordiam prædicetis, exhortor. *C.* Agimus Deo noſtro gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per te noſtros hoſtes in nihilum redegerit. *O.* O omnium mortalium fœminarum Deo acceptiſſima fœmina! O cœli terrarùmque creatoris Dei nunquam ſatis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hoſtium noſtrorum direxerit; quo facto tantam tibi hodierno die nominis gloriam comparavit, ut tuæ virtutis laus, tamdiu in hominum mentibus hæſura, & linguis celebranda ſit, quam diu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit; quæ quidem in tantis nationis noſtræ anguſtiis non dubitaveris vitam tuam ruinæ opponere, & jam deſpondentibus animos ſubvenire. *J.* Attendite nunc, fratres. Hoc caput in pinnis murorum noſtrorum ſuſpendetis. Deinde orto ſole univerſi armati eruptionem facietis, ita ut ad eorum oppugnanda præſidia deſcendere videamini. Tunc accidet (id quod erit neceſſe) ut ad Oloſernis tabernaculum concurratur; quo invento mortuo, tantùs illos timor occupabit, ut præſidium ſibi in fuga ponant. Tum vos ſequamini licebit eóſq; paſſim, Deo concedente, obteratis. Sed antè accerſatur mihi Achior Ammonita, ut Iſraelitarum contemptorem (a quo ad nos tanquam ad certam necem amandatus eſt) videat. Adeſdum, Achior. Deus Iſraelitarum (cui tu teſtimonium dediſti, ultorem eſſe hoſtium ſuorum) caput omnium infidelium hâc nocte meâ manu truncavit. Quod ut ita eſſe credas, ecce tibi caput Oloſernes, qui ſuâ arrogantiâ Deum Iſraelitarum deſpicabatur, tibíque mortem in communi Iſraelitarum cæde aſſignabat! *A.* O te non ſolum in omnibus Judææ domiciliis, ſed etiam in omnibus gentibus felicem, cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum excitabuntur? Sed jam narra mihi, ſi placet, quomodo te hac tota in re geſſeris. *J.* Principiò, cùm hinc (ut ſcis) profecta incidiſſem

diſſem in vigiles, ab eis deducta ſum ad Oloſernem, apud quem, magnâ omnium expectatione juſſa dicere, cur adveniſſem, ſimulavi, me eſſe perfugam, quæ deſperatione rerum noſtrarum ad eum tranſiiſſem, demonſtravíque ea quæ ex te audiviſſet eſſe vera. Neq; enim genus hoc hominum poſſe ſuperari niſi aliquo facinore admiſſo. Sed jam fame preſſos Iſraelitas, cogitare veſci eis, quibus veſci lex prohiberet; quo ſcelere ſi ſe obſtrinxiſſent, facilè eos victum iri. Quare expectaret, dum id ſcelus eſſet perpetratum; mihi interea in ejus caſtris verſanti faceret, quandocunq; vellem, exeundi poteſtatem, ut Deum precarer, & illo ſcelere commiſſo, à Deo certior fierem, eúmque de eo admonerem: tum demum eum eſſe ſuperaturum. Credidit ille, mihíq; omnia quæ petieram conceſſit. Ita triduò in caſtris verſatus ſum; noctu interim in vallem, Deum ſalutandi gratiâ ventitans, deſque præſens auxilium ſuppliciter implorans: quarto deniq; die ab illo ad compotationem accerſita adſui, oſtendíq; me quicquid imperaſſet eſſe facturam. Potatur; ipſe mei cupiditate ardens largiùs ſeſe invitat. Clauſâ cœnâ, cùm cæteri vini pleni diſceſſiſſent, Bagoas eunuchus tabernaculum externè clauſit; me ibi ſolâ relictâ cum Oloferne, qui ebrietate & ſomno appreſſus, in lecto recuberat. Hic ego cùm pediſſequæ meæ mandaviſſem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum ſtans) cum animo meo oravi, ut mihi tum meiſque adeſſet. Deinde ad lecti columellam, quæ erat propter caput Oloſernis, accedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, ſiniſtrâ cæſariem ejus prehendo, Deúmq; tacitè precata, ut me in ea re confirmaret, collum ſummâ vi bis ferio: amputatoq; capite, corpus à ſtragula veſte provolvo; & ablato velo, exeo, ac pediſſequæ caput trado: quo in eſcariam peram indito, ambæ de more, ſic quaſi ad ſupplicationem

egreſſæ,

egreſſæ, huc tutò pervenimus. *C.* Salvi ſumus, reviximus: ô fauſtam nóctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas! *A.* Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei veſtri poteſtate, non aliter dixi quam ſentiebam: tamen nunc multò magis hâ re confirmatus, credo, voló; deinceps non tam Iſraelitarum laudator, ſed civis eſſe, & in veſtrum numerum pignore circumciſionis adſciſci.

Sent *Superbiſſimus quiſque turpiſſimâ morte dignus. Vel fœminæ manu poteſt Deus hoſtes ſuos ulciſci. Cæſo duce, facilè vincuntur milites.*

SUSANNA. *Dan.* 13.

ARGUMENTUM.

Suſanna à duobus ſenatoribus, quia ipſorum libidini abſequi recuſſâſſet, accuſata adulterii, ad ſupplicium damnata ducitur. Sed divinitus ſupervenit Daniel, qui interrogationis prudentiâ ſenatorum calumniam palâm facit; atque ita in ipſorum caput ſupplicium convertit.

Duo Senatores, Concio, Suſanna, Daniel, Puer.

AUdite, univerſa Judæorum concio, quamobrem in veſtrum judicium adducta ſit hæc Joachimi uxor Suſanna. Heri, cùm nos duo Judices in hortis ejuś mariti ſoli deambularemus, hæc cum duabus pediſſequis ingreſſa eſt: quas ubi foras amandavit, hortorúmque januam obſeravit, venit ad eam quidam juvenis qui tum in occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos, qui in hortorum angulo erámus, animadverſo tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem coeuntes, ſed illum comprehendere nequivimus. Nam cum eſſet valentior quàm nos, apertâ januâ exiliit. Tantùm hanc prehenſam rogabamus, quis eſſet ille juvenis: ſed noluit nobis enunciare. Hæc nos, impoſitis huic reæ (ſicut mos eſt) manibus, teſtamur. *C.* Satis explorata res eſt: Senatores ſunt qui teſtificantur, & iidem judices: dubitari non poteſt. Plectatur capite, quemadmodum Lex jubet. *Su.* O Deus immortalis, qui occulta nôſti, qui om-

Digitized by Google

nia etiam antequam facta ſint perſpicis: tu ſcis, ut hi falſum contra me teſtimonium dixerint; ac vides, ut capite dem pœnas, cùm nihil eorum commiſerim, quæ iſti contra me per calumniam, malitiámque commenti ſunt. *Sen.* Non eſt mirandum, ſi turpiſſimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad ſupplicium, ut hoc tam deteſtabile facinus expietur; ne tam fœda in populo macula hæreat. *D.* At ego teſtor, me in hujus ſanguinem nullo modo conſentire. *C.* Quidnam iſtud eſt, quod clamas tu? *D.* Itâne ſtulti eſtis Iſraelitæ, ut neq; quæſtione habita, neque veritate compertâ, Iſraelitidem condemnaveritis? Revertimini in forum. Dico iſtos contra eam falſa eſſe teſtatos. *Sen.* Ergo tu ſede in medio noſtrûm, & tuam nobis pronuncia ſententiam, poſtquam tibi ſenatus divinitus datur. *D.* Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi iſtum. V tule annis, veterator malitiâ, nunc tua te ſcelera petunt, quæ factitabas antea, cùm inſontibus condemnandis, ſontibúſque abſolvendis, iniqua judicia faceres; Jehovâ innocentêm & juſtum interfici vetante. Nunc igitur, hanc ſiquidem vidiſti, dic ſub qua arbore congreſſos videris. *Sen.* Sub lentiſco. *D.* Probè in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto, diſcindet te medium. Amovete hunc, adducite nunc alterum. Age, genus Chanamæum, non Judæum: te venuſtas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Ita verò agebatis cum Iſraelitidibus, quæ præ metu in veſtrum congreſſum veniebant. Sed non Judæ proles veſtram nequitiam ſuſtinuit. Age igitur, ſub qua illos arbore congreſſos depreh ndiſti? *Sen.* Sub ilice. *D.* Tu quoque probè in tuum caput mentitus es. Jamque præſtò eſt Dei genius cum enſe, qui te medium diſſecet, ambóſque perdat. *C.* O Dei bonitatem immenſam! à quo nunquam deſeruntur, qui in eo fiduciam ſum collocârunt. Abripiamus ad necem hos nequiſſimos & improbiſſimos vetulos,

vetulos, ut, ex lege eâdem pœnâ pleċtantur, quam innocenti moliebantur.

Sent. *Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam piis excavârunt.*

CHALDÆI. Dan. 2

ARGUMENTUM.

Nebuchodonoſor Babyloniæ rex, Chaldæos jubet ut ſomnium quoddam ſuum (quod ipſi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cùm illi non poſſent, imperat eos necari.

Nebuchodonoſor, Chaldæi.

AGite verò conjectores, augures, harioli Chaldæi, homines explicandi ea, quæ ſunt obſcuritate involuta, peritiſſimi, evellite hunc mihi ex animo ſcrupulum, meúmq; mihi ſomnium aperite cujus interpretationem anxius deſidero: nam eam ob rem eſtis convocati. *C.* Vitam tibi, rex, ſempiternam precamur. Eloquere ſanè nobis ſomnium: & nos id interpretando evolvemus. *N.* Oblitus ſum: quòd niſi vos & ſomnium mihi & ſomnii ſignificationem ediſſeritis, & vos per ſummum dedecus vitam amittetis, & veſtræ domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atq; honore afficiemini. Proinde facite, ſi ſapitis. *C.* At ſomnium dicere, tuum eſt; nos interpretationem recipimus. *N.* Enimvero video vos ex eo excuſationis occaſionem arripere, quòd videtis eam rem mihi memoriâ excidiſſe. Sed nihil agitis, niſi enim me hâc ſuſpicione levatis: non poteſt eſſe dubium, quin uno omnes animo ſtatueritis, me longis quibuſdam ambagibus peſſimè deludere, & tempus conſumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi ſomnium ut intelligam vos interpretari etiam poſſe. *C.* Nemo eſt in terra, qui iſtud præſtare poſſit, neq; quiſquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quæſivit ex ullo divino. Eſt enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quàm quod poſſit quiſquam

Digitized by Google

expedire, præter unos Deos, qui inter mortales non verſantur. *N.* Papæ! ergo vos prorſus inutiles eſtis, & hominùm animis, inani præclaræ rei profeſſione, tenebras offunditis. Quis veſtri erit uſus? Comprehendite, ſatellites, colligate, abducite ad extremum ſupplicium iſtos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero, totum hoc indoctum, & inſipiens doctorum & ſapientum genus, ad necem trahi: ut, quorum nullus in vita uſus eſt, eorum mors ſit viventibus ſalutaris.

Sent. *Deus ſapientum ſapientiam perdit. Deus ſapientes hujus mundi implicat inexplicabiliter.*

DANIEL. Daniel 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nebuchodonoſori ſomnium ipſius dicit & interpretatur quod quidem eſt de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldæorum, Perſarum, Macedonum, & Romanorum: quibus ſuccedit Regnum Chriſti, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nebuchodonoſor.

NOli interimere iſtos ſapientes, Arioche, quos juſſit rex occidi: ſed deduc me ad eum; ego ſuſcipio interpretationem. *A.* Placet: ſequere me. *D.* Sequor. *A.* Nactus ſum hominem ex captivis Judæis, O rex, qui pollicetur interpretationem. *N.* Túne is es Baltaſar, qui poſſis mihi, et quid in ſomniis viderim, & quid id ſignificet effari? *D.* Quod quæris arcanum, O rex, non ſapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiatores poſſunt explicare: verùm eſt in cœlo abditorum demonſtrator Deus, qui ea tibi præmonſtrat, quæ olim eventura ſunt. Igitur tuum ſomnium, & viſum quod tibi ſecundùm quietem occurrit, hujuſmodi eſt. Cùm in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem veniſti, quid poſthac futurum eſſet: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat; idémque mihi, non propter excellentem ſapientiam, quâ unus cæteris mortalibus præſtem, verùm mihi idem aperuit, quò tibi plana faciam

Digitized by Google

faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitaſti. Tibi in ſomniis objecta eſt ſpecies quædam inuſitatâ magnitudine ſimulacri, ante tuos oculos ſtantis, aſpectu terribili: cujus caput erat ex auro probatiſſimo, pectus & brachia argentea, venter & femora ærea, pedes partim ferrei, partim cretacei. In eo ſpectando dum tu hæres, ſaxum ſuâ ſponte avulſum incidit in ejus pedes, eóſque contrivit: quo caſu confractum ſimul eſt ferrum creta, æs, argentum, atque aurum; omníaque fragmenta ventus, tanquam æſtate ſtipulas ex area, ſic ſuſtulit, ne veſtigio quidem relicto: ipſum autem ſaxum, quo icta eſt ſtatua, mutatum eſt in ingentem montem, qui totum terrarum orbem complevit. Et hoc quidem eſt ſomnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœleſtis ille Deus nobiliſſimum regnum, & præclariſſimam largitus eſt poteſtatem: omnéſque homines, quotquot ubiq; terrarum ſunt, terreſtréſq; beſtias, & aëreas volucres, ſub tuum imperium ditionémque ſubjunxit. Ita tu caput aureum. Poſt te autem exiſtet aliud regnum tuo deterius, id erit argenteum. Deinde aereum, cujus ditio latè in omnem terram patebit. Pòſt, quartum ſurget, durum & planè ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuuntur: ita ejus imperii violentia, & rigor, omnia violabit, & contundet. Pedes autem pedúmque digitos quòd vidiſti, partim ferreos, partim fictiles; regnum illud diſſidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, ſicut vidiſti ferrum cum argilla conjunctum; illa verò digitorum, partim, ferro partim argillâ conſtantium, diverſitas, regni inæquabilitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum eſt. Quódque ferrum vidiſti argillæ conjunctum, illâ quidem propinquitate inter ſe conjungentur, ſed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non poteſt. Ejus regni tempore, ſuſcitabit Deus regnum nullâ unquam temporum ſerie delendum, neque alii genti tradendum,

Digitized by Google

dum, quod quidem ſranget & abolebit omnia illa regna, ipſúmque permanebit in ſempiternum. Quemadmodum vidiſti è rupe ſaxum nullâ manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurúmque perfregit: Ita Deus ille maximus tibi præſignificat ea, quæ poſt hoc tempus futura ſunt, éſtque ſomnium certiſſimum, & cum re ad verbum conveniens. *N.* O immenſam ineffabilémque ſapientiam! O profundum & ingenioſum intellectum! afferte huc citò odores & libamina. Dignus eſt cui ſuffimina fiant, cuíque divini honores præſtentur. O Baltaſar, veſter Deus verè Deus eſt Deorum, regúmque dominator, & obſcurorum explicator, poſtquam tu rem tam profundâ ignorationis caligine demerſam potuiſti in lucem eruere.

Sent. *Deus arcana ſua piis & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt uſque ad adventum Chriſti. Chriſti imperium æternum eſt.*

FORNAX. Dan. 3.

ARGUMENTUM.

Nebuchodonoſor Babyloniæ Rex erectam à ſe ſtatuam auream imperat à cunctis ſuis populis congregatis adorari. Hoc cùm Sidracus, Meſacus & Abednego, Judæi, facere recuſâſſent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cùm ab igne indemnes fuiſſent, Nebuchodonoſor ipſorum Deum ſolum eſſe confeſſus, imperat adorari.

Sidracus, Meſacus, Abednego, Præco, Delatores, Nebuchodonoſor, Proceres.

QUorſum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diverſis nationibus in hunc locum convocata? *M.* Neſcio; niſi quòd dum video immanem illam Statuam juſſu regis erectam, metuere incipio, ne quid rex impium cogitet. *A.* Ego quoque valde commoveor, ac ne velit eam adorari, vereor. *S.* Quid agemus igitur, ſi juſſerit? *A.* Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem eſſet Dei cultum renunciare. *S.* Quâ tandem iſtud ratione? *A.* Rogas? Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes

es inanis & ſtupidi, rei mortalis, ſimulacri procumbere? quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari poteſt? *M.* At licebit, periculi deprecandi gratiâ, cultum ſimulare, cùm tamen animus in Deo ſemper fixus hæreat. *A.* Apageſis. Satiſne ſe viro probaret mulier, ſi, cùm alteri corpus ſuum proſtitueret, ſe tamen virum ſuum ſemper in animo ferre diceret? Hæccine tibi juſta excuſatio videretur? *M.* Nequaquam. *A.* Atqui non minùs eſt hoc abſurdum. Túne, qui unus es teipſum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Vejovi addices? Quæ tanta animi mollities eſt, aut quæ perverſitas, nos quos honeſtum eſſet propter mortales Dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci? *S.* Quid ergo cenſes? *A.* Subeundum quemvis cruciatum potiùs, & fortiter occumbendum, quàm tantillùm modò de via deflectendum. *S.* O maſculum pectus! laudo te. Equidem ita ſentiebam, ſed volui, quid animi haberes, tentare. Verùm edicitur ſilentium, & video in loco edito præconem: audiamus quid proclamat. *Præ.* Pax ſit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, populo, lingua, præſentes adeſtis, ut ſimul atque ſonum audietis tubæ, tibiæ, citharæ, ſambucæ, pſalterii, ſymphoniæ, & reliquorum concentuum, procumbatis, & Signum aureum adoretis, quod rex Nebuchodonoſor erigendum curavit. Quòd ſi quis non paruerit, continuò in igne candentem fornacem injicietur. *S.* Deum immortalem! quod ſcelus video? Eóne impietatis & inſaniæ prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum manu factum, homine deterius eſt & inferius? *M.* O veſaniam! illud videſis, ut prociderunt omnes! Ego certè centies mori malim. *D.* Videtíſne illos tres Judæos, qui non procubuerunt? *Al.* Video; nunciandum id eſt regi. *D.* Rectè ſanè: eamus ad eum. *A.* Adeóne concidiſſe conſtantiam, ut in tanto numero nullus ſit,

Digitized by Google

quem non labefactaverit metus? *D.* Optamus tibi, rex, vitam quàm longiſſimam. Tu edicto caviſti, ut omnes, audito cantu muſico, procumberent & aureum ſimulacrum adorarent: rebellibúſq; pœnam deſcripſiſti, ut igni cremarentur. Nunc homines quidam Judæi, quos tu procurationi Babylonicæ præfeciſti Sidracus, Meſacus, & Abednego, tuum edictum contemnunt, neque eoſdem tecum Deos colere, neque Statuam adorare curant. *N.* Itáne eſt? Ergò invenientur, qui meum imperium detrectent? Ergò ego non maximus? Properate, adducite eos properè. *D.* Fiet. *N.* Jam ego eos docebo quid ſit mihi non obedire: Jam efficiam, ut ſciant me eſſe regem. *D.* Adducimus tibi homines, ô rex. *N.* Itáne eſt, Sidrace, Meſace, & Abednego, ut vos neque meos Deos veneremini, neque auream Statuam à me erectam adoretis? Quid? Nunc ſaltem non eſtis parati, auditis concentibus muſicis, accidere ad eam? Nam niſi facitis, protinus in fornacem immittemini. Ecquis verò eſt Deus, qui vos à meis manibus liberet? *S.* Nihil ſumus ſolliciti, quomodo tibi ad iſta reſpondeamus. Eſt Deus, quem nos colimus, qui & poteſt nos ex flammis ſervare; & ex tuis manibus, rex profectò ſervabit. Quod etſi non ita eſſet, tamen omnino (ne tu erres) neque Deos tuos coleremus, neque ante Statuam inclinaremur. *N.* Proh deûm atque hominum fidem! tantâ eſſe quenquam audaciâ, ut auſit mihi in os repugnare? Ite, comportate ligna, ſubjicite igni alimenta, efficite eum ſeptuplum hujus, qui nunc eſt. Vos verò, O fortiſſimi viri totius exercitûs comprehendite hos tres viros, colligate. Eja, quid ſtatis? Nihil opus eſt detrahere veſtes, vincite unà cum omni amictu. Hem ſic volo; præcipitate eos in flammam. Videamus quid poſſit eorum Deus: properate, ignavi; ego vobis hoc ſceptro comminuam capita. Papæ! Videte ut flamma eos hauſerit, qui ipſi in flammam alias conjecerunt. Sed quid? O rem miraculi ple-

nam!

Digitized by Google

nam! quid ego video? Eho, mei proceres, nonne tres viros in ignem conſtrictos injecimus? *Pro.* Factum, rex. *N.* Atqui ego video quatuor viros ſolutos in media fornace ingredientes, illæſos, & indemnes: quorum quartus formâ eſt auguſtâ, & planè divinâ. O rem inauditam! Accedam propiùs ad oſtium fornacis. Heus, Sidrace, Meſace, & Abednego, ſummi Dei cultores, exite huc. *S.* Adſumus, ô rex, è torrida flamma, divinâ benignitate erepti. *Pro.* Dii boni! quid hoc rei eſt? Quanta miracula hodie cernimus! Videte, ut ignis in horum corpora nullum vim habuerit, ut ne pilus quidem crematus ſit, ut amictus integri nullâ flammæ notâ inuſti ſint! *N.* Gratias ago Deo Sidraci, Meſaci, & Abednegonis, qui genium ſuum miſerit ad liberandum ſui cultores, qui ipſius fiduciâ nixi, ſpreto regis edicto, maluerunt ſua corpora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo, præterquam, ſuo ullum cultum aut honorem habere. Itaque decerni placet, decretúmque in omnibus omnium linguarum nationibus & gentibus promulgari, ut, qui malè de hoc Deo dixerit, turpiſſimo exitio plectatur, ejuſque domus publicetur & evertatur, illius facinus memoriâ & nomine loci notetur. Nam, præter hunc unum, præſens ac ſalutis præpotens Deus, nullus eſt.

Sent. *Maxima pars mundi homines magis metuit quàm Deum. Mori ſatius eſt, quàm ſimulacra colere. In juſtiſſimum quemque graviſſimè ſæviunt principes hujus mundi. Deus ſuos novit vel ex mediis flammis eripere. Pii patiendo vincunt.*

BALSASAR. *Dan.* 5.

ARGUMENTUM.

Accerſitus ex matris concilio à Balſaſare Babyloniæ rege Daniel vates, ei legit & explanat ſcriptum manûs in pariete quod Chaldæi non potuerunt.

Balſaſar, Regina, Daniel.

NUllùmne eſſe è vobis, qui hoc legere & explanare poſſit? O homines ad nullam rem idoneòs!

Digitized by Google

idoneos! Quid attinet vos tantò honore eſſe, ſi cùm maximè opus eſt, tum minimè poteſtis? *R.* Regem multùm diúque ſalvere jubeo. Audivi ut tu te cruciès, & æſtues, quòd nemo poſſit tibi hoc ſcriptum enucleare. Sed ne te afflicta, néve tantopere pertimeſce. Vir quidam in tuo regno, mente ſanctiſſimorum deorum præditus, cujus excellens perfectáque doctrina, peritia, ſapientia, tempore patris tui cognita perſpectáque fuit: quo nomine rex eum magorum, hariolorum, divinorum, Chaldæorúmque magiſtrum eſſe voluit, quòd eum Danielem (nam id eſt ei nomen, quanquam rex Baltaſarem nuncupavit), compertum eſſet ſingulari ingenio & prudentiâ valere, ínque ſomniis interpretandis, ambiguíſque aperendis, & obſcuris declarandis, longè alios omnes antecellere. Proinde ſi me audies, eum evocabis, ut te iſtâ difficultate liberet. *B.* Evocetur ſanè. *R.* Mox aderit, ne trepida. *D.* Adſum tuo accerſitu, O Rex! *B.* Túne es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit? *D.* Etiam. *B.* Audito te afflatu auguſtiſſimorum deorum agi, ſcientiâque & prudentâ atque ſapientiâ facilè principem eſſe. Eam ob rem te advocavi. Sed, quam ad rem audi. Cùm hìc læto ſolutóque animo opiparè convivarer, unà cum mei regni optimatibus; ecce extitit quædam quaſi manus, quæ digitis inſcripſit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonios ſapientes: ſed eorum nemo, non modò interpretari, ſed ne legere quidem poteſt. Te autem accepi implicata evolvere, & obſcura optimè declarare poſſe. Nunc itaque, ſi potes hoc legere, & mihi quid ſit eloqui, purpurâ & aureo torque inſignitus, tertium regni principatum obtinebis. *D.* Tua tibi dona habeto, aut alii largitor. Ego tamen hoc ſcriptum & legam, & tibi planum faciam: itaque ades animo. O Rex! Nebuchodonoſori patri tuo olim largitus eſt Deus magnificum Regnum, ſplendorémque egregium;

Digitized by Google

gium; qua de cauſa omnes eum gentes & nationes trepidè metuebant: quippe qui quoſcunque viſum erat, interimeret, cæderet, efferret, deprimeret. Sed cùm jam ſecundis rebus elatus intemperanter ſuperbiret, & animos tolleret, de ſolio deturbatus eſt, &, omni ſplendore amiſſo, ex hominum conſortio ejectus: tum id brutam naturam, ſenſúmque tranſlatus, inter feras habitavit; & herbarum paſſu boum ritu delectatus, ventos imbreſque, & omnes naturales cœli mutationes nudato corpore pertulit, donec tandem recognovit ſummum illum Deum terreſtris hujus imperii principem eſſe, & ei, quem vellet, præficere. Tu quoque, Balſaſar, qui es ejus ſatu editus, nihilo te modeſtiorem præbuiſti, cùm tamen ea omnia præclarè ſcires: ſed te contra cœlorum Dominum inſolentiùs geſſiſti, & nunc vaſa terreſtris ejus Domicilii proferri juſſiſti, quibus tu, tuíque proceres & uxores juſtæ, tum concubinæ, in bibendo vino abuſi eſtis. Quinetiam Deo celebraviſti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt neque ſentiunt; Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia ſunt, nullum honorem habuiſti. Quare ab eo miſſa eſt hæc manus, cujus ſcriptum hoc eſt: *Menſus eſt, menſus eſt, ponderavit & diviſit.* Senſus autem: *menſus eſt*, menſus eſt Deus regnum tuum, & id conſummavit: *Ponderavit*; ponderatus es in trutina, & inventus levior: *Diviſit*: diviſum eſt tuum regnum, & Medis Perſíſque diſtributum.

Sent. *Cum maximè opus eſt, tum minimè juvant hujus mundi ſapientes. Cùm trepidat & nihil poteſt humana ſapientia, tum maximè ſeſe exerit divina. Qui alieno exemplo non ſapit, is ſuo periculo maloque dignus eſt. Hominum imperia in Dei ſunt arbitrio.*

HAMAN. Eſteræ 7.

ARGUMENTUM.

Eſtera regina rei Aſſuero patefacit perfidiam Hamanis in Judæos, eámque ob cauſam rex illum jubet in crucem

cem tolli, ab eo ipſo erectam ad tollendum in eam Mardochæum Judæum.

Aſſuerus, Eſtera, Hamam, Harbona.

LAutè ſanè & prolixè à te accepti ſumus, regina, uxor chariſſima. Quamobrem roges jamquidlibet, licet; id rogatum feres. Dic quid petas: vel ſit dimidium regni mei, tamen impetrabis. *E.* Siquidem habeo te propitium, O rex, & ſi ita tibi videtur, vitam mihi meíſque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam ſumus proditi, & indigniſſimo crudeliſſimóque exitio deſtinati. Quòd ſi ſervituti addiceremur, equidem tacita ferrem: quanquam indignus eſſet hoſtis, qui tantum regi damnum compararet. *A.* O ſuperi! Quis hominum eſt tam audax, ut id auſus ſit etiam cogitare? Aut ubi is eſt? *E.* Ecce hîc adeſt hoſtis infeſtiſſimus, homo hominum, quantum eſt, peſſimus, Haman. *A.* Proh Deûm atq; hominum fidem! O Cœlum! O terra! ardeo: tantâ inventum eſſe quenquam audaciâ: *Ham.* Exiit irâ inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi ad reſtim redit. Sed tamen tentabo animum reginæ, ſi fortè miſereſcat mei: quòd ſi hoc non ſuccedat, actum eſt, ilicet, perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor; nec poteſt ullum ſupplicium majus eſſe meo crimine: Sed te ſupplex oro, genua amplectens, per iſtam clementiam. *A.* Quem neq; pudor, neq; mea Majeſtas deterruit. Sed quid video? Atat etiam ad lectum reginæ? O magne Jupiter! etiámne ut reginam domi apud me vi comprimat? corripite, velate vultum: Indignus eſt qui lucem intueatur. *Harb.* At etiam, ſi ſcias, quid machinatus ſit in Mardochæum, hominem de te, rex, optimè meritum, utpote per quem facta in te conjuratio patefacta ſit. Crucem ante domum ſuam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam eum tolleret. *A.* Percommodè cadit, autorem in eam tollite, ut eâdem, quâ alios captat, via capiatur.

Sent.

Digitized by Google

Sent. *Muliebrium illecebrarum magna vis eſt in utramque partem, hoc eſt, vel ad nocendum, vel ad juvandum. Malum conſilium conſultori peſſimum. Impii ſuo ipſorum laqueo jugulantur.*

ARTAXERXES. 2 *Eſdræ* 2. *vel Nehem.* 2.

ARGUMENTUM.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat eundi inſtauratum urbem Hieroſolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

QUî fit ut vultu ſis adeò triſti, cùm non ægrotes? Mirum, ni animi triſtitia eſt. *N.* Rex, in perpetuum vive. Poſſúmne non triſti vultu eſſe, cùm urbs, in qua ſepulchra ſunt majorum meorum, everſa ſit, & ejus portæ igne deflagraverint? *A.* Quidnam ergo petis? *N.* Si tibi videtur, & ſi quid apud te valeo, ut me dimittas in Judæum, ad inſtaurandam urbem patriam. *A.* Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad iſtud fieri velis. *N.* Curabis, ſi placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendem, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Aſaphum regiæ ſylvæ cuſtodem, qui mihi ligna ſuggerat ad reficiendas portas arcis, quæ eſt ædi conjuncta, urbíſque mœnia, & domum, in quam ſum diverſurus. *A.* Dabuntur quæ petis. *N.* Ago tibi gratias immortales, Rex, tibíque fortunatiſſimum longiſſimúmque regnum precor.

Sent. *Regis animum Deus habet in manu, eúmque quocunq; vult inclinat. Cui propitius eſt Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.*

NEHEMIAS. 2 *Eſdræ* 5. *vel Nehem.* 5.

ARGUMENTUM.

Expoſtulant pauperes Judæi de divitum erga ſe iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebeii, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

MAgnus eſt tum noſtrûm, tum noſtrorum liberorum numerus; comparandum eſt inde frumentum, quo vivamus. *Al.* Oppignorandi ſunt fun-

di

Digitized by Google

di noſtri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. *Al.* Jam pro noſtris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum, pecuniam ſumpſimus mutuam. An æquum eſt, ut cum ejuſdem nobiſcum conſanguinitatis ſint alii, eadémque ſit liberorum eorum atque noſtrorum conditio, nos tamen liberos noſtros in ſervitutem dedamus, ſintq; jam filiarum noſtrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare poſſimus, cùm fundos & vineas noſtras teneant alii? *N.* O indignum facinus! Itáne vero, principes, fœnus à veſtris exigitis? Ergo nos conſanguineos noſtros Judæos, in exteras gentes venditos, pro noſtris viribus redimerimus, & vos eoſdem emetis ut dominos non amiſerint, ſed mutaverint; non rectè facitis. Nonne in metu Dei noſtri vivitis? ut barbarorum hoſtium noſtrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentúmque mutuò dedimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodie agros ſuos, & vineas, & oliveta, & domos: tum centeſimam condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ iis mutuò dediſtis. *P.* Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus: Sic faciemus, ut tu hortaris. *N.* Vos vero, ſacerdotes, jurate vos ita factos. *S.* Faciemus. *N.* Ergo quemadmodum ego meum gremium excutio, ſic, quicunque non hæc præſtiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore ſuo: ſicque eſto excuſſus, vacuúſque. *Po.* *Amen.*

Sent. *Avaro homine nihil eſt iniquius. Avarus animam venalem habet. Multùm pollet, etiam apud iniquos, juſtus & gravis homo.*

VERITAS. 3 *Eſd.* 3, & 4.

ARGUMENTUM.

Darius Perſarum rex proponit optimatibus ſuis trium ſtipatorum ſuorum ſententias, ad judicandum quænam eſſet optima. Sunt autem eæ, de viribus Vini, Regis, Mulierum & Veritatis. Hic cum ſtipatores,

juſſu

juſſu regis, ſuæ quiſque ſententiæ rationem reddidiſſent, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas tribuiſſet: & a rege, præter ſtatutum diſputationis præmium, impetrat, ut Hieroſolymitanum fanum inſtauret.

Darius, Anagnoſtes, Stipator, Alter Stipator, Zorobabel, Optimates.

HÆc cauſa eſt, mei proceres, cur vos juſſerim convocari. Cùm mei corporis cuſtodes, dormiente me, inter ſe (ut fit) confabularentur, eò delapſi ſunt, certatim ut dicerent ſuam quiſq; ſententiam, ecqua res maximam vim habeat: eâ conditione, ut cujus dictum Ego & Perſidis triumviri doctiſſimum judicâſſemus, huic victori pronunciato ea darentur, quæ jam audietis. Recita ſchedulam. *A.* Cujus dictum ſapientiſſimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta conſequitor, purpurâq; induitor; & auro bibito, & in auro dormitto, & in aureis frænis currum, byſſinámque cidarim, & torque circumdatum collum habeto, & ſecundum Darium primus propter ſuam ſapientiam ſedeto, Dariiq; familiaris dicitor. Primi ſententia eſt hæc: *Maximam vim habet vinum.* Alterius; *Maximam vim habet Rex.* Tertii; *Maximam vim habent Mulieres,* ſed *Omnia vincit veritas.* *D.* Nunc evocentur huc juvenes, ut ipſi ſua dicta declarent. Dicite, juvenes, ſuæ quiſque ſententiæ rationem. *St. prim.* Quantam vim habet vinum, ô viri! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit: eandem regis ac privati, eandem ſervi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit; omniúmque animos ad lætitiam & hilaritatem convertit; neq; doloris ullius, neque debiti memor, omnium animos divites reddit; oblitúmque vel regis, vel ſatraparum, efficit, ut nihil niſi magnificum loquatur; atque cùm potaverunt homines, & fraternæ neceſſitudinis & amicitiæ memoriâ depoſitâ; continuò gladios ſtringant; neq; poſtea, ubi à vino reſipuerint, quid fecerint, recordentur. O

viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habent Homines, qui terras, & maria, quæque in eis inſunt omnia, teneant? Atqui *Rex* omnibus antecellit & dominatur, in eóſque principatum tenet: ita ut quicquid juſſerit, faciant. Si jubet ut inter ſe belligerent parent: ſi contra hoſtes mittit, vadunt, & montes, & muros, & turres demoliuntur; occidunt & occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quòd ſi vicerint, ad regem omnia referunt, tum quæ prædati ſunt, tum cætera. Item qui non militant neq; bella gerunt, ſed terram colunt, hi quoq; ubi ſata meſſuerint, ad regem referunt, cogítque alius alium tributa regi ferre. Is unus ſi jubet perimere, perimunt; ſi dimittere, dimittunt; jubet verberare, verberant; jubet vaſtare, vaſtant; jubet conſtruere, conſtruunt; jubet exſcindere, exſcindunt; jubet ſerere, ſerunt: cunctúſq; ejus tum populus, tum magiſtratus eidem parent; eóq; interim accumbente, cibum capiente, dormiente, circùm undiq; cuſtodiam agunt; neque cuiquam diſcedere, & ſua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare ſic ſtatuo, viri, Regis maximam eſſe vim, cui ſic obtemperetur. *Z.* Magnus quidem rex eſt, viri, & homines multi, & vinum multum poteſt. Quid, qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terrâ dominantur, ab his ortum eſt: hæ ipſos educaverunt vinearum ſatores, ex quibus vinum fit: hæ hominum veſtes faciunt: hæ hominibus gloriæ ſunt, nec poſſunt ſine fœminis homines eſſe. Quòd ſi aurum, argentúmve, aut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formâ mulieris amore capti, his omnibus omiſſis, in eam oculos defigunt? eam hiante ore intuentur; auròque, & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt?

Digitized by Google

anteponunt? Homo, omiſſo ſuo ipſus parente à quo educatus eſt, ſuâque patriâ, uxori adhæreſcit, & cum uxore vitam finit, & patris, & matris, & patriæ immemor. Atque ut perſpiciatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & induſtriâ paratis omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proficiſcitur, & mare & flumina tranat, & leones videre ſuſtinet, & per tenebras graſſatur; atque ubi furatus, prædatus, graſſatus eſt, ad amicam omnia refert, plúſq; diligit homo ſuam conjugem, quàm parentes; uſque adeò, ut propter fœminas multi mente alienati, multi ſervi facti ſint, multi periêrint, multi lapſi ſint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingens regis potentia eſt? Nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam, cùm hominis præclariſſimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram ſedens, de ejus capite diadema auferret, ſuóque imponeret; tum regis malam ſiniſtrâ manu feriret, rege interea eam ore hiante aſpiciente, & arridenti arridente, & ſuccenſenti blandiente, quò eam ſibi reconciliaret. Annon multùm valent mulieres, ô viri, quæ hæc faciant? Multùm ſanè & mulieres pollent, & ingens terra eſt, & excelſum cœlum, & ſol, curſu velox, qui uno die cœlum circumvectus, eòdem recurrat unde profectus eſt, magnus ſanè eſt: ſed veritas maxima eſt, & omnium potentiſſima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat: veritati cœlum ipſum favet: veritatem omnia reformidant, & tremiſcunt: neq; quicquam in ea vitioſum ineſt. Vitioſum vinum eſt; vitioſus rex, vitioſæ mulieres, vitioſi mortales omnes, & ejuſdem vitioſitatis ſunt eorum opera omnia, in qua vitioſitate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuò vivit, vigétque: neq; ea eſt quæ cujuſquam ratione de recto deflectat, ac non eadem ſit omnibus; ſed ab omni iniquitate & pravitate aliena, æquum facit, ejúſque facta pro-

N 2 bant

Digitized by Google

bant omnes, nec ineſt in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterùm & ab hac, & à regiâ magnificentia, & à potentia, & à majeſtate ſæculorum omnium, laudatur Deus veritatis. *O.* Maxima veritas eſt, maximámque vim habet. *D.* Viciſti: pete quid vis, etiam præter ea quæ ſcripta ſunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctiſſimus inventus es; & à me proximus ſedebis, meúſque familiaris vocabere. *Z.* Memento voti tui, quo te Hieroſolymam inſtauraturum pollicitus, es tum cùm regnum aſſecutus es, omniáque vaſa Hieroſolymis exportata, eò remiſſurum, quæ ſepoſuit Cyrus, cùm de Babylone excidenda votum fecit, eáque ſe illò miſſurum promiſit. Et tu recepiſti te inſtauraturum fanum quod igni cremârunt Idumæi, tum cùm à Chaldæis pervaſtata Judæa eſt. Et nunc hoc eſt, quod à te poſtulo, rex domine, atque flagito: hæc eſt magnificentia, quam à te expecto. Oro igitur ut votum præſtes, quod cœli regi, tuo ipſius ore, nuncupaſti. *D.* Laudo te, & bene mones: faciam.

Sent. *Honeſta eſt de virtute contentio. Utinam inter ſeſe ſic certarent hodie ſtipatores principum! Utinam & principes bona veráque dicta ſic & judicarent & remunerarentur! Sed fuit illud ſæculum argenteum; noſtrum eſt ferreum: certe raro ſunt hodie in aulis hujuſmodi certamina. Omnia vincit veritas.*

DIALO-

DIALOGORUM SACRORUM
LIBER QUARTUS.
MARIA. *Lucæ* I.
ARGUMENTUM.

Gabriel Genius Mariæ nunciat editurum filium Dei; quærentique modum, demonſtrat id fore à Spiritu Sancto. Illa credens aſſentitur.

Gabriel, Maria.

SAlve, ornatiſſima, Domino conjunctiſſima, mulierum fœliciſſima. Quid metuis, Maria? Bono es animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuncio, te iſto utero conceptum parituram natum, quem JESUM nomine vocabis. Is erit maximus, & filius ſummi Parentis cenſebitur, eúmque donabit rerum omnium præpotens Deus ſolio Davidis, autoris generis ejus. Itaq; poſteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit ejus regni finis. *M.* Quómodo fiet iſtud, cùm ego viri notitiam non habeam? *G.* Spiritus ſanctus ſeſe in te inſinuabit, téq; Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque ſanctiſſimus iſte fœtus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Eliſabetha quoque (quò magis credas) tua cognata, jam ſenex concepit filium, & nunc ſextum jam menſem fert utero; & tamen inter ſteriles habebatur. Uſque adeò nulla res eſt, quam Deus non poſſit. *M.* Ecce me Domini ſervam! eveniat mihi, prout tu dixiſti.

Sent. *Deo nihil arduum. Promittenti Deo credendum eſt, etiamſi quid naturæ contrarium promittat. Neque enim naturæ obnoxius eſt autor ipſe naturæ.*

BAPTISTA. *Matth.* 3. *Mar.* 1. *Luc.* 3.
ARGUMENTUM.

Joannes Baptiſta populum docet vitæ correctionem, & de Chriſto vaticinatur.

Digitized by Google

Joannes Baptiſta, Plebs, Publicani, Milites.

PRogenies viperina, quis vos ſummonuit futuram pœnam fugere? Edite ergo vitæ melioris indices fructus, & ne ideo magnos vobis ſpiritus & arrogantiam ſumite, quòd patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum poſſe ex his ſaxis ſuſcitare liberos Abrahamo. Jam verò ſecuris arborum radici admota eſt, omníſque arbor fructum bonum non edens, exſcindenda eſt, & in ignem injicienda. *Pl.* Quid ergo faciemus? *J.* Qui habet duas veſtes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. *Pub.* Nobis autem, Magiſter, quid faciendum eſt? *Jo.* Nihil amplius, quàm quantum vobis decretum eſt, exigite. *M.* Quid etiam, nobis? *J.* Ne quem pulſate, aut per ſycophantiam circumvenite, & ſtipendiis veſtris eſte contenti. Sed audite univerſi. Ego quidem abluo vos aquâ ad vitæ emendationem. Sed me præſtantior me ſubſequitur, & ita præſtantior, ut ego non ſim dignus qui ejus calceorum ſolvam corrigiam. Is vos abluet ſacro Spiritu & igne: qui quidem vannum manu tenet, aream ſuam perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. *Bona arbor bonos fructus edit. Abſtinendum ab injuſtitia, ſi pœnas vitare velis.*

NATHANAEL. Joan. I.

ARGUMENTUM.

Nathanael a Philippo monitus, venit ad Jeſum, & in eum credit

Philippus, Nathanael, Jeſus.

DE quo ſcripſit Moſes in noſtra diſciplina, & vates, eum reperimus: Jeſum dico, filium Joſephi, à Nazaretha. *N.* A Nazaretha poteſt aliquid bonum exiſtere? *P.* Proviſe mecum. *J.* Video huc venire verè Iſraelitam; id eſt, hominem ab omni fraude alienúm. *N.* Unde me nôſti? *J.* Priuſquam te Philippus appellaret, cùm eſſes ſub ficu, videbam te. *N.* Magiſter, Tu es filius Dei, Tu es rex Iſraelitarum.

Digitized by Google

litarum. *J.* Quoniam dixi tibi, te à me ſub ficu eſſe viſum, ideo credis? majora his videbis. Credite, mihi, poſthac videbitis cœlum apertum, & genios divinos aſcendentes & deſcendentes ad me.

Sent. *Unde minimè ſperes, inde exiſtet bonum. Adeundus eſt Chriſtus, ut eum cognoſcas. A minoribus, ſi credas, ad majora venies.*

NICODEMUS. Joan. 3.

ARGUMENTUM.

Jeſus diſſerit cum Nicodemo de renaſcendo.

Nicodemus, Jeſus.

MAgiſter, ſcimus te doctorem veniſſe divinitùs: nam nemo iſta tam portentoſa facere poſſit, quæ tu facis, niſi adſit ei Deus. *J.* Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo: Qui denuò natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipiſci non poteſt. *N.* Quo pacto poteſt homo naſci, qui ſit ſenex? Nunquid poteſt iterum in ventrem ſuæ matris ingredi, atque naſci? *J.* Cùm de Dei regno, quod divinum eſt, locutus ſim, debes exiſtimare, hanc quoque regenerationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, eſſe divinam. Proinde omitte iſtam à muliere nativitatem. Nam ſi quis à muliere renaſceretur, talis eſſet renatus, qualis fuiſſet, antequam renatus; id eſt, eſſet adhuc terreſtris & humanus, propterea quòd ex re terreſtri & mortali quòd naſcitur, (cujuſmodi eſt mulier) id terreſtre & mortale eſt: quandoquidem quæque rès ſui ſimilem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus, is divinâ quadam et Spiritui conveniente naturâ præditus erit: quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus ſimile eſt, à quo originem habet, videlicet Spiritûs. Neque verò mireris, quòd dixerim, vobis eſſe renaſcendum: quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem ſpirantis ſonitum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quo feratur; idem fit

&

& in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio ſentiri & intelligi poſſit, oculis aſpici non poſſit. *N.* Quomodo poſſunt iſta fieri? *J.* Tu Iſraelitarum Magiſter es, & hæc neſcis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantùm audita dicere, ſed perſpecta & viſa teſtari: & tamen teſtimonium noſtrum vos non accipitis. Quòd ſi terreſtria, quæ vobis dixi, non creditis: quomodo, cœleſtia ſi dixero, credetis? Si hanc ſimilitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terreſtris eſt, & ſubjecta ſenſibus) non capis, ideóque non credis; quomodo intelliges rem ipſam, cujus declarandæ causâ, ſimilitudine uſus ſum, quæ res cœleſtis divináque eſt, neque ſub ſenſis cadit? Atqui hæc niſi à me didiceritis, à quò diſcatis nullus eſt: neque enim poteſtis in cœlum aſcendere, & ea à Deo diſcere. Nam in cœlum nemo aſcendit, præter eum hominem qui de cœlo deſcendit, qui quidem eſt in cœlo. Is autem ego ſum: à quo niſi hæc didiceritis, deſperanda vobis cognitio eſt. Quocirca attende, quale ſit hoc renaſci, de quo loquor. Quemadmodum Moſes ſerpentem illum æneum extulit in deſertis, in quem ſerpentem intuentes, à ſerpentem morſu ſanarentur: ita me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendentes, mihíq; fidentes, non pereant, ſed vitam adipiſcantur æternam. Hæc eſt igitur renaſcendi conditio ſuperiùs à me propoſita, ſine qua negavi quenquam poſſe regnum cœleſte conſequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantóque meliores fiunt, ut planè renati dici poſſint, & cœleſti regno digni ſint. Etenim tanto genus humanum proſecutus eſt amore Deus, ut unigenitum filium ſuum tradiderit cui quicunque fidem habeat, non pereat, ſed ad vitam perveniat æternam. Non enim miſit Deus Filium ſuum in hanc vitam, ut homines condemnet, ſed ut per eum ſerventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur: qui verò non habet, is jam damnatus eſt, quòd unigeniti Dei filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur ho-

mines,

mines, quòd cùm venerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem amant; quippe quorum prava ſint opera. Si quidem quiſquis vitioſa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, ne ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut pateſiant ejus opera, utpote facta divinitùs.

Sent. *Renaſcendum eſt, & ex carne in ſpiritum migrandum. Ut enim terreſtria, quæ gravia ſunt, in cælum aſcendere, aut in cælo eſſe, non poſſunt: ita injuſtitia, quæ res terreſtris & gravis eſt, in regnum Dei venire, aut ibi eſſe nequit. A ſolo Chriſto ſalus eſt.*

SAMARITANA. Joan. 4.

ARGUMENTUM.

Jeſus apud fontem cum muliere Samaritana, de vera potione, veróque Dei cultu colloquitur. Cúmque ſupervenissent emptum cibum apportantes diſcipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jeſus, Samaritana, Diſcipuli.

DA mihi bibere, mulier. *S.* Quomodo tu Judæus, à me muliere Samaritana petis potum? Neq; enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. *J.* Si intelligeres munus Dei, & quis ſit qui à te potum petit, tu ipſa peteres ab eo; tibíq; ipſe daret aquam perennem. *S.* Domine, neq; ſitulam habes, & puteus eſt profundus: unde ergo habes iſtam aquam perennem? Num tu major es patre noſtro Jacobo, qui tradidit nobis hunc puteum: quâ aquatione uſus eſt ipſe, & filii ejus, atq; pecora? *J.* Hæc aqua ſitim ad tempus tantùm explet, mea autem ad perpetuitatem; ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non ſitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons ſcatens in omnem perennitatem. *S.* Domine, imperti me iſtâ, ne amplius ſitiam, néve huc ad hauriendum veniam. *J.* I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. *S.* Non habeo virum. *J.* Recte ais te non habere virum, Quinq; enim viros habuiſti; nunc quem habes, non eſt tuus vir. Iſtud

verum

verum dixiſti. *S.* Video te eſſe vatem; itaq; non committam ut tibi fruſtra incidiſſe videar. Majores noſtri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hieroſolymis eſſe colendum. Quid tu cenſes? *J.* Mulier, crede mihi, veniet tempus, cùm neq; in monte hoc, neq; Hieroſolymis coletis: patrem. Vos, quid colatis, neſcitis: non quid colamus, ſcimus, quippe quia ſalus à Judæis eſt. Sed veniet tempus, & quidem jam eſt, cùm veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus ſe pater coli poſtulat. Animus eſt Deus, & qui eum colunt, animo & verè debent colere. *S.* Scio venturum eſſe Meſſiam. Is cùm venerit, rem omnem nobis planam faciet. *J.* Ego ſum ille, qui tecum loquor. *D.* Video magiſtrum ad puteum ſedentem, & colloquentem cum quadam muliere. *A.* Mirùm eſt, ſolum cum ſola. Sed ſcit ipſe cur id faciat. *S.* O fauſtum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuncio afficiam? *D.* Comparavimus cibum, magiſter: veſcere. *J.* Ego cibum habeo comedendum, quem vos neſcitis. *D.* Nunquis, abſentibus nobis, attulit ei quod edat? *J.* Mihi paſtus eſt, id facere quod vult is qui me miſit; ejúſq; opus abſolvere. Vos quidem dicitis, abhinc quatuor menſes futuram meſſem: at ego ſic; Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad meſſem flaveant. Et meſſor præmium aufert, & ſator fructum condit ad victum perpetuum: ut ſatoris ſimul & meſſoris commodo cautum ſit. In quo ſanè dictum illud comprobatur, quod ait, *alium ſerere, alium metere.* Ego vos miſi ad metendum in quo colendo vos non laborâſtis. Alii laborârunt, vos in eorum laborem invaſiſtis.

Sent. *Chriſtus venit ad docendum ſervandúmque ſontes. Chriſtus æternum vivificúmque cibum potionémque dat. Deus animo & verè adorandus eſt nullo locorum diſcrimine. Dei voluntatem exequi, cibus eſſe debet homini Chriſtiano.*

Digitized by Google

CENTURIO. *Mat.* 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo ſanat.

Centurio, Jeſus.

DOmine, puer meus jacet domi membris captus graviterque cruciatur. *J.* Ego ibo eum curatum. *C.* At ego non ſum dignus, cujus tu tectum ſubeas: ſed tantùm jube verbo, et ſanabitur. Nam ego quoque, qui ſub alterius ſum poteſtate, tamen obtineo autoritatem in eos, quibus præſum, milites, ac ſi quem jubeo ire, it: ſi venire, venit; ſi ſervum facere quid, facit. *J.* O rem admiratione digniſſimam! Credite mihi, ne in Iſraelitis quidem tantam fiduciam inveni. Et, ſine dubio, multi ab oriente atque occidente profecti, accumbent cum Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo, in regno cœleſti: cùm interea ii, ad quos regnum pertinebat, in alta noctis caligine demerſi, nihil aliud quàm flebunt & frendebunt. Tu abi, & ut confidiſti, ſic obtineto.

Sent. *Chriſtus tam facilè morbis imperat, quàm dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi, primi.*

PISCATORES. *Lucæ* 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jactò reti juſſu Jeſu plurimos piſces capit.

Jeſus, Petrus.

SUbduc in altum oriam, Petre, ut retia laxetis ad prædam. *P.* Præceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: ſed tamen, poſtquam ita jubes, demergam rete. O rem miram! Adeſte, ſocii, adjuvate nos. Rumpitur rete: ita multis piſcibus eſt plenum. Corripe tu iſtas plagas altrinſecus, vos vos immergite in naviculam. Definite, definite, ſuſtinete rete: jam hæc plena eſt. Infundamus in alteram. O rem inauditam! penè ſubmerguntur cymbæ præ piſcium multitudine. Quæſo te, Domine, abi à me: nam homo nocens ſum. *J.* Ne metue; deinceps jam homines piſcaberis.

Sent. *Abſque Chriſto piſcari, hoc eſt, homines docere, operam*

Digitized by Google

operam ludere eſt. Chriſto auſpice, felix eſt piſcatura.

SIMON. Luc. 7.

ARGUMENTUM.

Jeſus miranti cum animo ſuo Simoni, apud quem ipſe cibum capiebat, cur ſe pateretur ab impudica muliere attrectari, cauſam reddit.

Simon, Jeſus.

JAmdudum ſpecto mulierem iſtam, quæ meum hunc hoſpitem tam molliter curat. Qui ſi vates eſſet, intelligeret utique, quæ & qualis ſit mulier, quæ ipſum attrectat, nam proſtitutâ pudicitiâ eſt. *J.* Simon, paucis te volo. S. Dicas licet, Magiſter. *J.* Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quigentos, alter quinquaginta dedebat denarios: ii cum non eſſent ſolvendo, utriq; condonavit. Dic uter eum plus amare debeat. *Si.* Opinor, cui plus condonavit. *J.* Rectè judicas. Vides hanc mulierem? Cùm introiviſſem domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pedes meos dediſti: ea & lacrymis eos perfudit, & ſui capitis capillo exterſit. Tu mihi oſculum non dediſti: ea poſtquam ſum ingreſſus, non deſtitit mihi pedes deoſculari. Tu nec oleo mihi caput unxiſti: ea unguento etiam mihi pedes perunxit: Qua de cauſa ſic habeto, ei multa remitti peccat, quoniam multùm amavit. Cui autem minus remittitur, minùs amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fiducia ſervavit, abi cum bona pace.

Sent. *A ſiniſtris ſuſpicionibus abſtinendum. Ex conjectura judicare, temerarium eſt. Magno beneficio magnus amor conciliatur.*

JAIRUS. Mat. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Jairo exoratus, ejus filiam it ſanatum; & inter eundum, mulierem profluvio ſanguinis laborantem ſanat. Deinde ubi Jairi domum venit, ejus filiam, quæ interea deceſſerat, revocat in vitam.

Jairus, Jeſus, Mulier, Petrus, Nuncius.

EST

Digitized by Google

EST mihi unica filiola, optime Jeſu, duodecimum annum agens, quæ nunc domi deſperato morbo laborat. Obſecro te, & obteſtor etiam atque etiam, ut domum venias, eíque manus imponas, ut reviviſcat & revaleſcat. *Je.* Faciam verò: eamus. *M.* Salva ſum, ſi poſſum vel extremam ejus oram veſtis attingere. Conabor, nec me hæc hominum turba impediet, quò minùs ad eum accedam. *Je.* Quiſnam tetigit mea veſtimenta? *P.* Tu vides quanta te hominum multitudo circumſiſtat & comprimat, & rogas quis te tetigerit? *Je.* Certe tetigit me aliquis; nam ſenſi vim quandam exire à me. *M.* Perii miſera: non latui eum. Obſecrò te, ignoſce mihi: ego ſum illa. *J.* Narra mihi rem omnem, ut ſeſe habet. *M.* Egò miſera jam duodecim annos languebam profluvio ſanguinis; cùm interea toto illo tempore, multis adhibitis medicis, & omnem rem inſumpſiſſem, neque quicquam proſeciſſem, ſed indies deterius haberem; jámque ab omnibus medicis eram deſperata. Cùm autem tuorum factorum admirabilitatem famâ atque auditione accepiſſem, acceſſi ipſa ſic mecum cogitans: O me fœlicem, ſi vel limbum ejus togæ liceat tangere! Hoc animo per mediam turbam acceſſi propiùs, nec me ſpes fefellit: nam ſimulatque te tetigi, ſenſi vim omnem morbi fugatam eſſe, & omnem ſanguinis fluxionem conſtitiſſe. *Je.* Bono animo es, filia; tua te fiducia ſervavit: abi cum bona pace, ex tuo malo ſana. *N.* Tua filia mortua eſt, Jaire; quid jam moleſtus es magiſtro? *Je.* Ne metu, Jaire; tantum confide, evadet. Sed quem ego domi ſtrepitum audio? introeamus. Eho? Quid tantopere fletis? Quid ejulatis? Pax ſit rebus: Non eſt mortua puella, ſed dormit. Exite foras omnes: Vos, Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes, manete intus. Videbitis quanta ſit Dei potentia. Cedò mihi iſtam puellæ manum. Puella, ſurge. *Ja.* Bone Deus, quàm mirificus es! O mea filiola, videóne ego te renatam? *Je.* Videte

O diligenter

diligenter ne quis hoc reſciſcat; & puellæ cibum præbete.

Sent. *Plus poteſt vel limbus veſtis Chriſti, quàm univerſa hominum ſcientia. Quæ aliis inſanabilia, Chriſto ſunt facillima.*

PHILIPPUS. Mat. 14. *Mar.* 16. *Luc.* 2. *Joan.* 6.

ARGUMENTUM.

Jeſus quinque panibus & duobus piſcibus quinque virorum millia ſatiat.

Diſcipuli, Jeſus, Philippus, Andreas.

VIdes, quæ te circumſtet hominum multitudo, in tam vaſta ſolitudine, & jam dies multùm inclinavit: Itaque cenſemus, ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos divertant, & ſibi cibaria comparent. Hìc enim, quod edant, non habent. *J.* Nihil opus eſt ut abeant. Præbete vos eis cibum. *D.* At non ſatis nobis ſuppetit, unde tantum hominum numerum paſcamus (ſunt enim, quantum licet conjicere, plus minùs quinquies mille virorum, ut mulieres & parvulos omittamus) niſi fortè eamus emptum panes. *Je.* Unde autem ememus ad tam multos, Philippe? *P.* Equidem non video: nam ducentis denariis vix tantum emi poſſit, ut inde ad ſingulos minimum quantum perveniat. *J.* Quot habetis? Videte. *A.* Adeſt hîc puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos piſces, præterea nihil eſt. Sed hæc quantula ſunt ad tam multos! *J.* Afferte huc modò. Jubete omnes in viridi gramine diſcumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedò mihi iſtos panes. Nunc, Pater cœleſtis, qui pro tua benignitate paſcis omnia, neque in multis paſcendis tenuior, neque in paucis copioſior es, qui nullâ lege rerum teneris, à quò omnium natura pendet; effice, rogo, his tantillis cibariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter ſaturata, tuam inexhauſtam liberalitatém recognoſcat. Agitè diſcipuli, diſtribuite hos cibos in omnes; ſatis ſuperque erit, unde ad ſatietatem comedant.

Sent.

Digitized by Google

Sent. *Chriſti cibus eſt inexhauſtus. Plus habet Chriſtus quàm egent homines.*

PANIS. Joan. 6.

ARGUMENTUM.

Jeſus de vivifico pane, hoc eſt, de ſeipſo, diſſerit apud Judæos.

Judæi, Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

MAgiſter quando huc veniſti? *Je.* Vos profectò me quæritis, non quia miracula vidiſtis, ſed quia pane ſatiati eſtis. Procurate cibum non interiturum, ſed in omnem perennitatem permanſurum; quem quidem ego vobis dabo. Nam me pater comprobavit Deus. *Ju.* Quid agemus, ut divina opera faciamus? *Je.* Hoc eſt divinum opus, ut fidem habeatis ei, quem miſit Deus. *Ju.* Quod ergo tui ſpecimen das, ut, eo viſo, tibi credamus? Quid tale facis, quale fecit olim Moſes: Quo duce majores noſtri Mannâ vixerunt in ſolitudine, quemadmodum literis proditum eſt: *Panem de Cælo dedit eis comedendum.* *Je.* Non Moſes (mihi credite) panem vobis de Cœlo dedit: ſed Pater verum vobis de Cœlo panem dat. Nam Dei panis eſt, qui de Cœlo deſcendit, & vitam dat hominum generi. *Ju.* Domine, da nobis perpetuò panem iſtum. *Je.* Ego ſum panis vitalis. Qui venit ad me, non eſurit: &, qui mihi fidem habet, non ſitiet unquam. Sed hoc vobis dico. Et vidiſtis me, neque fidem habetis. Quemcunq; mihi dat Pater ad me veniet: & venientes ad me non ejiciam foras. Deſcendi enim de Cœlo, non ut meæ, ſed ut ejus, qui me miſit, voluntati paream. Hæc eſt autem ejus, qui me miſit, Patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commiſit nihil perdam, ſed in ultimo die exſuſcitem. Hæc eſt autem ejus, qui me miſit, voluntas, ut quiſquis Filium aſpicit, eíque credit, is vitam æternam adipiſcatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. *Ju.* Nonne hic eſt Jeſus Joſephi filius, cujus nos patrem matrémque novimus? Quo pacto igitur ait, ſe de cœlo deſcendiſſe? *Je.* Ne muſ-

Digitized by Google

ſitate inter vos Nemo poteſt ad me venire, niſi Patre, qui me miſit, trahente eum, à me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum eſt in vatibus, *Omnes fore divinitùs doctos.* Quiſquis ergò ex patre audivit & didicit, is ad me venit; non quia patrem quiſquam viderit, niſi qui eſt à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego ſum panis vitalis. Mannâ uſi ſunt majores veſtri in deſertis, & tamen mortui ſunt. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit, ejuſmodi, ut qui eo veſcatur; non ſit moriturus. Ego ſum panis vivus qui de cœlo deſcendit, quo pane qui veſcetur, vivet in perpetuum. Panis autem, quem ego dabo caro mea eſt; quam pro humani generis vita dabo. *Ju.* Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare comedendam? *Je.* Hoc vobis confirmo, niſi & carnem meam comederitis, & ſanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Qui meâ carne veſcitur, meumque ſanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vivit Pater, qui me miſit, ita & ego per patrem vivo, & qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit: cujus longè alia vis eſt quàm mannæ; quâ uſi majores veſtri, tamen mortui ſunt. Hoc pane qui veſcitur, vivet in ſempiternum. *D.* Dura vox: quis eam audire poſſit? *Je.* Ergo hoc vobis abſurdum videtur? Quòd ſi me videatis eò aſcendentem, ubi eram antea? Nonne multò vobis abſurdius videbitur, ut qui in cœlum aſcenderit, is in terris comedatur? Non ſunt mea dicta ita accipienda, ut dicam ipſam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat: ſed eſt divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem

vivit:

vivit: ita qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed ſunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob cauſam, dixi vobis neminem poſſe ad me venire, niſi hoc ei datum fuerit à patre meo. Jam verò multi à me propterea diſcedunt. Quid vos? Num etiam vultis diſcedere? *P.* Domine, quem adeamus? Tu verba vitæ æternæ habes: & nos credimus & novimus, te eſſe Chriſtum Dei viventis Filium. *Je.* Equidem vos duodecim elegi, ſed veſtrûm unus diabolus eſt.

Sent. *Animæ cibus magis eſt procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, ſic veritate (qui Chriſtus eſt) anima paſcitur.*

PRÆPOSTERI. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Phariſæis & Scribis de diſcipulorum ſuorum illotis manibus reprehenſus, in illos reprehenſionem retorquet; demonſtrátq; peccatum non extrà, ſed intus eſſe in animo.

Phariſæi & Scribæ, Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

CUR faciunt diſcipuli tui contra inſtitutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? *Je.* Cur & vos contra præceptum Dei facitis, inſtituto veſtro? Deus enim (ut ait Moſes) parentem utrumque coli præcepit; &, ſiquis patri matríve maledixerit, eum morte mulctari. At vos ita homines inſtituitis, ut parentibus demonſtrent, donaria à ſe in fiſcum templi collata, in ipſorum parentum utilitatem eſſe ceſſura. Ita eſtis in cauſa, ut nihil ad illam honoris ſpeciem addant, dum ſe ſatis parentibus facere arbitrantur, ſi in templum donaria conferant, quamvis parentibus non, ut debent, ſubveniant; quo veſtro inſtituto Dei præceptum reſcidiſtis. Multa ſunt ejuſdem generis alia, in quibus dum hominum inſtituta teneatis, Dei præcepta omittis: lotiones urceorum & poculorum, & cætera ejuſmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus eſt de vobis Eſaias, ubi ita

Digitized by Google

dicit. *Hic populus ad me ore accedit, & me labiis colit, ſed animo procul à me abſunt. Verùm fruſtrà me ex inſtitutis præceptiſque hominum venerantur.* Sed attendite, omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: ſed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem: Si quis habet aures ad audiendum, audiat. *D.* Ecquid ſcis, Phariſæos iſto tuo dicto eſſe offenſos. *J.* Omnis ſtirps à Patre meo cœleſti non plantata, extirpabitur? Sinite eos: duces ſunt cæci cæcorum. Quòd ſi cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. *P.* Ediſſere nobis ſententiam iſtam. *J.* Adeóne etiam vos tardi eſtis? Aut nondum intelligitis, nihil quod extrinſecus in hominem intrat, poſſe eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, ſed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiſcentia, coinquinant hominem. Hinc naſcantur malevolentiæ, hinc adulteria, hinc ſtupra, cædes, furta, falſa teſtimonia, ſordes, malitiæ, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, ſuperbia, ſtultitia. Hæc tam multa intrinſecus manentia, polluunt hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

Sent. *Ficti homines ſpeciem pietatis habent; ejuſdem vim repudiant. Quo quiſque plus tribuit rebus exterioribus, eò minus habet interiorum. Tantò minoris quiſq; facit ſpeciem, quantò plus habet rei.*

CHANANÆA. *Mat.* 15. *Mar.* 7.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Chananæa exoratus, ejus filiam liberat à Furia.

Chananæa, Diſcipuli, Jeſus.

MIſerere mei, ô tu Davidide: filiam habeo quæ Furiis miſerè agitur. Heu me infœlicem; ne reſpondere quidem dignatur. Obſecro te etiam atque etiam, miſerere mei: reſpice me, utere tuâ in me clementiâ & manſuetudine. *D.* Abſolve eam, quæſumus: clamore nos obtundit. *J.* Non ſum miſ-

ſus

ſus niſi ad oves perditas domûs Iſraelis. *C.* Domine, ſubveni mihi. *J.* Sine primum ſalutari liberos. Neque enim convenit liberorum panem objicere catellis. *C.* Etiam ſanè: & tamen catelli quoque comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de menſa dominorum ſuorum. *J.* O mulier, magna eſt tua fides. Obtineto ſanè quod vis; & propter iſtud dictum abi læta: nam Furia emigravit è tua filia.

Sent. *Chriſtus exorabilis eſt, etiam iis quos maxime videtur excludere. Fide Chriſtus expugnatur.*

FERMENTUM. Mat. 16. Mar. 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus Diſcipulorum diffidentiam & tarditatem arguit. Qui quod ipſe de formento ſprituali dixerat, intelligebant de carnali.

Jeſus, Diſcipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Phariſæorum & Sadducæorum, tum etiam Herodis. *D.* Hoc dicit, quia panes non accepimus. *J.* Quid vobiſcum cogitatis, diffidentes, panes à vobis eſſe omiſſos? Adeone cæci animo eſtis? Adeone ſenſum omnem amiſiſtis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia diſpertivi? Quot enim corbes fruſtis refertas abſtuliſtis? *D.* Duodecim. *J.* Quid, cum ſeptem panes in quatuor millia diſſecui, quot fruſtorum caniſtra abſtuliſtis? *D.* Septem. *J.* Qui fit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, dum jubeo vitari fermentum Phariſæorum, & Sadducæorum?

Sent. *Dicta Chriſti ſpiritualia interdum ſecundum carnem interpretantur etiam Chriſtiani. Hominem à carne ad ſpiritum traducere eſt difficile. Diffidentia ex homine, quamvis pie, ægre pellitur.*

CLAVIGER. Mat. 16. Mar. 8. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jeſus Diſcipulos ſciſcitatus quiſnam eſſet hominum de ſe fama, & audita Petri confeſſione, ei claves regni cœli promittit: deinde ejus carnalem in cruce deprecanda

Digitized by Google

canda animum abjurgat, & de hominis abnegatione docet.

Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

QUem me dicunt homines eſſe? *D.* Alii Joannem Baptiſtam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteribus vatibus, qui in vitam redieris. *J.* Vos autem, quem me eſſe dicitis? *P.* Chriſtum, Dei viventis filium. *J.* Beatus es, Simon Bar Jona: quoniam iſtud â carne & ſanguine edoctus non es, ſed à Patre meo, qui eſt in cœlis. Et ego tibi viciſſim dico, Tu es Petrus, ut ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, quam ne univerſæ quidem orci vires ſuperabunt, tibíque dabo claves regni cœleſtis: ac quicquid obſtrinxeris in terra, erit obſtrictum in cœlis: & quicquid ſolveris in terra, erit ſolutum in cœlis. Cæterum, etiam atque etiam cavete, ne cuiquam indicetis me eſſe Chriſtum. Me quidem oportet Hieroſolymam proficiſci, omnéſque à ſenioribus & pontificibus et ſcribis contumelias & indignitates perpeſſum, interfici; tertióque poſt die reſurgere. *P.* Reſpice te, Domine; nunquam iſtud tibi accidet. *J.* Abi è meo conſpectu, Satan: impedimento mihi es, quòd divina non ſapis, ſed humana. Quòd ſi quis me vult ſequi, renunciet ſibi ipſi, & me, crucem ferens quotidianam, ſubſequatur. Nam qui volet vitam ſuam ſervare, eam perdet: qui verò vitam perdiderit meâ causâ & evangelii, eam ſervabit. Quid enim prodeſt, quenquam etiam totum mundum lucrari, ſi vitæ ſuæ jacturam faciat? Aut quid habet quiſquam, quod cum vita ſua compenſare poſſit? Etenim quem mei, meorúmque dictorum, in hoc adulterino ſceleratóque hominum genere pœnituerit, ejus mei viciſſim pœnitebit, cùm & meo & paterno ſplendore conſpicuus veniam unà cum ſanctis & divinis geniis. Nam venturus ſum, & pro ſuis quemque factis remunerat urus Quinetiam hoc vobis confirmo, quoſdam eſſe ex hoc conventu, qui non ſint obituri

turi mortem, quin me regni divini præpotentem veniſſe viderint.

Sent. *Chriſti cognitio ab homine non proficiſcitur. Sequendus Chriſtus eſt, iſque omnibus præferendus.*

LUNATICUS. Mat. 17. *Mar.* 9. *Luc.* 9.

ARGUMENTUM.

Jeſus lunaticum, quem ejus diſcipuli ſanare non potuerunt, ſanat, ab ejus patre exoratus.

Pater lunatici, Jeſus, Dæmon, Quidam, Alius.

MAgiſter, oro te, ut me, meúmque unicum filium, quem tibi hic adduco, reſpicias. Agitatur neſcio quo furiali ſpiritu muto: credo eum Dæmonis incitatione ita miſerè infeſtari. Nam cùm ſubitò eum mala illa peſtis corripit, tum verè admotis dolorum facibus repentè divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus & dentium ſtridores edens, ſpumas agit in ore: & vix tandem ſævis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos diſcipulos, & oravi, ut eum à tanto malo liberarent; ſed non potuerunt. *J.* O diffidens hominum genus & pravum! quouſque verſabor inter vos? Quem ad finem vos perferam? Huc mihi adducatur. *P.* Ecce eum tibi! Hei mihi! videſis, ut repente, te viſo, concidit: viut de, ſpumans volutatur! *J.* Quampridem hoc ei venire cœpit? *P.* Jam à puero: ac ſæpe in ignem, ſæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, ſi quid potes, opitulare nobis, noſtri miſertus. *J.* Si potes credere, nihil eſt quod credenti fieri non poſſit. *P.* Credo quidem, Domine: ſed tu adjuva fidem meam. *J.* Spiritus mute & ſurde, ego tibi imperio ut iſtinc emigres, remigraturus nunquam. *D.* Brunu. *Q.* Ut convulſus eſt! ut mortuo ſimilis! *A.* Imo ego putò planè mortuum, ita nihil omnino movetur. *J.* Cedò mihi iſtam manum, ſurge: eſto incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacum.

Sent.

Sent. *Hominis imbecillitas diffidentiæ argumentum eſt. Fides eſt omnipotens. Chriſtus etiam infirmæ fidei opitulatur.*

LAPIDANTES. Joan. 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus de ſeipſo cum Judæis diſſerit: eorum vanam, ob Abrahamicam ſtirpem, arrogantiam retundit; veram libertatem docet, & lapidationem ab eis effugit.

Jeſus, Phariſæi, Judæi.

EGO ſum lux mundi. Qui me ſequitur, non ingredietur in tenebras, ſed utetur luce vitæ. *P.* Tu de teipſo teſtaris, teſtimonium tuum non eſt verum. *J.* Etſi ego teſtor de meipſo, verum eſt tamen teſtimonium meum: quoniam ſcio unde venerim, & quò abeam; id quod vos neſcitis. Vos more hominum judicatis; ego non judico quenquam. Et tamen, ut maximè judicem, judicium meum verum eſt, utpote qui non ſim ſolus, ſed unà etiam adſit, qui me miſit, Pater. In veſtra quoque lege ſcriptum eſt, duorum hominum teſtimonium verum eſſe. Ego de meipſo teſtimonium dico: dicit etiam is, à quo ſum miſſus, Pater. *P.* Ubinam eſt tuus Pater. *Je.* Vos neque me noviſtis, neque Patrem meum. Si me nôſſetis, meum quoque patrem nôſſetis. Ego abiturus ſum, & vos me requiretis, atque in peccato veſtro moriemini. Quò ego abibo, vos non poteſtis venire. *Ju.* Num ipſe ſe interficiet: ut dicat, quò ipſe abiturus eſt, nos venire non poſſe? *Je.* Vos hinc infernè eſtis: ego supernè: Vos ex hoc mundo eſtis; ego non item. Ideóque dixi vobis, vos in peccatis veſtris morituros; id quod fiet, niſi credideritis me eum eſſe. *P.* Nam quis tu es? *Je.* Jamdudum id vobis ſum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere. Sed ut ille qui me miſit verax eſt, ita ego quoque ea demum, quæ ex eo audivi, hominibus renuncio. Verum enimvero cùm me extuleritis, tum demum intelligetis me eum eſſe qui meâ ſponte faciam

faciam nihil; contráque, ſicut me docuit Pater, ita loquor, mecúmque habeam eum, qui me miſit. Neque enim me ſolum deſeruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia ſemper facio. Quòd ſi vos, qui mihi creditis, (video enim eſſe non parum multos) in meis dictis, manebitis; verè diſcipuli mei eritis, veritatémque intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. *Ju.* Nos Abrahami progenies ſumus, neque cuiquam unquam ſervivimus: & tu audes dicere nos factum iri liberos? *Je.* Credite mihi, quicunque facit peccatum, ſervus eſt peccati. Atqui ſervo non eſt domi perpetua manſio, filio eſt. Ergo ſi vos filius liberate donabit, reipſa liberi eritis. Neque verò me præterit, vos eſſe progeniem Abrahami: ſed enim cupitis me necare, poſtquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquor: itidem vos, quod didiciſtis à Patre veſtro, facitis. *Ju.* Noſter quidem pater Abrahamus eſt. *Je.* Si Abrahami filii eſſetis, Abrahamo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis ſum effatus, id quod audivi ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre veſtro digna facitis. *Ju.* Atqui à ſtupro nati non ſumus. Unum patrem habemus, Deum. *Je.* Si à Deo patre eſſetis, amaretis me, quippe cùm à Deo profectus venerim. Neque enim meâ ſponte veni, ſed ab eo miſſus. Cur meam orationem non agnoſcitis? Cur mea dicta audire non poteſtis? Vos ex patre Vejove eſtis, & patris veſtri libidinibus miniſtros vos libenter præbetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate perſtitit, nempe veritate vacuus. Quod falſum loquitur, de ſuo loquitur, utpote mendax mendaciíque pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me veſtrûm coarguerit peccati? Quòd ſi verum dico, cur mihi non creditis? Qui à Deo eſt, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non eſtis. *Ju.* Annon rectè dicimus, te eſſe & Samaritanum & furioſum? *Je.* Ego furio-

ſus

ſus non ſum, ſed patrem meum decoro: vos verò me probro afficitis. Sed non ego meæ laudi ſtudeo: eſt qui ſtudeat, & cum ratione. Credite mihi: Qui mea dicta obſervaverit, mortem non videbit unquam. *Ju.* Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipſe mortuus eſt, et ipſi vates. Et tu eum à morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre noſtro Abrahamo, qui tamen mortuus eſt, ut etiam ipſi vates? Quem tu te facis? *Je.* Si ego meipſum laudarem, laudatio mea nulla eſſet. Pater meus eſt qui me laudat: quem vos, cùm dicatis veſtrum eſſe Deum, tamen non noviſtis. At ego novi: id quod ſi negarem, veſtri eſſem ſimilis, id eſt, mendax: ſed novi eum, ejúſque dictis pareo. Abrahamus ille parens veſter geſtivit videre diem meum, & vidit, & vidiſſe gaviſus eſt. *Ju.* Quinquaginta annos nondum habes: & Abrahamum vidiſti? *Je.* Imò, antequam Abrahamus eſſet, ego eram. *Ju.* Proh ſcelus! hæccine nos tam indigna feremus? Quin eum cooperimus lapidibus? Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc eſt! Nuſquam comparet: evanuit.

Sent. *Patrem ſequitur ſua proles. Cui quiſque obedit ejus filius aut ſervus eſt. Ex opere judicatur de homine. Impii ſunt ex diabolo nati. Servire juſtitiæ, ea demum libertas eſt. Simulatores, dum ſe negant homicidas, in eo ipſo viſtigio homicidia moliuntur. Simulatorem ſi homicidii argueris, occidet te ſi poterit, ut ſe non homicidam eſſe oſtendat. Utinam tantùm ſaperet mundus, ut ex ſuis eos fructibus cognoſceret!*

CÆCUS NATUS. Joan. 9.

ARGUMENTUM.

Jeſus cæcum natum ſanat. Phariſæi poſtquam hoc, etiam interrogatis ejus pārentibus, reſciverunt, de Jeſu malè dicunt; & ſanatum, quia de Jeſu bene dicebat, rejiciunt. At Jeſus ei ſeſe aperit & Phariſeos cæcitatis arguens, de ſeipſo, bono paſtore, diſputat.

Diciputi,

Digitized by Google

Diſcipuli, Jeſus, Cæcus natus, Vicini, Phariſæi, Judæi, Parentes cæci, Nuncii.

MAgiſter, utrùm propter ſuum hic, an propter parentum peccatum cæcus natu eſt? *Je.* Propter neutrum; tantùm ut divina in eo opera demonſtrarentur. Me oportet rem ágere ejus qui me miſit, dum dies eſt. Venit nox, cùm agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux ſum hominum. Sed age, jam huic homini lucem conferam. Confectum eſt. Abi lotum in piſcina Siloa. *C.* Faciam, & quidem libenter. O me felicem, ſi poſſum adipiſci id quod homines vocant lumen, quo ita delectantur, ut negent quicquam eſſe jucundius! At ego nunquam ne ſuſpicari quidem potui quale eſſet, neq; omninq animo & cogitatione comprehendere, quid album quídve atrum dicant. Ita mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione ſuaviſſimam inviderit. Sed jam videor mihi ad piſcinam perveniſſe. Lavabo me, ut ſum juſſus. O Deus immortalis! quid hoc rei eſt? Hoccine eſt videre? Ho! ho! vix ſum mei compos præ gaudio. Video ego cœlum, terram, homines! Bone Deus, quis eſt hodie tam fortunatus, quàm ego ſum! O populares, aſpicite, aſpicite eum, qui ex utero matris cæcus eſt exceptus, nunc liquidò videntem. *V.* Eſtne hic ille, qui ſolebat ſedens mendicare? *Al.* Planè. *Al.* Fieri non poteſt. Alius eſt ejus ſimillimus. *C.* Imò ego verò ille ipſe ſum. *V.* Quo pacto tibi aperti ſunt oculi? *C.* Quidam homo, quem Jeſum nuncupant, pulverem ſputo ſuo temperatum meis oculis illevit: deinde juſſit, ut irem lotum in Siloa, quo facto, ſenſum videndi ſum aſſecutus. *V.* Ubi eſt ille? *C.* Me latet. *V.* Deducamus eum ad Phariſæos. *C.* Quò libet. *V.* Adducimus vobis hominem, Phariſæi, qui ait ſe cùm à nativitate cæcus eſſet, videndi munus à Jeſu eſſe aſſecutum. *Ph.* Quo modo iſtud, amabò? *C.* Cœno mihi oculos illevit: quibus deinde ablutis, video. *Ph.* Is homo non eſt à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat.

Al. Quî poſſit improbus homo tam ſtupenda? *Ph.* Tu quid de eo cenſes, qui tibi oculos aperuit. *C.* Egóne? Vatem eſſe. *Ju.* Credibile non eſt eum qui nunc videt cæcum fuiſſe. Evocentur huc ejus parentes. *Al.* Sanè placet. Heus vos, accerſite eos. *N.* Fiet. *J.* Placet hanc rem altiùs ſciſcitari. *Nu.* Adſunt. *Ju.* Hiccine eſt filius veſter, quem vos prædicatis cæcum eſſe noſtrum? Qui fit ut nunc cernat? *Pa.* Hunc filium eſſe natum, & cæcum fuiſſe natum ſcimus: quomodo nunc cernat, neſcimus: quíſve ei oculos aperuerit, nos fugit: ipſe jam grandis eſt, ipſum interrogate, de ſe ut eloquatur. *Ph.* Appelletur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis ſatis cognitum eſt hominem illum eſſe ſceleratum. *C.* Sceleratus ſit nécne neſcio; unum illud ſcio, me, cùm cæcus fuerim, nunc oculis uti. *Ph.* Quid fecit tibi? Quomodo illuſtravit tua lumina? *C.* Jam vobis dixi, neque audiviſtis. Quid denuò vultis audire? Num vos quoque vultis ejus diſcipuli fieri? *Ph.* Abi in malam rem. Tu es ejus diſcipulus; nos Moſis ſumus diſcipuli. Satis ſcimus cum Moſe locutum eſſe Deum: at hic unde ſit neſcimus. *C.* Ergo in eo eſt admirabilitas, quòd vos neſcitis unde ſit cùm mihi oculos patefecerit. Jam ſcimus improbos à Deo non audiri, ſed ſi quis pius eſt, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam poſt hominum memoriam fando auditum eſt quenquam illuſtraviſſe oculos cæci nati. Quòd niſi eſſet is profectus à Deo, nil poſſet. *Ph.* Tu ſcelerum plenus es: & nos doces? Abi foras in malam crucem. *Je.* Audio eum, quem nativâ cæcitate liberavi, ejectum eſſe à Judæis, & ecce eum! Heus tu, habéſne fidem Dei filio? *C.* Quis autem eſt is, ut ei fidem habeam? *Je.* Vides eum: is ipſe eſt, qui tecum loquitur. *C.* Ego verò fidem habeo. *Je.* Ego in hunc terrarum orbem ad hoc diſcrimen, & ad hunc delectum veni, ut qui non vident, videant; & qui vident, cæci fiant. *Ph.* An tibi nos videmur cæci? *Je.* Si cæci eſſetis, non eſ-

ſetis

Digitized by Google

ſetis in vitio: Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in caulam, ſed aliò tranſcendit, is fur eſt & latro. Qui autem intrat per januam, paſtor eſt ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic ſuas appellat nominatim, eáſque educit, eductíſque præit viam: hunc oves conſequuntur, ut cujus vocem agnoſcant. Alienum autem non ſequuntur, ſed defugiunt: quoniam non agnoſcunt alienam vocem. Verùm ut intelligatis quid mihi velim, ſic habetote. Ego ſum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures ſunt & latrones, nec eos audiverunt oves. Ego ſum janua. Per me qui intrabit, ſervabitur, & ingreſſum & egreſſum liberum habebit, & paſcuum nanciſcetur. Fur non aliam ob cauſam venit, quàm ut furetur, mactet, perdat: Ego veni ut vitâ fruantur, & meliùs habeant. Ego ſum paſtor bonus. Paſtor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille non paſtor, cujus ſuæ non ſunt oves, ſi quando videt lupum venientem, relictis ovibus in pedes ſe conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit; nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego ſum paſtor bonus, & meas novi, viciſsímque eis ſum notus. Quemadmodum novit me pater, ita ego novi Patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non ſunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ ſunt, meámque vocem audient; atque ita fiet unum ovile, unúſque paſtor. Ideo me pater amat, quia animam pono, eam reſumpturus: Eam quidem nullus mihi eripere poteſt; ſed ipſe meâ ſponte eam pono; habeo enim poteſtatem eam ponendi, rurſúmque ſumendi. Hoc mihi in mandatis dedit meus Pater. *Ju.* Furioſus eſt, & inſanit. Quid eum auditis? *Al.* Hæc non ſunt furentis. Potéſtne furia cæcorum oculos lucis uſu donare?

Sent. *Quos ſanaturus eſt Chriſtus, priùs fœdat, hoc eſt, fœdos eſſe oſtendit. Simulatoribus nihil eſt vel pertinacius vel crudelius. Equidem ſic mihi perſuaſi,*

Digitized by Google

etiamſi reliqui omnes veritati crederent, ſimulatores non eſſe credituros. Quos mundus ejicit, Chriſtus accipit, eiſque ſeſe aperit: qui divina ſapiunt, mundo furere videntur. Aperi hic tandem oculos, O cæce munde, & noli continuò furoris arguere, ſi quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, O bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognoſce iterum, & iterum, tertióque cognoſce antequam judicas. Nam ad pænitendum properat, citò qui judicat.

RENOVALIA. Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus Judæis Chriſtum Deíque Filium ſe eſſe fatetur: ob eámque cauſam, illi eum lapidare conantur.

Judæi, Jeſus.

QUamdiu noſtros animos ſuſpenſos tenebis? Si tu es Chriſtus dic nobis apertè. *Je.* Id dixi vobis, nec creditis; ea quæ Patris mei nomine facio, ſatis de me teſtantur. Sed vos nòn creditis, quia non eſtis ex ovibus meis: quemadmodum dixi vobis, oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognoſco, ipſæ me ſequuntur: ego eis vitam largior ſempiternam: non poſſunt unquam perire, neque mihi eas quiſquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandavit, maximus eſt omnium: nec eas poſſit quiſquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum ſumus. *Ju.* O audaciam! videtis, quam nefaria vox! Agite, obruamus hominem lapidibus. *Je.* Multa ego vobis præclara opera, Patre meo autore, edidi; quod tandem eſt eorum, propter quod me lapidatis? *Ju.* Nullam bonam ób rem te lapidamus, ſed ob impio tua in Deum dicta: ſimul quòd, homo cùm ſis, Deum te facis. *Je.* Eho! annon ita ſcriptum extat in veſtris literis; ego vos Deos, appellavi? Si Dii appellati ſunt illi, ad quos Dei ſermo habitus eſt? quod ſcriptum reſcindi non poteſt; me, quem Pater conſecravit, & in hunc terrarum orbem miſit, vos impium dicitis, ſi dixi me Dei

Filium

Digitized by Google

Filium eſſe? Si Patre digna non præſto, mihi ne credite: ſin etiam, ſi non mihi, at factis credite: & tandem cognoſcite, et Patrem in me, & me in Patre eſſe. *Ju.* Enimvero iſta jam non ſunt ferenda: injiciamus ei manus: quid ſtamus? Papæ! Ubi eſt? Nuſquam eſt. Ubi eſt? Evanuit in auram præſtigiator, at non ſemper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. *Quæ non intelligunt, damnant, imperiti. Homicidia ſua religionis nomine prætexunt ſimulatores. Vera dicta habet mundus pro impiis.*

THOMAS. Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jeſus diſcipulos ſuos ſe comitari jubet, euntem ad Lazarum in vitam revocandum.

Jeſus, Diſcipuli, Thomas.

ABeamus iterum in Judæam. *D.* Magiſter, modò te volebant lapidare Judæi: & eòdem redis? *J.* Diei horæ ſunt duodecim. Qui interdiu iter facit, non offendit: utitur enim communi hâc luce. Qui autem noctu, offendit: caret enim lumine. Jam verò Lazarus ille noſter amicus obdormivit, eum ego eo expergefactum. *D.* At ſi obdormivit, ſalvus eſt. *J.* Planiùs dicendum eſt: Lazarus mortuus eſt, id quod equidem veſtrâ causâ gaudeo, ut rei fidem adjungatis, cùm ſciatis me non adfuiſſe ibi. Sed eamus ad eum. *T.* Eamus & nos morituri cum eo.

Sent. *Chriſto mortuum excitare tam facile eſt quàm nomini dormientem. Chriſto mors ſomnus eſt.*

LAZARUS. Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jeſus Lazarum in vitam reſuſcitat.

Martha, Jeſus, Maria, Judæi.

CUM eſſem domi, allatus eſt mihi nuncius, advenire Jeſum. Itaq; ei extra vicum obviam prædo. Sed eum advenientem video: adibo, & ſalutabo. O Domine, ſi adfuiſſes hìc, meus frater non fuiſſet mortuus. Sed nunc etiam ſcio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum eſſe. *Je* Re-

viviſcet frater tuus. *Marth.* Scio ego revicturum, cùm reviviſcent homines in illo noviſſimo die. *Je.* Ego ſum reſurrectio & vita; ita ut mihi confidentes omnes & mortui ſint revicturi, & vivi nunquam ſint morituri. Credis hoc? *Marth.* Etiam, Domine. Ego credo te eſſe Chriſtum illum Dei Filium, orbi expectatum. Sed eo evocatum Mariam ſororem meam, quæ domi miſera luctu tabeſcit. *Je.* Quàm multa acerba, & perpeſſu aſpera evenire in hominum vita neceſſe eſt! Miſereſcit harum miſerendarum muliercularum, quæ chariſſimi fratris morte concuſſæ mœrore conficiuntur, & jam ad me, ſicut ad certum aſylum, confugiunt, opémque meam & præſens auxilium implorabunt. Atq; ecce eas huc accurrentes, cum magna hominum multitudine! Ipſa autem Maria, ut plorat! ut lamentatur! ut ſuo luctu omnibus lacrymas excutit! jam, credo, mihi ad pedes jacebit ſupplicans. *Mar.* O Domine ſi tu hìc adfuiſſes, meus frater non fuiſſet mortuus. *Je.* Ubi eum poſuiſtis? *Ju.* Veni viſum. Ut commotus eſt! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum eum valde amabat. *Al.* Non poterat is, qui cæci oculos recluſit, efficere, ut hic non moreretur? Sed videte, ut rurſum conturbatur. *Ju.* Hìc eſt monumentum. *J.* Amovete ſaxum. *Marth.* At jam fœtet, Domine: nam quatriduum eſt. *Je.* Dixíne ego tibi, te, ſi potes fidere, viſuram glorioſum & planè divinum factum? Tollíte modò ſaxum. Pater, gratias tibi ago, quòd me audiviſti. Equidem ſciebam ut me ſemper audias: ſed dicebam propter circumſtantem hominum multitudinem, ut credant me à te eſſe miſſum. Lazare, veni foras. *Ju.* O rem ſæculis omnibus inauditam! Videte, videte hominem è ſepulchro emergentem, vinctis pedibus & manibus faſciis, vultúque ſudario obvelato. O immenſam Dei potentiam! *Je.* Solvite eum, & dimittite liberum.

Sent. *Chriſti vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi eam non audimus.*

REPU-

Digitized by Google

REPUDIUM. Mat. 19. *Mar.* 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus cum Phariſæis & diſcipulis de divortio colloquitur.

Phariſæi, Jeſus, Diſcipuli.

Licétne viro repudiare uxorem, qualibet de cauſa? *J.* Quid vobis præcepit Moſes? *P.* Moſes permiſit uxori nuncium remittere, ſcripto divortii inſtrumento. *J.* Annon legiſtis, ut, qui eos principio fecit, marem ſimul & fœminam fecerit? utque ita pronunciatum ſit: propterea vir, relicto utroque parente, hærebit ſuæ conjugi, fiétque ex duobus unum corpus. Itaque jam non ſunt duo, ſed unum corpus. Proinde quod Deus conjunxit, homo ne disjungat. *P.* Cur ergò præcepit Moſes, ei dare divortii tabulam, eámque repudiari? *J.* Habuit videlicet rationem veſtræ pervicaciæ. Verùm olim non erat ita factitatum. Quin hoc vobis confirmo. Quicunque repudiaverit uxorem ſuam, niſi ob ſtuprum, & duxerit aliam, adulterat; & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in cauſa ſunt & fœminæ. *D.* Si ea eſt viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. *J.* At non omnes id præſtare poſſunt, ſed ii duntaxat quibus datum eſt. Nam eviratorum alii ita ex utero matrum orti ſunt, alii manu caſtrati ſunt, alii ſeipſos caſtraverunt propter regnum cœleſte. Qui hoc poteſt præſtare, præſtato.

Sent. *Deus ipſe propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittat, quod alioquin permittendum non eſſet. Olim fuit mundus minùs malus: & omnia abeunt indies in deterius. Libidini reſiſtere, niſi dono Dei, nemo poteſt.*

DIVES. Mat. 19. *Mar.* 10. *Luc.* 18.

ARGUMENTUM.

Jeſus ab adoleſcente interrogatus, vitæ viam docet; & quàm ſit ea divitibus difficilis oſtendit, déque præmiis ſuorum diſſerit.

Ado-

Digitized by Google

Adoleſcens, Jeſus, Diſcipuli.

MAgiſter bone, quid boni faciendum mihi eſt, ut vitam æternam adiſpiſcar? *J.* Quid me dicis bonum? Nemo bonus eſt niſi unus Deus. Quòd ſi vis ad vitam pervenire, ſerva præcepta. *A.* Quænam? *J.* Ne adulterato. Ne occidito. Ne furator. Falſum teſtimonium ne dicito. Ne quem intervertito. Parentem utrumque colito. Alterum ut teipſum diligito. *A.* Hæc omnia ſervavi jam à teneris. Quid mihi reſtat? *J.* Probo. Unum tibi deeſt. Si vis perfectus eſſe, I venditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato, theſaurum habiturus in cœlo: deinde ad me ſequendum, crucem ferens, venito. Eho! abit mœſtus, eſt enim perdives. O mei diſcipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad regnum cœleſte perveniunt! Obſtupetis? O filii, quàm difficile factu eſt, ut, qui divitiis freti ſunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam iterum: facilius eſt rudentum trajicii per foramen acûs, quam divitem in regnum divinum introire. *D.* Ecquis igitur poterit ſervari? *J.* Hoc humanis quidem viribus fieri non poteſt, ſed poteſt divinis: nam omnia, quantumvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri poſſunt. *D.* Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia, ut te ſequeremur: quid ergò hinc aſſequemur? *J.* Vos quidem certè, qui me ſecuti eſtis, cùm in renovata vita in tribunali magnificus conſedero, ſedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Iſraelitarum judicantes. Et, omnino quiſquis domum, aut fratres, aut ſorores aut patrem, aut matrem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nominis & evangelii, regnique divini gratiâ, is & in hoc ævo, etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in futurâ ætate vitâ fruetur ſempiternâ. Sed multi primi erunt ultimi, & ultimi primi. Nam in regno cœleſti idem uſu venit, quod in quodam patrefamiliâs, qui primo mane exit ad conducendos in vineam ſuam operarios; & cùm ſingulis

dena-

denariis in diem cum eis decidiſſet, eos in vineam dimiſit. Iterúmq; circiter horam tertiam egreſſus, vidit alios otioſos in foro manentes, quos etiam in vineam ſuam demiſit, ſéque eis, quod æquum eſſet, daturum promiſit. Item circa ſextam & nonam horam egreſſus, fecit. Horâ autem fere undecimâ egreſſus, cùm alios deſides inveniſſet: Quid hì, inquit, ſtatis totum diem otioſi? Nemo nos conduxit, inquiunt illi. Tum ille; Ite & vos in vineam meam, &, quod erit æquum, accipietis. Veſperi mandat vineæ Dominus procuratori ſuo, ut operarios convocet, eíſq; præmium perſolvat, initio facto ab ultimis ad primos. Hi qui venerant horâ fere undecimâ, ſingulos acceperunt denarios. At primi, qui ſeſe plus accepturos rati eſſent, cùm tantundem accepiſſent, murmurabant in patremfamiliàs, quòd ultimos, qui unam horam opus feciſſent, ipſis æquaviſſet, qui totius diei onus pertuliſſent & ardores. Tum ille uni ex eis, Amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum depactus es? Aufer tuum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eóne tu oculum malignum habes, quia ego ſum benignus? Ita in regno cœleſti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim ſunt vocati, ſed pauci electi.

Sent. *Divitiæ magno ſunt ad ſalutem impedimento. Dives divitiis, denique homines, iis quæ habent chariſſima renunciare? humanis viribus, nequeunt; divinis, queunt.*

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immiſericors apud inferos cruciatus ne tantulam quidem miſericordiam ab Abrahamo impetrare poteſt.

Dives, Abrahamus.

PAter Abrahame, miſerere mei, & mitte Lazarum, qui ſummo digito in aqua intincto, linguam

Digitized by Google

guam mihi refrigeret: diſcrucior enim in hac flamma. *A.* Fili, memineris; te bonis in vita, Lazarum malis eſſe defunctum; Nunc viciſſim his in voluptate, tu in dolore es: Præterea, conſtat omnino inter nos & vos vaſta vorago, ut hinc ad vos, aut iſtinc ad nos aditus tranſire volentibus non pateat. *D.* Saltem illud oro te, pater, ut eum mittas, in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, ne ipſi quoque committant, ut in hunc tam tetri cruciatus locum veniendum ſit. *A.* Habent Moſem, & cæteros vates, eos audiunto. *D.* Eſt illud quidem aliquid, pater Abrahame. Sed ſi quis à mortuis ad eos fuerit profectus, faciliùs vitam corrigent. *A.* Si Moſem & vates non audiunt, ne ei quidem, qui revixerit, obtemperaturi ſunt.

Sent. *Inclementes inclementer punientur. Qualem ſe quiſque alteri præbuerit, talem in ſe experietur Deum. Impiorum ſera pœnitentia. Beati, qui plorant: nam conſolatione afficientur. Væ gaudentibus: dolebunt enim. Nam rerum viciſſitudo eſt. Qui ſanctâ doctrinâ ad ſanitatem non revocatur, deſperandus eſt.*

FILII ZEBEDÆI. Mat. 20. *Mar.* 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus, Jacobo & Joanni regnum potentibus, crucem proponit.

Mater Jacobi & Joannis, Jeſus, Jacobus & Joannes.

MAgiſter, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. *Je.* Quidnam id eſt? *Ja.* Ut tibi, cùm ſplendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter ſiniſter, aſſideamus. *Je.* Neſcitis quid petatis: poteſtiſne idem mecum poculum ebibere, eadémque lotione ablui? *Ja.* Poſſumus. *Je.* Meum quidem poculum bibetis, meâque lotione lavabimini: Sed, ut mihi dextrâ lævâque aſſideatur, non eſt meum dare, niſi iis quibus id paratum eſt à Patre meo.

Sent.

Digitized by Google

Sent. *Ad regnum Dei non niſi per crucem venitur; & tamen non hominis meritum, ſed Dei donum eſt.*

VINITORES. *Mat.* 21. *Mar.* 12. *Luc.* 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Pontificibus & Scribis, & Senioribus de autore ſuæ poteſtatis interrogatus, ipſos viciſſim de autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per ſimilitudines, eis futurum prædicit, ut, propter ſe repudiatum, regno priventur.

Pontifices & Scribæ & Seniores, Jeſus.

DIc nobis, ex cujus autoritate iſta facias, & quis tibi dederit ut tantum poſſis? *J.* Ego viciſſim vos quiddam rogabo, de quo ſi mihi reſponderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Lotio Joannis unde erat? à cœlóne, an ab hominibus? *P.* Si à cœlo dicimus, dicet, cur ergo ei non credidiſtis? Sin ab hominibus, periculum eſt ne univerſus nos populùs lapidet, omnes enim Joannem habent pro vate. Negemus ſcire nos. Age, neſcimus. *Je.* Ego quoque non dicam vobis, quâ hac autoritate faciam. Sed quid cenſetis? Habebat quidam duos natos, quorum priorem aggreſſus eſt his verbis; Nate, abi ad faciendum opus hodie in vinea mea: Cui ille, non libet, inquit: pòſt tamen, mutatâ ſententia, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui, pollicitus iturum ſe, non ivit. Uter paruit voluntati patris? *P.* Prior. *J* Credite mihi: Publicani & meretrices antecedent vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Joannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidiſtis: Publicani & meretrices crediderunt. Quod cùm videretis, ne ſic quidem mutaſtis animum ut crederetis. Accipite aliam ſimilitudinem. Fuit quidam paterfamiliâs, qui conſevit vineam: quam cùm ſepibus circumdediſſet, torculárque in ea defixiſſet, & caſtellum extruxiſſet, elocavit agricolis, domóque poſtea multo tempore abfuit. Poſt ſuo tempore miſit ad agricolas ſervum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi male acceptum plagis, inanem remiſerunt.

miſerunt. Iterum mittit alium; eum quoq; illi lapidibus contuſum, & ictibus indigniſſimè mulctatum vacuum remiſerunt. Nec ſatis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios, atque alios, qui omnes vel pulſati vel occiſi ab eis ſunt. Et jam cùm unum haberet filium, eúmque chariſſimum, ita ſecum cogitabat: Quid agam? mittámne ad eos filium, meas delicias? At mittam; fortaſſe ejus conſpectum reverebuntur: Itaque facit. At vinitores, eo viſo, ſic loqui inter ſe inſiſtunt; Hic quidem eſt hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum è vinea perimunt. Cùm ergo redierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? *P.* Malos malè perdet, vineam aliis tradet agricolis, à quibus fructum percipiet ſuo tempore. Sed abſit ut quid tale eveniat. *J.* Nunquámne legiſtis dictum illud in monumentis literarum? *Quem lapidem improbaverunt ſtructores, adhibitus eſt ad caput anguli. A Domino profectum id eſt, & mirum nobis videtur.* Quamobrem ſic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti ſuum fructum edituræ. Ac quiſquis inciderit in lapidem eum, confringetur: et in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœleſti ſimiliter accidit, atque in rege quodam, qui nuptias filii ſui facturus, ſervos ſuos miſit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cumque illi noluiſſent venire; alios item ſervos miſit, quibus negotium dedit, ut oſtenderent invitatis, ipſum paraviſſe prandium, juvencos & altilia eſſe mactata, omnia deinque eſſe parata ut venirent ad nuptias. At illi eum aſpernati diſceſſerunt, alius in ſuum agrum, alius ad mercaturum. Cæteri comprehenſos ejus ſervos è vita per ſummam ignominiam ſuſtulerunt. Qua re auditâ, iratus rex, eò ſuas copias miſit, & homicidas illos perdidit, eorúmque urbem incendit. Deinde ſuis ſervis mandavit, ut (quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati, non

fuerant

Digitized by Google

ſuerant digni qui in eis adeſſent) per vias paſſim abirent; & ut, quemcunque inveniſſent, ad nuptias vocarent. Illi in trivia profecti, quoſcunque invenerunt, coëgerunt, tum malos, tum bonos, ita ut compleretur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos ingreſſus rex, animadvertit ibi quendam non nuptiali veſtitu indutum: Et amice, inquit, quid huc intrâſti ſine veſtimento nuptiali? Cumq; ille obmutuiſſet, juſſit rex famulis, ut eum pedibus manibúſque conſtrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus eſſet ploratus, ſtridórque dentium. Multi enim vocati ſunt, ſed pauci electi.

Sent. *Publicani & meretrices ad Dei regnum ſunt aptiores quàm populorum magiſtri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus, ingratum ſe præbet, is donis privatur. Optima quæque maximè improbantur à potentiſſimis quibuſque.*

DENARIUS. Mat. 22. Mar. 22. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Phariſæorum Herodíſque diſcipulis de tributo Cæſari pendendo malitioſe interrogatus, prudenter reſpondet.

Diſcipuli Phariſæorum, Herodiani, Jeſus.

MAgiſter, ſcimus, ut verax ſis, divinámque vivendi rationem verè & ſincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratiâ de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceátne nobis cenſum pendere Cæſari, necne? *J.* Quid me tentatis, ſimulatores? Exhibite mihi nummum tributarium. *P.* En tibi denarium! *J.* Cujus eſt imago hæc & inſcriptio? *D.* Cæſaris. *J.* Itaque reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari! & quæ Dei, Deo.

Sent. *Aſtutis aſtutè reſpondendum. Captioſa ad nocendum interrogatio, vitioſa eſt: ſed ad eandem aſtuta, ad ſeipſum tuendum, reſponſio vitioſa non eſt.*

SADDUCÆI. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Sadducæis de ſeptem maritorum uxore interrogatus

Digitized by Google

gatus, cujuſnam futura eſſet in altera vita; docet, ibi nulla fore matrimonia, & obiter reſurrectionem fore oſtendit. Deinde Legiſperito de maximo legis præcepto reſpondet. Poſtremò, illos quâdam interrogatione de genere Chriſti compeſcit.

Sadducæi, Jeſus, Scribæ, Phariſæi, Legiſperitus.

MAgiſter, Moſes ſcripto ſanxit, ſi quis mortuus fuerit ſine liberis, ſuperſtite uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratríque prolem ſuſcitaret. Fuerunt autem apud nos fratres ſeptem, quorum primus, ductâ uxore, ſine liberis mortuus eſt, fratríque uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem, ſingulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur fœmina. Cum ergò revixerint homines, cujus ex ſeptem erit uxor, cùm omnes eam habuerint? *Je.* Erratis ignoratione literarum, & divinæ poteſtatis. In hac vita homines connubunt, ſed quibus contingit donari vitâ illâ novatâ, ii nullis inter ſe matrimoniis copulantur: ſiquidem ne mori quidem jam poſſunt, ſuntq; quaſi cœleſtes, & divini genii, Deíque filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moſes indicat in rubo (ſi fortè unquam legiſtis) ubi Deus ait, Deum ſe eſſe Abrahami, Deum Iſaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus eſt, non mortuorum, cùm ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. *L.* Quandò hic tam expoſitè reſpondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magiſter, quodnam eſt prímum & maximum in lege præceptum? *J.* Audi, Iſraelita: Dominus Deus tuus, Dominus unus eſt. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, ſtudio, cogitatione, operâ, amato. Hoc eſt primum & maximum præceptum. Alterum ei ſimile eſt: Proximum ut teipſum amato. Majus his præceptum nullum eſt. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. *L.* Præclarè ſanè, Magiſter, dixiſti. Nam unus eſt Deus, præterea nullus: quem ſummâ animi ope, curâ, ſtudio, operâ, cogitatione amare, necnon alios, ut

Digitized by Google

ut ſeipſum, diligere, omnibus præſtat piamentis & ſacrificiis. *J.* Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego viciſſim interrogem, Phariſæi; Quid cenſetis de Chriſto? Quò prognatum fore? *P.* Davide. *J.* Quî fit ergo, ut cum David numine afflatus, Dominum vocet, ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, ſede ad dextram meam, donec tuos tibi hoſtes, ſcamni inſtar, calcandos tradidero? Si eum David Dominum vocat, quî fieri poteſt ut ſit Davide prognatus?

Sent. *Sublatâ morte, ſublata erunt & matrimonia, utpote ad generis humani propagationem inſtituta: quâ propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor eſt legis perfectio.*

PETRUS. *Luc.* 2. *Joan.* 13 & 14.

ARGUMENTUM.

Jeſus moriturus diſcipulos ſuos modeſtiam amorémque docet; ſui deſertionem, & Petri abnegationem prædicit: déque ſuo ad patrem diſceſſu, & Spiritûs ſancti miſſione diſſerit.

Jeſus, Petrus, Diſcipuli, Thomas, Philippus, Judas, Thaddæus.

INter gentes, ut quiſque plurimùm opibus valet, ita maximè rex eſt, & potentiſſimus quiſque facillimè principis nomen obtinet. At veſtra longè alia eſt ratio: quantóque quiſque major eſt, tantò ſubmiſſius ſe gerat: & quantò plus imperio pollet, tantò magis miniſtrum ſe præbeat. Uter enim major eſt? qui accumbit, an qui miniſtrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos ſum ſicut miniſtrans, vobíſque (qui permanſeritis mecum in meis rebus adverſis) legatum mihi à Patre meo regnum, ſimiliter lego: ut edatis & bibatis in eadem mecum menſa in regno meo; & in tribunalibus ſedentes, jus duodecim tribubus Iſraelitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiſcum futurus ſum; quærétis me, & quemadmodum dixi Judæis, quò ego iturus ſum, eos venire non poſſe: Ita vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vo-

Digitized by Google

bis præceptum do, ut ametis vos inter vos, & ametis, quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoſcent omnes, vos meos eſſe diſcipulos, ſi mutuo vos amore complectimini. *P.* Domine, quò abiturus es? *Je.* Quò ego abiturus ſum, non potes me nunc ſequi, ſed poſtea ſéquêris. *P.* Quî minus nunc poſſum? Animam pro te ponam. *Je.* Animam pro me pones? Crede mihi; nondum cecinerit gallus, cùm tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (ne tu ſis neſcius) expetivit vos ad cribrandum, quaſi frumentum: Verùm ego oravi pro te, ne tu de conſtantiæ gradu dejicereris. Tu viciſſim aliquando recreatus confirmato fratres tuos. *P.* Atqui paratus ſum, & carcerem tecum, & mortem ſubire. *Je.* Hoc tibi confirmò, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu, me tibi notum eſſe, ter negaveris. Porrò cum dimiſi vos ſine crumena, & pera, & calceis, num quâ re caruiſtis? *D.* Nullâ. *Je.* At nunc qui habet crumenam, adhibeto, nec minùs peram: quíque non habet gladium, vendito pallium ſuum, & comparato. Nam in me (ne vos neſciatis) ſupereſt comprobandum ſcriptum illud: Et inter improbos habitus eſt, habentque meæ res finem. *D.* Domine, ecce, hîc duo gladii. *J.* Satis eſt. Cæterùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Quòd ſi ſecus eſſet, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod ſi fecero, reveniam ad vos mecum aſſumendos; ut ubi ero ego, ibi vos quoque ſitis. Et quidem quò & quà viâ proficiſcar, ſcitis. *Th.* Nos verò neſcimus quò eas, tantùm abeſt ut viam tenere poſſimus. *Je.* Ego ſum via, veritas & vita; nemo venit ad patrem, niſi per me. Si cognoſceretis me, meum quoq; patrem cognoſceretis, & jam nunc cognoſcitis & vidiſtis eum. *Ph.* Domine, oſtende nobis patrem: Id ſatis erit nobis. *Je.* Tantum jam tempus vobiſcum verſor, & tu me non nôſti, Philippe? Qui vidit me, vidit patrem; qui fit ut tu jubeas

jubeas vobis patrem oſtendi? Non credis, & me in patre, & patrem in me eſſe: Quæ vobis dico, meâ ſponte non dico: ſed ipſe pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi, & me in patre, & patrem in me eſſe; aut certe de ipſis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit, eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturus quicquid per meum nomen petieritis ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conſervate. Ego verò exorabo Patrem, ut alium vobis confirmatorem det, qui vobiſcum perpetuò maneat: Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non poteſt comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoſcit: at vos cognoſcitis, quoniam apud vos manſurus, & in vobis futurus eſt. Non relinquam vos pupillos, inviſam vos. Poſt paulò jam me non videbunt homines: at vos videbitis, quia ut ego vivo & vos vivetis. Tum cognoſcetis & me eſſe in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eáque conſervat, ille eſt qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à Patre meo, eundémq; ego quoq; amabo, méq; ei aperiam. *Ju.* Quid cauſæ eſt, ut nobis teipſum ſis apertturus, promiſcuæ hominum multitudini non item? *Je.* Qui me amat, dicta mea vitâ exprimet, cúmq; meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non eſt, ſed Patris qui miſit me. Hæc quidem ſum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (Spiritum Sanctum dico) quem mittet Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quæcunq; dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam qualem homines ſolent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audiviſtis ut dixerim vobis, abire me reviſurum vos. Si me amaretis, gauderetis quia dix-

Digitized by Google

iſſem ire me ad patrem, qui major me ſit. Et nunc dixi vobis, priuſquam evenit; ut cùm evenerit, credatis. Jam non multa loquar vobiſcum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat, tantùm eò res tendit, ut intelligant homines me amare patrem, & ita facere uti mihi mandavit. Surgite, abeamus hinc

Sent. *Inter Chriſtianos quò quiſque major, eò ſubmiſſior. Ex charitate cognoſcitur Chriſtianus: Ut quiſque ſibi maximè confidit, ita facillimè labitur. Spiritus ſanctus Chriſtianum perficit.*

PILATUS. Matth. 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23. *Joan.* 18.

ARGUMENTUM.

Jeſum accuſant Judæi. Pilatus interrogat; Jeſus de ſuo regno & officio reſpondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jeſus, Pontifices.

QUodnam crimen affertis in hunc hominem, quem mihi vinctum tradidiſtis? *Ju.* Niſi eſſet maleficus, nunquam eum tibi tradidiſſemus. *Pi.* Abducite eum vos, & ex lege veſtra judicatote. *Ju.* Nobis non licet interficere quenquam. Sed ſi quæris crimina, eum deprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem, Cæſari tributa dari, ſeque Chriſtum regem eſſe dicentem. *Pi.* Libet ex ipſo ſciſcitari. Heus, túne es rex Judæorum? *Je.* Tune iſtud ſponte dicis, an ex aliis auditum? *Pi.* Quaſi ego Judæus ſim. Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commiſiſti? *J.* Regnum meum terreſtre non eſt: quod ſi eſſet, mei ſatellites pugnaviſſent, ne Judæis addicerer. Verùm regnum meum hic poſitum non eſt. *Pi.* Tu ergo rex es? *Je.* Rectè ais. Ego eò natus ſum, & in hunc terrarum orbem ingreſſus, ut teiſtmonium perhibeam veritati. Quiſquis à veritate eſt, vocem meam audit. *Pi.* Quid eſt veritas? Heus Pontifices, & plebs Judæa, ego nullum deprehendo crimen in hoc homine.

ne. *Pon.* Atqui nemo eſt hodie nocentior, neque ſupplicio graviore dignior. *Pi.* Non audis quæ in te proferunt crimina? Nihílne reſpondes? Vide, ut te graviter accuſent. Quid taces? Nequeo mirari ſatis. *Po.* Populum ſuâ doctrinâ à Galilæa ad hunc uſque locum excitat. *Pi.* Eſtne is Galilæus? *Po.* eſt. *Pi.* Percommodè cadit, quòd eſt ditionis Herodis, qui nunc in urbe eſt. Itaque eum ad illum duci jubeo.

Sent. *Autoritati ſuæ credi dolunt calumniatores piorum. Chriſti regnum mundanum non eſt.*

BARRABAS. Mat. 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23. *Joan.* 19.

ARUGMENTUM.

Pilatus Judæorum importunitate fatigatus, Jeſum damnat ad crucem; Barabbámque latronem dimittit.

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jeſus.

NUnc, Judæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire, Ecce homo! *Pon.* Crucifige, Crucifige. *Pi.* Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. *Ju.* Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, qui Filium Dei ſe fecit. *Pi.* Metuo quorſum evadant hæc. Undenam es? Mihi non eloqueris? An neſcis me poteſtatem habere tui vel crucifigendi, vel relaxandi? *Je.* Non haberes ullam in me poteſtatem, niſi ea tibi data eſſet supernè. Itaque in me tibi tradidit, in majore culpa eſt. *Pi.* Hic quidem mihi amittendus eſt, video. *Ju.* Si eum amittis, non es amicus Cæſari. Quiſquis enim regem ſe facit, adverſatur Cæſari. *Pi* Age jam educam eum ad vos. Ecce rex veſter! *Ju.* Tolle in crucem; tolle in crucem. *Pi.* Regem ego veſtrum in crucem! *Ju.* Nullum habemus regem præter Cæſarem. *Pi.* Nihil ago, video: cedendum eſt multitudinis libidini. Cedò huc mihi aquam, hâc manuum lotione teſtatum volo, Judæi, me in ſanguine hujus innocentiſſimi viri ab omni noxa abeſſe. Veſtra culpa eſto. *Ju.* Ejus ſangui-

Digitized by Google

ſanguinem nos, noſtríque poſteri luamus. *Pi.* Ego Barabbam hunc latronem liberum habeto: Jeſum autem veſtro arbitrio in crucem tollendum: abducite.

Sent. *Poteſtas à Deo eſt. Cæſari malunt ſervire inimici Chriſti quàm Chriſto; & latronem liberari, quàm inſontem: Utinam non eadem fierent hodie!*

SIMON. Joan. 21.

ARGUMENTUM.

Jeſus in vitam ſuſcitatus, piſcantibus ſuis diſcipulis apparet: Deinde cùm eos prandere juſſiſſet, Petro violentam mortem prædicit.

Jeſus, Diſcipuli, Joannes, Petrus.

HEus, juvenes! nunquid edulii habetis? *D.* Nihil *Je.* Jacite rete ad dextram navis partem, & invenietis. *D.* Faciemus. O miraculum! tanta eſt in noſtro reti piſcium multitudo, ut trahere non poſſimus. *Jo.* Dominus eſt. *P.* Ego igitur induſium ſuccingam, & ad eum ad ripam natabo. *D* At nos navigabimus, neq; procul a terra abſumus. Jam appulimus. Hîc eſt prunæ impoſitus piſcis, & panis. *Je.* Afferte de piſcibus quos modò cepiſtis. *P.* Attraham rete ad terram. O magnum numerum piſcium! *D.* Quot ſunt? *P.* Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. *D.* Mirum eſt, rete non eſſe ruptum. *Je.* Venite pranſum: veſcimini hoc pane, & piſce. Simon Joannides, diligis me plùs quam hi? *P.* Etiam, Domine, tûte ſcis quàm te amem. *Je.* Paſce agnos meos. Simon Joannides, diligis me? *P.* Etiam, Domine, tûte ſcis ut te amem. *Je.* Paſce oves meas. Simon Joannides, diligis me? *P.* Domine, tu omnia ſcis, tu noſti quàm te amem. *Je.* Paſce oves meas. Simul & hoc accipe; Cùm eſſes juvenis, ipſe te cingebas, & ibas quò volebas: ſed cùm ſenueris, alius te, cùm manus extenderis, cinget, & ducet quo noles. Sequere me. *P.* Hic autem quid? *Je.* Si eum volo manere donec reveniam, quid ad te? Tu modò ſequere me.

Sent.

Digitized by Google

Sent. *Jubente Chriſto qui piſcatur, fœliciter piſcatur id quod hominibus ſecundum ſpiritum accipiendum eſt. Qui Chriſtum amat, huic Chriſtus oves commendat. Diſcipuli eadem eſt conditio quæ magiſtri.*

LINGUÆ. Act. 2.

ARGUMENTUM.

Cùm Chriſti diſcipulos novis linguis loquentes, Judæi putarent ebrios eſſe; Petrus ad eos orationem habens, demonſtrat illud eſſe donum Spiritûs ſancti à Chriſto in vitam excitato effuſi. Hoc audito, illi pœnitentiam agunt, & in Chriſti nomine lavantur: Judæi, Petrus.

NOnne omnes hi qui loquuntur, Galilæi ſunt? *Al.* Sunt. *J.* Ecquid eſt, quod noſtrûm quiſque vernaculam ſibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elamitæ, Meſopotamiæ incolæ, & Judææ, & Cappadociæ, Pontique & Aſiæ, & Phrygiæ, & Pamphyliæ, & Ægypti, & ejus Libyæ partis quæ eſt ſecundum Cyrenen, & peregrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii, Cretenſéſque, & Arabes, audimus eos rerum divinarum amplitudinem noſtris cujuſque linguis eloquentes. Hoc quidem jam non humanum eſt. Equidem ſic obſtupeſco, ut neſciam, vigiléмne, an ſomniem. Quid hoc rei eſt? *Al.* Bacchi agitatio eſt. O Bacche, pater es eloquentiæ. *J.* Quid ais? *Al.* Vini pleni ſunt: mera temulentia eſt. Unde enim tam multas linguas, tam diverſas, tam repentè didiciſſent? *P.* Viri Judæi, & Hieroſolymæ incolæ omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoſcite. Non ſunt hi temulenti, quemadmodum vos arbitramini: (eſt enim hora diei tantùm tertia) ſed viget illa vatis Joelis prædictio. Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo ſpiritu perfundam, ita ut veſtri filii filiæque vaticinentur, & juvenes viſis, & ſenes inſomniis edoceantur. Quinetiam ſervi & ancillæ tunc meo ſpiritu delibuti, vaticinabuntur. Sed id ſignis quibuſdam præſignificabo, tum ſuprà in cœlo, tum infra in terrà, videlicet

ſanguine,

ſanguine, & igne & fumido vapore. Ipſe ſol tenebris obducetur & luna ſanguine, antequam Domini magnus ille & inſignis dies veniet. Quiſquis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite verba hæc, viri Iſraëlitæ: Jeſum Nazarenum (at quem virum!) qui vobis à Deo repræſentatus eſt portentis, miraculis, ſignis, quæ per eum Deus in medio veſtrûm edebat, ut ſcitis: hunc vos, definito Dei conſilio & providentiâ traditum, hominum impiorum operâ comprehenſum, ad palum alligatum ſuſtuliſtis: quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de eo, Propoſitum mihi Dominum ob oculos ſemper habeo: eóque mihi dextera nullâ re commoveor. Nec verò ſolùm mentis atque animi lætitiâ geſtio, verùm etiam ipſo corpore fidenter perſto, quòd tu animam meam apud inferos non deſeres, nec permittes, ut is, qui tibi ſuâ pietate placet, interitu deleatur, ſed me viam vitæ docebis, mihíque cumulatiſſimam apud te voluptatem præſtabis. Si licet apud vos, viri, fratres, liberè de ſummo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & ſepultus eſt, & ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cùm vates eſſet, & ſciret Deum ſibi juraviſſe, ſeſe ex fœtu lumborum ejus, quod ad humanam conditionem pertinet, ſuſcitaturum Chriſtum, & in ejus ſolio collocaturum, præſcius Chriſti reſurrectionis dixit, ejus neque animam apud inferos relinquendam, neque corpus interitu eſſe delendum. Hunc Jeſum ſuſcitavit Deus, cujus non omnes teſtes ſumus. Is Dei dextrâ elatus, & promiſſum Sancti Spiritûs à Patre conſecutus, effudit hoc quod vos nunc videtis & auditis. Neque enim David aſcendit in cœlum, ſed is ipſe loquitur ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hoſtes inſtar ſubſellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro certo habeat omnis Iſraelis poſteritas, Dominum & Chriſtum factum

à Deo

Digitized by Google

à Deo eſſe hunc ipſum Jeſum, quem vos crucifixiſtis. *Ju.* O nos impios! quid agimus, viri fratres? *Pe.* Mutate priſtinam mentem, & abluimini cùncti in nomine Jeſu Chriſti, ad remiſſionem peccatorum; & accipietis munus ſancti Spiritûs: ad vos enim pertinet promiſſio, & ad veſtros Liberos, & ad omnes remotiores, quoſcunque vocaverit Dominus Deus noſter. Quamobrem habete curam ſalutis veſtræ, & eripite vos ex hoc perverſo hominum genere. *Ju.* Bene & liberaliter dicis: & nobis omnino ſic placet, eluamur.

Sent. *De Spiritualibus carnaliter judicant carnales.*

CLAUDUS. Act. 3. & 4.

ARGUMENTUM.

Claudum ſanant Petrus & Joannes. Deinde curſu facto populi, Petrus ad populum de Jeſu (in cujus nomine fuerat ſanatus ille) verba facit. Hic ſuperveniunt ſectæ Doctorum, & Apoſtolos in vincula dant.

Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes, Antiſtites fani, & Sadducæi.

RESpicite hunc miſerum claudum, viri optimi, quem mater claudum peperit, ita ut nunquam ſeſe pedibus potuerit ſuſtinere. Date mihi aliquid, honoris & amoris Dei gratiâ, ut vobis Deus ſeſe viciſſim benignum præbeat. *Pe.* Aſpice nos. Neque argentum mihi, neque aurum eſt, ſed quod habeo, hoc tibi do. In nomine Jeſu Chriſti Nazareni, ſurge & ambula. *C.* O mirum miraculum! Ut mihi roborati ſunt pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quàm dulce eſt, conſecutum eſſe bona, quibus caruerim! Ago tibi gratias, Deus optime maxime, cujus tanto ſum beneficio ſanatus. Vah! quam juvat ingredi & ſalire! *Po.* Nonne hic eſt mendicus ille claudus qui ſolebat pro foribus templi ſedens mendicare? *Al.* Planè is eſt: nec poſſum ſatis mirari hunc tam expeditè nunc ingredi, qui antea loco ſe movere non poſſet. *Al.* Videor mihi ſomniare.

niare. Subſequamur eum: ingreditur in porticum Solomonis. *Pe.* Quanta huc concurrit multitudo! Quid hoc admiramini, viri Iſraelitæ? aut quid nos intuemini, quaſi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic incederet? Deus Abrahami, & Iſaaci, & Jacobi, patrum noſtrorum, illuſtravit puerum ſuum Jeſum, quem vos in conſpectum Pilati adductum repudiâſtis, cûm ille abſolvendum judicâſſet. At vos, ſancto & innocente repudiato, petiiſtis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ autorem occidiſtis, quem Deus a mortuis excitavit. Cujus nos teſtes ſumus: ejúſque nominis fiduciâ, hic, quem videtis & nôſtis, corroboratus eſt, & illius confidentiâ integerrimam valetudinem in veſtro omnium conſpectu conſecutus. Et nunc, fratres, ſcio vos per imprudentiam feciſſe, ut etiam veſtros principes. Sed Deus, quæ tot ſuorum vatum voce prædixerit paſſurum eſſe Chriſtum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad ſanitatem, ut deleantur veſtra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cùm prænunciatum vobis Jeſum Chriſtum mittet: quem oportet cœlo contineri uſque ad tempora inſtaurationis omnium, quæ Deus tot ſuorum ſanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moſes enim majoribus noſtris ita dixit: Vatem vobis ſuſcitabit Dominus Deus veſter, ex veſtra conſanguinitate, mei ſimilem; ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quòd ſi quis vati illi dicto audiens non fuerit, is ex medio hominum tolletur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tantò antè denunciàrunt. Vos eſtis ex vatibus orti, & in eo fœdere comprehenſi, quod percuſſit Deus cum majoribus noſtris, cùm diceret Abrahamo, Per ejus ſemen fœlicitatem conſecuturas omnes orbis terrarum nationes. Ad vos primùm Deus ſuſcitatum puerum ſuum Jeſum miſit, qui vobis fœlicitatum afferret, ſi modo veſtrûm unuſquiſ-
que
Digitized by Google

que à ſuis vitiis diſceſſerit. *Sac.* Enimvero jam ferendum non videtur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum eſt? *Sad.* Quid, niſi, ut nobis relictis, omnes ad eos tranſeant? Nam quòd reſurrectionem mortuorum, per neſcio quem Jeſum futuram prædicant, facilè animos imperitæ multitudinis in ſuam ſententiam pertrahunt. *Ant.* Itaque maturè occurrendum huic màlo eſt. Comprehendite eos, ſatellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hâc illi nocte garriant, cras nobiſcum feriò diſputari: non jam cum indoctis rationem habebunt, quòs poſſint facilè ſeducere; ad pontifices eis, & principes, & ſenatores, & ſcribas veniendum erit, qui eorum argutias vehementiùs refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia ſequacem.

Sent. *Chriſti nomen eſt omnipotens. Veritati ſolent invidere & adverſari docti hujus mundi.*

PRIMATES. Act. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de ſanato claudo apud primates cauſam dicunt, & illis interdicentibus, ne deinceps Jeſum doceant, obtemperaturos negant

Senatores, Petrus & Johannes, Primates, Annas, Caiaphas.

QUánam poteſtate, & cujus nomine hoc feciſtis? *P.* Si nos hodie de collato in hominem infirmum beneficiò interrogamur, principes populi, & Iſraelitarum ſenatores, quânam re ſanatus ſit: hòc vobis omnibus cunctòque Iſraelitarum populo, notum eſſe volumus, ſanatum eſſe in nomine Jeſu Chriſti Nazareni, quem à vòbis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic aſtat in veſtro conſpectu ſanus. Hic eſt lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus eſt ad caput anguli; nec eſt in alio ullo ſalus, nec ullum aliud nomen eſt ſub cœlo hominibus datum, per quod nobis liceat ſervari. *Pr.* Hoc ſupra omnia mirabile eſt, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & ſcitè loqui. *S.*

Atqui erant hi Jeſu comites, & hic homo verè ſanatus adeſt. Jubeantur exire pauliſper à concilio, ut hac de re inter nos conſultemus: exite pauliſper. Quid faciemus hominibus his? Nam conſpicuum ab eis miraculum editum eſſe, omnibus Hieroſolymæ incolis manifeſtum eſt, nec poſſumus negare. *C.* Ita eſt. Sed ne hæc res in vulgus dimanet latiùs, minemur eis acerrimè, ne ampliùs hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam quâ ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo, cui tam difficile in re tam præſens auxilium oblatum eſt, annum agit ſupra quadrageſimum, éſtq; omnibus notiſſimus. *An.* Bene mones. Intromittantur. *C.* Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, ne omnino vocem mittatis, néve doceatis nomine Jeſu. *P.* & *Jo.* Utrùm æquum ſit, & Deo probari poſſit, vobis obtemperare potiùs quàm Deo, vos videritis. Nos quidem non poſſumus quæ vidimus, & audivimus, non dicere. *C.* Vos, niſi malo coacti, rectè facere neſcitis. Sed niſi parebitis, veſtræ contumaciæ pœnas acerbiſſimas luetis.

Sent. *Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis, veritatémq; prædicari non patiuntur. Veritatem ſuam celavit Deus ſapientes & literatos, eámque patefecit parvulis. Deo magis obediendum eſt quam hominibus.*

GAMALIEL. Act. 5.
ARGUMENTUM.

Cùm fuiſſent Petrus & Joannes ex vinculis divinitùs liberati, primates, eo cognito, illos evocant: et illi doctrinæ ſuæ cauſam dicunt. Tum Gamalielis ſuaſu dimittuntur.

Apparitores, Antiſtes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

CArcerem quidem invenimus clauſam diligentiſſimè, & cuſtodes foris ante januam aſtantes, ſed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. *An.* Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujuſmodi monſtra ne fando quidem audita ſunt. Quid? Egreſſóſne

Digitized by Google

Egreſſóſne eſſe clauſo carcere? *Q*. Homines illi, quos vos in cuſtodiam dediſtis, ſunt in fano, & ibi populum docent. *An*. Hæc ſunt ejuſmodi, ut quàmvis de mente dejiciant. Sequimini, me, apparitores: adducam eos in concilium. *Po*. Sed ſine vi: etenim concitares in nos vulgi ſeditionem, & ſtatim ad ſaxa veniretur: nam magnum eſt plebis in eos ſtudium. *S*. Niſi providemus, actum de nobis eſt: jam nullo in pretio ſumus, omnium oculi in eos ſunt conjecti. Proſpiciendum aliquâ ratione eſt. *An* Ecce homines! *Po*. Nonne vos vetuimus illo nomine docere? Atqui repleviſtis Hieroſolymam doctrinâ veſtrâ, & vultis in nos illius hominis ſanguinem derivare? *Pe*. Parendum Deo magis eſt quàm hominibus. Deus majorum noſtrorum Jeſum ſuſcitavit, quem vos in patibulo ſuſpenſum interfeciſtis. Hunc Deus Ductorem & Servatorem ſuâ dextrâ extulit, ut per eum Iſraelitis ad ſaniorem vivendi rationem reverſis, veniam daret peccatorum, Et nos ſumus ei teſtes harum rerum; necnon ſacer ille ſpiritus, quo Deus ei obedientes afflavit. *Po*. O audaciſſimos impoſtores! Quid agimus, viri? Quin de his pœnas ſumimus? *G*. Jubete, ſi placet, eos paulisper foras diſcedere. Conſiderate, viri Iſraelitæ, de hominibus his, quid eis ſitis facturi. Superioribus diebus extitit Theudas quidam, qui ſeſe jactabat eſſe aliquem, cum quo homines ad numerum quadringentorum ſeſe conjunxerunt. Is occiſus eſt, & quotquot ei parebant diſſipati, & ad nihilum redacti. Poſt eum extitit Judas Galilæus, tempore profeſſionis, multúmque ad ſeſe hominum traduxit: ſed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant profligati ſunt. Nunc quoque vos ſummoneo, ut vobis ab his hominibus temperetis, eóſque miſſos faciatis. Nam ſi hoc conſilium & opus ab hominibus eſt, diſſolvetur: ſin à Deo eſt, id diſſolvere non poteſtis, niſi fortè vultis videri Deo repugnare. *An*. Non malè conſulit Gamaliel, ut mihi quidem videtur. *Po*. Sed evocemus

homines, eóſque virgis cædamus, & vetemus ullam Jeſu nominis mentionem facere.

Sent. *Nihil eſt ad veritati credendum durius primoribus bujus mundi. Boni conſiliarii maxima eſt utilitas. Qui Dei operibus repugnant, Deo repugnant.*

STEPHANUS. Act 6. & 7.

ARGUMENTUM.

Accuſatus impietatis Stephanus, cauſam dicit tanto ſpiritu, ut reſiſtere non valentes Judæorum primi, eum lapident.

Teſtes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribæ.

HIC homo non deſinit impiè contra hunc religioſiſſimum locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere Jeſum Nazarenum everſurum eſſe hunc locum: & traditos nobis à Moſe ritus mutaturum. *P.* Súntne iſta vera? *St.* Attendite, fratres & patres. Deus glorioſus apparuit patri noſtro Abrahamo, cùm eſſet in Meſopotamia, antequam Charræ degeret, eíque mandavit, ut ex ſolo natali digrederetur, veniretq; in terram quam ipſe ei oſtenderet. Tum ille ex terra Chaldæa profectus, Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram tranſtulit, quam vos nunc incolitis: in qua nullam ei poſſeſſionem tradidit, ne veſtigium quidem pedis: & tamen promiſit, ſeſe ei ejus poſſeſſionem daturum, & ejus poſt eum ſoboli, cùm liberos non haberet. Locutus eſt autem cum eo ad hunc modum. Ejus poſteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorúmque ſervitutem & injurias per quadringentos annos perpeſſuros: ſed illam ego gentem cui ſervient (inquit) ulciſcar; exibúntq; poſtea, & me hoc ipſo in loco adorabunt: Eámq; rem, inito cum eo circumciſionis fœdore, firmavit. Is genuit Iſaacum, eúmque octavo die circumcidit. Iſaacus Jacobum, Jacobus duodecim ſummos patres. Summi patres invidiâ adducti, Joſephum in Ægyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eúmque ex omnibus anguiſtiis eripuit, & effecit ut

Pharao

Digitized by Google

Pharao Ægypti rex, ei ſuâ ſibi ſapientiâ commendato, totius Ægypti, totiúſque ſuæ familiæ principatum traderet: cùm autem, ortâ fame in omni Ægypto & Cananæa, patres noſtri in magna eſſent difficultate cibaria; Jacobus, qui audiviſſet frumentum eſſe in Ægypto, eos illò ſemel atque iterum dimiſit; éſtque Joſephus altero itinere à fratribus ſuis agnitus, ejúſque genus Pharaoni declaratum. Tum Joſephus patrem ſuum Jacobum, & familiam omnem ad homines ſeptuaginta quinque accerſivit. Deſcendit igitur Jacobus in Ægyptum: ubi cùm vitam finiviſſet, ipſe & patres noſtri tranſlati ſunt Sichemam, & in ſepulchreto poſiti, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea, propinquante promiſſi tempore, de quo Deus Abrahamo juraverat, creſcebat populus in Ægypto multiplici numero. Donec extitit rex alius, qui Joſephum non noverat. Is noſtrum genus fruſtrari conatus, patres noſtros eouſque afflixit, ut etiam fœtus eorum exponi curaret, ne conſervarentur. Quo quidem tempore natus eſt Moſes, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menſes enutritus, cùm tandem expoſitus eſſet, ſublatus eſt à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moſes in omnibus Ægyptiorum diſciplinis eruditus, & dictis factiſque potens. Cumq; jam quadrageſimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem conſanguineos ſuos Iſraelitas viſere: cùmque vidiſſet quendam injuriâ affici, eum defendit, ejúſque injuriam, cæſo Ægyptio, ultus eſt. Arbitrabatur autem conſanguineos ſuos intelligere, Deum ipſis per ipſum ſalutem dare, quod illi non intelligebant. Poſtero die conſpicatus eos contendentes, pacem inter eos conciliare ſtudebat conſanguineos eſſe commemorans. Cur alius alii noceret? ſed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos conſtituiſſet? Num ſe vellet interficere, quo modo pridiè interfeciſſet Ægyptium? Eo ex dicto Moſes aufugit, & in terra

Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in ſolitudine montis Sinæ Genius Domini in flamma & ardore rubi. Quo ſpectaculo admiratis, cùm ad viſendum accederet, audita Domini ad eum vox hujuſmodi eſt; Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Iſaaci, & Deus Jacobi. Hic cùm tremefactus Moſes non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus; nam locus in quo tu ſtas, ſacer eſt. Vidi afflictionem populi mei qui eſt in Ægypto; eorúmque gemitu audito, ad eos liberandos deſcendi. Itaque volo mittere te in Ægyptum. Hunc Moſen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & judicem conſtituiſſet; hunc ipſum Deus principem & liberatorem miſit ductu Genii, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculáque fecit & prodigia, tum in Ægypto & mari rubro, tum in deſerto, annis quadraginta. Hic eſt Moſes ille, qui dixit Iſraelitis, Dominum Deum ipſorum, vatem eis ex eorum conſanguinitate ſuſcitaturum, ipſi Moſi ſimilem, cui parerent. Hic ille eſt, qui in multitudine fuit in deſertis cum Genio, qui cum eo locutus eſt in Monte Sina, & cum majoribus noſtris, qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes eſſe majores noſtri; ſed eo rejecto, animis ſeſe in Ægyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut ſibi faceret Deos qui ſe antecederent. Nam Moſi illi à quo eſſent ex Egypto educti, ſeſe neſcire quid accidiſſet. Itaque vitulum tum fecerunt, & ſacrificium ſtatuæ peregerunt, delectati operibus manuum ſuarum. Et Deus averſus, eos ſivit prolabi ad cultum aſtrorum, quemadmodum in vatum monumentis ſcriptum eſt: Nunquid mihi victimas, & ſacrificia obtuliſtis quadraginta annis in deſertis, poſteri Iſraelis? An non adhibuiſtis tabernaculum Molochi, & ſidus Dei veſtri Remphanis? quæ vos ſimulacra feciſtis ad adorandum: ob quæ ego transferam

transferam vos ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt majores noſtri in deſertis, ſicut præſcripſerat is, qui Moſi rationem ejus faciendi oſtendit. Quod ab illis acceptum, eorum ſucceſſores res unà cum Joſua introduxerunt, tum cùm invaſerunt in fines earum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum eſt ad tempora Davidis: qui uſus Deo favente, voluit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei ædificavit. Sed non in Templis manu factis habitat Supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cœlum mihi ſedes eſt, & terra pedibus eſt ſcabellum: Quam mihi vos domum extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit iſta omnia? Pertinaces, & animo & auribus incircumciſi, vos ſemper Spiritui ſancto reſtitiſtis, & vos & majores veſtri. Nam quem illi vatum non ſunt inſectati? An non eos necaverunt, qui adventum Juſti prænunciaverunt? cujus vos modò proditores fuiſtis & interfectores: qui geniorum adminiſtratione acceptam legem non ſervâſtis. *Po.* Diſrumpor præ iracundia. Hunccine tam arroganter? *St.* Ecce autem, video cœlos apertos, & Filium hominis Deo ad dextram aſtantem. *Se.* & *Sc.* O impudentiam! Quid eum audimus amplius? Invadamus eum univerſi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vos teſtes; veſtrum eſt initium facere lapidationis, ſuſtinete partes veſtras. *T.* Nos verò perlibenter. Atque ut ſimus expeditiores, hìc apud te, adoleſcens, veſtimenta noſtra deponemus. *S.* Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conjicite univerſi, jacite grandine denſiùs. *St.* Domine Jeſu, accipe ſpiritum meum. *Sc.* Properemus, obruamus eum lapidibus. *St.* Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

Sent.

Digitized by Google

Sent. *Veritatem impietatis loco habent rectores hujus ſæculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.*

CORNELIUS. Act. 10.

ARGUMENTUM.

Accerſitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Jeſu docet, & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

AUdivi modò intus advenire eum, quem curavi accerſendum. Itaque ei exeo obviam. O ſalve multùm. *P.* Ah! quid agis? Surge, quid me ita accipis? Ego quoque homo ſum: ne tu me divinis honoribus afficias. Ingrediamur. Quinam ſunt iſti, quos hic conveniſſe video? *C.* Mei ſunt cognati & neceſſarii atque amici; quos huc juſſi convocari. *P.* Vos ſcitis, ut nefas ſit homini Judæo hærere, aut congredi alicui extero. Sed me Deus docuit neminem profanum aut immundum cenſere hominem. Quamobrem accerſitus nihil dubitavi venire. Nunc ſcire velim quam ob cauſam me accerſiveritis. *C.* Quarto abhinc die, ad hanc horam eram jejunus, & domi meæ horâ nonâ precationes faciebam: Ecce autem vir quidam extitit in meo conſpectu veſte ſplendidâ; & tua, inquit, precatio, Corneli exaudita eſt, tuáque miſericordia & benignitas Deo in memoria inſedit. Mitte ergo Joppen, accerſitum Simonem cognomine Petrum; (is diverſatur apud Simonem coriarium ad mare) qui, ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuò miſi ad te, & tu rectè feciſti, quòd veniſti. Nunc nos omnes in Dei conſpectu adſumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. *P.* Reipſa comperio, nullum Deo perſonarum eſſe diſcrimen; contráque, apud omnes Nationes, qui eum metuunt, vitámq; innocenter inſtituerunt, ei eſſe acceptos. Omnium ſumma eſt in diſciplina, quâ curavit erudiendos Iſraelitas, quos læto pacis nuncio affecit per Jeſum Chriſtum. Vos ſcitis, quæ res acciderit per totam Judæam uſquè à Galilæa, poſt lotionem quam publicavit

Joan-

Joannes: de Jeſu loquor Nazareno, ſacrò Dei numine & potentia prædito: qui ultrò citróque commeans, multa multis beneficia conferebat, omnéſque ſanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cùm Deus ei adeſſet. Et nos teſtes ſumus omnium, quæ fecit cùm in reliqua Judæa tum Hieroſolymis. Quem ipſi Judæi palo affixum ſuſtulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifeſtò oſtendit, non vulgo, ſed nobis deſignatis divinitùs teſtibus, qui quidem cibum potionémque ſumpſimus cum eo, poſtquam à morte revocatus eſt. Ac munus ab eo aſſignatum habemus, ut vulgo prædicemus, & teſtificemur, eum viventium eſſe mortuorúmque judicem à Deo deſtinatum. Hunc omnes vates teſtantur eum eſſe, per cujus nomen veniam peccatorum conſequantur, quotquot ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei eſt? Numine corripiuntur omnes, qui me audiunt, & jam diverſis linguis loqui incipiunt. Nunquid cauſa eſt cur minùs aquâ abluantur, qui eodem nobiſcum numine afflati ſunt? Abluantur ſane nomine Domini.

Sent. *Nullius conditionis hominem non admittit Chriſtus. Apud omnes nationes, quicunque Deum metuunt, innocentérque vivunt, Deo accepti ſunt.*

CIRCUMCISI. *Act.* 11.

ARGUMENTUM.

Reprehenſus a Chriſtianis Judæis Petrus, quòd cum Cornelio extraneæ gentis homine congreſſus fuiſſet, cauſam dicit, & obtinet.

Chriſtiani, Petrus.

NOs quidem factum tuum probare nullo pacto poſſumus, ut liberè loquamur. *P.* Quodnam id eſt tandem? *C.* Quòd homines præputio præditos conveniſti, & cum eis cibum cepiſti. *P.* Si vobis videtur, rem omnem, prout ſeſe habet, enarrabo, vos eâ auditâ judicabitis. *C.* Placet: enarra: *P.* Cùm in oppido Joppe orarem, viſus ſum mihi videre (cùm eſſem extra me raptus) vas quoddam deſcendens, quaſi

Digitized by Google

quaſi linteum magnum, quod quatuor capitibus de cœlo demiſſum, ad me uſque pervenit. Id cùm attentus contemplarer, vidi quadrupedia terreſtria, & ferās, & reptilia, & aëreas volucres, ſimúlque audivi vocem dicentem mihi; Agè, Petre, macta & veſcere. Tum ego; Minimè, Domine nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cœlo inquit; Quæ Deus purgavit, tu ne pollue. Idque ter factum eſt & tum demum omnia in cœlum ſubducta ſunt. Tum continuò præſtò fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæſareâ miſſi. Cum his ut abjectâ omni cunctatione congrederer, divino afflatu admonitus ſum. Iverunt unà mecum ſex fratres hi, ac nobis hominis domum ingreſſis renunciavit ille, ut genium domi ſuæ vidiſſet aſtantem, & ſibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerſerent Simonem cognomine Petrum, ex quo ea audiret, quæ & ipſi eſſent, & ipſius toti familiæ ſalutaria. Hic cùm ego loqui cœpiſſem, illi divino afflatu correpti ſunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus ſum iſtud Domini dictum quo dixerat, Joannem quidem abluiſſe aquâ ſed nos Spiritu ſacro ablutum iri. Quòd ſi eodem illos munere affecerat Deus quo nos, cùm in Jeſu Chriſti Domini fidem veniſſemus: ego quis eram ut poſſum obſiſtere Deo? *C.* Jam nihil addimus: ſed gratias Deo agimas, qui etiam exteris per vitæ caſtigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. *Imitanda eſt Petri modeſtia, qui quod divino juſſu fecerat, ejus tamen cauſam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos rupudiare nemo debet.*

RHODE. Act. 12.

ARGUMENTUM.

Eductus divinitùs ex carcere Petrus, Chriſtianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus

Digitized by Google

Petrus, Rhode, Chriſtiani.

APerite mihi has fores aliquis. *R.* Neſcio quis pulſat oſtium: proviſo qui ſit. *P.* Ecquis mihi aperit tandem? *R.* Petrus eſt, Petrus eſt, O me felicem! O populares, ſalvi ſumus: Petrus pro foribus veſtibuli ſtat. *C.* Inſanis? *R.* Minimè verò. Agnovi ejus vocem. *C.* Genius ejus eſt. *P.* Heus, heus, an expectatis dum ego haſce effringam fores. *R.* Non auditis eum pulſantem? *C.* Aperiamus. O mirum miraculum! Túne ergo verus ades Petrus? *P.* Pax ſit rebus. Audite, ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices cuſtodiebar. Cúmque hac nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carcerémque cuſtodirent ante januam cuſtodes; ecce, adeſt Genius Domini, cujus in adventu domus ſplendore illùſtrata eſt. Is me, pulſato latere, expergefactum juſſit ſurgere confeſtim, continuóque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille: Præcinge te, inquit, & indue ſandalia. Atque ita feci, juſtúſque amicire pallium, & eum ſequi, parebam: cùm jam egreſſus nondum intelligerem rem veram, agi ſed mihi viſum cernere viderer. Et jam præteagreſſi primos & ſecundos cuſtodes, venimus ad portam ferream, quà itur in urbem: quam ultrò nobis patefactum egreſſi proceſſimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à Domino miſſum eſſe ad me, ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione, eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nunciabitis. Mihi aliò concedendum eſt.

Sent. *Deum nulli carceres, nullæ catenæ prohibent, quo minùs liberet ſuos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo poteſt.*

PHILOSOPHI. Act. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Chriſto, & reſurrectione locutus, à Philoſophis deridetur, à Dionyſio Areopagita admittitur.

Stoici,

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionyſius.

POſſumúſne ex te ſcire, quæ ſit iſta tam nova doctrina quam affers? Nam inaudita quædam noſtris auribus affers? Jeſum neſcio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia ſint, velimus ex te diſcere. *P.* Video vos omnino, Athenienſes, paulò ſuperſtitioſiores. Nam cùm præteriens, veſtra ſpectarem ſacra, aram quoque offendi in qua inſcriptum erat, *Ignoto Deo.* Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuncio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo conſtant, cùm ſit cœli terræq; Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur, quaſi ullâ re egeat, qui ipſe omnibus vitam, ſpiritum, omnia denique conferat; quíque ductum ex unius ſanguine omne hominum genus, in omni terræ ſolo collocavit: quibus ſtata vivendi tempora, certóſque inhabitandi terminos præfinivit, ut ſuum Dominum quærerent, ſi fortè perveſtigare & invenire eum poſſent: cum tamen non procul abſit ab unoquoq; noſtrûm; cùm in eo vivamus, moveamur, & ſimus: (ut quidam etiam veſtrorum Poetarum dixerunt,) Ejus enim genus ſumus. Quòd ſi genus ſumus Dei; non debemus exiſtimare, auro, aut argento aut lapidi, arte & induſtriâ humanâ cœlato, numen eſſe ſimile. At nunc, omiſſis ignorantiæ temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denunciat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo univerſos homines cum ſumma æquitate judicaturus eſt, per virum quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à morte revocavit, certam ejuſdem conditionis adipiſcendæ ſpem fecit omnibus. *E.* Feſtivum nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit! *S.* De hoc ſatis in præſentia; alias te de eadem re audiemus. *D.* At ego ita affectus ſum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita ſit, ſtatúique à te non diſcedere (ſi tibi moleſtum non eſt) niſi iſtâ doctrinâ, quantum ſatis eſt, inſtructus. *P.* Mihi verò

nihil

Digitized by Google

nihil jucundius fieri poteſt, quàm & tecum & cum omnibus ita animatis ea communicare, quæ divinitùs edoctus, paſſim divulgare ſum juſſus.

Sent. *Mundana ſapientia divinam pro ſtultitia habet Deus ex ſuis operibus, ſicut opifex, cognoſcitur.*

LYSIAS. Act. 21, 22.

ARGUMENTUM.

Comprehenſus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à Lyſia Tribuno; ejúſque permiſſu apud Judæos cauſam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lyſias eum virgis cædi jubet; verùm, ubi civem Romanum eſſe cognovit, ſolvit.

Judæi, Lyſias, Paulus, Centurio.

SUccurrite, viri Iſraelitæ. Hic eſt homo ille qui contra populum, legem, & locum hunc, omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in ſacrum, & ſanctum hunc locum profanavit. *Al.* Extrahamus eum è fano, interimamus eum. Quid expectamus? Jampridem depuit interfici. Quod ſi factum eſſet, has turbas evitaſſemus. *Al.* Vapula, homo ſeditioſe. Hîc nos te ictibus trucidabimus. Hem tibi. *Al.* Deſinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. *L.* Unde tam ſubitò tanta orta eſt ſeditio? Eho! hiccine in cauſa eſt? comprehendite hunc, milites, & ei injicite catenas. Quiſnam eſt? Aut quid fecit? Tacete, clamoſi homines. Poſſúmne ex vobis ſcire quidnam commiſerit? Alius aliud neſcio quid clamat: nihil intelligo. Abducatur in caſtra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia eſt? Hîc jam credo, opprimemur in turba. *J.* Interime eum. *P.* Licétne mihi te alloqui? *L.* Sciſne Græcè? Nonne tu es Ægyptius ille, qui ſuperioribus diebus, concitatâ ſeditione, eduxiſti in ſylvas illa quatuor millia hominum ſicariorum? *P.* Ego homo ſum Judæus, Tarſenſis, civis non obſcuræ Ciliciæ civitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permitto. *P.* Audite meam hanc ad vos defenſionem, fratres & patres. Ego ho-

mo Judæus ſum, Tarſi in Cilicia natus: & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accuratè inſtitutus, & Dei cupidus, quemadmodum vos omnes eſtis hodie: qui hanc vivendi viam ſum capitaliter inſectatus, viros ſimul & mulieres conſtringendo, & in carcerem conjiciendo. Teſtis eſt mihi Pontifex, totúſq; ſenatus, á quibus etiam epiſtolas ad fratres acceperam, & Damaſcum proficiſcebar, eos quoque qui ibi eſſent, vinctos Hieroſolymam ad ſupplicium adducturus. Sed in eo itinere, cùm appropinquarem Damaſco, circiter meridiem, repentè de cœlo multa me lux circumfulſit: & collapſus ad terram, vocem audivi dicentem mihi, Saule, Saule, quid me inſectaris? Tum ego: quis es, Domine? Atque ille: Ego ſum Jeſus Nazarenus, quem tu inſectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi ſunt, ſed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum ego. Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiſcere Damaſcum. Ibi tibi dicentur omnia, que te facere ſtatutum eſt. Cúmque præ lucis illius ſplendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damaſcum. Ananias autem quidam, vir pius, & legi convenienter vivens, teſtimonio omnium illic habitantium Judæorum, venit ad me, & adſtans mihi, Saule frater, inquit, aſpice: Cùmque ego eodem temporis veſtigio in eum intuitus eſſem, Deus Patrum noſtrorum, inquit ille, deſtinavit te ad cognoſcendam ejus voluntatem, & ad juſtum videndum, vocémque ex ejus ore audiendam: quoniam teſtis ei futurus es, apud omnes homines, earum rerum, quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris? Agedum, abluere, & invocato Domini nomine, peccata tua elue. Reverſo autem mihi Hieroſolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra meipſum raptus, viderem eum dicentem mihi, Propera, & Hieroſolymâ celeriter exi: non accipient enim tuum de me teſtimoninm. Cui ego, Domine, inquam, ſciunt

Digitized by Google

ſciunt ipſi ut ego ſolitus ſim in cuſtodiam dare, & per collegia virgis cædere eos qui tibi confiderent útque cùm tui teſtis Stephani ſanguis effunderetur, ego adeſſem, & ejus neci conſentiens, veſtimenta cuſtodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit: nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. *J.* Tolle iſtum ex orbe terrarum; neque enim convenit eum vivere. *L.* Nihil unquam tale vidi. Neceſſe eſt, graviorem aliquam eſſe cauſam, quæ univerſum populum in hunc commoveat. Neque enim ita clamarent, & veſtes diſcinderent, pulverémque in aërem jacerent. Hæc non ſolent ſine maxima cauſa fieri. Milites, intromittite eum in caſtra, & virgis cogite cauſam fateri, propter quam ita in eum clametur. *C.* Fiet. Diſpolietur jam, funibus deligetur. *P.* Licétne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? *C.* Vide quid agas, Lyſia; nam hic homo Romanus eſt. *L.* Itáne? Adibo eum. Dic mihi, éſne Romanus? *P.* Etiam. *L.* Ego ipſe magno pretio in iſtam civitatem ſuſceptus ſum. *P.* At ego natus ſum. *L.* Deſiſtite, milites; jam ſatis ſupérque factum eſt.

Sent. *Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur è medio ſapientia, ubi vi res geritur. Romana civitas plus habet autoritatis apud homines, quam Chriſtiana. Sic fit & hodie. Si ejus præpotentis civitatis aut principis autoritate commenderis, locum ubique invenies; ſin nihil niſi juſtitiam habeas, viliſſimus eris.*

ANANIAS. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vinctus Ananiam pontificem acerrimè reprehendit ut exlegem. Deinde dicens ſe ſperatæ reſurrectionis reum, Phariſæos & Sadducæos inter ſe committit, & ab illis adverſus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Aſſiſtentes, Lyſias, Sadducæi, Phariſæi.

FRatres, ego ad hoc tempus, Deo conſcio, optimè mihi conſcius fui. *An.* Percutiatur ei os. *P.* Percuſſurus eſt te Deus, paries incruſtate. Ergo tu ſedes, ut de me ex lege judices; & contra legem jubes me pulſari? *Aſſ.* Pontifici Dei convitiaris? *P.* Neſciebam, fratres, eum eſſe Pontificem. Scriptum eſt enim, Principi populi tui ne maledicito. Verùm audite, fratres, qui in hoc concilio adeſtis. Ego Phariſæus ſum, Phariſæi Filius: ſperatæ réſurrectionis mortuorum reus ſum. *S.* Lepidum nugatorem! hoc ſe modo evadere poſſe ſperat. *Ph.* Non malè loquitur: nihil in eo mali video; Quòd ſi Spiritus cum eo locutus eſt, aut aliquis genius, ne Deo repugnemus. *S.* Ideo eum defenditis vos, quia ſe vobiſcum ſentire clamat. *Ph.* Nos eum ideo defendimus, quia defenſione dignus eſt. Quid enim commiſit? Vultis opprimere inſontes? *S.* Imò vos vultis tueri ſontes. *L.* Videndum nobis eſt, ne hic ab iſtis diſcerpatur. Tu jube huc deſcendere exercitum, ut eis eripiatur, & in caſtra abducatur.

Sent. *Injuſtus judex, incruſtatus paries. Piis proſunt interdum adverſariorum inter ſe controverſiæ; quemadmodum, inter ſe rixantibus canibus, evadunt homines. Si quando tuetur ſimulator pium, id magis ſui, quàm æqui amore facit.*

NEPOS PAULI. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Lyſias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem Prætorem tutò pèrducant.

Centurio, Lyſias, Nepos Pauli.

PAulus is, qui eſt in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adoleſcentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. *L.* Cedo mihi manum, adoleſcentule. Dic mihi hic in occulto, quid habeas, quod velis mihi enunciare. *N.* Judæi conſtituerunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quaſi àliquid diligentiùs in eum quæſituri. Sed

tu

Digitized by Google

tu noli eis obtemporare: nam inſidiantur ei homines ex eis ſupra quadraginta; qui ſeſe devoverunt, ſi vel comederent, vel biberent, quin eum interfeciſſent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. *L.* Laudo te, quòd me ſcitè admonuiſti. Diſcedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonſtraviſti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæſaream proficiſcantur, & equites ſeptuaginta, haſtatóſq; ducentos, ad horam tertiam noctis: & jumenta adhibete, ut eo impoſitum Paulum ad Felicem Prætorem perducant. Ego ad eum epiſtolam ſcribam.

Sent. *Ficti homines piis pertinaciſſimè inſidiantur. Sæpe minus eſt in gentilibus iniquitatis, quam in iis, qui ſe Dei populum gloriantur.*

TERTULLUS. Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accuſat Tertullos orator, apud Felicem Prætorem. Paulus crimina diluit. Felix cauſæ cognitionem differt in adventum Lyſiæ Tribuni, Paulúmque jubet remiſſiùs cuſtodiri.

Felix præſes, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

ADeſt hic reus ille Paulus, Anania Pontifex, & vos ſeniores: ſupereſt ut veſter orator accuſet. *T.* Quòd maximâ pace per te fruimur, quòdq; tuâ prudentiâ hæc provincia rectè adminiſtratur, nobis omnino gratiſſimum eſt, optime Felix, & agimus gratias quas poſſumus maximas. Sed ne tibi diutiùs ſim moleſtus, quæſo ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc peſtilentem, & ſeditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac ſectæ Nazarenorum principem, eò uſque ut etiam Fanum profanare conatus ſit. Eum nos comprehenſum voluimus ex noſtra lege judicare: Sed interceſſit Lyſias tribunus, eúmque magna vi è manibus noſtris eripuit, ac juſſit, ut ejus accuſatores apud te adeſſent. Ex quo quidem Lyſia, poteris, ſi quæ-

Digitized by Google

rere voles, certior fieri de omnibus criminibus, de quibus nos hunc inſimulamus. Atque hæc ita ſe habere, teſtis eſt univerſa Judæorum, quos adeſſe vides, concio. *C.* Ita eſt. *P.* Licétne mihi cauſam dicere? *F.* Licet. *P.* Equidem eò confidentiùs pro me dico, quod ſcio, te multos jam annos huic genti jus dicere: ut poſſis intelligere, me non plures duodecim compleviſſe dies, ex quo Hieroſolymam ad divinum cultum conceſſi. Neq; verò me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi ſeditionem facientem, neq; in collegiis, neque oppidatim: nec me eorum poſſunt convincere, de quibus accuſant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex inſtitutione, quam ſectam dicunt, Deum colere patrium; fidemque adjungere omnibus, quæ in diſciplina noſtra & vatibus ſcripta extant: tantúmq; mihi de Deo ſpondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando revicturos: id quod ne ipſi quidem non ſperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conſcientiam Deo ſemper hominibúſq; probare poſſim. Veneram autem poſt annos complures, ut muneribus egeſtatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac ſerta libarem: cùm me expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba aut tumultu. Ii ſunt quidam ex Aſia Judæi; quos oportebat apud te præſtò eſſe, & accuſare, ſi quid in me haberent. Aut etiam hi, ſi quod deprehenderunt in me crimen, dicant ſanè, dum adſto in concilio. Niſi fortè criminoſa eſt una hæc vox, quam inter eos ſic clamavi: Ego hodie à vobis reus agor defenſæ mortuorum reſurrectionis. *F.* Jam finem facite. Cùm Lyſias tribunus venerit, cognoſcam de veſtra cauſa. Interea, tu Centurio, Paulum cuſtodi, ita ut remiſſiùs habeatur: néve aliquis neceſſariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. *Veritatis profeſſionem, ſeditionem interpretatur calumnia. Calumniatores, modo ementiendo, modò ter-*

Digitized by Google

torquendo, nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impunè eſt, inſontibus innocentia non item. O judices, ubinam dormit lex talionis?

FESTUS. Act. 25 & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Agrippam regem cauſam dicit, in qua de ſua legatione, mortuorúmque reſurrectione diſſerit. Feſtus præſes, eum inſanum appellat; Agrippa inſontem judicat.

Feſtus præſes, Agrippa rex, Paulus.

VIdetis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri qui hic adeſtis, de quo omnis me Judæorum multitudo, tum Hieroſolymis, tum hîc interpellavit, clamans, indignum eſſe, eum vivere amplius. Ego verò cum comperirem nihil eum capitale admiſiſſe, & ipſe ad Auguſtum provocaviſſet, ſtatui mittere, & tamen, quid certùm de eo ſcribam ad dominum, non habeo. Ea de cauſa produxi eum ad vos, & maxime ad te, rex Agrippa, ut, re diſquiſitâ, habeam quod ſcribam. Abſurdum enim mihi videtur, mittere vinctum; neque crimina quæ ei imponantur, ſignificare. *A.* Liberum eſt tibi, pro teipſo dicere. *P.* Quòd omnia, de quibus à Judæis poſtulor hodie ſum apúd te, rex Agrippa, defenſurus, hominem Judaicarum conſuetudinem atque controverſiarum vel imprimus peritum, equidem beatum me exiſtimo. Quamobrem oro te, ut me æquo animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte ætate vitam (principio enim verſatus ſum Hieroſolymis infer meos populares) norunt omnes Judæî, jam diu ſcientes (modò velint frateri) me vixiſſe Pharisæum: quæ exactiſſima noſtræ religionis ſecta eſt. Et nunc hìc ſto reus ſperatæ præſtationis eorum, quæ majoribus noſtris à Deo promiſſa ſunt; quò quidem ſe perventuras duodecim tribus noſtræ, Deum noctes diéſque aſſiduè colendo, ſperant. De hac ſpe, rex Agrippa, à Judæis accuſor. Itáne verò incredibile apud vos judicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem

quidem ſtatueram, multa mihi contra Jeſu Nazareni nomen eſſe facienda; itáque feci Hieroſolymis, multóſq; ſanctos per poteſtatem, quæ mihi à pontificibus permiſſa erat, in carceres concluſi; & capite meâ ſententiâ damnavi. Quin eos, per omnia collegia, tormentis ſæpe cogebam nefaria dicere: jamq; immodicè in eos furens, perſequebar etiam ad exteras urbes. Cúmque aliquando proficiſcerer Damaſcum, cum poteſtate mihi a pontificibus permiſſa, die medio, Rex, in itinere vidi de cœlo ſolis ſplendore majus lumen, quod me meóſque comites circumfulſit. Cúmque omnes ad terram corruiſſemus, vocem audivi affantis me, & Hebræo ſermone dicentis, Saule, Saule, quid me inſectaris? Durum tibi fuerit contra ſtimulos calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego ſum, inquit ille, Jeſus, quem tu infeſtas: verùm ſurge, & conſiſte in pedes. Nam eó tibi apparui, ut te miniſtrum & teſtem conſtituam eorum quæ vidiſti, quæque tibi demonſtrabo, vindicando te à populo & gentibus, ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ poteſtate ad Deum ſe convertant, & ita peccatorum veniam conſequantur, & ad eandem cum eis ſortem perveniant, qui, quia in fidem meam venerunt, ſancti facti ſunt. Nec ego, rex Agrippa, cœleſti viſioni non fui dicto audiens: quin primum eis, qui Damaſci erant, & Hieroſolymis, pérque omnem Judææ regionem, necnon ipſis gentilibus, correctionem vitæ denunciarem, & exhortarer, ut ad Deum ſeſe converterent, & vitæ correctionem factis oſtenderent. Hâc me causâ Judæi in fano comprehenſum, conabantur interficere: Sed divino præſidio ad hunc uſque diem ſteti. parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates, tum Moſes futura antè denunciaverunt: Chriſtum videlicet eſſe mortem paſſurum, primúmque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nunciaturum. F. Inſanis, Paule:

Digitized by Google

Paule: Nimiæ te literæ ad inſaniam redigunt. *P.* Non inſanio, optime Feſte: ſed veracis & ſobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neque enim in tenebris geſtum eſt. Credíſne, rex Agrippa, vatibus? Credis, Scio. *A.* Propemodum mihi perſuades ut Chriſtianus fiam. *P.* Deus faciat, ut non propemodum, ſed plane, non ſolùm tu, ſed etiam omnes qui me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego ſum; exceptis his vinculis. *F.* Surgamus, diſcedamus hinc; hic homo mihi videtur nihil morte dignum aut carcere, commiſiſſe. *A.* Poterat abſolvi, niſi provocaviſſet ad Cæſarem.

Sent. *Vera ſapientia ſtultorum judicio inſania eſt. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quàm verbis crimina diluere. Neq; enim nominatim accuſabatur Paulus de reſurrectione mortuorum: ſed cùm eſſet in ipſius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam reſurrectio, ſervivit non injuſte cauſæ ſuæ.*

JUDEX. *Matth.* 25.

ARGUMENTUM.

Chriſtus in ultimo adventu ſuo, de bonis maliſque ſententiam pronunciat.

Jeſus, Judex, Dextri, Siniſtri.

VEnite, Beati Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cùm eſurirem, dediſtis mihi comedere cùm ſitirem, bibere: hoſpitem me accepiſtis, nudum veſtiviſtis, ægrum viſitaviſtis, in cuſtodiam datum inviſiſtis. *D.* Domine, quando te vidimus eſurientem, ut aluerimus? aut ſitientem, ut potum dederimus? Quando autem hoſpitem, ut acceperimus? aut nudum, ut veſtiverimus? Quando ægrum, aut in vinculis, ut inviſerimus? *Je.* Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum feciſtis, mihi feciſtis. Vos autem abite à me, execrables, in ignem æternum, Vejovi, ejúſque geniis paratum: qui me neque eſurientem cibo, neque ſitientem potione refeciſtis: hoſpitem non ſuſcepiſtis,

nudum

nudum non veſtiviſtis, infirmum & in carcerem conjectum non inviſiſtis. *S.* Domine, quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neq; ſubvenimus? *J.* Credite mihi, quatenus horum minimo non feciſtis, mihi non feciſtis.

Sent. *Pro ſuis quemque factis remunerabitur Chriſtus. Quod cuivis Chriſtianorum fit, id ip: Chriſto fit.*

FINIS DIALOGORUM.

Decem Dei Præcepta, & alia deinceps ſequentia, quæ ad Republicæ inſtitutionem pertinent: ex Exod. cap. 20. & reliquis.

DEUS hæc omnia Iſraelitis ad hunc modum effatus eſt: Ego ſum Jehova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio ſervitutis Ægyptiæ.

1. Deos alios nullos præter me habeto.

2. Simulacrum ullius rei, quæ extet aut ſuprà in cœlo, aut infrà in terra, aut in aquis ſub terra, ne facito; néve ea venerator, néve colito. Nam ego ſum Jehova Deus tuus, Deus impatiens ſocii, qui parentum culpam etiam in liberos perſequor, vel ad tertiam uſque quartámque ſtirpem oſorum mei, clementiâque utor ad milleſimam uſque ſtirpem erga mei amantes, meáque præcepta conſervantes.

3. Jehovæ Dei tui nomen inaniter ne adhibeto: neq; enim ſinet impunitum Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.

4. Diem Sabbati ſanctè agere memento. Sex diebus agito, tuáque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehovæ Dei tui Sabbatum eſt nullum opus facito, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus ſervus, aut ancilla, neu tuum Jumentum, aut apud te degens peregrinus. Nam cùm ſex diebus feciſſet Jehova cœlum, terram, mare, quæque in eis ſunt omnia, feriatus eſt die ſeptimo; qua de cauſa Jehova diem Sabbati ſanctum ſacrúmque fecit.

5. Parentum utrumque honorato, ut diu ætatem producas in terra, quam tibi Jehova Deus tuus donat.

6. Ne hominem occidito.

7. Ne adulterato.

8. Ne furator.

9. Fal-

Digitized by Google

9. Falſum teſtimonium contra alterum ne dicito.

10 Alterius domum ne concupiſcito; alterius uxorem ne concupiſcito; néve ſervum, aut ancillam; néve bovem, aut aſinum; nihil denique, quod ſit alterius.

Hic univerſus populus, viſis fragoribus, fulgetris, tubæ ſonitu, & montis fumo, perterriti abſcedere, & procul ſtantes à Moſe petere, ut ipſe, eis audientibus, loqueretur, non Deus. ne morerentur. Quibus Moſes, ne metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus ūtque vos ejus timor ob oculos propoſitus à peccando deterreat: Igitur, procul ſtante populo, acceſſit ad illam caliginem, ubi Deus erat. Et Jehova Moſi ſic fatus eſt, Commemorato Iſraelitas, ut me ſe um de cœlo viderint loquentem, ne præter me Deos ſibi argenteos aut aureos fabricentur. Sed mihi cæſpitium altare fiat, in quo ſolida ſacrificia & pro ſalute balantibus bobūſve faciatis; quocunque in loco mei nominis monumentum poſuero, ibi vos auditurus, & proſperaturus. Quòd ſi mihi altare lapideum fiet, ne ex quadrato lapide excitatote: nam id ferramenta admovendo profanaretis. Néve per gradus ad meum altare aſcenditote, ne in eo obſcœna veſtra appareant.

Hæc autem eis Jura propones: Si emeris ſervum Hebræum, ſex annos ſervito; ſeptimo autem anno manumittitor gratuitò. Si cœlebs venit, cœlebs manumittitor; ſin maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, fœmina & nati domini ſunto ipſe ſolus manumittitor. Quòd ſi ſervus captus amore ſui domini, & uxoris, & filiorum, noluerit manumitti, eum dominus ad recuperatores adducito, eique ad valvam aut ad poſtem applicato, aurem ſubulâ perforato, & ille ei perpetuùm ſervito.

Si quis filiam ſuam vendiderit in famulatum, ea ne ſervorum in morem manumittitor. Si ea domino diſplicebit, nec is eam deſponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi poteſtas ne eſto, quia eam affecit ignominiâ. At ſi eam filio ſuo deſtinaverit, eodem jure cum ea, quo cum liberis, agito. Si aliam duxerit, hanc victu, veſtitu congreſſu ne fraudito. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis ſine pretio.

Qui hominem pulſaverit, ſi is mortuus fuerit, capitale

eſto.

Digitized by Google

eſto. At qui non captaverit, ſed in eum fortè fortunâ incurrerit, ſtatuam vobis locum, quò confugiat. At ſi quis Alterius necem per dolum de induſtria machinatus fuerit, is vel ab ara mea, ad necem abſtrahitor.

Qui patrem aut matrem pulſaverit, capitale eſto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis pœna eſto.

Qui hominem clepſerit, eúmque vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale eſto.

Si quis alterum, ortâ contentione, percuſſerit lapide, aut pungo; ſi ille non fuerit mortuus, ſed in lecto decubuerit: ſi ſurrexerit, & foras baculo innixus iverit, percuſſor ſine fraude eſto, tantùm illius cubatum & medicationem præſtato.

Si quis ſervum ſuum, aut ancillam baculo percuſſerit, ſi præſens mors ſecuta fuerit, tenetor. Verùm ſi unum aut alterum diem ſuperſtes fuerit ne tenetor, quoniam * pecunia ejus eſt.

* *Id eſt*, ejus juris eſt, utpote emptus.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint: ſi pernicies non fuerit, ad æſtimationem mariti mulieris, mulcta eſto, & ad eam rem arbitri ſunto. Sin autem pernicies fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, ſugillationem pro ſugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Lex talionis.

Si quis ſervi ſui aut ancillæ oculum percuſſerit, eumque corruperit, eum manumittito pro oculo. Et ſi ſervi ſui aut ancillæ dentem decuſſerit eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum, aut fœminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit; bos lapidator, ejus caro ne comeſto; dominus bovis impunitus eſto. At ſi bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen cuſtodierit; ſi virum aut fœminam occiderit; & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei mulctà imponetur, tantum vitæ ſuæ pretium dato, quantumcunque ei fuerit impoſitum. Sive puerum petiverit, ſive puellam, idem juris eſto. Si ſervum bos aut ancillam petiverit, argenti triginta ſicli domino illius ſolvuntor, bos dilapidator.

Si quis foſſam vel aperuerit vel demiſerit, nec obdux-

e:it

erit, & eo deciderit bos aut aſinus; autor foſſæ præſtato, rgentum domino illius ſolvito, ipſe mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. At ſi notum fuerit, bovem antè eſſe petulcum, neque eum dominus ejus cuſtodiverit, bovem bove penſato, ipſe mortuum habeto.

Vivum bovem pro illo reddito.

Si quis bovem, pecúſve clepſerit, mactaverítque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

Si fur in ſurripiendo deprehenſus, ictus fuerit & inde mortuus, homicidii pœna ne eſto, niſi orto ſole; tum homicidii pœna eſto. Si habet, unde reddat, reddito; ſi non habet, venditor pro ſuo furto.

Furti pœna, c. 22.

Si deprehenſum fuerit furtum penes eum, bos, aſinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emiſſo pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum ſarcito de optima parte fundi ſui, aut vineæ.

Si in ſpinas emiſſus ignis, metam, aut ſegetem, aut meſſem corripuerit; autor ignis detrimentum præſtato.

Si quis apud alterum argentum ſupellectilémve depoſuerit, idque de illius domo ſurreptum fuerit; ſi fur deprehenſus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehenſus fuerit, tum dominus domûs ad recuperatores vocator, ni rem alterius interverterit. Quacunque in re crimen ſtatuetur, in bove, in anno, in ove, in capra, in veſte, quæcunque res erit amiſſa, quæ cuja dicatur, cauſa amborum ad recuperatores defertor; utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, aſinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiſerit: ſi id nullo vidente fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum jusjurandum Jehovæ interponitor, illum rem alterius, ad ſe non avertiſſe, eàmque ſatisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarius rem reddito.

Quòd ſi ei furto ablatum fuerit, damnum præſtato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, teſtem exhibeto, neque raptum præſtato.

Digitized by Google

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei abſente, damnum præſtato. At præſente, ne præſtato, ſi conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non ſponſam pellexerit, & cum ea concubuerit, eam ſibi in matrimonium dotato.

Si puellæ pater eam locare illi nolit, argentum pendito, ut fert dos virginum.

Sagas vivere ne ſinitote.

Quicunque rem habuerit cum beſtia, capitale eſto.

Qui deis ſacrificaverit, ſacratus intereat, niſi uni Jehovæ.

Peregrinum ne premito, néve angito; nam peregrini fuiſtis in Ægypto.

Viduam nullam; aut pupillum premito; ſi preſſeris, cùm ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, iratuſque ferro vos trucidabo, erüntq; veſtræ conjuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum verſanti pecuniam mutuaveris, ne te ei fœneratorem præbeto, ne ei uſuram imponito.

Si alterius veſtem in pignus acceperis, ante ſolis occaſum reddito: nam id unum habet operimentum, eum cuticulæ amictum in quo recubat: qui ſi apud me queſtus fuerit, exaudiam, ut ſum miſericors.

Magiſtratui ne maledicito, nec eum execrator, qui eſt in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum ne avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balantibus facito: Septem dies cum matre ſua eſto, octavo die id mihi dato.

Cap. 23. Præſtatote vos mihi puros homines: & carnem ruri captam ne guſtatote, ſed ad canes projicitote.

Auditionem falſam ne accipite.

Societatem cum impio ne coito, ne ſis teſtis injurius. Multitudinem in vitio ne ſequitor, néve in lite de recto in ſententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite ne indulgeto.

Si adverſarii tui bovem, aſinümve offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui aſinum videris oneri ſuccubuiſſe, ne ei auxilium denegato, ſed opitulator,

Inopis tui jus in lite ne depravato. A re

Digitized by Google

A re falſa abeſto : Inſontem & juſtum ne interficito: nam ego iniquum non abſolvam.

Néve donum accipito : nam donum cæcat etiam perſpicaces, bonorūmque virorum orationem pervertit. Peregrinum ne vexato : ſcitis enim vos quæ ſit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conſerito, ejúſque proventum percipito. at ſeptimo intermittito, remittitóque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (ſi quid illis ſuperfuerit) beſtiarum terreſtrium. Idem in vinea & in oliveto facito.

Sex diebus opus tuum patrato, at ſeptimo feriator, ut requieſcat bos tuus, aſinúſque, útque reſpiret natus ancillæ tuæ, peregrinúſque. *Sabbatum.*

Omnia quæcunque dixi vobis, ſervatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne uſurpato nêve in ore habeto.

Feſti dies. Tribus temporibus in anno mihi feſta agito. Azymalia ſervato, per quæ ſeptem dies azymis veſcêris (ut præcepi tibi) ſtatuo tempore menſis verni, (quia in eo emigrâſti ex Ægypto.) Ergo coram me vacui ne apparento. Item meſſalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro ſeveris. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conſpectum Domini Jehovæ ſiſtuntor.

Cùm meæ victimæ ſanguinem, eam mactando, effundes, fermentum ne habeto.

Mei feſti adeps in poſterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Jehovæ Dei tui inferto.

Hœdum in ſanguine matris ſuæ ne coquito.

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

Liber I.		*Rebecca*	12	*Joſeph. venditus*	20
A*Damus* Pag.	3	*Idumeus*	14	*Joſeph. captivus*	22
Caianus	4	*Venator*	ibid.	*Joſeph. conjector*	23
Lotus	5	*Jacobus profugus*	16	*Joſeph. agnitus*	25
Abrahamus	10	*Laban*	17	*Moſes expoſitus.*	27
Ephron	11	*Jacobus redux*	19	*Dumus*	29

Vitulus

Digitized by Google

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

Vitulus 31
Conquerentes 32
Calebus 34
Balaamus 36
Tranſjordanini 37
Rachab 38
Gabaonitæ. 40
Joſua 41
Jael 43
Gedeon triturans 44
Gedeon ibid.
Jephtha 47
Rutha ibid.
Boozus 49
Diſcalceatus 50
Sampſon 51

Liber II.

Elis Pag. 52
Saulus 53
Samuel 54
Sortilegium 56
Obedientia 57
Goliathus 59
Jonathan 62
Novilunium 63
Abimelechus 64
Doegus 65
David latitans 66
Abigail 67
Abiſæus 70
Phæbas 71
Achis 73
Amalechita ibid.
Nathan 74
Thecuana 76
Semeis 78
Achitophel 79
Abſalomus 80
Berzelæus 82
Bethſaba 83
Solomon 84
Roboamus 85
Sarephthana 86
Elias ibid.
Michæas 91
Sunamitis 93
Naaman 94
Hazael 96
Jehu 97
Joas 99
Jonas ibid.
Rabſaces 102
Ezechias 104
Jeremias 106
Ananias 108
Sedecias 109

Liber III.

Tobias 111
Aſmod. 115
Raguel 117
Tobæus 118
Raphael 119
Achior 120
Juditha 123
Oloſernes 125
Virago 128
Suſanna 131
Chaldæi 133
Daniel 134
Fornax 136
Baltaſar 139
Haman 141
Artaxerxes 143
Nehemias ibid
Veritas 144

Liber IV.

Maria 149
Baptiſta ib.
Nathanael 150
Nicodemus 151
Samaritana 153
Centurio 155
Piſcatores 155
Simon 156
Jairus ibid.
Philippus 158
Panis 159
Præpoſteri 161
Chananæa 162
Fermentum 163
Claviger ibid.
Lunaticus 165
Lapidantes 166
Cæcus natus 168
Renovalia 172
Thomas 173
Lazarus ibid.
Repudium 175
Dives ibid.
Dives immiſer. 177
Filii Zebedæi 178
Vinitores 179
Denarius 181
Sadducæi ibid.
Petrus 183
Pilatus 186
Barabbas 187
Simon 188
Linguæ 189
Claudus 191
Primates 193
Gamaliel 194
Stephanus 196
Cornelius 200
Circumciſi 201
Rhode 202
Philoſophi 203
Lyſias 205
Ananias 207
Nepos Pauli 208
Tertullus 209
Feſtus 211
Judex 213

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

RECORD OF TREATMENT, EXTRACTION, REPAIR, etc.

Pressmark: 3128 ccc 10.

Binding Ref No: 300866/5.

Microfilm No:

Date	Particulars
6.12.1997.	Chemical Treatment
	Fumigation
	Deacidification MAG-BI-CARB.
	Lamination JAPANESE. TISSUE REPAIR.
	Solvents
	Leather Treatment Book Refurbished Wash Saddle Soap,Pottasium Citrate Starch Paste, British Museum, Leather Dressing, Spirit Dye B.L. LEATHER DRESSING.
	Adhesives WHEAT STARCH PASTE. ANIMAL GLUE.
	Remarks

Digitized by Google

Digitized by Google

PRESERVATION SERVICE

SHELFMARK 3128 ccc 10

THIS BOOK HAS BEEN
MICROFILMED (1997)
RPI
MICROFILM NO SEE ESTC

DERRY & SONS
NOTTINGHAM 1998

Digitized by Google